ئالەمنىڭ يارىتىلىشى

(قىسقىچە چۈشەندۈرۈش)

«ئالەمنىڭ يارىتىلىشى» دا دۇنيانىڭ ئاپىرىدە بولۇشى، ئىنسانلارنىڭ يارىتىلىشى، گۇناھ ۋە ئازاب ـ ئوقۇبەتلەرنىڭ پەيدا بولۇشى ھەمدە خۇدانىڭ ئىنسانلار بىلەن بولغان ئالاقىسى قاتارلىق مەزمۇنلار بايان قىلىنىدۇ. ئادەمئاتا بىلەن ھاۋائانا، نۇھ پەيغەمبەر ۋە توپان بالاسى ھەم ئىبراھىم ۋە ئۇنىڭ خۇداغا بولغان كۈچلۈك ئېتىقادى توغرىسىدىكى مەزمۇنلارمۇ تەسۋىرلىنىدۇ. ئۇنىڭدىن كېيىن ئىبراھىمنىڭ ئوغۇللىرى ئىسمائىل، ئىسھاق ۋە نەۋرىلىرى، بولۇپمۇ يۈسۈپ ھەمدە يۈسۈپ دەۋرىدە يۈز بەرگەن ۋەقەلەر تۈپەيلىدىن يەھۇدىيلارنىڭ ئەجدادلىرىنىڭ مىسىرغا كۆچۈپ كەتكەنلىكى توغرىسىدىكى مەزمۇنلار بايان قىلىنىدۇ.

تېزىس:

1. ئالەمنىڭ يارىتىلىشى (1 ـ ، 2 ـ بابلار)
2. گۇناھنىڭ پەيدا بولۇشى (3 ـ باب)
3. ئادەمئاتىنىڭ ئەۋلادلىرى (4 ـ ، 5 ـ بابلار)
4. توپان بالاسى ۋە نۇھ پەيغەمبەر (6 — 10 ـ بابلار)
5. تىلنىڭ قالايمىقانلاشتۇرۇۋېتىلىشى (11 ـ باب 1 — 9 ـ ئايەتلەر)
6. ئىبراھىمنىڭ چاقىرىلىشى ۋە ئۇنىڭ ھاياتى
   (11 ـ باب 10 ـ ئايەتتىن 25 ـ باب 11 ـ ئايەتكىچە)
7. ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادلىرى (25 ـ باب 12 ـ ئايەتتىن 45 ـ بابقىچە)
8. ئىسرائىللارنىڭ مىسىرغا بېرىشى ۋە ئۇ يەردە تۇرۇپ قېلىشى (46 — 50 ـ بابلار)

ئالەمنىڭ يارىتىلىشى

خۇدانىڭ ئالەمنى يارىتىشى

1 [1] خۇدا ھەممىدىن بۇرۇن پۈتۈن ئالەمنى ياراتتى. [2] ئۇ چاغدا يەر شارى
شەكىلسىز ۋە قۇپقۇرۇق ھالەتتە بولۇپ، سۇلارنى قاراڭغۇلۇق
قاپلىغانىدى. خۇدانىڭ روھى سۇ ئۈستىدە لەرزان پەرۋاز قىلىپ يۈرەتتى.
[3] خۇدا: «يورۇقلۇق بولسۇن!» دېگەنىدى، يورۇقلۇق پەيدا بولدى.
[4-5] خۇدا يورۇقلۇقنىڭ ياخشى ئىكەنلىكىنى كۆردى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ
يورۇقلۇقنى قاراڭغۇلۇقتىن ئايرىدى ۋە يورۇقلۇقنى «كۈندۈز»، قاراڭغۇ-
لۇقنى بولسا «كېچە» دەپ ئاتىدى. كېچە ـ كۈندۈز ئۆتۈپ، بۇ تۇنجى
كۈن بولدى.
[6] ئاندىن، خۇدا: «سۇلارنىڭ يۇقىرى ـ تۆۋەن ئىككىگە ئايرىلىپ تۇرۇشى
ئۈچۈن ئۇلارنىڭ ئارىسىدا بىر پاسىل بولسۇن!» دەپ ئەمر قىلدى. [7] شۇنىڭ
بىلەن، بىر پاسىل پەيدا بولۇپ، ئۇنىڭ ئاستىدىكى سۇلارنى ئۈستىدىكى
سۇلاردىن ئايرىدى. خۇدانىڭ ئەمرى بىلەن شۇنداق بولدى. [8] خۇدا بۇ

پاسىلىنى «ئاسمان» دەپ ئاتىدى. كېچە ـ كۈندۈز ئۆتۈپ، بۇ ئىككىنچى
كۈن بولدى.
[9] ئاندىن، خۇدا: «ئاسماننىڭ ئاستىدىكى سۇلار بىر يەرگە يىغىلسۇن ۋە
قۇرۇق تۇپراق كۆرۈنسۇن!» دېدى. خۇدانىڭ ئەمرى بىلەن شۇنداق بولدى.
[10] خۇدا قۇرۇق تۇپراقنى «يەر»، يىغىلغان سۇلارنى بولسا «دېڭىز» دەپ
ئاتىدى. خۇدا بۇلارنىڭ ياخشى ئىكەنلىكىنى كۆردى.
[11] ئاندىن، خۇدا يەنە: «يەردە ھەر خىل ئۆسۈملۈكلەر؛ ئۇرۇقلۇق ۋە
مېۋىلىك بولۇپ، ئۆز تۈرلىرى بويىچە ئۈنۈپ چىقسۇن!» دېدى. خۇدانىڭ
ئەمرى بىلەن شۇنداق بولدى. [12] شۇنىڭ بىلەن، يەر يۈزىدە ھەر خىل
ئۇرۇقلۇق ۋە مېۋىلىك ئۆسۈملۈكلەر ئۆز تۈرلىرى بويىچە ئۈنۈپ چىقتى. خۇدا
بۇلارنىڭ ياخشى ئىكەنلىكىنى كۆردى. [13] كېچە ـ كۈندۈز ئۆتۈپ، بۇ ئۈچىنچى
كۈن بولدى.
[14] خۇدا يەنە: «ئاسماندا يورۇقلۇق بېرىدىغان جىسىملار بولسۇن. ئۇلار
كېچە بىلەن كۈندۈزنى پەرقلەندۈرۈپ، كۈن، پەسىل ۋە يىللارنى ئايرىپ
تۇرۇشتا بەلگە بولسۇن. [15] بۇ جىسىملار نۇر چېچىپ، يەر يۈزىنى يورۇتۇپ
تۇرسۇن!» دەپ ئەمر قىلدى. خۇدانىڭ ئەمرى بىلەن شۇنداق بولدى. [16] خۇدا
يورۇقلۇق بېرىدىغان ئىككى چوڭ جىسىمنى ياراتتى، قۇياشنى كۈندۈزنى
باشقۇرىدىغان، ئاينى كېچىنى باشقۇرىدىغان قىلدى. ھەمدە خۇدا يەنە
يۇلتۇزلارنىمۇ ياراتتى. [17-18] يەر يۈزىنى يورۇتۇش، كۈندۈز بىلەن
كېچىنى باشقۇرىدىغان قىلىش ۋە يورۇقلۇقنى قاراڭغۇلۇقتىن ئايرىش ئۈچۈن،
خۇدا يورۇقلۇق بېرىدىغان جىسىملارنى ئاسمانغا ئورۇنلاشتۇردى ۋە ئۇلارنىڭ
ياخشى ئىكەنلىكىنى كۆردى. [19] كېچە ـ كۈندۈز ئۆتۈپ، بۇ تۆتىنچى كۈن
بولدى.
[20] خۇدا يەنە: «سۇ ھەر خىل جانلىقلار بىلەن تولسۇن، ئاسماندا ھەر
خىل ئۇچارقاناتلار ئۇچسۇن!» دەپ ئەمر قىلدى. [21] بۇنىڭ بىلەن، خۇدا سۇدا

ياشايدىغان ئاجايىپ ـ غارايىپ جانلىقلارنى، ھەر خىل چوڭ ـ كىچىك
بېلىقلارنى ۋە ئاسماندىكى ھەر خىل ئۇچارقاناتلارنى ئۆز تۈرلىرى بويىچە
ياراتتى. خۇدا بۇ جانلىقلارنىڭ ياخشى ئىكەنلىكىنى كۆردى. [22] خۇدا بۇ
جانلىقلارغا بەخت ئاتا قىلىپ: «سۇدا ياشىغۇچى جانلىقلار كۆپىيىپ،
دېڭىز ـ ئوكيانلارنى تولدۇرسۇن، ئۇچارقاناتلار يەر يۈزىدە ئۇلغايسۇن!»
دېدى. [23] كېچە ـ كۈندۈز ئۆتۈپ، بۇ بەشىنچى كۈن بولدى.
[24] خۇدا يەنە: «يەر يۈزىدە ھەر خىل جانىۋارلار — ئۆي ھايۋانلىرى ۋە
چوڭ ـ كىچىك ياۋايى ھايۋاناتلار پەيدا بولسۇن!» دېدى. خۇدانىڭ ئەمرى
بىلەن شۇنداق بولدى. [25] شۇنىڭ بىلەن، خۇدا يەر يۈزىدە ھەر خىل
جانىۋارلارنى ئۆز تۈرلىرى بويىچە ياراتتى ۋە ئۇلارنىڭ ياخشى ئىكەنلىكىنى
كۆردى.
[26] ئاندىن، خۇدا: «بىزنىڭ ئوبرازىمىزدەك، يەنى روھىي جەھەتتىن بىزگە
ئوخشايدىغان ئىنسانلارنى يارىتايلى. ئۇلار ھەر خىل جانىۋارلارنى —
دېڭىز ـ ئوكياندىكى بېلىقلار، ئاسماندىكى ئۇچارقاناتلار، بارلىق ئۆي
ھايۋانلىرى ۋە چوڭ ـ كىچىك ياۋايى ھايۋاناتلارنى باشقۇرىدىغان بولسۇن!»
دەپ ئەمر قىلدى.

[27] بۇنىڭ بىلەن، خۇدا ئىنساننى ئۆز ئوبرازىدەك ياراتتى،
ئۇنى ئۆزىگە ئوخشايدىغان قىلىپ ياراتتى،
شۇنداقلا ئۇلارنى ئەر ۋە ئايال قىلىپ ياراتتى.

[28] خۇدا ئۇلارغا بەخت ئاتا قىلىپ مۇنداق دېدى:
— پەرزەنت كۆرۈپ كۆپىيىڭلار، يەر يۈزىنى قاپلاپ، دۇنيانى
بويسۇندۇرۇڭلار. شۇنداقلا، دېڭىز ـ ئوكياندىكى بېلىقلار، ئاسماندىكى
ئۇچارقاناتلار، شۇنىڭدەك پۈتۈن جانىۋارلارنى باشقۇرۇڭلار. [29] مەن سىلەرگە

پۈتۈن يەر يۈزىدىكى ھەر خىل زىرائەت ۋە مېۋىلەرنى ئوزۇقلۇق قىلىپ بەردىم. [30] بارلىق چوڭ ـ كىچىك ھايۋاناتلار ۋە ئۇچارقاناتلار قاتارلىق ھەر خىل مەخلۇقلارغا بولسا ئوت ـ چۆپ ۋە كۆكتاتلارنى ئوزۇقلۇق قىلىپ بەردىم.

خۇدانىڭ ئەمرى بىلەن شۇنداق بولدى. [31] خۇدا ياراتقانلىرىنىڭ ھەممىسىگە قاراپ، ئۇلارنىڭ ياخشى ئىكەنلىكىنى كۆردى. كېچە ـ كۈندۈز ئۆتۈپ، بۇ ئالتىنچى كۈن بولدى.

2 [1] شۇنداق قىلىپ، ئالەم پۈتكۈل مەۋجۇداتلىرى بىلەن يارىتىلىپ بولدى. [2] يەتتىنچى كۈنى كەلگەندە، خۇدا يارىتىش ئىشىنى تاماملاپ بولغان بولۇپ، ئۇ كۈنى ئارام ئالدى. [3] ئۇ يەتتىنچى كۈننى بەختلىك كۈن قىلىپ، ئۇنى «مۇقەددەس كۈن» دەپ جاكارلىدى، چۈنكى بۇ كۈن خۇدا يارىتىشنى تاماملاپ ئارام ئالغان كۈن ئىدى.

ئېرەم باغ

[4-5] پەرۋەردىگار خۇدانىڭ ئالەمنى يارىتىشى جەريانىدا مۇنداق ئىشلار بولدى: پەرۋەردىگار خۇدا ئالەمنى ياراتقاندا، يەر يۈزىدە ئوت ـ چۆپ ۋە زىرائەتلەر يوق ئىدى، چۈنكى خۇدا تېخى يامغۇر ياغدۇرمىغانىدى، شۇنداقلا يەر تېرىيدىغان ئادەممۇ يوق ئىدى. [6] ئەمما، يەردىن سۇ چىقىپ، پۈتۈن زېمىننى سۇغاردى. [7] ئاندىن، پەرۋەردىگار خۇدا يەرنىڭ تۇپىسىدىن ئادەم ئاتىنى ياسىدى* ۋە ئۇنىڭ بۇرنىدىن ھاياتلىق نەپىسىنى پۈۋلىدى. بۇنىڭ بىلەن، ئادەم ئاتىغا ھاياتلىق بېرىلدى.

[8] پەرۋەردىگار خۇدا شەرقتىكى ئېرەم دېگەن جايدا بىر باغ بەرپا قىلىپ، ئۆزى ياراتقان ئادەمنى ئۇ يەرگە ئورۇنلاشتۇردى. [9] پەرۋەردىگار خۇدا ئۇ

*7. ئىبرانىي تىلىدا «تۇپا» ۋە «ئادەم» دېگەن سۆزنىڭ تەلەپپۇزى يېقىن.

يەردە يەنە مېۋىلىرى شېرىن ۋە چىرايلىق ھەر خىل دەرەخلەرنى
ئۆستۈردى. باغنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئالاھىدە ئىككى تۈپ دەرەخ بار ئىدى. بىرى
«ھاياتلىق بېرىدىغان دەرەخ» بولۇپ، يەنە بىرى «ياخشى بىلەن يامانني
بىلدۈرىدىغان دەرەخ» ئىدى.
[10] ئېرەم دېگەن يەردىن بىر دەريا ئېقىپ كېلىپ، باغنى سۇغىراتتى.
باغدىن چىققان سۇ تۆتكە بۆلۈنەتتى. [11] بىرىنچىسى پىشون دەرياسى بولۇپ،
ئالتۇن چىقىدىغان ھاۋىلاھ دېگەن يەرنى ئايلىنىپ ئۆتىدۇ. [12] ئۇ يەرنىڭ
ئالتۇنى ساپ. ئۇ يەردىن يەنە كەم ئۇچرايدىغان خۇش پۇراقلىق دېۋىرقاي ۋە
يوللۇق ھېقىق چىقىدۇ. [13] ئىككىنچىسى گىھون دەرياسى بولۇپ، كۇش
دېگەن يەرنى ئايلىنىپ ئۆتىدۇ. [14] ئۈچىنچىسى دىجلە دەرياسى بولۇپ،
ئاسسۇرنىڭ شەرقىدىن ئېقىپ ئۆتىدۇ. تۆتىنچىسى فىرات دەرياسىدۇر.
[15] پەرۋەردىگار خۇدا ئادەم ئاتىنى ئېرەم باغقا ئىشلەپ ئۇنى پەرۋىش
قىلسۇن، دەپ ئۇ يەرگە قويغانىدى. [16] پەرۋەردىگار خۇدا ئادەم ئاتىغا ئەمر
قىلىپ:
ــ باغدىكى مېۋىلەرنى خالىغىنىڭچە يە. [17] ئەمما، «ياخشى بىلەن
يامانني بىلدۈرىدىغان دەرەخ» نىڭ مېۋىسىنى ھەرگىز يېمە. چۈنكى، ئۇنى
يېسەڭ، چوقۇم ئۆلىسەن!* ــ دېدى.

ھاۋا ئانىنىڭ يارىتىلىشى

[18] كېيىن، پەرۋەردىگار خۇدا: «ئادەمنىڭ يالغۇز ياشىشى ياخشى
ئەمەس، ئۇنىڭغا لايىق بولغۇدەك بىر ياردەمچى ھەمراھ يارىتاي» دېدى.
[19] بۇنىڭ بىلەن، پەرۋەردىگار خۇدا يەردىكى توپىدىن ياراتقان ھەر خىل

---

*17. ئۆلۈش ــ بۇ يەردە تىلغا ئېلىنغان ئۆلۈش خۇدادىن ئايرىلىش، يەنى روھىي جەھەتتىكى ئۆلۈش ۋە ئۇنىڭ نەتىجىسى بولغان جىسمانىي جەھەتتىكى ئۆلۈشنى كۆزدە تۇتىدۇ.

ھايۋانات ۋە ئۇچارقاناتلارنى ئادەم ئاتىنىڭ ئالدىغا ئۇلارغا ئىسىم قويسۇن، دەپ كەلتۈردى. ئادەم ئاتا ئۇلارغا قانداق ئىسىم قويسا، شۇنداق ئاتىلىپ كەلدى. [20] ئادەم ئاتا بارلىق ئۇچارقانات ۋە ھايۋانلارغا ئىسىم قويدى. ۋەھالەنكى، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئۆزىگە لايىق بولغۇدەك بىرەر ياردەمچى ھەمراھ يوق ئىدى.

[21] شۇڭا، پەرۋەردىگار خۇدا ئادەم ئاتىنى قاتتىق ئۇخلىتىۋەتتى. ئۇ ئۇخلاۋاتقاندا، خۇدا ئۇنىڭ بىر تال قوۋۇرغىسىنى ئېلىپ، ئۇ يەرنى ئۇنىڭ گۆشى بىلەن ئېتىپ قويدى. [22] پەرۋەردىگار خۇدا ئالغان قوۋۇرغا سۆڭىكىدىن بىر ئايال ياساپ، ئۇنى ئادەم ئاتىنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدى.

[23] ئادەم ئاتا خۇشال ھالدا مۇنداق دېدى:

ــ مانا ئەمدى سۆڭىكى مېنىڭ سۆڭىكىمدىن، گۆشى مېنىڭ گۆشۈمدىن ئېلىنغان، ماڭا ئوخشاش خىلدىكى بىرى بولدى! ئۇ «ئايال»* دەپ ئاتالسۇن، چۈنكى ئۇ ئەردىن ئېلىنغان.

[24] بىر ئادەمنىڭ ئاتا ـ ئانىسىدىن ئايرىلىپ، ئايالى بىلەن بىرلىشىپ بىر تەن بولۇشى ئەنە شۇ سەۋەبتىندۇر.

[25] ئۇ چاغدا، ئادەم ئاتا بىلەن ئۇنىڭ ئايالىنىڭ ھەر ئىككىلىسى يالىڭاچ بولۇپ، نومۇس قىلىشمايتتى.

ئادەم ئاتىنىڭ خۇدانىڭ ئەمرىگە خىلاپلىق قىلىشى

3 [1] يىلان پەرۋەردىگار خۇدا ياراتقان ھايۋانلارنىڭ ئىچىدە ئەڭ ھىيلىگەر ئىدى. ئۇ ئايالدىن:

ــ خۇدا باغدىكى ھەرقانداق دەرەخنىڭ مېۋىسىنى يېيىشىڭلارنى

* 23. ئىبرانىي تىلدا «ئايال» دېگەن سۆز ئاھاڭ جەھەتتە «ئەر» دېگەن سۆزگە ناھايىتى يېقىن بولۇپ، ئۇشبۇ سۆز شۇنىڭدىن كەلگەن.

راستىنلا مەنئى قىلدىمۇ؟ — دەپ سورىدى.
[2] ئايال:
— باغدىكى دەرەخلەرنىڭ مېۋىلىرىنى يېسەك بولىدۇ. [3] پەقەت باغنىڭ
ئوتتۇرىسىدىكى دەرەخنىڭ مېۋىسىنى يېسەك بولمايدۇ. خۇدا بىزنىڭ بۇ
دەرەخنىڭ مېۋىسىنى يېيىشىمىزنى، ھەتتا ئۇنىڭغا قول تەگكۈزۈشىمىزنىمۇ
مەنئى قىلدى. ئەگەر بۇ ئىشنى قىلساق، ئۆلىمىز، — دەپ جاۋاب بەردى.
[4] يىلان ئايالغا جاۋابەن مۇنداق دېدى:
— يالغان! ھەرگىز ئۆلمەيسىلەر! [5] خۇدا سىلەرنىڭ ئۇنى يېسەڭلار،
كۆزۈڭلارنىڭ ئېچىلىپ، ئۆزىگە ئوخشاش ياخشى بىلەن يامانىنى بىلىدىغان
بولۇپ قالىدىغانلىقىڭلارنى بىلىدۇ.
[6] ئايال بۇ دەرەخنىڭ مېۋىسىنىڭ چىرايلىق ۋە شېرىن ئىكەنلىكىنى
كۆرۈپ، ئۇنى يېسە قانچىلىك ئەقىللىق بولۇپ كېتىدىغانلىقىنى ئويلاپ،
مېۋىدىن ئۈزۈپ يېدى ۋە ئۇنى يېنىدا تۇرغان ئېرىگىمۇ بەردى. ئۇمۇ يېدى.
[7] ئۇلار مېۋىنى يېيىشى بىلەنلا كۆزلىرى ئېچىلىپ، ئۆزلىرىنىڭ يالىڭاچلىقىنى
بىلىپ نومۇس قىلىشتى. شۇڭا، ئۇلار ئەنجۈر يوپۇرماقلىرىنى بىر ـ بىرىگە
چېتىپ، بەدەنلىرىنى يېپىۋېلىشتى.
[8] شۇ كۈننىڭ سالقىن چۈشكەن ۋاقتىدا، ئۇلار پەرۋەردىگار خۇدانىڭ باغدا
مېڭىپ يۈرگەن شەپىسىنى ئاڭلاپ، دەرەخزارلىقنىڭ ئارىسىغا
يوشۇرۇنۇۋېلىشتى. [9] لېكىن، پەرۋەردىگار خۇدا ئادەم ئاتىغا:
— سەن قەيەردە؟ — دەپ ۋارقىرىدى.
[10] ئادەم ئاتا:
— مەن سېنىڭ باغدا مېڭىپ يۈرگەنلىكىڭنى ئاڭلاپ، يالىڭاچلىقىمدىن
نومۇس قىلىپ، سەندىن قورقۇپ يوشۇرۇنۇۋالدىم، — دەپ جاۋاب بەردى.
[11] خۇدا ئۇنىڭدىن:
— يالىڭاچلىقىڭنى ساڭا كىم ئېيتتى؟ ياكى مەن يېمە، دېگەن مېۋىنى

يېدىڭمۇ؟ ــ دەپ سورىدى.
[12] ئادەم ئاتا:
ــ سەن ماڭا ھەمراھ بولسۇن، دەپ بەرگەن ئايال ئۇ مېۋىدىن ماڭا بەرگەندى. شۇنىڭ ئۈچۈن يېدىم، ــ دەپ جاۋاب بەردى.
[13] پەرۋەردىگار خۇدا ئايالدىن:
ــ نېمە ئۈچۈن مۇنداق قىلدىڭ؟ ــ دەپ سورىدى.
ــ مېنى يىلان ئازدۇردى، شۇڭا يېدىم، ــ دەپ جاۋاب بەردى ئايال.

خۇدانىڭ ئادەم ئاتا بىلەن ھاۋا ئانىنى جازالىشى

[14] شۇنىڭ بىلەن، پەرۋەردىگار خۇدا يىلانغا:
ــ بۇ قىلمىشىڭ ئۈچۈن جازاغا تارتىلىسەن! بارلىق ھايۋاناتلار ئىچىدە پەقەت سەنلا مۇنۇ لەنەتلەرگە قالىسەن:

«ھازىردىن باشلاپ، يەر بېغىرلاپ مېڭىپ،
ئۆمۈرۋايەت توپا يەيسەن.
[15] سېنى ئايال بىلەن دۈشمەن قىلىمەن.
ئۇنىڭ ئەۋلادى بىلەن سېنىڭ ئەۋلادىڭمۇ
دۈشمەنلىشىپ ئۆتىدۇ.
ئۇنىڭ ئەۋلادى سېنىڭ بېشىڭنى يانجىيدۇ،
سەن ئۇنىڭ تاپىنىنى چاقىسەن» دېدى.

[16] كېيىن، پەرۋەردىگار خۇدا ئايالغا:
ــ ھامىلدارلىقىڭنىڭ ئازابىنى ھەسسىلەپ ئاشۇرىمەن. تۇغۇتۇڭنىڭ تولغىقىنىمۇ زىيادە قىلىمەن. شۇنداقتىمۇ، ئېرىڭگە كۆچلۈك ئىشتىياق

باغلايسەن، ئۇ سېنى باشقۇرىدۇ، ــ دېدى.

[17] پەرۋەردىگار خۇدا ئادەمئاتىغا:

ــ ئايالىڭنىڭ سۆزىگە كىرىپ، مەن يېيىشنى مەنئى قىلغان مېۋىنى يېگەنلىكىڭ تۈپەيلىدىن، يەرمۇ لەنىتىمگە ئۇچرىدى. سەن ئەمدى ئۆمۈرۋايەت جاپالىق ئىشلەش بىلەنلا ئوزۇقلىنىسەن. [18] يەردىن تىكەن ۋە قامغاق ئۈندۇ، سەن بولساڭ يەردىكى زىرائەتلەرنى يەيسەن. [19] باشـ كۆزۈڭ تەرگە چۆمگەندىلا تويغۇدەك بىرنەرسە يېيەلەيسەن، تاكى ئۆلۈپ تۇپىغا ئايلىنىپ كەتكۈچە ئىشتىن باش كۆتۈرەلمەيسەن. تۇپىدىن يارىتىلدىڭ، شۇڭا يەنە تۇپىغا قايتىسەن! ــ دېدى.

[20] ئادەمئاتا ئايالىغا ھاۋا [ئىبرانىي تىلىدىكى «ھاياتلىق» دېگەن سۆز بىلەن ئاھاڭداش] دېگەن ئىسىمنى قويدى، چۈنكى ئۇ ئىنسانلارنىڭ ئانىسى ئىدى. [21] پەرۋەردىگار خۇدا ئادەمئاتا بىلەن ئۇنىڭ ئايالىغا ھايۋاننىڭ تېرىسىدىن كىيىم قىلىپ، كىيدۈرۈپ قويدى.

ئادەمئاتا بىلەن ھاۋائانىنىڭ ئېرەم باغدىن قوغلىنىشى

[22] ئاندىن، پەرۋەردىگار خۇدا مۇنداق دېدى:

ــ ئادەمئاتا بىزگە ئوخشاش ياخشى بىلەن يامانىنى بىلىدىغان بولۇپ قالدى. ئەمدى ئۇنىڭ «ھاياتلىق بېرىدىغان دەرەخ» نىڭ مېۋىسىنى يەپ قويۇشىدىن ساقلىنىشىمىز كېرەك. بولمىسا، ئۇ مەڭگۈ ياشايدۇ!

[23] شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار خۇدا ئۇلارنى ئېرەم باغدىن قوغلاپ چىقىرىپ، يەرگە، يەنى ئۆزلىرى ئەسلى يارىتىلغان تۇپراقتا ئىشلەيدىغان قىلىپ قويدى. [24] ئاندىن، خۇدا ئادەمئاتىنى ھاياتلىق بېرىدىغان دەرەخكە يېقىنلاشمىسۇن دەپ، ئېرەم باغنىڭ شەرق تەرىپىگە «كېرۇب» دەپ ئاتىلىدىغان مەخلۇقلارنى ۋە بىسى ئوت چېچىپ، ئۇ يان بۇ يان قوزغىلىپ

يالتىراپ تۇرىدىغان بىر قىلىچنى ئورۇنلاشتۇردى.

قابىل بىلەن هابىل

4 1 ئادەم ئاتا ئايالى هاۋا ئانا بىلەن بىللە بولدى. هاۋا ئانا هامىلدار بولۇپ،
بىر ئوغۇل تۇغدى. ئۇ: «پەرۋەردىگارنىڭ ياردىمى بىلەن بىر ئوغۇلغا
ئىگە بولدۇم» دېدى ۋە ئىسمىنى قابىل [ئىبرانىي تىلىدىكى «ئىگە بولدۇم»
دېگەن سۆز بىلەن ئاھاڭداش] قويدى. 2 كېيىن، ئۇ يەنە بىر ئوغۇل تۇغۇپ،
ئىسمىنى هابىل قويدى. ئىككىيلەن چوڭ بولغاندىن كېيىن، هابىل پادىچى
بولدى، قابىل بولسا دېهقان بولدى.
3 هوسۇل مەزگىلى كەلگەندە، قابىل يەرنىڭ مەهسۇلاتىدىن ئېلىپ
پەرۋەردىگارغا تەقدىم قىلدى. 4 هابىلمۇ قوي پادىسى ئىچىدىن تۇنجى
تۇغۇلغان قوزىلاردىن سويۇپ، تازا سېمىز يېرىدىن پەرۋەردىگارغا تەقدىم
قىلدى. پەرۋەردىگار هابىلنى ۋە ئۇنىڭ سوۋغىتىنى قوبۇل قىلدى. 5 بىراق،
قابىلنى ۋە ئۇنىڭ سوۋغىتىنى قوبۇل قىلمىدى. بۇنىڭدىن ئىنتايىن خاپا بولغان
قابىلنىڭ چىرايى تۇتۇلۇپ كەتتى.
6 شۇ چاغدا، پەرۋەردىگار قابىلغا:
— نېمىشقا خاپا بولىسەن؟ چىرايىڭ نېمىشقا تۇتۇلۇپ كەتتى؟ 7 ئەگەر
دۇرۇس ئىش قىلغان بولساڭ، سېنىمۇ قوبۇل قىلغان بولاتتىم! بىراق، يامانلىق
قىلساڭ، گۇناھ خۇددى ئىشىك ئالدىدا ئېتىلماقچى بولۇپ تۇرغان ياۋا ئىتقا
ئوخشاش، سېنىڭ ۋۇجۇدۇڭنى چىرمىۋالىدۇ. ئۇ سېنى ئۆز ئىلكىگە ئالماقچى
بولىسىمۇ، لېكىن سەن ئۇنى يېڭىشىڭ لازىم! — دېدى.
8 كېيىن، قابىل ئىنىسى هابىلغا:
— يۈر، دالادا سەيلە قىلىپ كېلەيلى! — دېدى. ئۇلار دالادىكى ۋاقتىدا،
قابىل ئىنىسىغا قول سېلىپ، ئۇنى ئۆلتۈرۈۋەتتى.

[9] پەرۋەردىگار قابىلدىن:
— ئىنىڭ هابىل قېنى؟ — دەپ سورىدى.
— بىلمەيمەن، مەن ئىنىمنىڭ باققۇچىسىمىدىم؟ — دەپ جاۋاب بەردى ئۇ.
[10] پەرۋەردىگار كەيىندىنلا ئۇنى:
— بۇ نېمە قىلغىنىڭ؟ ئىنىڭنىڭ ئىنتىقام ئېلىش ئۇچۇن داد-پەرياد قىلىۋاتقان قېنى ماڭا كۆرۈنۈپ تۇرىدۇ. [11] سەن ئەمدى لەنەتكە ئۇچرايسەن. بۇنىڭدىن كېيىن، بۇ يەردە تۇرالمايسەن! چۈنكى، سەن ئىنىڭنى ئۆلتۈردۈڭ، يەرگە قان تۆكتۈڭ. [12] سەن يەرگە ئىشلىگەن تەقدىردىمۇ، يەر ساڭا هوسۇل بەرمەيدۇ. سەن ئەمدى سەرسان بولۇپ، يەر يۈزىدە سەرگەردانلىقتا يۈرسەن، — دەپ ئەيىبلىدى.
[13] بۇنى ئاڭلىغان قابىل پەرۋەردىگارغا مۇنداق دېدى:
— مەن بۇنداق ئېغىر جازانى كۆتۈرەلمەيمەن. [14] سەن مېنى بۇ يەردىن قوغلاپ، هۇزۇرۇڭدىن هەيدەۋاتىسەن! مەن ئەمدى ئۆي-ماكانسىز، سەرسان بولۇپ، يەر يۈزىدە سەرگەردانلىقتا يۈرىمەن. مېنى كۆرگەنلا كىشى ئۆلتۈرۈۋېتىدۇ!
[15] لېكىن، پەرۋەردىگار:
— ياق، سېنى ئۆلتۈرگەن كىشى يەتتە هەسسە قاتتىق جازالىنىدۇ، — دېدى.
شۇنىڭ بىلەن، پەرۋەردىگار قابىلنى ئۆلتۈرمەكچى بولغانلارنى ئاگاهلاندۇرۇش ئۇچۇن، ئۇنىڭ پېشانىسىگە ئالاهىدە بەلگە قويۇپ قويدى. [16] بۇنىڭ بىلەن، قابىل پەرۋەردىگارنىڭ هۇزۇرىدىن چىقىپ، ئېرەم باغىنىڭ شەرق تەرىپىدىكى نود دېگەن جايدا ئولتۇراقلىشىپ قالدى.

قابىلنىڭ ئەۋلادلىرى

[17] قابىل ئايالى بىلەن بىللە بولدى. ئايالى ھامىلدار بولۇپ، بىر ئوغۇل
تۇغدى. ئۇنىڭ ئىسمىنى ھانۇخ قويدى. قابىل بىر شەھەر بىنا قىلىپ،
شەھەرنى ئوغلىنىڭ ئىسمىدا ئاتىدى. [18] ھانۇختىن ئىراد تۆرەلدى، ئىرادتىن
مېھۇيائىل تۆرەلدى، مېھۇيائىلدىن مېتۇشائىل تۆرەلدى، مېتۇشائىلدىن لامەك
تۆرەلدى.
[19] لامەك ئىككى خوتۇن ئالدى. بىرىنىڭ ئىسمى ئادە، يەنە بىرىنىڭ
ئىسمى زىللە ئىدى. [20] ئادە يابالنى تۇغدى. يابال كۆچمەن مالچىلارنىڭ
بوۋىسى بولدى. [21] ئۇنىڭ ئىنىسىنىڭ ئىسمى يۇبال ئىدى. يۇبال چىلتار ۋە نەي
چالغۇچىلارنىڭ پىرى بولدى. [22] زىللە تۇبال ـ قايىن دېگەن بىر ئوغۇلنى
تۇغدى. تۇبال ـ قايىن تۇچ، تۆمۈر جابدۇقلارنى ياسىغۇچىلارنىڭ پىرى
بولدى. تۇبال ـ قايىننىڭ نەئمە ئىسىملىك بىر سىڭلىسى بار ئىدى. [23] لامەك
ئىككى ئايالىغا پو ئېتىپ، مۇنداق دېدى:

«ئەي ئادە بىلەن زىللە، سۆزۈمگە قۇلاق سېلىڭلار!
ئەي ئاياللىرىم، كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلاڭلار!
ماڭا چېقىلغان بىر ئادەمنى ئۆلتۈردۈم.
مېنى ئۇرغان بىر ياشنى ئۆلتۈردۈم.
[24] قابىلنى ئۆلتۈرگۈچى يەتتە ھەسسە جازالانسا،
مېنى ئۆلتۈرگۈچى يەتمىش يەتتە ھەسسە جازالىنىدۇ.»

سېت بىلەن ئېنوش

[25] ئادەم ئاتا يەنە ئۆز ئايالى بىلەن بىللە بولۇش نەتىجىسىدە، ئايالى بىر

ئوغۇل تۇغدى. ھاۋا ئانا: «خۇدا ماڭا قابىل ئۆلتۈرۈۋەتكەن ھابىلنىڭ ئورنىغا بىر ئوغۇل بەردى» دېدى. شۇڭا، ئۇ ئىسمىنى سېت [ئاھاڭ جەھەتتە «خۇدا بەردى»] قويدى. [26] سېتتىن بىر ئوغۇل تۇغۇلۇپ، ئىسمى ئېنوش قويۇلدى. مانا شۇ چاغدىن باشلاپ، ئادەملەر پەرۋەردىگارغا ئىبادەت قىلىشقا باشلىدى.

ئادەم ئاتىنىڭ ئەۋلادلىرى

5 [1] تۆۋەندىكىلەر ئادەم ئاتىنىڭ ئەۋلادلىرىدۇر:
خۇدا ئادەمنى ئۆزىگە ئوخشايدىغان قىلىپ ياراتتى. [2] ئۇلارنى ئەر ۋە ئايال قىلىپ ئايرىپ، ئۇلارغا بەخت ئاتا قىلدى ھەمدە ئۇلارنى «ئادەم» دەپ ئاتىدى.

[3] ئادەم ئاتا 130 يېشىدا ئۆزىگە ئوخشايدىغان يەنە بىر ئوغۇل پەرزەنت كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى سېت قويدى. [4] ئادەم ئاتا سېتنى تاپقاندىن كېيىن، يەنە 800 يىل ھايات كەچۈرۈپ، يەنە كۆپ ئوغۇل ـ قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى. [5] ئۇ 930 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتتى.

[6] سېت 105 يېشىدا بىر ئوغۇل پەرزەنت كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى ئېنوش قويدى. [7] كېيىن، ئۇ يەنە 807 يىل ھايات كەچۈرۈپ، يەنە ئوغۇل ـ قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى. [8] ئۇ 912 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتتى.

[9] ئېنوش 90 يېشىدا بىر ئوغۇل پەرزەنت كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى قېنان قويدى. [10] كېيىن، ئۇ يەنە 815 يىل ھايات كەچۈرۈپ، يەنە ئوغۇل ـ قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى. [11] ئۇ 905 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتتى.

[12] قېنان 70 يېشىدا بىر ئوغۇل پەرزەنت كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى ماھالالىل قويدى. [13] كېيىن، ئۇ يەنە 840 يىل ھايات كەچۈرۈپ، يەنە ئوغۇل ـ قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى. [14] ئۇ 910 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتتى.

[15] ماھالالىل 65 يېشىدا بىر ئوغۇل پەرزەنت كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى يارېت قويدى. [16] كېيىن، ئۇ يەنە 830 يىل ھايات كەچۈرۈپ، يەنە ئوغۇل ـ قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى. [17] ئۇ 895 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتتى.

[18] يارېت 162 يېشىدا بىر ئوغۇل پەرزەنت كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى ھانۇخ قويدى. [19] كېيىن، ئۇ يەنە 800 يىل ھايات كەچۈرۈپ، يەنە ئوغۇل ـ قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى. [20] ئۇ 962 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتتى.

[21] ھانۇخ 65 يېشىدا بىر ئوغۇل پەرزەنت كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى مەتۇشەلاھ قويدى. [22] شۇنىڭدىن كېيىن، ھانۇخ 300 يىل جەريانىدا خۇدا بىلەن يېقىن ياشىدى. ئۇ يەنە ئوغۇل ـ قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى. [23] ئۇ يەر يۈزىدە جەمئىي 365 يىل ياشاپ، [24] پۈتۈن ھاياتىنى خۇدا بىلەن يېقىن ئۆتكۈزۈپ، بىر كۈنى كۆزدىن غايىب بولدى. چۈنكى، خۇدا ئۇنى ئۆز يېنىغا ئېلىپ كەتكەنىدى.

[25] مەتۇشەلاھ 187 يېشىدا بىر ئوغۇل پەرزەنت كۆردى. ئۇنىڭ ئىسمىنى لامەك قويدى. [26] كېيىن، ئۇ يەنە 782 يىل ھايات كەچۈرۈپ، يەنە ئوغۇل ـ قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى. [27] ئۇ 969 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتتى.

[28-29] لامەك 182 يېشىدا بىر ئوغۇل پەرزەنت كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى نۇھ [ئاھاڭ جەھەتتە «يەڭگىللىتىش»] دەپ قويدى. ئۇ: «پەرۋەردىگارنىڭ يەرگە لەنەت ئوقۇشى بىلەن، بىز جاپالىق ئىشلارغا قالغان. ئەمدى بۇ بالا بىزنىڭ ئېغىرىمىزنى يەڭگىللىتىدۇ» دېدى.

[30] نۇھنى تاپقاندىن كېيىن، لامەك يەنە 595 يىل ھايات كەچۈرۈپ، يەنە ئوغۇل ـ قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى. [31] ئۇ 777 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتتى.

[32] نۇھ 500 ياشقا كىرگەندىن كېيىن، سام، ھام، ياپەت ئىسىملىك ئۈچ ئوغۇل پەرزەنت كۆردى.

ئىنسانلارنىڭ رەزىللىكى

6 [1] ئىنسانلار دۇنيادا كۆپىيىشكە باشلىغاندا، قىزلارمۇ كۆپلەپ
تۇغۇلغانىدى. [2] «خۇدانىڭ ئوغۇللىرى»* شۇ قىزلارنىڭ چىرايلىقلىقىنى
كۆرۈپ، ئۆزلىرى خالىغان قىزلارنى خوتۇنلۇققا ئېلىشقا باشلىدى.
[3] بۇنى كۆرگەن پەرۋەردىگار:
— مەن ئىنسانلارغا بەرگەن هاياتلىق روھى ئۇلاردا مەڭگۈ ياشىمايدۇ.
چۈنكى، ئۇلار ئۆلۈشكە تېگىشلىك. كەلگۈسىدە ئۇلارنىڭ ئۆمرى بىر يۈز
يىگىرمە ياشتىن ئاشمىسۇن! — دېدى.
[4] «خۇدانىڭ ئوغۇللىرى» ئىنسانلارنىڭ قىزلىرى بىلەن بىللە بولۇپ،
ئەۋلاد تاپقان چاغدا ۋە كېيىنكى ۋاقىتلاردا، يەر يۈزىدە «نېفىلىم» دەپ
ئاتىلىدىغان، دېۋىگە ئوخشايدىغان ئادەملەرمۇ بار ئىدى. ئۇلار قەدىمكى
زاماننىڭ باتۇرلىرى ۋە داڭلىق كىشىلىرى ئىدى.
[5] پەرۋەردىگار ئىنسانلارنىڭ رەزىللىكىنى، نىيىتىنىڭ هەرقاچان
يامانلىقنى كۆرۈپ، [6] ئۆزىنىڭ ئادەمنى ياراتقانلىقىغا پۇشايمان قىلدى. ئۇ
ئىنتايىن ئېچىنغان هالدا:
[7] — مەن ياراتقان ئىنسانلارنى يەر يۈزىدىن يوقىتىمەن. شۇنداقلا، بارلىق
چوڭ ـ كىچىك هايۋاناتلار ۋە ئۇچارقاناتلارنىمۇ يوق قىلىمەن. ئۇلارنى
ياراتقانلىقىم ئۈچۈن ئەپسۇسلىنىمەن! — دېدى.
[8] لېكىن، پەرۋەردىگار نۇھتىن خۇرسەن ئىدى.

---

*2. «خۇدانىڭ ئوغۇللىرى» — بۇ هەققە ئۈچ خىل چۈشەنچە بار:
1. ئىنسان ئەمەس، بەلكى ئەرشتىكى بىر خىل زات، پەرىشتە ياكى روھتىن ئىبارەت.
2. دەرىجىدىن تاشقىرى ئادەم بولۇپ، پادىشاھ ياكى هۆكۈمدارغا ئوخشاش.
3. خۇداسىز قابىلنىڭ ئەۋلادلىرىدەك ئەمەس، بەلكى خۇدا يولىدا ماڭىدىغان سېتنىڭ ئەۋلادلىرىغا ئوخشاش.

نۇھنىڭ كېمە ياسىشى

9-10 نۇھنىڭ ئىش ـ ئىزلىرى تۆۋەندىكىچە: نۇھنىڭ سام، هام، ياپەت ئىسىملىك ئۈچ ئوغلى بار ئىدى. نۇھ ئۆز زامانىدا بىردىنبىر دۇرۇس، قۇسۇرسىز ئادەم بولۇپ، خۇداغا يېقىن ياشىغانىدى. 11 باشقا ئىنسانلار بولسا خۇدانىڭ نەزىرىدە گۇناھقا پاتقان بولۇپ، يەر يۈزى ئۇلار سەۋەبلىك زوراۋانلىققا تولغانىدى. 12 خۇدا دۇنياغا نەزەر سېلىپ، كىشىلەرنىڭ قىلمىشلىرىنىڭ رەزىللىكىدىن دۇنيانىڭ ئىنتايىن بۇزۇلغانلىقىنى كۆردى. 13 شۇنىڭ بىلەن، خۇدا نۇھقا:

ــ دۇنيا ئىنسانلارنىڭ زوراۋانلىقىغا تولۇپ كەتتى. شۇڭا، مەن ئۇلارنى يوقىتىمەن! دۇنيا بىلەن قوشۇپ پۈتۈنلەي يوقىتىمەن! 14 سەن ياخشى شەمشاد ياغىچىدىن ئۆزۈڭگە بىر كېمە ياسا. ياسىغان كېمىنىڭ ئىچىدە ئۆيلەر بولسۇن. سۇ كىرمەسلىكى ئۈچۈن، ئىچى ـ سىرتىنى موملا. 15 كېمىنىڭ ئۇزۇنلۇقى بىر يۈز ئوتتۇز ئۈچ مېتىر، كەڭلىكى يىگىرمە ئىككى مېتىر، ئېگىزلىكى ئون ئۈچ مېتىر بولسۇن. 16 كېمىنىڭ ئەڭ ئۈستىدە لەمپە بولسۇن، لەمپە بىلەن ياغاچ تام ئارىلىقىدا ئەللىك سانتىمېتىر ئېگىزلىكتە بوشلۇق قالدۇر. كېمىنى يۇقىرى، ئوتتۇرا ۋە تۆۋەن ئۈچ قەۋەت قىلغىن. كېمىنىڭ ئىشىكىنى يېنىغا ئاچقىن. 17 مەن يەر يۈزىنى توپان بىلەن غەرق قىلىپ، ئاسمان ئاستىدىكى پۈتكۈل جانلىقلارنى يوقىتىمەن. يەر يۈزىدىكى تىنىقى بارلىكى مەخلۇقلارنىڭ ھەممىسىنى يوقىتىمەن، 18 لېكىن، سەن بىلەن ئالدىن بىر ئەھدە تۈزەي. سەن ئايالىڭ، ئوغۇللىرىڭ ۋە كېلىنلىرىڭنى ئېلىپ كېمىگە چىق. 19 سەن يەنە كېمىگە يەر يۈزىدىكى ھەر خىل ھايۋانلارنىڭ ھەربىر تۈرىنىڭ ئەركەك ـ چىشىسىدىن بىر جۈپتىن ئېلىپ، ئۇلارنى ساقلاپ قال. 20 ھەر خىل چوڭ ـ كىچىك ھايۋاناتلار ۋە ئۇچارقاناتلار ساقلىنىپ قېلىش ئۈچۈن، سېنىڭ ئالدىڭغا بىر جۈپتىن كېلىدۇ. سەن ئۇلارنى كېمىگە

كىرگۈزگىن. 21 ئۆزۈڭلار ۋە ھايۋاناتلار ئۈچۈن ھەر خىل ئوزۇق-تۈلۈكلەرنى
ئېلىۋال، — دېدى.
22 نۇھ ھەربىر ئىشتا خۇدا بۇيرۇغاندەك قىلدى.

توپان بالاسى

7
1 پەرۋەردىگار نۇھقا:
— بۇ دۇنيادىكى كىشىلەر ئارىسىدا سېنىڭ بىردىنبىر دۇرۇس كىشى
ئىكەنلىكىڭنى بايقىدىم. شۇڭا، سەن پۈتۈن ئائىلەڭدىكىلەرنى ئېلىپ كېمىگە
چىققىن. 2 مەن «ھالال» دەپ بېكىتكەن ھايۋاناتلارنىڭ ھەر خىلىنىڭ
ئەركەك-چىشىسىدىن يەتتە جۈپتىن، «ھارام» لىرىنىڭ ھەر خىلىنىڭ
ئەركەك-چىشىسىدىن بىر جۈپتىن ئېلىۋال. 3 ئۇچارقاناتلارنىڭ ھەر خىلىنىڭ
ئەركەك-چىشىسىدىنمۇ يەتتە جۈپتىن ئېلىۋال. شۇنداق بولغاندا، توپان
ئاخىرلاشقاندىن كېيىن، ھەر خىل ھايۋانات، ئۇچارقاناتلار ھايات قېلىپ، يەر
يۈزىدە ئۇلارنىڭ ئۇرۇقى قايتا كۆپىيەلەيدۇ. 4 ئۆزۈم ياراتقان پۈتكۈل
جانلىقلارنى يەر يۈزىدىن پۈتۈنلەي يوقىتىش ئۈچۈن، يەتتە كۈندىن كېيىن،
ئۇدا قىرىق كېچە-كۈندۈز قاتتىق يامغۇر ياغدۇرىمەن، — دېدى.
5 نۇھ پەرۋەردىگارنىڭ بۇيرۇقلىرىنى بىر-بىرلەپ ئىجرا قىلدى.
6 توپان يەر يۈزىنى باسقاندا، نۇھ ئالتە يۈز ياشتا ئىدى. 7 ئۇ توپان
بالاسىدىن قۇتۇلۇپ قېلىش ئۈچۈن، ئايالى، ئوغۇللىرى ۋە كېلىنلىرىنى ئېلىپ
كېمىگە چىقتى. 8-9 «ھالال» ۋە «ھارام» دەپ بېكىتىلگەن ھەر خىل چوڭ-
كىچىك ھايۋاناتلار ۋە ئۇچارقاناتلارمۇ خۇدانىڭ نۇھقا ئېيتقىنىدەك نۇھنىڭ
ئالدىغا كېلىپ، جۈپلىرى بىلەن كېمىگە كىردى. 10 يەتتە كۈندىن كېيىن، يەر
يۈزىنى توپان بېسىشقا باشلىدى.
11 نۇھ ئالتە يۈز ياشقا كىرگەن يىلى ئىككىنچى ئاينىڭ ئون يەتتىنچى

كۈنى، يەر ئاستىدىكى ھەممە بۇلاقلار يېرىلىپ، ئاسماندىن چېلەكلەپ
قۇيغاندەك قاتتىق يامغۇر ياغدى. [12] يامغۇر قىرىق كېچە-كۈندۈز توختىماي
داۋاملاشتى. [13] دەل يامغۇر باشلانغان كۈنى، نۇھ، ئايالى، سام، ھام، ياپەتتىن
ئىبارەت ئۈچ ئوغلى ۋە كېلىنلىرى كېمىگە چىقتى. [14] ھەر خىل ياۋايى
ھايۋاناتلارنىڭ چوڭ-كىچىكلىرى، ئۆي ھايۋانلىرى ۋە ئۇچارقاناتلار،
[15] جۈملىدىن، تىنىقى بارلىكى پۈتكۈل مەخلۇقلار ئۆز جۈپلىرى بىلەن نۇھنىڭ
ئالدىغا بىر جۈپتىن كېلىپ، كېمىگە چىقتى. [16] ھايات كەچۈرۈۋاتقان بارلىق
جانلىقلار خۇدانىڭ ئەمرى بويىچە ئۆز جۈپلىرى بىلەن كېمىگە كىرگەندىن
كېيىن، پەرۋەردىگار كېمىنىڭ ئىشىكىنى تاقاپ قويدى.

[17] يامغۇر قىرىق كۈن داۋاملاشتى. توپان ئۇلغايغانسېرى كېمە يەردىن
كۆتۈرۈلدى. [18] سۇ تېخىمۇ ئېگىزلەپ، كېمە سۇ يۈزىدە لەيلەپ قالدى.
[19] توپان يەر يۈزىنى قاپلاپ، ھەتتا ئېگىز تاغ چوققىلىرىمۇ كۆرۈنمەي قالدى.
[20] سۇ ئۆرلەپ تاكى ئەڭ ئېگىز تاغ چوققىلىرىدىن يەتتە مېتىر ئېگىزلەپ
كەتكۈچە داۋاملاشتى. [21] نەتىجىدە، يەر يۈزىدىكى ھايات كەچۈرۈۋاتقان
پۈتكۈل جانلىقلار، يەنى ھەرقانداق ئۇچارقاناتلار، چوڭ-كىچىك ھايۋاناتلار
ۋە ئىنسانلار پۈتۈنلەي يوقىتىلدى. [22] دېمەك، يەر يۈزىدىكى ھاياتلىق نەپسى
بار بولغانلارنىڭ ھەممىسى ئۆلدى. [23] خۇدا يەر يۈزىدىكى ھەممە
جانلىقلارنى، يەنى ئىنسانلار، چوڭ-كىچىك ھايۋاناتلار ۋە ئۇچارقاناتلارنى
يوقاتتى. پەقەت نۇھ بىلەن ئۇنىڭ كېمىسىدىكى جانلىقلارلا ھايات قالدى.
[24] توپان يەر يۈزىنى بىر يۈز ئەللىك كۈن باستى.

توپان بالاسىنىڭ ئاخىرلىشىشى

8 [1] شۇنداق بولسىمۇ، خۇدا نۇھنى ۋە كېمىدە ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولغان
بارلىق ھايۋاناتلارنى ئۇنتۇپ قالمىدى. ئۇ يەر يۈزىدە شامال

چىقارغانىدى، سۇ پەسىيىشكە باشلىدى. [2] يەر ئاستىدىكى بۇلاقلار يېپىلىپ،
ئاسماندىن يېغىۋاتقان قاتتىق يامغۇرمۇ توختىغانىدى. [3] بىر يۈز ئەللىك كۈن
ئىچىدە سۇ ئاستا ـ ئاستا ئازايدى. [4] يەتتىنچى ئاينىڭ ئون يەتتىنچى كۈنى،
كېمە ئارارات تاغ تىزمىلىرىدىكى بىر تاغنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرۇپ قالدى. [5] سۇ
داۋاملىق پەسىيىپ، ئونىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى تاغ چوققىلىرى
كۆرۈنۈشكە باشلىدى.

[6] قىرىق كۈندىن كېيىن، نۇھ دېرىزىنى ئېچىپ، [7] بىر قاغىنى قويۇپ
بەردى. بۇ قاغا تاكى يەردىكى سۇ قۇرۇپ كەتكۈچە، كېمىنىڭ ئەتراپىدا
ئايلىنىپ يۈردى. [8] شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، نۇھ سۇنىڭ يەر يۈزىدىن يانغان
ياكى يانمىغانلىقىنى بىلىش ئۈچۈن، بىر كەپتەرنى قويۇپ بەرگەنىدى.
[9] لېكىن، يەر يۈزىنى تېخىچە سۇ قاپلاپ تۇرغاچقا، كەپتەر قونغۇدەك جاي
تاپالماي قايتىپ كەلدى. نۇھ قولىنى سۇنۇپ، ئۇنى تۇتۇپ كېمىگە
ئەكىرىۋالدى. [10] يەنە يەتتە كۈندىن كېيىن، ئۇ كەپتەرنى يەنە قويۇپ بەردى.
[11] كەچقۇرۇن، ھېلىقى كەپتەر تۇمشۇقىدا يېڭى زەيتۇن يوپۇرمىقىنى
چىشلىگەن ھالدا نۇھنىڭ يېنىغا قايتىپ كەلدى. نۇھ شۇنىڭدىن سۇنىڭ يەر
يۈزىدىن ئاساسىي جەھەتتىن يانغانلىقىنى بىلدى. [12] يەنە يەتتە كۈندىن
كېيىن، ئۇ كەپتەرنى يەنە قويۇپ بەردى. بۇ قېتىم كەپتەر قايتىپ كەلمىدى.

[13] نۇھ ئالتە يۈز بىر ياشقا كىرگەن يىلى بىرىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى،
توپان يەر يۈزىدىن پۈتۈنلەي يېنىپ بولدى. نۇھ كېمىنىڭ قاپقىقىنى ئېچىپ،
ئۆپچۆرىسىگە قاراپ، يەر يۈزىنىڭ قۇرۇشقا باشلىغانلىقىنى كۆردى.
[14] ئىككىنچى ئاينىڭ يىگىرمە يەتتىنچى كۈنى، يەر يۈزى پۈتۈنلەي قۇرۇپ
بولدى.

[15-16] خۇدا نۇھقا:

— ئايالىڭ، ئوغۇللىرىڭ ۋە كېلىنلىرىڭنى كېمىدىن ئېلىپ چىق.
[17] يېنىڭدىكى بارلىق مەخلۇقلار، يەنى ئۇچارقاناتلار ۋە چوڭ ـ كىچىك

ھايۋاناتلارنى ئېلىپ چىق. ئۇلار يەر يۈزىدە يەنە كۆپىيىپ، زېمىنغا تارالسۇن،
— دېدى.
[18] شۇنىڭ بىلەن، نۇھ ئايالى، ئوغۇللىرى ۋە كېلىنلىرىنى ئېلىپ كېمىدىن
چىقتى. [19] يەر يۈزىدىكى بارلىق جانلىقلار، يەنى چوڭ-كىچىك ھايۋاناتلار ۋە
ئۇچارقاناتلار ئۆز تۈرلىرى بىلەن توپ-توپ بولۇشۇپ كېمىدىن چىقىشتى.

نۇھنىڭ خۇداغا قۇربانلىق قىلىشى

[20] نۇھ پەرۋەردىگارغا ئاتاپ بىر قۇربانلىق سۇپىسى ياساپ، «ھالال»
دەپ بېكىتىلگەن ھايۋانات ۋە ئۇچارقاناتلارنىڭ ھەر تۈرىدىن تالالاپ سويۇپ،
قۇربانلىق سۇپىسىدە كۆيدۈرۈۋەتتى. [21] پەرۋەردىگار قۇربانلىقتىن مەمنۇن
بولۇپ، كۆڭلىدە: «ئىنسانلارنىڭ قىلمىشلىرى ئۈچۈن يەرگە قايتا لەنەت
ئوقۇمايمەن. ئىنسانلارنىڭ كىچىكىدىن تارتىپ نىيىتىنىڭ پۈتۈنلەي
يامانلىقنى بىلىمەن. شۇنداق بولسىمۇ، يەر يۈزىدىكى بارلىق جانلىقلارنى
ھەرگىز بۇ قېتىمقىدەك قايتا يوقىتىۋەتمەيمەن. [22] يەر يۈزى بىر كۈن
مەۋجۇت بولسا، ئۇنىڭدا تېرىم-يىغىم، ئىسسىق-سوغۇق، قىش-ياز،
كېچە-كۈندۈزمۇ مەۋجۇت بولىدۇ!» دېدى.

خۇدانىڭ نۇھ بىلەن ئەھدە تۈزۈشى

9 [1] خۇدا نۇھ ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرىغا بەخت ئاتا قىلىپ مۇنداق دېدى:
— سىلەر نەسلىڭلارنى كۆپەيتىڭلار، ئۇرۇق-ئەۋلادىڭلار پۈتۈن
دۇنياغا تارقالسۇن. [2] يەر يۈزىدىكى بارلىق چوڭ-كىچىك ھايۋاناتلار،
ئۇچارقاناتلار ۋە بېلىقلار سىلەردىن قورقۇپ، سىلەرنىڭ باشقۇرۇشۇڭلاردا
بولىدۇ. [3] بۇرۇن سىلەرگە ئوزۇقلۇق ئۈچۈن كۆكتاتلارنى بەرگىنىمدەك،
ئەمدى سىلەرگە ھەممە ھايۋاناتلارنىمۇ بېرىمەن. [4] لېكىن، سىلەر قېنى بار

گۆشىنى ھەرگىز يېمەڭلار، چۈنكى جان قاندىدۇر. [5] بۇنىڭدىن باشقا، قان تۆكۈلۈش بولسا، چوقۇم ھېساب ئالىمەن. ھەرقانداق بىر ھايۋان ئادەم ئۆلتۈرسە، ئۇنىڭدىنمۇ ھېساب ئالىمەن. كىمدەكىم ئادەم ئۆلتۈرسە، ئۇنىمۇ ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىمەن.

[6] مەن ئادەمنى ئۆزۈمگە ئوخشايدىغان قىلىپ ياراتتىم،
شۇنىڭ ئۈچۈن، كىمكى باشقا بىر ئادەمنىڭ قېنىنى تۆكسە،
ئۇنىڭ قېنىمۇ باشقىلار تەرىپىدىن تۆكۈلىدۇ.

[7] سىلەر نەسىلىڭلارنى كۆپەيتىڭلار. سىلەرنىڭ ئۇرۇق-ئەۋلادىڭلار پۈتۈن دۇنيانى قاپلىسۇن.

[8-10] ئاندىن، خۇدا نۇھ ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرىغا مۇنداق دېدى:

— مەن ئەمدى سىلەر ۋە سىلەرنىڭ ئۇرۇق-ئەۋلادلىرىڭلار بىلەن ھەمدە يەر يۈزىدىكى بارلىق ھايۋاناتلار، يەنى سىلەر بىلەن بىللە كېمىدىن چىققان ھەربىر ئۆي ھايۋانلىرى، ياۋايى ھايۋاناتلار ۋە ئۇچارقاناتلار بىلەن ئەھدە تۈزىمەن. [11] سىلەرگە ۋەدە بېرىمەنكى، پۈتكۈل جانلىقلار ھەرگىز توپان بىلەن قايتا يوقىتىلمايدۇ، يەر يۈزىنى خاراب قىلىدىغان توپان ئىككىنچى كەلمەيدۇ. [12-13] مەن سىلەر ۋە بارلىق جانلىقلار بىلەن مەڭگۈلۈك بىر ئەھدىنى تۈزدۈم. بۇ ئەھدىنىڭ بەلگىسى — ئاسماندا كۆرۈنىدىغان ھەسەن-ھۈسەندۇر. [14-15] مەيلى قاچان بولمىسۇن، يامغۇردىن كېيىن ئاسماندىكى بۇلۇتلار ئارىسىدا ھەسەن-ھۈسەننى كۆرگىنىمدە، ئۆزۈمنىڭ سىلەر ۋە پۈتكۈل جانلىقلار بىلەن تۈزگەن ئەھدەمنى ئېسىمگە ئالىمەن. توپان بارلىق جانلىقلارنى قايتا يوقاتمايدۇ. [16] ھەسەن-ھۈسەننىڭ بۇلۇتلار ئارىسىدا پەيدا بولۇشى ئۆزۈمنىڭ سىلەر ۋە يەر يۈزىدىكى پۈتكۈل جانلىقلار بىلەن تۈزگەن مەڭگۈلۈك ئەھدەمنى ئېسىمگە كەلتۈرىدۇ.

[17] ھەسەن ـ ھۈسەن مېنىڭ بارلىق جانلىقلار بىلەن تۈزگەن ئەھدەمنىڭ
بەلگىسى بولسۇن.

نۇھ ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى

[18] كېمىدىن چىققان نۇھنىڭ ئوغۇللىرى: سام، ھام ۋە ياپەتلەر ئىدى. (ھام
قانائانلىقلارنىڭ بوۋىسى.) [19] دۇنياغا تارقالغان ھەممە خەلقلەر نۇھنىڭ بۇ ئۈچ
ئوغلىنىڭ ئەۋلادلىرىدۇر.
[20] نۇھ دېھقان بولۇپ، ئۈزۈمزارلىق يېتىشتۈرگەن بىرىنچى كىشى ئىدى.
[21] بىر قېتىم، ئۇ شاراب ئىچىپ مەست بولۇپ قېلىپ، كىيىم ـ كېچەكلىرىنى
سېلىۋېتىپ، چېدىرىدا ياتاتتى. [22] قانائاننىڭ ئاتىسى بولغان ھام، ئاتىسىنىڭ
قىپيالىڭاچلىقىنى كۆرۈپ قېلىپ، بۇ ئىشنى ئىككى قېرىندىشىغا ئاشكارىلاپ
قويدى. [23] سام بىلەن ياپەت ئۈچىسىغا بىر ئۇزۇن چاپان يېپىنچاقلاپ،
چېدىرىنىڭ ئىچىگە كەينىچە مېڭىپ كىرىپ، چاپاننى ئاتىسىغا يېپىپ قويدى.
ئۇلار يۈزىنى ئالدى تەرەپكە قىلىپ، ئاتىسىنىڭ يالىڭاچ تېنىگە قارىمىدى.
[24] نۇھ ئويغىنىپ، كەنجى ئوغلى ھامنىڭ قىلغانلىرىنى بىلىپ، [25] ئۇنىڭ ئوغلى
قانائانغا لەنەت ئوقۇپ مۇنداق دېدى:

«قانائانغا لەنەت ياغقاي!
ئۇ قېرىنداشلىرىنىڭ ئەڭ تۆۋەن قۇلى بولغاي.
[26] پەرۋەردىگار ــ سام ئېتىقاد قىلغان خۇدا مەدھىيىلەنگەي!
قانائاننىڭ ئەۋلادى سامنىڭ ئەۋلادىغا قۇل بولغاي.
[27] خۇدا ياپەتنى گۈللەپ ياشناتقاي.
ئۇنىڭ ئەۋلادى سامنىڭ ئەۋلادى بىلەن بىللە ئىناق ياشىغاي.
قانائاننىڭ ئەۋلادى ياپەتنىڭ ئەۋلادىغا قۇل بولغاي.»

[28] توپاندىن كېيىن، نۇھ يەنە 350 يىل ئۆمۈر كۆردى. [29] ئۇ 950 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتتى.

نۇھنىڭ ئۈچ ئوغلىنىڭ ئەۋلادلىرى

10 [1] نۇھنىڭ ئوغۇللىرى سام، هام، ياپەتلەرنىڭ ئەۋلادلىرى تۆۋەندىكىچە: توپاندىن كېيىن، ئۇ ئۈچەيلەندىن پەرزەنتلەر* تۆرەلدى.

[2] ياپەتنىڭ ئوغۇللىرى: گومەر، ماگوگ، ماداي، ياۋان، تۇبال، مەشەك ۋە تىراسلار ئىدى.

[3] گومەرنىڭ ئەۋلادلىرى: ئاشكىنازلار، رىفاتلار ۋە توگارماهلار ئىدى.

[4] ياۋاننىڭ ئەۋلادلىرى: ئەلىشا، تارشىش، كىتتىم، رودانىم خەلقلىرى ئىدى. [5] ئۇلار دېڭىز بويلىرىدا ۋە ئاراللاردا ياشايدىغان مىللەتلەرنىڭ ئاتىسى بولدى. ياپەتنىڭ ئەۋلادلىرى ئۆز قەبىلىلىرى ۋە دۆلەتلىرى ئىچىدە ياشاپ، ئۆز تىللىرىدا سۆزلىشىدىغان مىللەتلەردىن بولۇپ قالدى.

[6] هامنىڭ ئوغۇللىرى: كۇش، مىسىر، لىۋىيە ۋە قانانلار ئىدى.

[7] كۇشنىڭ ئەۋلادلىرى بولسا: سىبالار، هاۋىلاهلار، سابتالار، رائامىلار ۋە سەبتىكاهلار ئىدى.

رائامىنىڭ ئەۋلادلىرى بولسا: شىبالار ۋە دېدانلار ئىدى.

[8] كۇشنىڭ نىمرود ئىسىملىك بىر ئوغلى بولۇپ، ئۇ يەر ـ يۈزىدىكى ئەڭ كۈچلۈك باتۇرغا ئايلاندى. [9] ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئالدىدا باتۇر ئوۋچى بولغاندى. شۇڭا، كىشىلەر ئارىسىدا «پەرۋەردىگار سېنى نىمرودتەك باتۇر ئوۋچى قىلسۇن!» دېگەن سۆز تارقالغاندى. [10] دەسلەپتە، ئۇنىڭ

*1. نۇھنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ ئىسىملىرى كېيىن هەر مىللەتنىڭ ئىسىملىرىغا ئايلىنىپ، ئۇلار شۇ مىللەتنىڭ بوۋىسى بولدى. ئۇلار تۇرغان يەرلەرمۇ شۇلارنىڭ نامى بىلەن ئاتالدى.

پادىشاھلىقى بابىل، ئەرەك، ئاكاد، كالنېھ دېگەن جايلارنى ئۆز ئىچىگە ئالاتتى. بۇ تۆت جاي بابىلوندا ئىدى. [11-12] ئۇ بۇ يەردىن ئاسسۇر رايونىغا كېتىپ، نىنەۋى، رېھوبوت ـ ئىر، كالاخ ۋە رەسەن دېگەن شەھەرلەرنى بىنا قىلدى. رەسەن شەھىرى نىنەۋى بىلەن كالاخ شەھىرىنىڭ ئوتتۇرىسىدا بولۇپ، ئۇ كاتتا شەھەر ئىدى.

[13] مىسىرنىڭ ئەۋلادلىرى: لۇدلار، ئانامىلار، لېھابىلار، نافتۇھىلار، [14] پاترۇسلار، كاسلۇھىلار ۋە كرىتلار ئىدى. فىلىستىنلىكلەر بولسا، كاسلۇھىلارنىڭ كېيىنكى ئەۋلادلىرى ئىدى.

[15] قانانىنىڭ تۇنجى ئوغلىنىڭ ئىسمى سىدون ئىدى، يەنە بىر ئوغلىنىڭ ئىسمى خىت ئىدى. ئۇلارنىڭ ئىسىملىرى كېيىن ھەر مىللەتلەرنىڭ ئىسىملىرىغا ئايلىنىپ، ئۇلار شۇ مىللەتلەرنىڭ بوۋىلىرى بولدى. [16] قانان يەنە يەبۇسلار، ئامورلار، گىرگاشلار، [17] ھىۋىلار، ئاركىيلار، سىندىيلار، [18] ئارۋادىيلار، سىمارىيلار ۋە ھاماتىيلارنىڭ بوۋىسى بولدى.

كېيىن، قانانلىقلارنىڭ قەبىلىلىرى ناھايىتى كەڭ تارقالدى. [19] ئۇلارنىڭ زېمىن چېگرىسى سىدوننىڭ جەنۇبىدىن گىرارنىڭ يېنىدىكى گازا شەھىرىگىچە، شەرقتە سودوم، گومورا، ئادما ۋە سىبوئىمنىڭ يېنىدىكى لاشا شەھىرىگىچە باراتتى. [20] ھامنىڭ بۇ ئەۋلادلىرى ھەرقايسىسى ئۆز قەبىلىلىرى ۋە دۆلەتلىرى ئىچىدە ياشاپ، ئۆز تىللىرىدا سۆزلىشىدىغان مىللەتلەردىن بولۇپ قالدى.

[21] سام ياپەتنىڭ ئاكىسى بولۇپ، ئۇ ئەبەرلەرنىڭ ئاتىسى بولدى. [22] سامنىڭ ئوغۇللىرى ئېلام، ئاسسۇر، ئارپاخشاد، لود ۋە ئاررام ئىدى. ئۇلارنىڭ ئىسىملىرى كېيىن ھەر مىللەتلەرنىڭ ئىسىملىرىغا ئايلىنىپ، ئۇلار شۇ مىللەتلەرنىڭ بوۋىلىرى بولدى.

[23] ئاررامنىڭ ئەۋلادلىرى: ئۇسلار، ھۇللار، گەتەرلەر ۋە ماشلار ئىدى.

[24] ئارپاخشاد شالاھنىڭ ئاتىسى، شالاھ بولسا ئەبەرنىڭ ئاتىسى ئىدى.

25 ئەبەردىن ئىككى ئوغۇل تۆرەلدى. بىرىنىڭ ئىسمى پەلەگ [ئاھاڭ
جەھەتتە «بۆلۈنۈش»] ئىدى، چۈنكى ئۇ ياشىغان دەۋردە ئىنسانلار
بۆلۈنۈشكە باشلىدى. يەنە بىرىنىڭ ئىسمى يوقتان ئىدى.
26 يوقتاننىڭ ئەۋلادلىرى: ئالموداد لار، شەلەپلەر، خازارماۋەتلار،
يەراھلار، 27 ھادورامىلار، ئۇزاللار، دىكلاھلار، 28 ئوبالىيلار، ئابىمائىللار،
شىبالار، 29 ئوفىرلار، ھاۋىلاھلار ۋە يوبابلار ئىدى. مانا بۇلارنىڭ ھەممىسى
يوقتاننىڭ ئەۋلادلىرى بولۇپ، 30 ئۇلار مېشادىن سەفارنىڭ شەرق
تەرىپىدىكى تاغقىچە بولغان جايلاردا ياشايتتى.
31 سامنىڭ يۇقىرىدا تىلغا ئېلىنغان ئەۋلادلىرى، ھەرقايسىسى ئۆز
قەبىلىلىرى ۋە دۆلەتلىرى ئىچىدە ياشاپ، ئۆز تىللىرىدا سۆزلىشىدىغان
مىللەتلەردىن بولۇپ قالدى.
32 يۇقىرىدىكىلەر نۇھنىڭ ئەۋلادلىرىدۇر. بۇلار ئۆز زېمىنىدىكى ھەربىر
قەبىلىلەر بويىچە خاتىرىلەنگەن. توپاندىن كېيىن، دۇنيادىكى پۈتۈن مىللەتلەر
نۇھنىڭ ئوغۇللىرىدىن تارقالدى.

خۇدانىڭ تىلنى كۆپ تىللارغا بۆلۈۋېتىشى

11 1 دەسلەپتە، يەر يۈزىدە بىرلا تىل بار ئىدى، ئىنسانلار پەقەت بۇ
تىلدىلا سۆزلىشەتتى. 2 ئۇلار شەرق تەرەپكە كۆچۈۋاتقىنىدا،
بابىلوندىكى بىر تۈزلەڭلىككە كېلىپ ئورۇنلاشتى. 3 ئۇلار ئۆزئارا:
ــ خىش قۇيۇپ، ئوتتا پىشۇرايلى! ــ دەپ مەسلىھەتلەشتى.
بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار قۇرۇلۇشتا تاشنىڭ ئورنىغا خىش، لاينىڭ ئورنىغا قارا
ماي ئىشلىتىدىغان بولدى.
4 ئاندىن، ئۇلار:
ــ بىر شەھەر بىنا قىلايلى! شەھەردە ئاسمانغا تاقاشقۇدەك بىر مۇنار

ياساپ، ئۆز نامىمىزنى چىقىرىپ، تەرەپ ـ تەرەپكە تارقىلىپ كېتىشىمىزدىن ساقلىنايلى! ــ دېيىشتى.

[5] پەرۋەردىگار ئىنسانلارنىڭ بىنا قىلىۋاتقان شەھەر ۋە مۇنارىنى كۆرگىلى چۈشتى. [6] پەرۋەردىگار:

ــ ئۇلار بىرلىشىپ بىر قوۋم بولۇپ، بىر تىلدا سۆزلىشىدىكەن. بۇ پەقەتلا ئۇلار قىلماقچى بولغان ئىشنىڭ باشلىنىشى! بۇنىڭدىن كېيىن، ئۇلار نېمە قىلىشنى خالىسا، شۇنى قىلالايدۇ. [7] بىز چۈشۈپ، ئۇلارنىڭ تىلىنى قالايمىقانلاشتۇرۇۋېتىپ، ئۇلارنى بىر ـ بىرىنىڭ مەقسىتىنى ئۇقالمايدىغان قىلىپ قويايلى، ــ دېدى.

[8] بۇنىڭ بىلەن، پەرۋەردىگار ئۇلارنى پۈتۈن دۇنياغا تارقىتىۋەتتى. ئۇلار شەھەر بىنا قىلىش قۇرۇلۇشىنى توختاتتى. [9] شۇڭا، بۇ شەھەرنىڭ نامى بابىل [ئاھاڭ جەھەتتە «قالايمىقانچىلىق»] دەپ ئاتالدى. چۈنكى، پەرۋەردىگار ئۇ يەردە ئىنسانلارنىڭ تىللىرىنى قالايمىقانلاشتۇرۇۋېتىپ، ئۇلارنى دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىغا تارقىتىۋەتكەنىدى.

سامنىڭ ئەۋلادلىرى

[10] سامنىڭ ئەۋلادلىرى تۆۋەندىكىچە: توپان ئۆتۈپ ئىككىنچى يىلى، سام 100 يېشىدا ئارپاخشادنى تاپتى. [11] كېيىن، ئۇ يەنە 500 يىل ھايات كەچۈرۈپ يەنە ئوغۇل ـ قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى.

[12] ئارپاخشاد 35 يېشىدا شالاھنى تاپتى. [13] كېيىن، ئۇ يەنە 403 يىل ھايات كەچۈرۈپ، يەنە ئوغۇل ـ قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى.

[14] شالاھ 30 يېشىدا ئەبەرنى تاپتى. [15] كېيىن، ئۇ يەنە 403 يىل ھايات كەچۈرۈپ، يەنە ئوغۇل ـ قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى.

[16] ئەبەر 34 يېشىدا پەلەگنى تاپتى. [17] كېيىن، ئۇ يەنە 430 يىل ھايات

كەچۈرۈپ، يەنە ئوغۇل ـ قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى.
[18] پەلەگ 30 يېشىدا راغۇنى تاپتى. [19] كېيىن، ئۇ يەنە 209 يىل هايات كەچۈرۈپ، يەنە ئوغۇل ـ قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى.
[20] راغۇ 32 يېشىدا سېرۇخنى تاپتى. [21] كېيىن، ئۇ يەنە 207 يىل هايات كەچۈرۈپ، يەنە ئوغۇل ـ قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى.
[22] سېرۇخ 30 يېشىدا ناهورنى تاپتى. [23] كېيىن، ئۇ يەنە 200 يىل هايات كەچۈرۈپ، يەنە ئوغۇل ـ قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى.
[24] ناهور 29 يېشىدا تەراھنى تاپتى. [25] كېيىن، ئۇ يەنە 119 يىل هايات كەچۈرۈپ، يەنە ئوغۇل ـ قىز پەرزەنتلەرنى كۆردى.
[26] تەراھ 70 يىل ئۆمۈر كۆرۈپ، ئىبرام، ناهور ۋە هارانلارنى تاپتى.

تەراھنىڭ ئەۋلادلىرى

[27] تەراھنىڭ ئەۋلادلىرى تۆۋەندىكىچە: تەراھ ئىبرام، ناهور ۋە هارانلارنى تاپتى. هاران بولسا لۇتنى تاپتى. [28] هاران كالدانىلارنىڭ زېمىنى بولغان ئۆز يۇرتى ئۇر شەھىرىدە ئاتىسى تەراھتىن بۇرۇن ئالەمدىن ئۆتتى. [29] ئىبرام ساراھقا ئۆيلەندى، ناهور بولسا هاراننىڭ قىزى مىلكاغا ئۆيلەندى. هاراننىڭ يەنە ئىسكاھ دېگەن بالىسىمۇ بار ئىدى. [30] ساراھ تۇغماس بولغاچقا، پەرزەنت كۆرمىگەنىدى.

[31] تەراھ ئوغلى ئىبرامنى، نەۋرىسى لۇت (هاراننىڭ ئوغلى) نى ۋە كېلىنى، يەنى ئىبرامنىڭ ئايالى ساراھنى ئېلىپ، كالدانىلارنىڭ زېمىنى بولغان ئۇر شەھىرىدىن ئايرىلىپ، قانان دېگەن رايونغا كەتمەكچىدى. بىراق، ئۇلار هاران دېگەن شەھەرگە كەلگەندە، شۇ يەردە ئولتۇراقلىشىپ قالدى. [32] تەراھ ئىككى يۈز بەش يىل ئۆمۈر كۆرۈپ، هاراندا ئالەمدىن ئۆتتى.

خۇدانىڭ ئىبراھىمنى تاللىشى

12 1 پەرۋەردىگار ئىبرامغا* مۇنداق دېدى:
— سەن يۇرتۇڭدىن چىقىپ، ئاتاڭ ۋە باشقا ئۇرۇق-
جەمەتىڭدىن ئايرىلىپ، مەن كۆرسەتمەكچى بولغان يەرگە بارغىن.

2 «مەن سېنىڭ ئۇرۇق-ئەۋلادىڭنى كۆپەيتىپ،
ئۇلارنى بىر چوڭ خەلق قىلىمەن.
مەن ساڭا بەخت ئاتا قىلىپ، نامىڭنى ئۇلۇغ قىلىمەن.
شۇنداق قىلىپ، كىشىلەر سەن ئارقىلىق بەخت تاپىدۇ.
3 ساڭا بەخت تىلىگەنلەرگە بەخت ئاتا قىلىمەن،
ساڭا لەنەت ئوقۇغانلارغا لەنەت ياغدۇرىمەن.
سەن ئارقىلىق ھەممە مىللەتلەرگە بەخت ئاتا قىلىمەن!»

4 ئىبرام يەتمىش بەش يېشىدا پەرۋەردىگارنىڭ يوليورۇقى بىلەن ھاران
شەھىرىدىن كەتتى، لۇتمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىللە كەتتى. 5 ئىبرام ئايالى ساراھ
بىلەن جىيەنى لۇتنى ۋە ئۆزلىرىنىڭ ھاران شەھىرىدە تاپقان بايلىقى ۋە
قۇللىرىنى ئېلىپ، قانان رايونىغا قاراپ يول ئالدى. ئۇلار قانان تەۋەسىگە
كىرگەندىن كېيىن، 6 سەپىرىنى داۋاملاشتۇرۇپ، شەكەم شەھرىگە يېقىن
مورەھ دېگەن جايدىكى چوڭ بىر دۇب دەرىخىنىڭ يېنىغا كەلدى. ئۇ چاغدا،
قانانلىقلار شۇ زېمىندا ياشاۋاتاتتى.
7 پەرۋەردىگار ئىبرامغا كۆرۈنۈپ، ئۇنىڭغا:
— مانا بۇ زېمىننى سېنىڭ ئەۋلادىڭغا تەقدىم قىلىمەن، — دېدى.
شۇڭا، ئىبرام ئۇ يەردە ئۆزىگە كۆرۈنگەن پەرۋەردىگارغا ئاتاپ بىر

*1. ئىبرام — خۇدا كېيىن «ئىبراھىم» دەپ ئىسىم قويغان پەيغەمبەر.

قۇربانلىق سۇپىسى ياساپ، ئىبادەت قىلدى. [8] كېيىن، ئۇ جەنۇبقا يۆتكىلىپ، بەيتەل شەھىرىنىڭ شەرقىدىكى تاغلىق رايونغا باردى. غەرب تەرىپى بەيتەلگە، شەرق تەرىپى ئاي دېگەن جايغا تۇتىشىدىغان بۇ جايغا ئورۇنلىشىپ، ئۇ يەردىمۇ بىر قۇربانلىق سۇپىسى ياساپ، پەرۋەردىگارغا ئىبادەت قىلدى. [9] كېيىن، ئۇ ئاستا ـ ئاستا قانائاننىڭ جەنۇبىدىكى نېگىب رايونغا يۆتكەلدى.

ئىبرامنىڭ مىسىرغا بېرىشى

[10] قانائاندا ئاچارچىلىق يۈز بېرىپ، ئەھۋال ئىنتايىن ئېغىر ئىدى. شۇنىڭ بىلەن، ئىبرام مىسىرغا بېرىپ، ئۇ يەردە ۋاقىتنىچە تۇرماقچى بولدى. [11] ئۇلار مىسىرغا كىرىشكە ئاز قالغاندا، ئىبرام ئايالى ساراھقا:

ـــ سەن بىر گۈزەل ئايال. [12] مىسىرلىقلار سېنى كۆرسە، جەزمەن مېنىڭ ئايالىم ئىكەنلىكىڭنى بىلىپ، سېنى ھايات قالدۇرۇپ، مېنى ئۆلتۈرۈۋېتىدۇ. [13] سەن ئۇلارغا ئۆزۈڭنى مېنىڭ سىڭلىم دېگىن. شۇنداق دېسەڭ، ئۇلار سېنى دەپ، مېنىڭ جېنىمغا زامىن بولماي، ماڭا ياخشى مۇئامىلە قىلىدۇ، ـــ دېدى.

[14] ئىبرام مىسىرغا كىرگەن ۋاقىتتا، مىسىرلىقلار دەرۋەقە ئۇنىڭ ئايالىنىڭ گۈزەللىكىنى بايقىدى. [15] ئوردىدىكى بىرنەچچە ئەمەلدار ئۇنى كۆرۈپ، پادىشاھ ئالدىدا ئۇنىڭ گۈزەللىكىنى تەرىپلىگەنىدى. شۇنىڭ بىلەن، ساراھ ئوردىغا ئېلىپ كىرىلدى.

[16] پادىشاھ ساراھنىڭ سەۋەبىدىن ئىبرامغا ياخشى مۇئامىلە قىلدى. ئۇنىڭغا نۇرغۇن كالا، قوي، ئېشەك، تۆگە ۋە ئەر ـ ئايال قۇللارنى سوۋغات قىلدى. [17] لېكىن، پادىشاھ ئىبرامنىڭ ئايالى ساراھنى ئېلىپ كەتكەنلىكى ئۈچۈن، پەرۋەردىگار پادىشاھقا ۋە ئۇنىڭ ئوردىسىدىكىلەرگە ئاپەت ياغدۇردى. ئۇلار قورقۇنچلۇق كېسەللىككە گىرىپتار بولدى. [18] بۇنى سەزگەن

پادىشاھ ئىبرامنى چاقىرتىپ، ئۇنىڭغا:
ــ بۇ ماڭا نېمە قىلغىنىڭ؟ نېمىشقا سارا ھنىڭ ئۆز ئايالىڭ ئىكەنلىكىنى ئېيتمىدىڭ؟ [19] نېمىشقا ئۇنى سىڭلىم دېدىڭ؟ شۇنداق دېگىنىڭنى ئاڭلاپ، مەن ئۇنى ئالدىم. ئايالىڭ مانا! ئۇنى ئېلىپ كەت! ــ دېدى.
[20] بۇنىڭ بىلەن، پادىشاھ ئۆز ئەمەلدارلىرىغا ئىبرامنى چېگرىدىن چىقىرىۋېتىشكە ئەمر قىلدى. ئۇلار ئۇنى ئايالى ۋە ئۇنىڭغا مەنسۇپ بولغان ھەممە نەرسىلىرى بىلەن قوشۇپ يولغا سالدى.

ئىبرام بىلەن لۇتنىڭ ئايرىلىپ كېتىشى

13 [1] ئىبرام ئايالى ۋە ئۆزىگە مەنسۇپ بولغان ھەممە نەرسىلىرىنى ئېلىپ مىسىردىن چىقىپ، قانانىنىڭ جەنۇبىدىكى نېگىب رايونىغا باردى. لۇتمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىللە باردى. [2] ئىبرام باي بولۇپ، ئۇنىڭ نۇرغۇن مال ـ ۋارانلىرى ۋە ئالتۇن ـ كۈمۈشلىرىمۇ بار ئىدى. [3] كېيىن، ئۇ نېگىب رايونىدىن ئايرىلىپ، ئاستا ـ ئاستا شىمالغا يۆتكىلىپ، بەيتەل شەھىرىگە قايتا باردى. ئۇ بەيتەل بىلەن ئاي شەھىرىنىڭ ئارىلىقىغا، يەنى ئۇ تۇنجى قېتىم ئورۇنلىشىپ، [4] قۇربانلىق سۇپىسى ياسىغان يەرگە قايتىپ كېلىپ، ئۇ يەردە پەرۋەردىگارغا ئىبادەت قىلدى.
[5] ئىبرام بىلەن ماڭغان لۇتنىڭمۇ مال ـ ۋارانلىرى ۋە قۇللىرى كۆپ ئىدى.
[6] بۇ ئىككى ئائىلىنىڭ پادىلىرى بەك كۆپ بولغاچقا، ئوتلاقلار يېتىشمەي قالغانىدى. [7] شۇڭا، ئىبرامنىڭ پادىچىلىرى بىلەن لۇتنىڭ پادىچىلىرى ئارىسىدا تالاش ـ تارتىش چىقىپ قالدى. (ئۇ چاغدا، قانانلىقلار بىلەن پەرىزلەر يەنىلا قانان رايونىدا تۇراتتى.)
[8] شۇڭا، ئىبرام لۇتقا:
ــ بىز بولساق ئۇرۇق ـ تۇغقان، ئارىمىزدا ياكى پادىچىلىرىمىزنىڭ

ئارىسىدا تالاش ـ تارتىش چىقمىسۇن. [9] ئايرىلىپ ياشايلى. مانا، پۈتۈن زېمىن سېنىڭ ئالدىڭدا تۇرۇپتۇ. خالىغان يەرنى تاللا! ئوڭ تەرەپنى تاللىساڭ، سول تەرەپ ماڭا قالسۇن، سول تەرەپنى تاللىساڭ، ئوڭ تەرەپ ماڭا قالسۇن، ـــ دېدى.

[10] لۇت تۆت تەرەپكە نەزەر سېلىپ، ئىئوردان دەريا ۋادىسىدىن زوئارغىچە سوزۇلغان كەڭ تۈزلەڭلىكنى كۆردى. بۇ تۈزلەڭلىكنىڭ سۈيى مول بولۇپ، خۇددى ئېرەم باغقا ۋە مىسىرنىڭ يەرلىرىگە ئوخشايتتى. (ئۇ چاغدا، پەرۋەردىگار سودوم بىلەن گومورا شەھەرلىرىنى تېخى خارابىلىككە ئايلاندۇرمىغانىدى.)

[11] شۇڭا، لۇت ئۇ يەرنى تاللاپ، شەرق تەرەپكە يۆتكەلدى. ئۇ ئىككىيلەن مانا شۇنداق ئايرىلدى. [12] ئىبرام قانائاندا ئولتۇراقلىشىپ قالدى. لۇت ئىئوردان دەريا ۋادىسىدىكى شەھەرلەرگە يېقىنلىشىپ، سودوم شەھىرىنىڭ ئەتراپىدا چېدىر تىكىپ ئورۇنلاشتى. [13] سودوملۇقلار رەزىللىككە تولغان بولۇپ، پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە ئۇلار ئېغىر گۇناھكارلار ئىدى.

ئىبرامنىڭ ھېبرونغا كۆچۈشى

[14] لۇت ئىبرامدىن ئايرىلغاندىن كېيىن، پەرۋەردىگار ئىبرامغا:

ـــ سەن تۇرغان جايىڭدىن شەرق، غەرب، جەنۇب ۋە شىمال تەرەپلەرگە قاراپ باق. [15] سەن كۆرۈۋاتقان بۇ زېمىنلارنى ساڭا ۋە سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭغا تەقدىم قىلىمەن. بۇ زېمىن مەڭگۈ سىلەرگە مەنسۇپ. [16] مەن سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭنى ھەددى ـ ھېسابسىز كۆپەيتىمەن. يەر يۈزىدىكى قۇمنى ھېچكىم سانىيالمىغانغا ئوخشاش، ئۇلارنىڭ سانىنىمۇ ھېچكىم سانىيالمايدۇ. [17] ئورنۇڭدىن تۇر. بۇ زېمىننى كېزىپ چىق. مەن ئۇنى ساڭا تەقدىم قىلدىم! ـــ دېدى.

[18] بۇنىڭ بىلەن، ئىبرام چېدىرلىرىنى يىغىشتۇرۇپ، ھېبرون شەھىرىگە يېقىن مامرەدىكى دۇب دەرەخلىكىنىڭ يېنىدا ئولتۇراقلىشىپ، ئۇ يەردە پەرۋەردىگارغا ئاتاپ قۇربانلىق سۇپىسى ياسىدى.

ئىبرامنىڭ لۇتنى قۇتقۇزۇشى

14 [1] شۇ كۈنلەردە، بابىلون بېگى ئامرافىل، ئېللاسار بېگى ئارىيوك، ئېلام بېگى كېدورلاۋمار، گويىم بېگى تىدال قاتارلىق تۆت بەگ بىرلىشىپ، [2] سودوم بېگى بەرا، گومورا بېگى بىرشا، ئادما بېگى شىناب، سىبوئىم بېگى شەمەبەر ۋە بېلا (زوئار دەپمۇ ئاتىلىدۇ) بېگى قاتارلىق بەش بەگ بىلەن جەڭ قىلىشقا چىقتى. [3] بۇ بەش بەگ قوشۇنلىرىنى بىرلەشتۈرۈپ، سىددىم ۋادىسىغا يىغدى. (سىددىم ۋادىسى ھازىرقى «ئۆلۈك دېڭىز» ۋادىسىدۇر.) [4] ئۇلار ئون ئىككى يىل كېدورلاۋمار بېگىنىڭ ھۆكۈمرانلىقىدا بولۇپ، ئون ئۈچىنچى يىلغا كەلگەندە، ئۇنىڭغا قارشى ئىسيان كۆتۈرگەندى.

[5] شۇڭا، ئون تۆتىنچى يىلى كېدورلاۋمار بەگ ئۆزىنىڭ ۋە ئىتتىپاقداش بەگلەرنىڭ قوشۇنلىرىنى باشلاپ بېرىپ، ئاشتاروت ـ كارنائىم دېگەن يەردە رېفالارنى يەڭدى. كېيىن، ھام دېگەن يەردە زۇزلارنى ۋە شاۋا ـ كىرياتائىم تۈزلەڭلىكىدە ئېملارنىڭ ھەممىسىنى تارمار قىلدى. [6] سەئىر تاغلىق رايوندا ياشاۋاتقان ھورىتلارنىمۇ چۆل بويىدىكى ئەل ـ پاراندىچە قوغلاپ بېرىپ تارمار قىلدى. [7] ئارقىدىنلا، ئۇلار ئېن ـ مىشپات، يەنى كادېشقا قايتىپ، ئامالەكلەرنىڭ پۈتۈن زېمىنىنى بېسىۋېلىپ، ھازازون ـ تاماردا ياشاۋاتقان ئامورلارنىمۇ تارمار قىلدى.

[8] بۇنىڭ بىلەن، سودوم، گومورا، ئادما، سىبوئىم ۋە بېلا، يەنى زوئار قاتارلىق بەش بەگلىكنىڭ بەگلىرى بىرلەشمە قوشۇننى باشلاپ، سىددىم ۋادىسىغا جەڭ قىلىشقا چىقتى. [9] ئۇلار ئېلام شەھىرىنىڭ بېگى كېدورلاۋمار،

گويىمنىڭ بېگى تىدال، بابىلونىنىڭ بېگى ئامرافىل ۋە ئېللاسارنىڭ بېگى ئارىيوكتىن ئىبارەت تۆت بەگ بىلەن جەڭ قىلدى. [10] سىددىم ۋادىسىنىڭ ھەممە يېرىدە قارا ماي بىلەن تولغان كۆلچەكلەر بار ئىدى. سودوم بېگى بىلەن گومورا بېگى قاچقان ۋاقتىدا، قوشۇنلىرىنىڭ بىر قىسمى كۆلچەكلەرگە چۈشۈپ كېتىپ، قالغانلىرى تاغقا قېچىپ كەتتى.

[11] تۆت بەگ سودوم بىلەن گومورانىڭ پۈتۈن بايلىق ۋە ئاشلىق ـ تۈلۈكلىرىنى بۇلاڭ ـ تالاڭ قىلىپ كەتتى. [12] ئۇ چاغدا ئىبرامنىڭ جىيەنى لۇت سودومدا تۇراتتى. ئۇلار ئۇنىمۇ مال ـ مۈلۈكلىرى بىلەن قوشۇپ بۇلاپ كەتتى.

[13] لېكىن، قۇتۇلۇپ قالغان بىر كىشى بۇ ئىشلارنى ئىبرانىي* بولغان ئىبرامغا مەلۇم قىلدى. ئۇ چاغدا، ئىبرام ئامور قەبىلىسىدىن مامرە ئىسىملىك بىر كىشىنىڭ دۇب دەرەخلىكىنىڭ يېنىدا تۇراتتى. مامرە ۋە ئىككى ئىنىسى — ئەشكول ۋە ئانىر ئىبرامنىڭ ئىتتىپاقداشلىرى ئىدى.

[14] ئىبرام جىيەنى لۇتنىڭ ئەسىرگە چۈشۈپ قالغانلىقىنى ئاڭلاپ، ئۆز ئادەملىرىدىن ئۈچ يۈز ئون سەككىز نەپەر جەڭچىنى چاقىرىپ، تۆت بەگنى دان دېگەن جايغىچە قوغلاپ باردى. [15-16] ئۇ يەردە جەڭچىلەرنى بىرقانچە قىسىمغا بۆلۈپ، كېچىسى ھۇجۇم قىلىپ، دۈشمەننى مەغلۇپ قىلدى. ئۇلارنى دەمەشقنىڭ شىمالىدىكى خوبا دېگەن جايغىچە قوغلاپ، بۇلاپ كەتكەن ھەممە مال ـ مۈلۈكنى تارتىۋېلىپ، ئۆز جىيەنى لۇتنى ۋە ئۇنىڭ پۈتۈن بايلىقلىرىنى، خوتۇن ـ قىزلىرىنى ۋە باشقا ئەسىرگە چۈشكەن ئادەملىرىنى قايتۇرۇپ ئالدى.

مالكىسىدىقنىڭ ئىبرامغا بەخت تىلىشى

[17] ئىبرام كېدورلائومار ۋە ئۇنىڭ بىلەن ئىتتىپاقداش ھەرقايسى بەگلەرنى

---

*13. ئىبرانىي — قەدىمكى يەھۇدىيلارنى، يەنى ئىسرائىللارنى كۆرسىتىدۇ.

مەغلۇپ قىلىپ، غەلىبە بىلەن قايتىپ كەلگەندە، سودوم بېگى ئۇنى قارشى ئېلىش ئۈچۈن شاۋا ۋادىسى (خان ۋادىسى دەپمۇ ئاتىلىدۇ) غا چىقتى.

[18] ئۇلۇغ خۇدانىڭ روھانىيسى ھەم سالىمنىڭ بېگى مالكىسىدىقمۇ نان ۋە شاراب ئېلىپ، ئىبرامنىڭ ئالدىغا چىقىپ، [19] ئۇنىڭغا بەخت تىلەپ:

«پۈتۈن ئالەمنىڭ ياراتقۇچىسى بولغان ئۇلۇغ خۇدا ئىبرامنى بەختلىك قىلغاي!
[20] سېنى دۈشمەنلىڭ ئۈستىدىن غەلىبە قىلدۇرغان ئۇلۇغ خۇدا مەدھىيىلەنگەي!» دېدى.

ئىبرام غەنىيمەت ئالغان نەرسىلەرنىڭ ئوندىن بىرىنى مالكىسىدىققا تەقدىم قىلدى. [21] سودوم بېگى ئىبرامغا:

ـــ غەنىيمەتلەرنىڭ ھەممىسى ساڭا مەنسۇپ، لېكىن ئادەملىرىمنى قايتۇرۇپ بەر! ـــ دېدى.

[22] ئىبرام ئۇنىڭغا:

ـــ پۈتۈن ئالەمنىڭ ياراتقۇچىسى بولغان پەرۋەردىگار ئۇلۇغ خۇدا ئالدىدا قەسەم قىلىمەنكى، [23] مەن سېنىڭ ھەرقانداق نەرسەڭنى، ھەتتا بىر تال يىپىڭنى ياكى كەشىڭنىڭ بوغقۇچىنىمۇ ئالمايمەن. بولمىسا، سەن كېيىن: «مەن ئىبرامنى باي قىلىپ قويدۇم!» دېيىشتىن يانمايسەن.

[24] شۇنىڭ ئۈچۈن، ئادەملىرىمنىڭ يېگىنىنىلا ھېسابلايمەن. ئۇنىڭدىن باشقا ھېچنېمىنى ئالمايمەن. لېكىن، مېنىڭ ئىتتىپاقداشلىرىم ئانىر، ئەشكول ۋە مامرەلەرگە غەنىيمەتلەردىن تېگىشلىكىنى ئايرىپ بەرسەڭ بولدى، ـــ دېدى.

خۇدانىڭ ئىبرام بىلەن ئەھدە تۈزۈشى

15 [1] بۇ ۋەقەلەردىن كېيىن، پەرۋەردىگار ئىبرامغا كۆرۈنۈپ، ئۇنىڭغا:
ــ ئىبرام، قورقما! مەن ساڭا قالقان بولۇپ، ناھايىتى زور ئىنئام
بېرىمەن، ــ دېدى.
[2] لېكىن، ئىبرام:
ــ ئى ئىگەم خۇدا، مېنىڭ پەرزەنتىم بولمىسا، سېنىڭ بەرمەكچى بولغان
ئىنئامىڭنىڭ پايدىسى نېمە؟ مېنىڭ بىردىنبىر مىراسخورۇم ــ دەمەشقتىن
كەلگەن چاكىرىم ئېلىيەزەر بولىدۇ. [3] سەن ماڭا پەرزەنت بەرمىدىڭ، شۇڭا
مېنىڭ تەئەللۇقاتىمغا چاكىرىم مىراسخور بولىدۇ، ــ دەپ جاۋاب بەردى.
[4] ئارقىدىنلا، ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆزىگە يەنە: «چاكىرىڭ ئېلىيەزەر
سېنىڭ مىراسخورۇڭ بولمايدۇ، پەقەت ئۆزۈڭدىن بولغان ئوغۇللا
مىراسخورۇڭ بولىدۇ» دېگەنلىكىنى ئاڭلىدى.
[5] شۇندىن كېيىن، خۇدا ئۇنى تاشقىرىغا ئېلىپ چىقىپ، ئۇنىڭغا:
ــ ئاسمانغا قاراپ، يۇلتۇزلارنى سانىيالايدىغان بولساڭ ساناپ باق،
سېنىڭ ئەۋلادىڭ ئەنە شۇ يۇلتۇزلاردەك سان ـ ساناقسىز بولىدۇ! ــ دېدى.
[6] ئىبرام پەرۋەردىگارنىڭ سۆزلىرىگە ئىشەندى. پەرۋەردىگار ئۇنىڭ
ئېتىقادىنى كۆرۈپ، ئۇنى ھەققانىي ئادەم، دەپ ھېسابلىدى.
[7] پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا يەنە:
ــ سېنى بۇ زېمىنغا ئىگە قىلىش ئۈچۈن، سېنى كالدانىلارنىڭ زېمىنى
بولغان ئۇر شەھىرىدىن ئېلىپ چىققان پەرۋەردىگار مەن بولىمەن، ــ دېدى.
[8] لېكىن، ئىبرام:
ــ ئى ئىگەم خۇدا، مەن بۇ زېمىنغا جەزمەن ئىگە بولىدىغانلىقىمنى
نېمىدىن بىلىمەن؟ ــ دەپ سورىدى.
[9] پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا:

ـــ سەن ئۈچ ياشلىق كالا، ئۆچكە، قوچقاردىن ھەم پاختەك ۋە ياش كەپتەردىن بىردىن ئېلىپ، مېنىڭ ئالدىمغا كەلگىن، ـــ دەپ جاۋاب بەردى.

10 ئىبرام بۇ ھايۋانلارنى خۇدانىڭ ئالدىغا ئاپىرىپ، قۇشلاردىن باشقىسىنىڭ قارنىنى يېرىپ ئىككى پارچە قىلدى. گۆشلەرنى ئىككى تەرەپكە قاتار قىلىپ تىزدى. 11 قۇزغۇنلار ئۇچۇشۇپ كېلىپ، گۆشلەرگە قونغاندا، ئىبرام ئۇلارنى قوغلىۋەتتى. 12 كۈن پاتقاندا، ئىبرام ئۇيقۇغا كەتتى. چۈشىدە ئۇنى قورقۇنچلۇق قاراڭغۇلۇق باستى. 13 پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى:

ـــ شۇنى بىلىپ قويغىنكى، سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭ باشقا بىر دۆلەتتە مۇساپىر بولىدۇ. شۇ دۆلەتتىكى كىشىلەرگە قۇل بولۇپ، تۆت يۈز يىل ئۇلار تەرىپىدىن ئازاب چېكىدۇ. 14 لېكىن، مەن ئۇلارنى قۇل قىلغۇچى خەلقنى چوقۇم جازالايمەن. ئۇلار ئۇ دۆلەتتىن قايتقىنىدا، نۇرغۇن بايلىقلارنى ئېلىپ كېلىدۇ. 15 سەن بولساڭ ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرۈپ، ئەجدادلىرىڭنىڭ قېشىغا كېتىسەن. 16 سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭ بۇ يەرگە قايتىپ كەلگۈچە، ئۇ يەردە تۆت ئەۋلاد ئۆتۈپ كېتىدۇ. چۈنكى، بۇ يەردە تۇرۇۋاتقان ئامورلارنىڭ گۇناھى چېكىگە يەتمىگۈچە، ئۇلارنى بىر تەرەپ قىلمايمەن.

17 كۈن پېتىپ قاراڭغۇ چۈشكەندىن كېيىن، ئىس چىقىپ تۇرغان ئوچاق ۋە يېنىپ تۇرغان مەشئەل تۇيۇقسىز پەيدا بولۇپ، ھېلىقى ئىككى قاتار گۆشنىڭ ئوتتۇرىسىدىن ئۆتۈپ كەتتى. 18-19 مانا شۇ چاغدا، پەرۋەردىگار ئىبرام بىلەن ئەھدە تۈزۈپ مۇنداق دېدى:

ـــ مەن مىسىر چېگرىسىدىن تاكى فىرات دەرياسىغىچە سوزۇلغان بۇ زېمىننىڭ ھەممىسىنى سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭغا تەقدىم قىلدىم. بۇ زېمىن كېنلار، كېنىزلەر، كادمونلار، 20 خىتلار، پەرىزلەر، رېفالار، 21 ئامورلار، قانانلار، گىرگاشلار ۋە يەبۇسلار دەپ تونۇلغان خەلقلەرنىڭ زېمىنلىرىنىڭ ھەممىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

ئىسمائىلنىڭ تۇغۇلۇشى

16
1 ئىبرامنىڭ ئايالى ساراھ تۇغماس ئىدى، بىراق ئۇنىڭ ھەجەر ئىسىملىك مىسىرلىق بىر دېدەكى بار ئىدى. 2 ساراھ ئىبرامغا:
— پەرۋەردىگار مېنى تۇغماس يارىتىپتۇ، ئەمدى سىز مېنىڭ دېدەكىم بىلەن بىر ياستۇققا باش قويۇڭ! بەلكىم ئۇ ماڭا بىر ئوغۇل تۇغۇپ بېرەر، — دېدى.

ئىبرام ساراھنىڭ بۇ سۆزىگە قوشۇلدى. 3 شۇنىڭ بىلەن، ساراھ ھەجەرنى ئىبرامغا كىچىك خوتۇنلۇققا بەردى. (بۇ ۋەقە ئىبرام قانائاندا ئون يىل تۇرغاندا يۈز بەردى.) 4 ئىبرام ھەجەر بىلەن بىللە بولغاندىن كېيىن، ھەجەر ھامىلدار بولۇپ قالدى. ئۇ ئۆزىنىڭ ھامىلدار بولغانلىقىنى سېزىپ مەغرۇرلىنىپ، ساراھنى كۆزگە ئىلمايدىغان بولۇپ قالدى.

5 ساراھ ئىبرامغا قېيداپ:
— ھەممىنى قىلغان سەن! مەن ھەجەرنى ساڭا قوشۇپ قويغان. ئەمدىلىكتە، ئۇ ئۆزىنىڭ ھامىلدارلىقىنى بىلىپلا، مېنى كۆزگە ئىلمايدىغان بولۇۋالدى. سېنىڭ ياكى مېنىڭ توغرا ئىكەنلىكىمگە پەرۋەردىگار ئۆزى ھۆكۈم قىلسۇن، — دېدى.

6 ئىبرام:
— ئۇ سېنىڭ دېدەكىڭ، ئۇ سېنىڭ ئىلكىڭدە. ئۇنىڭغا قانداق مۇئامىلە قىلىش سېنىڭ ئىختىيارىڭ، — دەپ جاۋاب بەردى.

بۇنىڭ بىلەن، ساراھ ھەجەرنى بوزەك قىلدى، شۇڭا ھەجەر ئىبرامنىڭ ئۆيىدىن قېچىپ كەتتى.

7 پەرىشتىنىڭ سۈرىتىدە كۆرۈنگەن پەرۋەردىگار* ھەجەرنى چۆلدىكى

*7. سۆزمۇسۆز تەرجىمىسى: «پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى» بولۇپ، تەۋراتتا بۇ كۆپ ۋاقىتلاردا پەرىشتە قىياپىتىدە كۆرۈلگەن خۇدانىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ.

بىر بۇلاقنىڭ يېنىدا كۆردى. بۇلاق شۇر دېگەن يەرگە بارىدىغان يولنىڭ بويىدا ئىدى. [8] پەرىشتە ئۇنىڭدىن:

ــ ئەي سارائىنىڭ دېدەكى ھەجەر، سەن قەيەردىن كەلدىڭ؟ نەگە كېتىۋاتىسەن؟ ــ دەپ سورىدى.

ــ مەن ئايال خوجايىنىم سارائىنىڭ يېنىدىن قېچىپ چىقتىم، ــ دەپ جاۋاب بەردى ھەجەر.

[9] پەرىشتە ئۇنىڭغا:

ــ سەن ئايال خوجايىنىڭنىڭ يېنىغا قايتىپ بېرىپ، ئۇنىڭغا بويسۇنغىن، ــ دېدى.

[10] پەرىشتە يەنە مۇنداق دېدى:

ــ مەن سېنىڭ ئەۋلادىڭنى شۇنداق كۆپەيتىمەنكى، ئۇلارنى ھېچكىم سانىيالمايدىغان قىلىمەن. [11] سەن ھامىلدار بولۇپ بىر ئوغۇل تۇغىسەن، ئىسمىنى ئىسمائىل [مەنىسى «ئاڭلىغۇچى خۇدا»] قويغىن، چۈنكى سېنىڭ داد ـ پەريادىڭ پەرۋەردىگارغا يەتتى. [12] سېنىڭ ئوغلۇڭنىڭ مىجەزى بىر ياۋا ئېشەككە ئوخشايدۇ. ھەممە يەرگە بېرىپ، كىشىلەر بىلەن جېدەل چىقىرىدۇ. كىشىلەرمۇ ئۇنىڭغا قارشىلىق كۆرسىتىدۇ. ئۇ تۇغقانلىرىغا ئۆچمەنلىك قىلىپ ياشايدۇ.

[13] ھەجەر ئۆز ـ ئۆزىگە: «مەن راستتىنلا ماڭا غەمخورلۇق قىلغان خۇدانى كۆردۈم!» دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ ئۆزىگە سۆز قىلغان پەرۋەردىگارنى «ئېل ـ روئى»، [مەنىسى «مېنى كۆرگۈچى خۇدا»] دەپ ئاتىدى. [14] شۇڭا، كىشىلەر ئۇ بۇلاقنى بېئېر ـ لاھايروي [مەنىسى «مېنى كۆرگۈچى خۇدانىڭ بۇلىقى»] دەپ نام قويدى. بۇ بۇلاق ھازىرمۇ كادېش بىلەن بەرەد شەھىرىنىڭ ئوتتۇرىسىدىدۇر.

[15] ھەجەر ئىبرامغا بىر ئوغۇل تۇغۇپ بەردى. ئىبرام ئۇنىڭغا ئىسمائىل دەپ ئات قويدى. [16] ئۇ چاغدا، ئىبرام سەكسەن ئالتە ياشتا ئىدى.

قەدىمكى ئەھدىنىڭ بەلگىسى — خەتنە

17 [1]ئىبرام توقسان توققۇز يېشىدا پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا كۆرۈنۈپ:
— مەن ھەممىگە قادىر خۇدادۇرمەن. سەن داۋاملىق مېنىڭ
يولۇمدا مېڭىپ، قۇسۇرسىز ئادەم بول. [2]مەن سەن بىلەن تۈزگەن ئەھدەمدە
چىڭ تۇرۇپ، سېنى كۆپ ئەۋلادلىق قىلىمەن، — دېدى.
[3]ئىبرام يەرگە باش قويدى. خۇدا ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى:
[4]— مېنىڭ سەن بىلەن تۈزگەن ئەھدەم مۇنداق: سەن نۇرغۇن
مىللەتلەرنىڭ ئاتىسى بولىسەن. [5]ھازىردىن باشلاپ سېنىڭ ئىسمىڭ ئىبرام
ئەمەس، ئىبراھىم [مەنىسى «نۇرغۇن ئەۋلادلارنىڭ ئاتىسى»] بولىسۇن.
چۈنكى، مەن سېنى نۇرغۇن مىللەتلەرنىڭ ئاتىسى قىلىمەن. [6]مەن ساڭا كۆپ
ئەۋلادلارنى بېرىمەن. ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن يېڭى خەلق ۋە پادىشاھلارمۇ
چىقىدۇ. [7]مەن سەن ۋە كەلگۈسىدىكى ئەۋلادلىرىڭ بىلەن تۈزگەن
مەڭگۈلۈك ئەھدەمدە تۇرىمەن. مەن سېنىڭ ۋە ئەۋلادلىرىڭنىڭ
خۇداسىدۇرمەن. [8]سەن ھازىر قاناندا مۇساپىر بولۇپ ياشاۋاتىسەن. ئەمما، بۇ
پۈتۈن زېمىننى ساڭا ۋە سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭغا تەقدىم قىلىمەن. ئۇ سېنىڭ
ئەۋلادلىرىڭغا مەڭگۈ مىراس بولىسۇن. مەن ئۇلارنىڭمۇ خۇداسىدۇرمەن!
[9]خۇدا يەنە مۇنداق دېدى:
— ئەمدى سەن ۋە سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭمۇ مېنىڭ ئەھدەمدە چىڭ
تۇرۇشۇڭلار كېرەك. [10]سىلەرنىڭ ئاراڭلاردىكى ھەرقانداق ئەر كىشى خەتنە
قىلىنىشى كېرەك. مانا بۇ مېنىڭ سەن ۋە سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭ بىلەن تۈزگەن
ئەھدەمدۇر. [11-12]ھازىردىن باشلاپ، سىلەر بارلىق ئوغۇل بوۋاقلىرىڭلارنى،
مەيلى ئۆيۈڭلاردا تۇغۇلغان ياكى چەت ئەللىكلەردىن سېتىۋالغان قۇللىرىڭلار
تۇغقان بولسۇن، ئۇلارنى تۇغۇلۇپ سەككىزىنچى كۈنى خەتنە قىلىشىڭلار
كېرەك. خەتنە قىلىش — ئارىمىزدا تۈزگەن ئەھدىنىڭ بەلگىسى بولۇپ

قالسۇن. [13] ھەممە ئەرلەرنىڭ خەتنىسىنى قىلىشىڭلار كېرەك. سىلەرنىڭ تېنىڭلاردىكى بەلگە ـــ ئارىمىزدىكى تۈزگەن مەڭگۈلۈك ئەھدەمنىڭ بەلگىسى بولۇپ قالسۇن. [14] خەتنە قىلىنمىغان ئەرنى خەلقىم قاتارىدىن چىقىرىۋېتىمەن. ئۇنداق كىشى مېنىڭ ئەھدەمنى بۇزغان بولىدۇ.

[15] بۇنىڭدىن باشقا، خۇدا ئىبراھىمغا مۇنداق دېدى:

ـــ سېنىڭ ئايالىڭ ساراھنىڭ ئىسمى ھازىردىن باشلاپ سارە [مەنىسى «ئايال شاھزادە»] بولسۇن. [16] مەن ئۇنىڭغا بەخت ئاتا قىلىپ، ئۇنىڭدىن ساڭا بىر ئوغۇل تەقدىم قىلىمەن. سارە نۇرغۇن مىللەتلەرنىڭ ئانىسى بولىدۇ. ئۇنىڭ ئەۋلادلىرىدىن پادىشاھلارمۇ چىقىدۇ.

[17] ئىبراھىم يەرگە باش قويۇپ، كۈلۈپ، كۆڭلىدە «يۈز ياشلىق بوۋاي قانداقمۇ پەرزەنت كۆرەلىسۇن؟! سارە بولسا توقسان ياشقا كىرگەن تۇرسا، قانداقمۇ ھامىلدار بولالىسۇن؟» دەپ ئويلىدى [18] ۋە خۇداغا:

ـــ ئىسمائىلنى بەختكە ئېرىشتۈرسەڭ بولدىغۇ! ـــ دېدى.

[19] لېكىن، خۇدا مۇنداق دېدى:

ـــ ياق، ھەجەر ئەمەس، ئايالىڭ سارە ساڭا بىر ئوغۇل تۇغۇپ بېرىدۇ. ئۇنىڭ ئىسمىنى ئىسھاق [مەنىسى «كۈلكە»] قوي. مەن ئۇنىڭ ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى بىلەنمۇ مەڭگۈلۈك ئەھدەمدە چىڭ تۇرىمەن. [20] ئىسمائىلغا كەلسەك، ئۇ توغرىسىدىكى تەلىپىڭنىمۇ ئاڭلىدىم. مەن ئۇنىڭغا بەخت ئاتا قىلىپ، ئۇنىڭ نەسلىنى ناھايىتى كۆپەيتىمەن. ئۇ ئون ئىككى پادىشاھنىڭ ئاتىسى بولىدۇ. مەن ئۇنىڭ ئەۋلادلىرىنى ئۇلۇغ بىر مىللەتكە ئايلاندۇرىمەن. [21] بىراق، مېنىڭ ئەھدەم بولسا كېلەر يىلى مۇشۇ ۋاقىتتا سارە ساڭا تۇغۇپ بېرىدىغان ئوغۇل ـــ ئىسھاق بىلەن باغلىنىشلىق.

[22] خۇدا ئىبراھىمغا بۇ سۆزلەرنى قىلىپ بولۇپ، ئۇنىڭ يېنىدىن ئايرىلدى.

[23] مانا شۇ كۈنى، ئىبراھىم خۇدانىڭ ئەمرىگە ئەمەل قىلىپ، ئوغلى

ئىسمائىل ۋە ئائىلىسىدىكى ھەممە ئەرلەرنى، جۈملىدىن ئائىلىسىدە تۇغۇلغان
ۋە سېتىۋالغان قۇللارنى خەتنە قىلدۇردى. 24 ئىبراھىم خەتنە قىلىنغاندا،
توقسان توققۇز ياشتا، 25 ئىسمائىل خەتنە قىلىنغاندا، ئون ئۈچ ياشتا ئىدى.
26-27 ئىككىسى، ئائىلىسىدىكى ھەممە ئەرلەر، جۈملىدىن ئائىلىسىدە
تۇغۇلغان ۋە چەت ئەللىكلەردىن سېتىۋېلىنغان قۇللار بىلەن بىللە شۇ كۈن
ئىچىدە خەتنە قىلىندى.

ئەرشتىن چۈشكەن ئۈچ مېھمان

18

1 كېيىن، پەرۋەردىگار مامرەدىكى دۇب دەرەخلىكىدە ئىبراھىمغا
قايتا كۆرۈندى. كۈن تىكلەشكەن ۋاقىتتا، ئىبراھىم چېدىرىنىڭ
ئىشىكى ئالدىدا ئولتۇراتتى. 2 ئۇ بېشىنى كۆتۈرۈپ قارىۋىدى، ئۇدۇلىدا ئۈچ
كىشىنىڭ ئۆرە تۇرغانلىقىنى كۆردى ـ دە، شۇ ھامان ئۇلارنىڭ ئالدىغا
يۈگۈرۈپ يەرگە ئېگىشىپ، تەزىم قىلىپ، 3 ئۇلارغا:
ــ جانابلار، ئېغىر كۆرمىسەڭلار ئۆيىمىزگە كىرىپ، مېھمان بولۇپ
قايتقايسىلەر. 4 ھەرقايسىڭلار دەرەخ سايىسىدە دەم ئېلىپ تۇرغايسىلەر،
مەن پۇت ـ قوللىرىڭلارنى يۇيۇشقا سۇ، 5 غىزالىنىشىڭلارغا بىرئاز يېمەكلىك
ئېلىپ كېلەي. ئارام ئېلىپ، يولۇڭلارنى داۋاملاشتۇرغايسىلەر.
كەلگەنلىكىڭلاردىن خۇشال بولدۇم، ــ دېدى.
ــ رەھمەت، ئېيتقىنىڭىزچە بولسۇن، ــ دەپ جاۋاب قايتۇرۇشتى ئۇلار.
6 ئىبراھىم دەرھال چېدىرغا يۈگۈرۈپ كىرىپ، سارەگە:
ــ دەرھال بىر خالتا ئەڭ ياخشى ئۇندىن نان پىشۇرغىن! ــ دېدى.
7 ئارقىدىنلا، ئۇ يەنە كالا پادىلىرىنىڭ ئىچىگە كىرىپ، سېمىز بىر تورپاقنى
تاللاپ، چاكىرىغا تاپشۇردى. ئۇ دەرھال تورپاقنى سويۇپ، تەييارلىدى.

[8-9] ئاندىن، ئىبراھىم قايماق، سۈت ۋە گۆشنى ئۈچ مېھماننىڭ ئالدىغا قويدى. ئۆزى بولسا، ئۇلارنىڭ خىزمىتىدە بولۇش ئۈچۈن دەرەخ سايىسىدە كۈتۈپ تۇردى. تاماق يەۋاتقاندا، ئۇلار ئىبراھىمدىن:

ــ ئايالىڭ سارە قەيەردە؟ ــ دەپ سورىدى.

ــ چېدىردا، ــ دەپ جاۋاب بەردى ئۇ.

[10] مېھمان سىياقىدىكى پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا:

ــ كېلەر يىلى بۇ چاغدا، مەن چوقۇم قايتىپ كېلىمەن. شۇ چاغدا، ئايالىڭ سارە بىر ئوغۇلغا ئانا بولىدۇ، ــ دېدى.

سارە ئۇلارنىڭ كەينىدىكى چېدىر ئاغزىدا ئۇلارنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ تۇراتتى.

[11] ئۇ چاغدا، ئىبراھىم بىلەن سارە ئىككىلىسى قېرىپ قالغانىدى. سارەنىڭ ئادەت كۆرۈشمۇ توختاپ كەتكەنىدى. [12] شۇڭا، سارە ئىچىدە كۈلۈپ، ئۆز ـ ئۆزىگە: «مەن قېرىپ قالدىم، ئېرىممۇ قېرىپ قالغان تۇرسا، ئەمدى ماڭا بۇنداق خۇشاللىق قەيەردىن كەلسۇن؟!» دېدى.

[13] شۇڭا، پەرۋەردىگار ئىبراھىمغا:

ــ سارە نېمىشقا كۈلۈپ تۇرۇپ، ئۆز ـ ئۆزىگە: «مەن شۇنچە قېرىپ كەتكەن تۇرسام، يەنە قانداقمۇ ھامىلدار بولالاي؟!» دەيدۇ؟ [14] پەرۋەردىگار قىلالمايدىغان ئىش يوق ئەمەسمۇ! ئېيتقىنىمدەك، كېلەر يىلى دەل مۇشۇ چاغدا قايتىپ كېلىمەن. ئۇ چاغدا، سارە چوقۇم بىر ئوغۇلغا ئانا بولىدۇ، ــ دېدى.

[15] سارە قورقۇپ:

ــ مەن كۈلمىدىم! ــ دەپ تاندى.

ــ ياق، سەن راستتىنلا كۈلدۈڭ، ــ دېدى پەرۋەردىگار.

ئىبراھىمنىڭ خۇدادىن سودوم شەھىرى ھەققىدە يالۋۇرۇشى

[16] ئەرشتىن چۈشكەن بۇ مېھمانلار ئۇ يەردىن ئايرىلىپ، سودوم شەھىرى تەرەپكە يۈزلەندى. ئىبراھىممۇ ئۇلارنى ئۇزىتىش ئۈچۈن بىللە ماڭدى.
[17] پەرۋەردىگار ئۆز ـ ئۆزىگە مۇنداق دېدى: «مەن قىلىدىغان ئىشىمنى ئىبراھىمدىن يوشۇرسام بولمايدۇ. [18] چۈنكى، ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى چوقۇم ئۇلۇغ ۋە كۈچ ـ قۇدرەتلىك بىر خەلق بولىدۇ. مەن ئۇ ئارقىلىق دۇنيادىكى ھەممە خەلقلەرگە بەخت ئاتا قىلىمەن. [19] مەن ئۇنى ئۆز بالىلىرى ۋە ئەۋلادلىرىغا مېنىڭ يولۇمنى تۇتۇشنى، دۇرۇس ۋە ھەققانىي بولۇشنى بۇيرۇسۇن، دەپ تاللىدىم. شۇنداق قىلسا، مەنمۇ ئۇنىڭغا بەرگەن ۋەدەم بويىچە ھەممە ئىشنى قىلىپ بېرىمەن.»
[20] شۇنىڭ بىلەن، پەرۋەردىگار:
ــ مەن سودوم بىلەن گومورا شەھىرىدىكىلەرنىڭ ھەددىدىن ئاشقان گۇناھلىرى ئۈستىدىن قىلىنغان ئېغىر ئەرزلەرنى ئاڭلىدىم. [21] مەن چوقۇم چۈشۈپ، ئاڭلىغانلىرىمنىڭ ئەمەلىيەت ياكى ئەمەسلىكىنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆرمەكچىمەن، ــ دېدى.
[22] ئاندىن كېيىن ئىككى كىشى سودومغا كېتىپ قالدى. بىراق، پەرۋەردىگار بولسا ئىبراھىمنىڭ قېشىدا قالدى.
[23] ئىبراھىم ئۇنىڭغا يېقىنلىشىپ:
ــ سەن راستتىن دۇرۇس كىشىلەرنى گۇناھكارلار بىلەن قوشۇپ ھالاك قىلامسەن؟ [24] ئەگەر شەھەردە ئەللىك دۇرۇس كىشى بولسا، سەن پۈتۈن شەھەرنى خاراب قىلامسەن؟ بۇ ئەللىك ئادەمنى قۇتقۇزۇۋېلىش ئۈچۈن شەھەرنى ساقلاپ قالامسەن؟ [25] سەن چوقۇم دۇرۇس كىشىلەرنى گۇناھكارلار بىلەن قوشۇپ يوقاتمايسەن. ھەرگىز ئۇنداق قىلمايسەن! ئۇنداق قىلساڭ، دۇرۇس كىشىلەر گۇناھكارلار بىلەن بىللە تەڭ جازاغا ئۇچرايدۇ. بۇ

مۇمكىن ئەمەس! سەن پۈتۈن ئالەمنىڭ سوراقچىسىسەن! جەزمەن ئادىل هۆكۈم چىقىرىسەن، ــ دېدى.
26 پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا:
ــ ئەگەر سودوم شەھىرىدە ئەللىك دۇرۇس كىشى تاپالىسام، ئۇلارنى دەپ پۈتۈن شەھەرنى ساقلاپ قالىمەن، ــ دەپ جاۋاب بەردى.
27 ئىبراھىم يەنە مۇنداق دېدى:
ــ ئى ئىگەم! باشلىغانىكەنمەن، داۋاملاشتۇراي. ئېغىر كۆرمىسەڭ، مەندەك بىر ئاجىز بەندەڭنىڭ يۈرەكلىك هالدا سەندىن يەنە سورىشىغا رۇخسەت قىلغايسەن! 28 ناۋادا شەھەردە پەقەت قىرىق بەش دۇرۇس كىشى بولسا، بەش كىشى كەم بولغانلىقى ئۈچۈن پۈتۈن شەھەرنى خاراب قىلامسەن؟
پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا:
ــ ئەگەر قىرىق بەش دۇرۇس كىشى تاپالايدىغان بولسام، بۇ شەھەرنى خاراب قىلمايمەن، ــ دەپ جاۋاب بەردى.
29 ئىبراھىم يەنە:
ــ ئەگەر پەقەت قىرىق كىشى بولسىچۇ؟ ــ دېدى.
ــ ئەگەر قىرىق كىشى بولسىمۇ خاراب قىلمايمەن، ــ دەپ جاۋاب قايتۇردى پەرۋەردىگار.
30 ئىبراھىم يەنە:
ــ ئى ئىگەم! خاپا بولمىساڭ، سەندىن يەنە بىرنېمە سورىماقچىمەن. مۇبادا ئوتتۇز كىشى بولسىچۇ؟ ــ دەپ سورىدى.
ــ ئەگەر ئوتتۇز كىشى تېپىلسىمۇ، خاراب قىلمايمەن، ــ دەپ جاۋاب قايتۇردى پەرۋەردىگار.
31 ئىبراھىم دېدى:
ــ ئى ئىگەم! سەندىن يۈرەكلىك هالدا يەنە سورىشىمغا رۇخسەت

قىلغايسەن. مۇبادا يىگىرمە كىشى بولسىچۇ؟
ــ ئەگەر يىگىرمە كىشى تېپىلسا، مەن يەنىلا خاراب قىلمايمەن، ــ دەپ جاۋاب قايتۇردى پەرۋەردىگار.
[32] ئەڭ ئاخىرىدا ئىبراھىم:
ــ ئى ئىگەم! خاپا بولماي، يەنە بىر قېتىم سورىشىمغا رۇخسەت قىلغايسەن! ئەگەر پەقەت ئون كىشى تېپىلسىچۇ؟ ــ دەپ سورىدى.
ــ پەقەت ئون دۇرۇس كىشى بولغان تەقدىردىمۇ، مەن بۇ شەھەرنى خاراب قىلمايمەن، ــ دەپ جاۋاب قايتۇردى پەرۋەردىگار.
[33] پەرۋەردىگار ئىبراھىم بىلەن سۆزلىشىپ بولغاندىن كېيىن، كېتىپ قالدى. ئىبراھىم بولسا ئۆيىگە قايتىپ كەتتى.

سودوم شەھىرىدىكىلەرنىڭ يامانلىقى

19 [1] شۇ كۈنى ئاخشىمى، ھېلىقى ئىككى پەرىشتە سودومغا كەلدى. بۇ ۋاقىتتا، لۇت شەھەر دەرۋازىسىنىڭ ئالدىدا ئولتۇراتتى. لۇت ئۇلارنى كۆرۈپلا، ئورنىدىن تۇرۇپ ئۇلارنىڭ ئالدىغا بېرىپ، تەزىم قىلىپ:
[2] ــ جانابلار، بىزنىڭ ئۆيگە مەرھەمەت قىلىپ، داستىخىنىمغا داخىل بولغايسىلەر. پۇت ـ قولىلىرىڭلارنى يۇيۇپ، بىرەر كېچە ھاردۇق ئېلىپ، ئەتە سەھەردە يولۇڭلارغا راۋان بولساڭلارمۇ بولار، ــ دېدى.
لېكىن، ئۇلار:
ــ ياق، بىز كېچىنى كوچىدا ئۆتكۈزىمىز، ــ دەپ جاۋاب بېرىشتى.
[3] لېكىن، لۇت بەك چىڭ تۇتۇۋالغاچقا، ئۇلار ئاخىر لۇتنىڭ ئۆيىگە باردى. لۇت خىزمەتكارلىرىغا پېتىر نان پىشۇرۇپ، تاماقلارنى مېھمانلارنىڭ ئالدىغا قويۇشنى بۇيرۇدى. تاماق تەييار بولغاندىن كېيىن، ئۇلار غىزالاندى.
[4] مېھمانلار تېخى ياتمىغاندى، سودومدىكى پۈتۈن قېرى ـ ياش ئەرلەر

كېلىپ لۇتنىڭ ئۆيىنى قورشىۋالدى. [5] ئۇلار لۇتنى چاقىرىپ، ئۇنىڭغا:

ــ بۈگۈن كەچتە سىلەرنىڭ ئۆيگە چۈشكەن كىشىلەر قېنى؟ ئۇلارنى ئېلىپ چىق! بىز ئۇلار بىلەن جىنسىي مۇناسىۋەت قىلماقچىمىز، ــ دېدى.

[6] لۇت سىرتقا چىقىپ، ئىشىكنى تاقىۋېتىپ، [7] ئۇلارغا:

ــ بۇرادەرلەر، بۇنداق رەزىل ئىشنى قىلماڭلار! [8] قاراڭلار، مېنىڭ تېخى ئەرگە تەگمىگەن ئىككى قىزىم بار. ئۇلارنى سىلەرگە چىقىرىپ بېرەي، ئۇلارنى نېمە قىلساڭلار قىلىڭلار، لېكىن بۇ ئىككى كىشىگە ھەرگىز تەگمەڭلار. ئۇلار بىزنىڭ ئۆيگە كەلگەنىكەن، مېنىڭ مېھمىنىم بولىدۇ. شۇڭا، مەن ئۇلارنى قوغدىشىم كېرەك! ــ دېدى.

[9] لېكىن، ئۇلار:

ــ يوقال! سەن تېخى ياقا يۇرتتىن كېلىپ، بىزگە ئۇنى قىل، بۇنى قىل دېگۈدەك قانچىلىك ئادەم سەن؟ كۆزدىن يوقال! بولمىسا، كۆرگۈلۈكۈڭنى ئۇلاردىنمۇ ئېغىر كۆرىسەن، ــ دېيىشىپ، لۇتنى ئىتتىرىۋېتىپ، باستۇرۇپ كېلىپ، ئىشىكنى بۇزۇپ كىرمەكچى بولدى. [10] لېكىن، ھېلىقى ئىككى پەرىشتە قولىنى سوزۇپ، لۇتنى ئۆيىنىڭ ئىچىگە ئەكىرىۋېلىپ، ئىشىكنى تاقىۋالدى. [11] ئاندىن، تاشقىرىدىكى ئەرلەرنىڭ كۆزلىرىنى كور قىلىپ، ئىشىكنى تاپالمايدىغان قىلىپ قويدى.

لۇتنىڭ سودومدىن قېچىشى

[12] ئاندىن، ھېلىقى ئىككى پەرىشتە لۇتقا:

ــ سېنىڭ بۇ شەھەردە باشقا تۇغقانلىرىڭ بارمۇ؟ ئوغۇل ـ قىزلىرىڭ، كۈيئوغۇللىرىڭ ياكى باشقا تۇغقانلىرىڭ بار بولسا، ئۇلار بۇ يەردىن دەرھال چىقىپ كەتسۇن. [13] چۈنكى، بىز بۇ شەھەرنى خارابىلىككە ئايلاندۇرۇۋېتىمىز. بۇ يەر ئۇستىدىن قىلىنغان ئېغىر ئەرزلەر پەرۋەردىگارغا يەتتى. شۇڭا، ئۇ

بىزنى بۇ شەھەرنى خارابىلىككە ئايلاندۇرۇۋېتىشكە ئەۋەتتى، ــ دېدى.

[14] شۇنىڭ بىلەن، لۇت تاشقىرىغا چىقىپ، قىزلىرىنىڭ لايىقلىرىنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ئۇلارغا:

ــ سىلەر بۇ يەردىن دەرھال كېتىڭلار. چۈنكى، پەرۋەردىگار بۇ شەھەرنى خارابىلىككە ئايلاندۇرۇۋەتمەكچى، ــ دېدى. لېكىن، ئۇلار ئۇنى چاقچاق قىلىۋاتىدۇ، دەپ ئويلاشتى.

[15] تاڭ ئاتقاندا، پەرىشتىلەر لۇتنى ئالدىرىتىپ:

ــ دەرھال ئايالىڭ بىلەن ئىككى قىزىڭنى ئېلىپ، بۇ يەردىن چىقىپ كەت! بولمىسا، سىلەرمۇ بۇ شەھەر بىلەن تەڭ ھالاك بولىسىلەر، ــ دېدى.

[16] لۇت يەنىلا ئارىسالدى بولۇپ تۇراتتى. لېكىن، پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا رەھىم قىلغاچقا، ھېلىقى ئىككى پەرىشتە لۇتنىڭ، ئايالىنىڭ ۋە ئىككى قىزىنىڭ قوللىرىنى تۇتۇپ، ئۇلارنى يېتەكلەپ، شەھەردىن چىقىرىپ قويدى.

[17] شەھەردىن چىقىش بىلەنلا، پەرىشتىلەردىن بىرى:

ــ سىلەر جېنىڭلارنى ئېلىپ قېچىڭلار! كەينىڭلارغا قارىماڭلار، تاغقا يەتكۈچە تۈزلەڭلىكتە توختىماڭلار! بولمىسا، ئۆلۈپ كېتىسىلەر، ــ دېدى.

[18] لېكىن، لۇت:

ــ جانابلىرى، ئۇنداق بولمىغاي! [19] سىلەر ماڭا ئىچ ئاغرىتىپ شاپائەت قىلىپ، جېنىمنى قۇتقۇزغانىكەنسىلەر، بىزنى ئۇنچە يىراق يەرگە ئەۋەتمەڭلار. ئۇ تاغ بەك يىراق ئىكەن. بەلكىم مەن ئۇ يەرگە يېتىپ بارماي تۇرۇپلا، بالايىئاپەتكە ئۇچراپ تىرىك قالماسمەنمىكىن. [20] ئاۋۇ كىچىك شەھەرنى كۆردۈڭلارمۇ؟ بۇ يەردىن ئانچە يىراق ئەمەس. ئۇ يەرگە قېچىشىمغا ئىجازەت بېرىڭلار. ئۇ كىچىك بىر يەر ئىكەن. مەن شۇ يەردە ئامان قالاي! ــ دېدى.

[21] پەرىشتە مۇنداق جاۋاب بەردى:

ــ ماقۇل! ساڭا رۇخسەت قىلدىم. ئۇ كىچىك شەھەرنى خارابىلىككە

ئايلاندۇرماي قويماي. [22] چاپسانراق قاچ! چۈنكى، سەن ئۇ يەرگە يېتىپ بارمىغۇچە، سودومنى ۋەيران قىلالمايمەن!
بۇ شەھەر كىچىك بولغاچقا، لۇت ئۇنى زوئار [مەنىسى «كىچىك»] دەپ ئاتىدى.

سودوم بىلەن گومورا شەھەرلىرىنىڭ ۋەيران قىلىنىشى

[23] لۇت زوئارغا يېتىپ بارغۇچە، كۈن چىقىپ كەتكەنىدى. [24] تۇيۇقسىز پەرۋەردىگار سودوم بىلەن گومورا شەھەرلىرىگە ئاسماندىن ئوت بىلەن گۈڭگۈرتنى ياغدۇردى. [25] ئۇ بۇ ئىككى شەھەرنى، پۈتۈن تۈزلەڭلىكنى ۋە پۈتۈن ئاھالىنى يەردىكى گىياھلار بىلەن قوشۇپ خارابىلىككە ئايلاندۇرۇۋەتتى. [26] ئۇ چاغدا، لۇتنىڭ ئايالى كەينىگە بۇرۇلۇپ قارىۋىدى، شۇ ئىسكەتتىدە قېتىپ، تاشتۈزغا ئايلىنىپ قالدى.
[27] ئەتىسى تاڭ سەھەردە، ئىبراھىم پەرۋەردىگار بىلەن سۆزلەشكەن يەرگە باردى. [28] ئۇ سودوم، گومورا ۋە پۈتۈن تۈزلەڭلىككە نەزەر سېلىپ، يەر يۈزىدىن خۇمداندىكى ئىسقا ئوخشاش ئىس-تۈتەكنىڭ چىقىۋاتقانلىقىنى كۆردى. [29] بىراق، خۇدا لۇت ياشىغان تۈزلەڭلىكتىكى شەھەرلەرنى خارابىلىككە ئايلاندۇرغىنىدا، ئىبراھىمنىڭ تەلىپىنى ئېسىگە ئېلىپ، لۇتنى قۇتقۇزدى.

لۇت ۋە ئۇنىڭ قىزلىرى

[30] لۇت زوئار شەھىرىدە تۇرۇشتىن قورقتى. شۇڭا، ئۇ ئىككى قىزىنى ئېلىپ، تاغقا چىقىپ، ئۆڭكۈردە ياشايدىغان بولدى. [31] بىر كۈنى، چوڭ قىزى سىڭلىسىغا:
— ئاتىمىز ياشىنىپ قالدى. بۇ يەردە دۇنيادىكى قائىدە-يوسۇن بويىچە

بىزنى نىكاھىغا ئېلىپ، پەرزەنت تاپىدىغان ئەرمۇ قالمىدى. [32] ئاتىمىزنى مەست قىلىپ قويۇپ، ئۇنىڭ بىلەن بىر ئورۇندا يېتىپ، ئۇنىڭدىن پەرزەنت يۈزى كۆرەيلى. شۇنداق قىلساق، ئەۋلاد قالدۇرالايمىز، ــ دېدى.

[33] ئۇ كۈنى كېچىسى، ئۇلار ئاتىسىنى مەست قىلىپ قويۇپ، چوڭ قىزى ئۇنىڭ بىلەن بىر ئورۇندا ياتتى. لۇت قاتتىق مەست بولۇپ، يۈز بەرگەن ۋەقەدىن پۈتۈنلەي خەۋەرسىز ئىدى.

[34] ئەتىسى، چوڭ قىزى سىڭلىسىغا:

ــ تۈنۈگۈن مەن ئاتام بىلەن بىر ئورۇندا ياتتىم. بۈگۈن ئاخشام، ئۇنى يەنە مەست قىلىپ قويۇپ، سەن ئۇنىڭ بىلەن بىر ئورۇندا ياتقىن. شۇنداق قىلىپ، ھەر ئىككىمىز ئاتىمىزدىن پەرزەنت يۈزى كۆرۈپ، ئائىلىمىزنى داۋاملاشتۇرايلى، ــ دېدى.

[35] شۇنىڭ بىلەن، ئۇ كۈنى كەچتە ئۇلار لۇتنى يەنە مەست قىلىپ قويۇپ، كىچىك قىزى ئۇنىڭ بىلەن بىر ئورۇندا ياتتى. ئۇ يەنە قاتتىق مەست بولغاچقا، يۈز بەرگەن ئىشتىن پۈتۈنلەي خەۋەرسىز ئىدى. [36] شۇنداق قىلىپ، لۇتنىڭ بۇ ئىككى قىزى ئۆز ئاتىسىدىن ھامىلدار بولۇپ قالدى. [37] چوڭ قىزى بىر ئوغۇل تۇغۇپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى موئاب [ئاھاڭ جەھەتتە «ئاتامدىن»] دەپ قويدى. ئۇ ھازىرقى موئابلىقلارنىڭ ئاتىسى بولدى. [38] كىچىك قىزىمۇ بىر ئوغۇل تۇغۇپ، ئۇنىڭ ئىسمىنى بىناممى [مەنىسى «خەلقىمنىڭ ئوغلى»] دەپ قويدى. ئۇ ھازىرقى ئاممونلۇقلارنىڭ ئاتىسى بولدى.

ئىبراھىم بىلەن ئابىمەلەك

20 [1] ئىبراھىم مامرەدىن قانائاننىڭ جەنۇبىدىكى نېگېۋ رايونىغا يۆتكىلىپ، مەلۇم ۋاقىت كادېش بىلەن شۇر ئارىلىقىدىكى يەردە ئولتۇردى. كېيىن گىراردا تۇرغان ۋاقتىدا، [2] كىشىلەرگە ئايالى سارەنى

ئۆزىنىڭ سىڭلىسى، دەپ ئېيتقانىدى. شۇڭا، گىرار پادىشاھى ئابىمەلەك
سارەنى ئوردىسىغا ئەكەلدۈردى. 3 بىر كۈنى كېچىسى، خۇدا ئابىمەلەكنىڭ
چۈشىدە كۆرۈنۈپ:
— پات ئارىدا جېنىڭنى ئالىمەن! چۈنكى، سەن ئەكەلگەن بۇ ئايال باشقا
كىشىنىڭ ئايالى، — دېدى.
4 سارەگە يېقىنلاشمىغان ئابىمەلەك خۇداغا:
— مەن گۇناھسىز تۇرسام، سەن مېنى ۋە مېنىڭ خەلقىمنى ھالاك
قىلامسەن؟ 5 ئىبراھىم ئۆزى بۇ ئايال مېنىڭ سىڭلىم، دېگەنغۇ! بۇ ئايالمۇ
ئىبراھىمنى مېنىڭ ئاكام، دېگەن ئەمەسمۇ؟ مەن بۇ ئىشنى پاك ۋىجدانىم ۋە
ئىنساپىم بىلەن قىلدىم! — دېدى.
6 ئاندىن، خۇدا ئۇنىڭغا مۇنداق جاۋاب بەردى:
— شۇنداق، سېنىڭ بۇ ئىشنى پاك ۋىجدانىڭ بىلەن قىلغانلىقىڭنى
بىلىمەن. شۇنىڭ ئۈچۈن، مېنىڭ ئالدىمدا گۇناھ قىلىپ قويمىسۇن، دەپ
سېنى سارەگە چېقىلىپ قويۇشۇڭدىن توسىدىم. 7 ئەمدى بۇ ئايالنى ئىبراھىمغا
قايتۇرۇپ بەر. ئىبراھىم بولسا — پەيغەمبەر. ئۇ ساڭا دۇئا قىلىدۇ، سەن
ھايات قالىسەن. لېكىن سېنى ئاگاھلاندۇرۇپ قويايكى، ئەگەر بۇ ئايالنى
ئېرىگە قايتۇرۇپ بەرمىسەڭ، پۈتۈن خەلقىڭ بىلەن قوشۇلۇپ ھالاك
بولىسەن!
8 سەھەردە، ئابىمەلەك ھەممە ئەمەلدارلىرىنى يىغىپ، يۈز بەرگەن
ۋەقەنى ئۇلارغا ئېيتتى. ئۇلار ئىنتايىن قورقۇشۇپ كەتتى. 9 ئابىمەلەك
ئىبراھىمنى چاقىرتىپ، ئۇنىڭدىن:
— بۇ نېمە قىلغىنىڭ؟ سەن مېنى ۋە مەملىكىتىمنى بۇنداق گۇناھ
قىلدۇرغۇدەك، ساڭا نېمە يامانلىق قىلدىم؟ سەن ماڭا قىلمايدىغان ئىشنى
قىلدىڭ. 10 نېمە ئۈچۈن بۇنداق قىلدىڭ؟ — دەپ سورۇشتۇردى.
11 ئىبراھىم مۇنداق جاۋاب قايتۇردى: «مەن بۇ يەرنىڭ ئادەملىرىنى

خۇدادىن قورقمايدۇ، مېنى ئۆلتۈرۈۋېتىپ ئايالىمنى بۇلاپ كېتىدۇ، دەپ
ئويلىغانىدىم. 12 ئەمەلىيەتتە، ئۇنىڭ مېنىڭ سىڭلىم ئىكەنلىكى راست، ئۇ ئاتا
بىر، ئانا باشقا سىڭلىم. كېيىن، ماڭا نىكاھلاندى. 13 خۇدا مېنى يۇرتۇمدىن
ئايرىپ، باشقا يۇرتلاردا مۇساپىر بولۇشقا چىقارغاندا، مەن ئۇنىڭغا: بىز
بارغانلىكى يەردە، ئۆزۈڭنىڭ چىن مۇھەببىتىڭنى ماڭا كۆرسىتىش ئۈچۈن،
مېنى ‹ئاكام› دېگىن، دېگەنىدىم.»

14 بۇنىڭ بىلەن، پادىشاھ ئابىمەلەك سارەنى ئىبراھىمغا قايتۇرۇپ بەردى،
شۇنداقلا ئۇنىڭغا قوي ـ كالا، ئەر قۇللار ۋە دېدەكلەرنىمۇ تەقدىم قىلدى. 15 ئۇ
ئىبراھىمغا:

ــ قارا، پۈتۈن زېمىنىم ئالدىڭدا تۇرۇپتۇ. سەن قەيەردە تۇرۇشنى
خالىساڭ، شۇ يەردە تۇرۇپ قال، ــ دېدى.

16 ئۇ سارەگىمۇ:

ــ مەن سېنىڭ پاكلىقىڭنى كۆپچىلىككە ئىسپاتلاش ئۈچۈن، «ئاكاڭ»
ئىبراھىمغا مىڭ كۈمۈش تەڭگە تەقدىم قىلىمەن. بۇنىڭ بىلەن، سېنىڭ يامان
ئىش قىلمىغانلىقىڭ ھەممە كىشىگە ئايان بولىدۇ، ــ دېدى.

17-18 ئىبراھىمنىڭ ئايالى سارە بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئىشلار تۈپەيـ
لىدىن، پەرۋەردىگار ئابىمەلەكنىڭ ئوردىسىدىكى ئاياللارنىڭ ھەممىسىنى
تۇغماس قىلىۋەتكەنىدى. شۇڭا، ئىبراھىم خۇداغا دۇئا قىلدى. خۇدا پادىشاھ
ئابىمەلەكنى، ئۇنىڭ ئايالى ۋە كېنىزەكلىرىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈپ، ئۇلارنى
يەنە پەرزەنت كۆرەلەيدىغان قىلدى.

ئىسھاقنىڭ دۇنياغا كېلىشى

21 1 پەرۋەردىگار ئۆزى ۋەدە قىلغاندەك، سارەگە بەخت ئاتا قىلدى.
2 سارە ھامىلدار بولۇپ، ئىبراھىمنىڭ ياشىنىپ قالغان ۋاقتىدا بىر

ئوغۇل تۇغۇپ بەردى. بالا دەرۋەقە خۇدا بەلگىلىگەن ۋاقىتتا تۇغۇلدى.
[3] ئىبراھىم ئۇنىڭغا ئىسھاق [مەنىسى «كۈلكە»] دەپ ئات قويدى. [4] خۇدا
بۇيرۇغاندەك، ئىسھاق تۇغۇلۇپ سەككىزىنچى كۈنى ئىبراھىم ئۇنىڭ
خەتنىسىنى قىلدى.

[5] ئىسھاق تۇغۇلغان چاغدا، ئىبراھىم يۈز ياشتا ئىدى.

[6] سارە ئۆزىگە: «خۇدا مېنى خۇرسەن قىلدى. بۇ ئىشنى ئاڭلىغانلارمۇ
مەن بىلەن بىللە خۇش كۈلىدۇ! [7] كىم سارەنى ئۆز بالىسىنى ئېمىتىشكە
مۇيەسسەر بولىدۇ، دەپ ئويلىغان؟ شۇنداق بولسىمۇ، ئىبراھىمنىڭ قېرىغان
ۋاقتىدا، مەن ئۇنىڭغا بىر ئوغۇل تۇغۇپ بەردىم!» دېدى.

ھەجەر بىلەن ئىسمائىلنىڭ قوغلىنىشى

[8] بالا ئاستا ـ ئاستا چوڭ بولۇپ ئەمچەكتىن ئايرىلغان كۈنى، ئىبراھىم
مېھمان چاقىرىپ، چوڭ زىياپەت ئۆتكۈزۈپ بەردى. [9] شۇ كۈنى، سارە
مىسىرلىق ھەجەرنىڭ ئوغلى ئىسمائىلنىڭ ئىسھاقنى بوزەك قىلىۋاتقانلىقىنى
كۆردى. [10] شۇنىڭ بىلەن، سارە ئىبراھىمغا:

ــ سەن بۇ دېدەك ئايالنى ئوغلى بىلەن قوشۇپ ھەيدىۋەت! چۈنكى
دېدەكنىڭ ئوغلى ھەرگىز مېنىڭ ئوغلۇم ئىسھاق بىلەن مىراسقا ئورتاق بولۇپ
قالماسلىقى كېرەك! ــ دېدى.

[11] سارەنىڭ بۇ گېپى ئىبراھىمنى ئىنتايىن قايغۇغا سالدى، چۈنكى
ئىسمائىلمۇ ئۇنىڭ ئوغلى ئىدى. [12] لېكىن، خۇدا ئىبراھىمغا:

ــ ئىسمائىل ۋە دېدىكىڭ ھەجەرنىڭ ئىشى توغرۇلۇق قايغۇرما. سارەنىڭ
دېگىنىدەك قىل. چۈنكى، مەن ساڭا ۋەدە قىلغان ئەۋلادلىرىڭ ئىسھاقتىن
كېلىپ چىقىدۇ. [13] ھەجەرنىڭ ئوغلىغا كەلسەك، مەن ئۇنىڭغىمۇ نۇرغۇن
پەرزەنت بېرىمەن. ئۇلار بىر مىللەتكە ئايلىنىدۇ، چۈنكى ئۇمۇ سېنىڭ ئوغلۇڭ،

ــ دېدى.

[14] ئەتىسى سەھەردە، ئىبراھىم ھەجەرنىڭ مۈرىسىگە نان بىلەن بىر تۇلۇم سۇنى ئېسىپ، ئانا ـ بالا ئىككىسىنى يولغا سېلىپ قويدى. ھەجەر بالىسى بىلەن ئۇ يەردىن چىقىپ، بەئەرشەبا چۆلىگە كېلىپ، ئۇ يەردە ئادىشىپ قالدى.

[15-16] سۇيى تۈگەپ قالغاندا، ھەجەر بالىسىنى چاتقالنىڭ سايىسىگە قويۇپ، ئۆز ـ ئۆزىگە: «ئوغلۇم ئۆلەي دەپ قالدى. مەن قاراپ تۇرۇپ بالامنىڭ ئۆلۈپ كېتىشىگە چىدىمايمەن!» دەپ، بىر ئوقيا يېتىم يەرگە بېرىپ ئولتۇرۇپ، دەرد ـ پەرياد قىلىشقا باشلىدى.

[17] بالىنىڭ يىغا ئاۋازى خۇداغا يەتتى. خۇدانىڭ پەرىشتىسى ئاسماندىن ھەجەرگە:

ــ ئەي ھەجەر، سەن نېمىگە قايغۇرىسەن؟ قورقما، بالاڭنىڭ يىغىسى خۇداغا يەتتى. [18] ئورنۇڭدىن تۇرۇپ، بالىنى قولۇڭغا ئېلىپ تەسەللى بەر. مەن ئۇنىڭ ئەۋلادىنى ئۇلۇغ بىر خەلق قىلىمەن، ــ دېدى.

[19] ئارقىدىنلا، خۇدا ھەجەرنىڭ كۆزلىرىنى نۇرلاندۇردى. ھەجەر بىر قۇدۇقنى كۆردى. ئۇ قۇدۇقنىڭ يېنىغا بېرىپ، تۇلۇمغا سۇ تولدۇرۇپ، بالىنىڭ ئۇسسۇزلۇقىنى قاندۇردى.

[20] بالا چوڭ بولغۇچە، خۇدا ئۇنىڭغا يار بولدى. ئۇ چۆلدە ياشاپ، ئۇستا مەرگەن بولۇپ يېتىشتى. [21] ئۇ پاران چۆلىدە تۇراتتى. شۇ ۋاقىتلاردا، ئانىسى ئۇنىڭغا مىسىردىن بىر قىزنى خوتۇنلۇققا ئېلىپ بەردى.

ئىبراھىمنىڭ پادىشاھ ئابىمەلەك بىلەن كېلىشىم تۈزۈشى

[22] ئۇ چاغدا، ئابىمەلەك ئۆز لەشكەر بېشى فىكول بىلەن بىللە ئىبراھىمنىڭ يېنىغا كېلىپ، ئۇنىڭغا:

ــ سېنىڭ قىلغان ھەممە ئىشلىرىڭدا خۇدا ساڭا يار. [23] شۇڭا، سەن بۇ يەردە خۇدانىڭ ئالدىدا ماڭا قەسەم قىلىپ، ۋەدە بەر: مېنى، پەرزەنتلىرىمنى ۋە ئەۋلادلىرىمنى ھەرگىز ئالدىما. مەن ئەزەلدىن ساڭا سادىق بولغاندەك، سەنمۇ ماڭا، يەنى ئۆزۈڭ مۇساپىر بولۇپ تۇرغان بۇ مەملىكەتكە سادىق بول، ــ دېدى.

[24] ئىبراھىم ئۇلارغا:

ــ قەسەم قىلىپ، ۋەدە بېرىمەن، ــ دەپ جاۋاب بەردى.

[25] ئاندىن، ئىبراھىم ئابىمەلەكنىڭ چاكارلىرى تارتىۋالغان بىر قۇدۇق توغرىسىدا ئابىمەلەككە نارازىلىق بىلدۈردى. [26] ئابىمەلەك:

ــ بۇ ئىشنى كىمنىڭ قىلغىنىدىن خەۋىرىم يوق ئىكەن. سەنمۇ بۇ ئىشنى ماڭا ئېيتماپسەن، بۈنى بىرىنچى قېتىم ئاڭلىشىم، ــ دېدى.

[27] شۇنىڭدىن كېيىن، ئىبراھىم ئابىمەلەككە قوي ـ كالا تەقدىم قىلدى. ئىككىيلەن كېلىشىم تۈزدى. [28] ئاندىن، ئىبراھىم يەتتە تۇياق چىشى قوزىنى بىر تەرەپكە ئايرىپ قويدى. [29] ئابىمەلەك ئۇنىڭدىن:

ــ نېمىشقا بۇنداق قىلىسەن؟ ــ دەپ سورىدى.

[30] ئىبراھىم ئۇنىڭغا:

ــ بۇ قۇدۇقنى مېنىڭ كولىغانلىقىمنى ئېتىراپ قىلغانلىقىڭىزنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن، بۇ يەتتە چىشى قوزىنى قوبۇل قىلغايسىز، ــ دەپ جاۋاب قايتۇردى.

[31] شۇنىڭ بىلەن، ئۇ يەرنىڭ ئىسمى بەئەرشەبا [مەنىسى «قەسەم قۇدۇقى»] بولۇپ قالدى. چۈنكى، ئۇلار ئۇ يەردە قەسەم قىلغانىدى.

[32] ئۇلار بەئەرشەبادا كېلىشىم تۈزگەندىن كېيىن، ئابىمەلەك بىلەن فىكول ئۆيلىرىگە قايتىپ كەتتى. [33] ئىبراھىم بەئەرشەبادا بىر تۈپ سۆگەت تىكىپ، ئۇ يەردە پەرۋەردىگارغا، يەنى مەڭگۈ ھايات خۇداغا ئىبادەت قىلدى. [34] ئىبراھىم فىلىستىنلىكلەرنىڭ زېمىنىدا خېلى ئۇزۇن تۇردى.

خۇدانىڭ ئىبراھىمنى سىنىشى

22 [1] بۇ ۋەقەلەردىن كېيىن، خۇدا ئىبراھىمنىڭ ئېتىقادىنى سىناپ،
ئۇنى:
ــ ئىبراھىم! ــ دەپ چاقىردى.
ئىبراھىم:
ــ لەببەي! ــ دېدى.
[2] خۇدا ئۇنىڭغا:
ــ سەن ئوغلۇڭنى، يەنى ئامراق يالغۇز ئوغلۇڭ ئىسھاقنى ئېلىپ، موريا رايونىغا بېرىپ، مەن كۆرسىتىدىغان تاغنىڭ ئۈستىدە ئۇنى كۆيدۈرمە قۇربانلىق سۈپىتىدە ماڭا ئاتىغىن، ــ دېدى.
[3] ئەتىسى سەھەردە، ئىبراھىم ئېشەكنى ئېگەرلەپ، ئىسھاق بىلەن ئىككى
چاكىرىنى ئېلىپ، كۆيدۈرمە قۇربانلىققا ئىشلىتىدىغان ئوتۇنلارنى تەييارلاپ،
خۇدا كۆرسەتكەن جايغا قاراپ ماڭدى. [4] ئۈچىنچى كۈنى، ئىبراھىم ئۇ يەرنى
يىراقتىن كۆردى [5] ۋە چاكارلىرىغا:
ــ سىلەر ئېشەك بىلەن بۇ يەردە تۇرۇپ تۇرۇڭلار. بالام ئىككىمىز ئۇ يەرگە بېرىپ، ئىبادەت قىلىپ كېلەيلى، ــ دېدى.
[6] ئىبراھىم ئىسھاققا ئوتۇنلارنى كۆتۈرتۈپ، ئۆزى قولىغا پىچاق بىلەن ئوت
ئېلىپ، ئىسھاق بىلەن يۈرۈپ كەتتى. [7] ئىسھاق:
ــ ئاتا، ــ دەپ چاقىردى.
ئىبراھىم:
ــ ھە، ئوغلۇم؟ ــ دېدى.
ــ ئوت بىلەن ئوتۇن بار، لېكىن كۆيدۈرمە قۇربانلىققا ئىشلىتىلىدىغان قوزا قېنى؟ ــ دەپ سورىدى ئىسھاق.
[8] ئىبراھىم ئۇنىڭغا:

ــ ئەي ئوغلۇم! قۇربانلىق قىلىدىغان قوزىنى خۇدا ئۆزى يەتكۈزۈپ بېرىدۇ، ــ دەپ جاۋاب بەردى. ئىككىيلەن توختىماي مېڭىۋەردى.
[9] ئۇلار خۇدا ئىبراھىمغا كۆرسەتكەن جايغا كەلگەندە، ئىبراھىم قۇربانلىق سۇپىسى ياساپ، ئوتۇنلارنى ئۈستىگە قويۇپ، ئۆز ئوغلىنى باغلاپ، ئوتۇن دۆۋىلەنگەن سۇپىغا ياتقۇزدى. [10] ئاندىن، ئوغلىنى بوغۇزلاش ئۈچۈن پىچاقنى كۆتۈردى. [11] بىراق، پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى* ئەرشتىن:
ــ ئىبراھىم! ئىبراھىم! ــ دەپ، ۋاقىرىدى.
ــ لەببەي! ــ دېدى ئۇ.
[12] پەرىشتە ئۇنىڭغا:
ــ قولۇڭنى تارت! بالىغا چېقىلما! سېنىڭ ماڭا بولغان ئىخلاسمەنلىكىڭنى ئەمدى كۆردۈم. چۈنكى، سەن ئۆز ئوغلۇڭنى، يەنى بىر تال ئوغلۇڭنىمۇ مەندىن ئايىمىدىڭ، ــ دېدى.
[13] ئىبراھىم ئەتراپىغا قارىۋىدى، مۈڭگۈزى چاتقالغا ئىلىشىپ قالغان بىر قوچقار ئۇنىڭ كۆزىگە چېلىقتى. ئۇ بېرىپ قوچقارنى يېشىپ، ئۇنى ئۆز ئوغلىنىڭ ئورنىدا قۇربانلىق قىلىپ كۆيدۈرۈۋەتتى.
[14] شۇڭا، ئىبراھىم ئۇ يەرنى ياھۋە ـ يىرەھ [مەنىسى «پەرۋەردىگار تەمىنلەيدۇ»] دەپ ئاتىدى. ھازىرغا قەدەر كىشىلەر «پەرۋەردىگار ئۆز تېغىدا تەمىنلەيدۇ» دېيىشىدۇ.
[15] پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى ئىككىنچى قېتىم ئاسماندىن ئىبراھىمغا:
[16] ــ پەرۋەردىگار دەيدۇكى: «سەن سۆيۈملۈك بىر تال ئوغلۇڭنى ئايىمىغانىكەنسەن، مەن ئۆز نامىم بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، [17] ساڭا بەخت ئاتا قىلىش بىلەن، نۇرغۇن ئەۋلادلارنى بېرىمەن. ئۇلارنىڭ سانى ئاسماندىكى يۇلتۇزلاردەك، دېڭىز ساھىللىرىدىكى قۇمدەك كۆپ بولىدۇ. سېنىڭ

---

*11. پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى ــ بۇ، خۇدانىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ.

ئەۋلادلىرىڭ دۈشمەن شەھەرلىرىنى ئىشغال قىلىدۇ. [18] مېنىڭ ئەمرىمگە ئىتائەت قىلغانلىقىڭ ئۈچۈن، سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭ ئارقىلىق يەر يۈزىدىكى ھەممە خەلقلەر بەختكە ئېرىشىدۇ» — دېدى.

[19] ئىبراھىم چاكارلىرىنىڭ يېنىغا قايتىپ كېلىپ، ئۇلار بىلەن بىللە ئۆزى ئولتۇراقلاشقان يەرگە، يەنى بەئەرشەباغا قايتتى.

ناھورنىڭ ئەۋلادلىرى

[20] بىر مەزگىلدىن كېيىن، ئىبراھىم ئىنىسى ناھورنىڭ ئايالى مىلكانىڭ ئېرىگە سەككىز ئوغۇل تۇغۇپ بەرگەنلىكىنى ئاڭلىدى. [21] ئۇلار: تۇنجى ئوغۇل ئۇز، كەينىدىكىلىرى بۇز، ئاراملىقلارنىڭ ئاتىسى بولغان كەمۇئېل، [22] كەسەد، ھازو، پىلداش، يىدلاف ۋە بېتۇئېل ئىدى. [23] بېتۇئېل بولسا رىبەقانىڭ ئاتىسى بولدى. مىلكا ئىبراھىمنىڭ ئىنىسى ناھورغا بۇ سەككىز ئوغۇلنى تۇغۇپ بەردى. [24] ناھورنىڭ كىچىك خوتۇنى رەئۇمامۇ تۆت ئوغۇل تۇغۇپ بەردى. ئۇلار: تېباھ، گاھام، تاخاش ۋە مائاكاھ ئىدى.

ئىبراھىمنىڭ سارەنى دەپنە قىلىشى

23 [1] سارە يۈز يىگىرمە يەتتە ياش ئۆمۈر كۆردى. [2] ئۇ قانانىنىڭ كىرىئات ـ ئاربا، يەنى ھېبرون دېگەن جايدا ئالەمدىن ئۆتتى. ئىبراھىم ئۇنىڭغا ھەسرەت بىلەن يىغا ـ زار قىلدى. [3] ئىبراھىم ئايالىنىڭ جەسىتىنىڭ يېنىدىن چىقىپ، ختلارنىڭ يېنىغا كېلىپ:

[4] — مەن سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا بىر مۇساپىر. ئايالىمنى دەپنە قىلىش ئۈچۈن ماڭا بىر پارچە يەر سېتىپ بەرگەيسىلەر، — دېدى.

[5-6] ئۇلار ئىبراھىمغا:

— جانابلىرى، قۇلاق سالسىلا! بىزنىڭ نەزىرىمىزدە سىلى بىر كۈچلۈك

قەبىلە باشلىقى، ئاياللىرىنى ئەڭ ياخشى يەرلىكلىرىمىزدىن بىرىگە دەپنە قىلغايلا. ھېچقايسىمىز سىلىدىن قەبرىلىك يەر ئايىمايمىز، ــ دېدى.

[7] ئىبراھىم ئۇلارغا تەزىم قىلىپ:

[8] ــ ئەگەر سىلەر ئايالىمنى بۇ يەرگە دەپنە قىلىشىمغا رازى بولساڭلار، سوخارنىڭ ئوغلى ئەفروندىن [9] ماكپېلاھ يېزىسىدىكى ئۆڭكۈرنى ماڭا سېتىپ بېرىشىنى تەلەپ قىلغايسىلەر. ئۇ ئۆڭكۈر ئۇنىڭ ئېتىزىنىڭ چېتىدە. ئۇ سىلەرنىڭ ئالدىڭلاردا ئۆڭكۈرنىڭ باھاسىنى كېسىپ بەرسە، ئۇ يەرنى سېتىۋېلىپ ئائىلەمگە قەبرىستانلىق قىلاي دەيمەن، ــ دېدى.

[10] باشقا خىتلار بىلەن بىللە شەھەر دەرۋازىسىنىڭ ئالدىدا ئولتۇرغان ئەفرون كۆپچىلىكنىڭ ئالدىدا:

[11] ــ جانابلىرى، قۇلاق سالغايلا، مەن ئېتىزنى ئۆڭكۈر بىلەن قوشۇپ سىلىگە بەردىم. كۆپچىلىك ئالدىدا ئۇنى سىلىگە سوۋغات قىلدىم. ئاياللىرىنى ئۇ يەرگە دەپنە قىلغايلا، ــ دەپ جاۋاب بەردى.

[12] لېكىن، ئىبراھىم خىتلارنىڭ ئالدىدا تەزىم قىلىپ، [13] ھەممە ئادەمگە ئاڭلىتىپ، ئەفرونغا:

ــ سۆزۈمگە قۇلاق سېلىپ، پۇل تۆلىشىمنى قوبۇل قىلغايسىز. ئايالىمنى ئۇ يەرگە دەپنە قىلماقچىمەن، ــ دېدى.

[14] ئەفرون جاۋاب قايتۇرۇپ:

[15] ــ جانابلىرى، ئۇ يەر ئاران تۆت يۈز كۈمۈش تەڭگىگە ئەرزىيدۇ. سىلى بىلەن مېنىڭ ئوتتۇرامىزدا بۇ نېمە ئىدى! ئاياللىرىنى ئۇ يەرگە دەپنە قىلىۋەرگەيلا، ــ دېدى.

[16] ئىبراھىم ئەفروننىڭ كۆپچىلىك ئالدىدا ئېيتقىنى بويىچە ئۇنىڭغا تۆت يۈز تەڭگە تۆلەپ بەردى.

[17] شۇنداق قىلىپ، ئەفرون مامرەنىڭ شەرقىي تەرىپىدىكى ماكپېلاھ يېزىسىدىكى ئۇ يەرنى ئىبراھىمنىڭ ئىگىدارچىلىقىغا ئۆتكۈزۈپ بەردى. ئۇ يەر

ئىتنزلىق، ئىتىنزلىقتىكى ئۆڭكۈر ۋە ئىتنزلىق ئەتراپىدىكى دەل_ دەرەخلەرنى
ئۆز ئىچىگە ئالاتتى. 18 شەھەر دەرۋازىسىنىڭ ئالدىغا توپلانغان خىتلارنىڭ
ھەممىسى بۇ يەرنىڭ ئەمدى ئىبراھىمغا مەنسۇپ بولغانلىقىنى ئېتىراپ
قىلدى.

19 شۇنداق قىلىپ، ئىبراھىم ئايالى سارەنى قانانىدىكى شۇ ئۆڭكۈرگە دەپنە
قىلدى.

20 خىتلارغا مەنسۇپ بولغان بۇ ئىتىز ۋە ئىتىزلىقتىكى ئۆڭكۈر ئەمدى
ئىبراھىمنىڭ قەبرىستانلىقى بولۇپ، ئۇنىڭ خۇسۇسىي مۈلكىگە ئايلاندى.

ئىسھاقنىڭ ئۆيلىنىشى

24 1 ئىبراھىم قېرىپ كەتكەنىدى، پەرۋەردىگار ھەرقانداق ئىشتا
ئۇنىڭغا بەخت ئاتا قىلىپ كەلدى. 2 مەلۇم بىر كۈنى، ئۇ
ئائىلىسىدىكى غوجىدارغا:

ــ قولۇڭنى يوتامنىڭ ئاستىغا قويۇپ تۇرۇپ، 3 پەرۋەردىگار، يەنى پۈتۈن
ئالەمنىڭ ياراتقۇچىسى بولغان خۇدانىڭ ئالدىدا قەسەم قىلىپ، ئوغلۇم
ئىسھاقنى بۇ يەردىكى ئىمانسىز قانانلىقلاردىن ئۆيلەندۈرمەي، 4 چوقۇم
يۇرتۇمغا بېرىپ، تۇغقانلىرىم ئارىسىدىن بىر قىز ئېلىپ بېرىدىغانغا ۋەدە
بەرگىن، ــ دېدى.

5 لېكىن، چاكار ئۇنىڭدىن:

ــ ئەگەر ئۇ قىز ئۆز يۇرتىدىن بۇ يەرگە كەلگىلى ئۇنىمىسىچۇ؟ ئۇ چاغدا،
ئوغلىڭىزنى ئېلىپ يۇرتىڭىزغا قايتىپ كېتەمدىم؟ ــ دەپ سورىدى.

6 ئىبراھىم مۇنداق جاۋاب بەردى:

ــ ئوغلۇمنى ھەرگىز ئۇ يەرگە ئاپارما! 7 پەرۋەردىگار، يەنى ئەرشتىكى
خۇدا مېنى يۇرت ۋە ئۇرۇق_ جەمەتىمدىن ئايرىپ، بۇ زېمىننى ئەۋلادلىرىمغا

تەقدىم قىلىشقا قەسەم قىلىپ ۋەدە بەرگەن. شۇڭا، ئۇ ئۆز پەرىشتىسىنى سېنىڭ ئالدىڭغا ئەۋەتىپ، ئوغلۇمغا ئۇ يەردىن بىر قىز تېپىشىڭغا ياردەم قىلىدۇ. [8] مۇبادا ئۇ قىز سەن بىلەن كېلىشكە ئۇنىمسا، بۇ قەسەمدىن خالىي بولىسەن. لېكىن، ئوغلۇمنى ھەرگىز ئۇ يەرگە ئاپارمىغىن!

[9] بۇنىڭ بىلەن، ھېلىقى چاكار قولىنى خوجايىنى ئىبراھىمنىڭ ئىككى يوتىسىنىڭ ئاستىغا قويۇپ تۇرۇپ، ئىبراھىمنىڭ تاپشۇرۇقىنى بەجا كەلتۈرۈشكە قەسەم بەردى.

[10] چاكار خوجايىنىنىڭ تۆگىلىرىدىن ئونىنى تاللاپ، ئۇلارغا ھەر خىل قىممەت باھالىق سوۋغاتلارنى ئارتىپ، يولغا چىقتى. ئۇلار ئاررام_ناھارائىم رايونىغا بېرىپ، ناھور تۇرغان شەھەرگە يېتىپ كەلگەندىن كېيىن، [11] شەھەرنىڭ سىرتىدىكى بىر قۇدۇقنىڭ يېنىدا تۆگىلەرنى چۆكتۈردى. بۇ، كۈن پېتىپ قالغان چاغ بولۇپ، قىزلار قۇدۇققا سۇ ئالغىلى چىقىدىغان ۋاقىت ئىدى.

[12] چاكار مۇنداق دەپ دۇئا قىلدى:

ــ ئى پەرۋەردىگار! سەن خوجايىنىم ئىبراھىم ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇداسەن. خوجايىنىمغا مېھىر_شەپقەت كۆرسىتىپ، ئىشىمنى ئوڭ قىلغايسەن. [13] مەن ھازىر قۇدۇق يېنىدا تۇرىمەن. شەھەر قىزلىرى بۇ يەرگە سۇغا كېلىدۇ. [14] مەن ئۇلارنىڭ بىرىگە: «كومزىكىڭىزدىكى سۇدىن ئىچىۋالسام قانداق؟» دەيمەن. ئەگەر ئۇ: «ئىچىڭ! تۆگىلىرىڭىزگىمۇ سۇ ئەكېلىپ بېرەي» دېسە، بۇ قىز خىزمەتكارىڭ ئىسھاققا تاللاپ بەرگىنىڭ بولسۇن. بۇنىڭدىن سېنىڭ خوجايىنىمغا مېھرىبانلىق قىلغانلىقىڭنى بىلەلەيمەن.

[15] ئۇنىڭ دۇئاسى ئاياغلاشمايلا، رىبەقا كومزىكىنى مۈرىسىدە كۆتۈرۈپ، قۇدۇقنىڭ يېنىغا كەلدى. ئۇ بېتۇئېلنىڭ قىزى ئىدى. بېتۇئېل بولسا ئىبراھىمنىڭ ئىنىسى ناھور بىلەن ئۇنىڭ ئايالى مىلكانىڭ ئوغلىدۇر. [16] رىبەقا تېخى يۈزى ئېچىلمىغان، ئىنتايىن چىرايلىق، پاك قىز ئىدى. ئۇ قۇدۇقنىڭ

يېنىغا بېرىپ، كومزىكىگە سۇ تارتىپ چىقتى. [17] ئىبراھىمنىڭ چاكىرى قىزنىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈپ بېرىپ، ئۇنىڭدىن:

ــ ماڭا سۈيىڭىزدىن ئازراق بەرسىڭىزچۇ، ــ دەپ سورىدى.

[18] قىز ئۇنىڭغا:

ــ مانا، ئىچىڭ، ــ دەپلا، دەرھال مۈرىسىدىكى كومزەكنى قولىغا ئېلىپ، ھېلىقى چاكارغا بەردى. [19] چاكار سۇنى ئىچىپ بولۇشىغا، رىبەقا ئۇنىڭغا:

ــ تۆگىلىرىڭىزگىمۇ سۇ ئەكېلىپ بېرەي، ئۇلارمۇ ئىچىپ قانسۇن، ــ دېدى.

[20] رىبەقا دەرھال كومزەكتىكى سۇنى ئوقۇرغا قۇيغاندىن كېيىن، يەنە يۈگۈرۈپ بېرىپ قۇدۇقتىن سۇ تارتىپ كېلىپ، ھەممە تۆگىلەرنى قانغۇدەك سۇغىرىپ بەردى.

[21] چاكار پەرۋەردىگار يولنى ئوچۇق قىلغان ـ قىلمىغانلىقىنى بىلىش ئۈچۈن، جىمجىت كۆزىتىپ تۇردى. [22] تۆگىلەر سۇنى ئىچىپ بولغاندىن كېيىن، ئۇ بەش يېرىم گراملىق ئالتۇن ھالقىنى قىزنىڭ بۇرنىغا، ۋە يەنە يىگىرمە ئۈچ گراملىق بىر جۈپ ئالتۇن بىلەزۈكنى بىلىكىگە سېلىپ قويدى.

[23] ئاندىن:

ــ سىز كىمنىڭ قىزى بولىسىز؟ سىلەرنىڭ ئۆيۈڭلاردا بىز قونغۇدەك يەر بارمۇ؟ ــ دەپ سورىدى.

[24] قىز ئۇنىڭغا:

ــ ناھور بىلەن مىلكانىڭ ئوغلى بېتۇئېلنىڭ قىزى بولىمەن. [25] بىزنىڭ ئۆيدە سىلەر قونغۇدەك يەر بار ھەمدە ماللىرىڭلارغا يەم ـ خەشەكمۇ كەڭرى، ــ دەپ جاۋاب بەردى.

[26] بۇنىڭ بىلەن، ھېلىقى چاكار سەجدە قىلىپ، پەرۋەردىگارغا ئىبادەت قىلىپ، [27] مۇنداق دېدى:

ــ پەرۋەردىگار ــ خوجايىنىم ئىبراھىم ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇداغا

مەدھىيىلەر ئوقۇلسۇن! ئۇ خوجايىنىمغا مېھرىبانلىق كۆرسىتىپ ۋە قىلغان ۋەدىسىگە سادىق بولۇپ، مېنى ئۇدۇل خوجايىنىمنىڭ ئۆز تۇغقىنىنىڭ يېنىغا باشلىدى.

[28] ھېلىقى قىز ئانىسىنىڭ يېنىغا يۈگۈرۈپ بېرىپ، يۈز بەرگەن پۈتۈن ئىشنى ئائىلىسىدىكىلەرگە سۆزلەپ بەردى. [29] رىبەقانىڭ لابان ئىسىملىك بىر ئاكىسى بار ئىدى. ئۇ يۈگۈرۈپ چىقىپ، قۇدۇقنىڭ يېنىدىكى ئىبراھىمنىڭ چاكىرىنىڭ يېنىغا باردى. [30] ئۇ سىڭلىسىنىڭ ھالقا ۋە بىلەزۈك سېلىۋالغىنىنى كۆرگەن ۋە سىڭلىسىدىن چاكارنىڭ دېگەن سۆزلىرىنى ئاڭلىغانىدى. ئۇ قۇدۇقنىڭ تۇۋىدە تۆگىلەرنىڭ يېنىدا تۇرغان ئىبراھىمنىڭ چاكىرىنىڭ ئالدىغا بېرىپ، [31] ئۇنىڭغا:

ــ پەرۋەردىگار بەختلىك قىلغان ئادەم، نېمىشقا تاشقىرىدا تۇرىسىز؟ مەن بىلەن يۈرۈڭ، ئۆيگە بارايلى! مەن سىلەرگە ئۆي تەييارلاپ قويدۇم، تۆگىلەرگىمۇ جاي تەييارلاپ قويدۇم، ــ دېدى.

[32] ئۇ ئۆيگە كىردى. لابان بولسا تۆگىلەردىكىماللارنى چۈشۈرۈپ، ئۇلارغا چۆپ سالدى. ئاندىن، ئىبراھىمنىڭ بۇ چاكىرى ۋە ھەمراھلىرىغا پۇت ـ قوللىرىنى يۇغىلى سۇ ئېلىپ كەلدى. [33] تاماقلار كەلتۈرۈلگەندە، چاكار:

ــ مەن سىزگە دەيدىغىنىمنى دەپ بولمىغۇچە غىزالانمايمەن، ــ دېدى.

ــ قېنى، گېپىڭىزنى ئېيتىڭ، ــ دېدى لابان.

[34] ئۇ مۇنداق دېدى:

ــ مەن ئىبراھىمنىڭ چاكىرى. [35] پەرۋەردىگار خوجايىنىمغا كۆپتىن ـ كۆپ بەرىكەت ئاتا قىلىپ، ئۇنى ئىنتايىن باي قىلدى. پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا قوي ـ كالا پادىلىرى، ئالتۇن ـ كۈمۈش، ئەر ـ ئايال قۇللار، تۆگە ۋە ئېشەكلەرنى بەردى. [36] خوجايىنىمنىڭ ئايالى سارە ياشانغان ۋاقتىدا، ئۇنىڭغا بىر ئوغۇل تۇغۇپ بەرگەنىدى. خوجايىنىم پۈتۈن بايلىقىنى شۇ ئوغلىغا

ئاتىدى. [37] خوجايىنىم ئۆز تاپشۇرۇقلىرىغا ئەمەل قىلىشىم ئۈچۈن، مېنى قەسەم قىلدۇردى. ئۇ: «سەن ئوغلۇمنى بۇ يەردىكى قانانلىقلار ئارىسىدىن ئۆيلەندۇرمەي، [38] مېنىڭ يۇرتۇمغا بېرىپ، ئۇنى ئۆز تۇغقانلىرىم ئارىسىدىن ئۆيلەپ قوي» دېگەنىدى.

[39] مەن خوجايىنىمدىن: «ئەگەر قىز بۇ يەرگە كەلگىلى ئۇنىمىسا، قانداق قىلىمەن؟» دەپ سورىسام، [40] ئۇ: «مەن خىزمىتىدە بولۇپ كەلگەن پەرۋەردىگار پەرىشتىسىنى سېنىڭ ئالدىڭغا ئەۋەتىدۇ. ئۇ سېنىڭ ئىشىڭنى ئوڭ قىلىدۇ. سەن ئوغلۇمغا ئۆز يۇرتۇمدىكى تۇغقانلىرىم ئارىسىدىن خوتۇن ئېلىپ بەر. [41] سەن تۇغقانلىرىمنىڭ ئۆيىگە بارساڭلا، ئۇلار قىزىنى بەرمىگەن تەقدىردىمۇ، قەسەمدىن يەنىلا خالىي بولغان بولىسەن» دېگەنىدى.

[42] بۈگۈن مەن قۇدۇق يېنىغا كەلگىنىمدە، خۇداغا دۇئا قىلىپ: «ئى پەرۋەردىگار — خوجايىنىم ئىبراھىم ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا، ئىشىمنى ئوڭ قىلغايسەن. [43] مەن ھازىر قۇدۇق يېنىدا تۇرىمەن. بىرەر قىز بۇ يەرگە سۇغا كەلسە، مەن ئۇنىڭدىن: ‹كومزىكىڭىزدىكى سۇدىن ئازراق ئىچىۋالسام بولامدۇ؟› دەپ سورايمەن. [44] ئەگەر ئۇ قىز قوشۇلسا ۋە تۆگىلىرىمگىمۇ سۇ ئەكېلىپ بەرسە، ئۇ سەن خوجايىنىمنىڭ ئوغلىغا تاللاپ قويغان قىز بولسۇن» دېدىم.

[45] دۇئايىم ئاياغلاشمايلا، رىبەقا كومزىكىنى مۈرىسىدە كۆتۈرۈپ، قۇدۇقنىڭ يېنىغا سۇ ئالغىلى كەلدى. مەن ئۇنىڭغا: «سۇيىڭىزدىن ئازراق ئىچىۋالسام بولامدۇ؟» دېگەنىدىم.

[46] ئۇ دەرھال مۈرىسىدىكى كومزەكنى قولىغا ئېلىپ: «مانا، ئىچىڭ! تۆگىلىرىڭىزگىمۇ سۇ ئەكېلىپ بېرەي» دېدى. سۇنى ئىچتىم، ئۇ تۆگىلەرگىمۇ سۇ ئەكېلىپ بەردى. [47] ئاندىن، مەن ئۇنىڭدىن: «سىز كىمنىڭ قىزى بولىسىز؟» دەپ سورىۋىدىم، ئۇ: «ناھور بىلەن مىلكانىڭ ئوغلى بېتۇئېلنىڭ قىزى بولىمەن» دېدى. شۇڭا، مەن ئۇنىڭ بۇرنىغا ھالقا، قوللىرىغا بىلەزۈك

سېلىپ قويدۇم. [48] شۇ ۋاقىتتا، سەجدە قىلىپ، خوجايىنىم ئىبراھىم ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇداغا مەدھىيە ئوقۇپ، ئىبادەت قىلدىم. چۈنكى، ئۇ مېنى ئۇدۇل خوجايىنىمنىڭ ئۆز تۇغقىنىنىڭ ئۆيىگە ئېلىپ كېلىپ، ئۇنىڭ قىزىنى خوجايىنىمغا كېلىنلىككە تېپىشىمغا ئىمكانىيەت يارىتىپ بەرگەندى.

[49] ئەمدى سىلەر ئۆزۈڭلارنىڭ خوجايىنىمغا سادىقلىق ۋە مېھىر ـ شەپقەت كۆرسەتمەكچى بولغانلىقىڭلارنى ياكى ئۇنداق قىلىشنى خالىمايدىغانلىقىڭلارنى ماڭا ئېيتىڭلار. بۇنىڭدىن مەن قانداق قىلىشىمنى بىلەلەيمەن.

[50] لابان بىلەن بېتۇئېل چاكارغا:

— بۇ ئىش پەرۋەردىگارنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشكەن، بىز نېمە دېيەلەيمىز؟ [51] مانا رىبەقا، ئۇنى ئېلىپ كەتسىڭىز بولىدۇ. ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئورۇنلاشتۇرغىنىدەك، خوجايىنىڭىزنىڭ كېلىنى بولسۇن، — دەپ جاۋاب بەردى.

[52] ئىبراھىمنىڭ چاكىرى بۇ سۆزنى ئاڭلاپ، سەجدە قىلىپ، پەرۋەردىگارغا ئىبادەت قىلدى. [53] ئارقىدىن، ئۇ كىيىم ـ كېچەك، ئالتۇن ۋە كۈمۈشتىن ياسالغان زىبۇزىنەت بۇيۇملىرىنى چىقىرىپ، رىبەقاغا سۇندى. ئۇنىڭ ئاكىسى بىلەن ئانىسىغىمۇ قىممەت باھالىق سوۋغاتلارنى سوۋغا قىلدى.

[54] شۇنداق قىلىپ، ئىبراھىمنىڭ چاكىرى ھەمراھلىرى بىلەن بىللە يەپ ـ ئىچىپ، ئۇ يەردە بىر كېچە قوندى. ئەتىسى سەھەر تۇرۇپ، رىبەقانىڭ ئۆيىدىكىلىرىگە:

— خوجايىنىمنىڭ يېنىغا قايتىشىمغا رۇخسەت قىلغايسىلەر، — دېدى.

[55] لېكىن، رىبەقانىڭ ئاكىسى بىلەن ئانىسى ئۇنىڭغا:

— رىبەقا بىز بىلەن ئون كۈنچە تۇرۇپ، ئاندىن كېيىن بارسۇن، — دېدى.

[56] لېكىن، ئۇ:

— بىزنى كېچىكتۈرمىگەيسىلەر. پەرۋەردىگار ھەممە ئىشىمىزنى ئوڭۇشلۇق قىلغانىكەن، خوجايىنىمىنىڭ يېنىغا قايتىشىمغا رۇخسەت قىلغايسىلەر، — دېدى.
[57] — بىز قىزدىن سوراپ كۆرەيلى، ئۇ نېمە دەيدىكەن، — دەپ جاۋاب بېرىشتى ئۇلار.
[58] شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار رىبەقانى چاقىرىپ، ئۇنىڭدىن:
— سەن بۇ كىشى بىلەن كېتىشنى خالامسەن؟ — دەپ سورىدى.
— خالايمەن، — دەپ جاۋاب بەردى ئۇ.
[59] شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار رىبەقانى ئۇنىڭ ئىنىكئانىسى، ئىبراھىمنىڭ چاكىرى ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى بىلەن قوشۇپ يولغا سالدى.
[60] ئۇلار رىبەقاغا بەخت تىلەپ، مۇنداق دۇئا قىلدى:

«ئەي سىڭلىمىز، مىڭلىغان، ئون مىڭلىغان ئىنسانلارنىڭ
ئانىسى بولغايسەن!
ئەۋلادلىرىڭ دۈشمەنلىرىنىڭ شەھەرلىرىنى ئىشغال
قىلىۋالغاي!» دېيىشتى.

[61] رىبەقا ۋە ئۇنىڭغا ھەمراھ بولىدىغان دېدەكلەر سەپەرگە تەييارلىنىپ، تۆگىلەرگە مىندى. ئىبراھىمنىڭ چاكىرى رىبەقانى ئېلىپ، يولغا راۋان بولدى.
[62] شۇ ۋاقىتتا، ئىسھاق بېئىر ـ لاھايروي دېگەن يەردىن ئايرىلىپ، ئۆزى ئولتۇرۇۋاتقان قانانىنىڭ جەنۇبىدىكى نېگىب رايونىغا قايتىپ كەلدى. [63] بىر كۈنى كۈن پېتىش ۋاقتىدا ئۇ دالادا خۇدانى چوڭقۇر سېغىنىپ، بېشىنى كۆتۈرۈپ قارىۋىدى، تۆگە كارۋىنىنىڭ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆردى.
[64-65] رىبەقا ئىسھاقنى كۆرۈش بىلەنلا، تۆگىدىن چۈشۈپ، ئىبراھىمنىڭ چاكىرىدىن:

ــ دالادا بىز تەرەپكە قاراپ كېلىۋاتقان ئاۋۇ كىشى كىم؟ ــ دەپ سورىدى.
ــ ئۇ مېنىڭ كىچىك خوجايىنىم، ــ دەپ جاۋاب بەردى چاكار.
بۇنىڭ بىلەن، رىبەقا يۈزىنى ياغلىقى بىلەن يېپىۋالدى.
[66] چاكار ئۆزىنىڭ قىلغان ئىشلىرىنى ئىسهاققا بىر ـ بىرلەپ سۆزلەپ بەردى. [67] ئىسهاق رىبەقانى ئانىسى سارە هايات ۋاقتىدا تۇرغان چېدىرغا باشلاپ كىرىپ، نىكاهىغا ئالدى. ئانىسى ۋاپات بولغان بولسىمۇ، ئۇ رىبەقانىڭ مۇهەببىتىدىن ئۆزىگە تەسەللى تاپتى.

ئىبراهىمنىڭ باشقا ئەۋلادلىرى

25

[1] ئىبراهىم كەتۇراھ ئىسىملىك يەنە بىر ئايالنى كىچىك خوتۇنلۇققا ئالدى. [2] ئۇ ئىبراهىمغا زىمران، يوقشان، مېدان، مىديان، ئىشباك ۋە شۇئاختىن ئىبارەت ئالتە ئوغۇل تۇغۇپ بەردى. [3] يوقشان ــ شىبا بىلەن دەدانىنىڭ ئاتىسى بولدى. دەدانىنىڭ ئەۋلادلىرى ئاشۇرىم، لەتۇشىم ۋە لەئۇمىم خەلقلىرى بولدى. [4] مىديانىنىڭ ئوغۇللىرى ئەفا، ئەفەر، هانوخ، ئابىداھ ۋە ئېلدالار ئىدى. يۇقىرىدىكىلەرنىڭ ھەممىسى كەتۇراھتىن دۇنياغا كەلگەن ئەۋلادلار ئىدى.
[5] ئىبراهىم پۈتۈن مال ـ مۈلۈكلىرىنى ئىسهاققا ئاتىۋەتكەنىدى. [6] لېكىن، ئۇ ئۆزى هايات ۋاقتىدا ئىككى كىچىك خوتۇنىدىن بولغان ئوغۇللىرىغىمۇ سوۋغاتلارنى بېرىپ، ئاندىن بۇ ئوغۇللىرىنى ئىسهاقتىن يىراق تۇرسۇن دەپ، شەرقىي زېمىنغا ئەۋەتتى.

ئىبراهىمنىڭ ئۆلۈمى ۋە دەپنە قىلىنىشى

[7-8] ئىبراهىم ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرۈپ، يۈز يەتمىش بەش يېشىدا

ئەجدادلىرىنىڭ قېشىغا كەتتى. [9] ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ئىسھاق بىلەن ئىسمائىل ئۇنى ماكپېلاھ يېزىسىدىكى ئۆڭكۈرگە دەپنە قىلدى. بۇ ئۆڭكۈر مامرە دېگەن يەرگە يېقىن بولۇپ، بۇرۇن خىت قەبىلىسىدىن بولغان سوخارنىڭ ئوغلى ئەفروننىڭ ئېتىزلىقى ئىدى. [10] ئىبراھىم خىتلاردىن سېتىۋالغان ئېتىزلىق دەل شۇ ئىدى. ئىبراھىمنىڭ ئايالى سارەمۇ مۇشۇ يەرگە دەپنە قىلىنغانىدى.
[11] ئىبراھىم ۋاپات بولغاندىن كېيىن، خۇدا ئۇنىڭ ئوغلى ئىسھاققا بەخت ئاتا قىلدى. ئىسھاق شۇ ۋاقىتتا بېئېر ـ لاھايروي دەپ ئاتالغان قۇدۇقنىڭ يېنىدىكى جايدا تۇرۇۋاتاتتى.

ئىسمائىلنىڭ ئەۋلادلىرى

[12] سارەنىڭ دېدىكى مىسىرلىق ھەجەر ئىبراھىمغا تۇغۇپ بەرگەن ئىسمائىلنىڭ ئەۋلادلىرى تۆۋەندىكىچە: [13] ئالدى بىلەن تۇنجى ئوغلى نېبايوت، ئاندىن كېيىن قالغان ئوغۇللىرى كەدار، ئادبەئەل، مىبسام، [14] مىشما، دۇما، ماسسا، [15] خاداد، تەما، يەتۇر، نافىش ۋە قەدەما تۇغۇلدى.
[16] ئۇلار ئون ئىككى قەبىلىنىڭ باشلىقلىرى بولۇپ، ئۇلار ياشىغان يېزا ۋە قىشلاقلار ئۇلارنىڭ ئىسىملىرى بىلەن ئاتالدى. [17] ئىسمائىل يۈز ئوتتۇز يەتتە يېشىدا ئەجدادلىرىنىڭ قېشىغا كەتتى. [18] ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى ئولتۇراقلاشقان جاي ھاۋىلاھ رايونىدىن شۇر دېگەن يەرگە قەدەر ئىدى. شۇر مىسىرنىڭ شەرقىي تەرىپىدە بولۇپ، ئاسسۇرغا بارىدىغان يولدا ئىدى. ئۇلار ئىبراھىمنىڭ باشقا ئەۋلادلىرى بىلەن چىقىشالمىدى.

ئەساۋ بىلەن ياقۇپنىڭ دۇنياغا كېلىشى

[19] ئىبراھىمنىڭ ئوغلى ئىسھاقنىڭ ئىش ـ ئىزلىرى تۆۋەندىكىچە:
[20] ئىسھاق قىرىق يېشىدا رىبەقاغا ئۆيلەندى. رىبەقا بولسا پاددان ـ

ئاررامىنىڭ ئارران دېگەن يېرىدىن بولغان بېتۇئىلنىڭ قىزى ۋە لابانىڭ سىڭلىسى ئىدى. [21] رىبەقا پەرزەنت كۆرمىگەنلىكى سەۋەبىدىن، ئىسهاق ئۇنىڭ ئۈچۈن پەرۋەردىگارغا دۇئا قىلدى. پەرۋەردىگار ئۇنىڭ دۇئاسىنى قوبۇل قىلىپ، رىبەقا هامىلدار بولدى. [22] بالا قوشكېزەك بولۇپ، ئۇلار تۇغۇلۇشتىن ئىلگىرى، ئانىسىنىڭ قورسىقىدا قاتتىق سوقۇشتى. رىبەقا: «ماڭا نېمە بولغىنى؟» دەپ پەرۋەردىگاردىن سورىدى.
[23] پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا مۇنداق جاۋاب بەردى:

«سېنىڭ قورسىقىڭدىن ئىككى خەلق چىقىدۇ.
تۇغۇلۇپلا ئايرىم بولىدۇ.
بىرى يەنە بىرىدىن كۈچلۈك بولۇپ،
چوڭى كىچىكىگە خىزمەت قىلىدۇ.»

[24] ئۇنىڭ ئاي ـ كۈنى توشۇپ، قوشكېزەك تۇغدى. [25] ئاۋۋال تۇغۇلغىنى قىزغۇچ بولۇپ، پۈتۈن بەدىنى هايۋاننىڭكىدەك تۈكلۈك ئىدى. شۇڭا، ئۇنىڭ ئىسمىنى ئەساۋ [مەنىسى «تۈكلۈك»] دەپ قويدى. [26] كېيىن تۇغۇلغىنىنىڭ قولى ئەساۋنىڭ تاپىنىنى چىڭ تۇتۇۋالغانلىقى ئۈچۈن، ئىسمىنى ياقۇپ [مەنىسى «تاپىنىغا ئېسىلىۋالغۇچى»] دەپ قويدى. ئۇلار تۇغۇلغاندا، ئىسهاق ئاتمىش ياشقا كىرگەنىدى.

ئەساۋنىڭ تۇنجى ئوغۇللۇق مىراس هوقۇقىنى سېتىۋېتىشى

[27] ئىككى بالا چوڭ بولدى. ئەساۋ ئۇستا ئوۋچى بولۇپ، دالادا يۈرۈشنى ياخشى كۆرەتتى. لېكىن، ئىنىسى ياقۇپ جىمجىت يۇرىدىغان ئادەم بولۇپ، هەمىشە ئۆيدە تۇراتتى. [28] ئىسهاق ئەساۋنى ياخشى كۆرەتتى. چۈنكى، ئۇ

ئەساۋ ئوۋلاپ كەلگەن ئوۋ گۆشىگە ئامراق ئىدى. رىبەقا بولسا ياقۇپنى ياخشى كۆرەتتى.
[29] بىر كۈنى، ياقۇپ قىزىل پۇرچاق شورپىسى قايناتتى. ئوۋدىن ئېچىرقاپ قايتىپ كەلگەن ئەساۋ [30] ياقۇپقا:
ــ قورسىقىم بەك ئېچىپ كەتتى. قىزىل پۇرچاق شورپىسىدىن تېزرەك بەرسەڭچۇ! ــ دېدى. شۇ سەۋەبتىن، ئۇ ئىدوم [مەنىسى «قىزىل»] دەپمۇ ئاتالدى.
[31] ياقۇپ ئۇنىڭغا:
ــ تۇنجى ئوغۇللۇق مىراس ھوقۇقۇڭنى ماڭا ئۆتۈنسەڭ، ساڭا بۇ شورپىدىن بېرەي، ــ دەپ جاۋاب قايتۇردى.
[32] ــ بولدى! بولدى! قورسىقىم ئېچىپ ئۆلەي دەپ قالدىم. تۇنجى ئوغۇللۇق مىراس ھوقۇقىنىڭ ماڭا نېمە كېرىكى؟ ــ دېدى ئەساۋ.
[33] ياقۇپ ئۇنىڭغا:
ــ سەن ئاۋۋال مېنىڭ ئالدىمدا تۇنجى ئوغۇللۇق مىراس ھوقۇقۇڭنى ماڭا ئۆتۈنگەنلىكىڭگە قەسەم قىلىپ بەر، ــ دېدى.
ئەساۋ قەسەم قىلىپ، تۇنجى ئوغۇللۇق مىراس ھوقۇقىنى ياقۇپقا ئۆتۈنۈپ بەردى. [34] ئاندىن، ياقۇپ ئۇنىڭغا نان بىلەن پۇرچاق شورپىسىنى بەردى. ئەساۋ غىزالانغاندىن كېيىن، ئورنىدىن تۇرۇپ چىقىپ كەتتى. بۇ ئۇنىڭ تۇنجى ئوغۇللۇق مىراس ھوقۇقىغا ئېتىبارسىز قارىغانلىقىدىندۇر.

ئىسھاقنىڭ گېراردا مۇساپىر بولۇپ قېلىشى

26
[1] ئىبراھىمنىڭ زامانىدا، قاناندا بىر قېتىم ئاچارچىلىق يۈز بەرگەندى. كېيىن، يەنە بىر قېتىم ئاچارچىلىق بولدى. ئىسھاق گېرار شەھىرىدىكى فىلىستىنلىكلەرنىڭ پادىشاھى ئابىمەلەكنىڭ ئالدىغا

باردى. 2 پەرۋەردىگار ئىسھاققا كۆرۈنۈپ، ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى:
— سەن مىسىرغا بارماي، مەن تۇر دېگەن جايدا تۇرۇپ قال. 3 سەن بۇ
يەردە تۇرساڭ، مەن ساڭا يار بولىمەن ھەمدە سېنى بەختلىك قىلىمەن.
مەن بۇ زېمىننى ساڭا ۋە سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭغا تەقدىم قىلىمەن. ئاتاڭ
ئىبراھىم بىلەن تۈزگەن ئەھدەمدە چىڭ تۇرىمەن. 4 مەن ساڭا ئاسماندىكى
يۇلتۇزلاردەك نۇرغۇن ئەۋلاد بېرىمەن ھەمدە بۇ پۈتكۈل زېمىننى ئۇلارغا
تەقدىم قىلىمەن. سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭ ئارقىلىق يەر يۈزىدىكى پۈتكۈل
خەلقلەر بەخت تاپىدۇ. 5 چۈنكى، ئىبراھىم ماڭا ئىتائەت قىلىپ، پۈتۈن قانۇن
ۋە ئەمر ـ پەرمانلىرىمغا رىئايە قىلدى.
6 شۇنىڭ بىلەن، ئىسھاق گىراردا تۇرۇپ قالدى. 7 ئۇنىڭ ئايالى رىبەقا
ئىنتايىن گۈزەل ئىدى. يەرلىك كىشىلەر ئۇنىڭدىن ئايالى رىبەقانى كىم دەپ
سورىسا، ئۇ ئۇنى ئۆز سىڭلىم، دېدى. چۈنكى، ئۇ يەرلىك كىشىلەرنىڭ ئۆزىنى
ئۆلتۈرۈۋېتىپ، رىبەقانى ئېلىپ كېتىشىدىن قورقاتتى.
8 ئىسھاق ئۇ يەردە بىرمەزگىل تۇردى. بىر كۈنى، فىلىستىنلىكلەرنىڭ
پادىشاھى ئابىمەلەك دېرىزىسىدىن سىرتقا قاراۋاتقاندا، ئىسھاقنىڭ رىبەقا
بىلەن قۇچاقلىشىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قالدى.
9 پادىشاھ ئابىمەلەك ئىسھاقنى چاقىرتىپ، ئۇنىڭدىن:
— ئۇ سېنىڭ ئايالىڭ ئىكەن، نېمە ئۈچۈن ئۇنى سىڭلىم دېگەنىدىڭ؟ —
دەپ سورىدى.
ئىسھاق جاۋاب بېرىپ:
— ئەگەر مەن ئۇنى ئايالىم دېگەن بولسام، ئۇنى ئېلىش ئۈچۈن
سىلەرنىڭ مېنى ئۆلتۈرۈۋېتىشىڭلاردىن قورققانىدىم، — دېدى.
10 ئابىمەلەك ئۇنىڭغا:
— بۇ نېمە قىلغىنىڭ؟ ئەگەر خەلقىم ئىچىدە بىرى سېنىڭ ئايالىڭ بىلەن
بىر ئورۇندا ياتقان بولسا، سەن پۈتۈن خەلقىمىزنى گۇناھقا تىققان بولاتتىڭ!

ــ دېدى.

[11] ئاندىن، پادىشاھ ئابىمەلەك ئۆز خەلقىگە بۇيرۇق چۈشۈرۈپ:

ــ كىمدەكىم بۇ كىشىگە ياكى ئايالىغا چېقىلسا، جېنىدىن جۇدا قىلىنىدۇ، ــ دېدى.

[12] ئىسھاق ئۇ يەردە دېھقانچىلىق قىلاتتى. پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا بەرىكەت بەرگەچكە، ئۇ يىلى بىرگە يۈز ھەسسە ھوسۇل ئالدى. [13] ئۇ بارغانسېرى روناق تېپىپ، كاتتا باي بولدى. [14] فىلىستىنلىكلەر ئۇنىڭ نۇرغۇن قوي ـ كالا پادىلىرى ۋە قۇللىرى بارلىقىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا ھەسەت قىلىشقا باشلىدى. [15] شۇڭا، ئۇلار ئۇنىڭ ئاتىسى ئىبراھىم ھايات ۋاقتىدا چاكارلىرىغا قازدۇرغان قۇدۇقلارنى توپا بىلەن تىندۇرۇۋەتتى.

[16] كېيىن، ئابىمەلەك ئىسھاققا:

ــ سەن بىزدىن كۆچىيىپ كەتتىڭ. دۆلىتىمىزدىن چىقىپ كەت! ــ دېدى.

[17] بۇنىڭ بىلەن، ئىسھاق ئۇ يەردىن ئايرىلىپ، گىرار جىلغىسىغا بېرىپ، ئۇ يەرگە ئورۇنلىشىپ، بىرمەزگىل تۇردى. [18] ئىبراھىم ھايات ۋاقتىدا، بىرمۇنچە قۇدۇقلارنى قازدۇرغانىدى. بىراق، ئۇ ئالەمدىن ئۆتكەندىن كېيىن، فىلىستىنلىكلەر ئۇنىڭ ھەممە قۇدۇقلىرىنى توپا بىلەن تىندۇرۇۋەتكەنىدى. ئىسھاق ئۇلارنى قايتا قازدۇرۇپ، يەنىلا دەسلەپ ئاتىسى قويغان ئىسىملىرى بىلەن ئاتىدى.

[19] ئىسھاقنىڭ چاكارلىرى گىرار جىلغىسىدا بىر قۇدۇق قېزىپ، سۇ تاپتى. [20] بىراق، گىرارنىڭ پادىچىلىرى ئىسھاقنىڭ پادىچىلىرى بىلەن ماجىرالىشىپ، ھەممىسى: «بۇ بىزنىڭ سۈيىمىز» دېيىشتى. شۇڭا، ئىسھاق ئۇ قۇدۇقنى ئەسەك [مەنىسى «ماجىرا»] دەپ ئاتىدى. [21] ئىسھاقنىڭ چاكارلىرى يەنە بىر قۇدۇق قازغانىدى. ئۇلار يەنە بۇ قۇدۇق ئۈچۈن ماجىرالاشتى. شۇڭا، ئىسھاق بۇ قۇدۇقنى سىتنا [مەنىسى «ئۆچمەنلىك»] دەپ ئاتىدى. [22] ئىسھاق ئۇ

يەردىن ئايرىلىپ، يەنە بىر قۇدۇق قازدۇردى. بۇ قېتىم ماجىرا چىقمىدى.
شۇڭا، ئۇ بۇ قۇدۇقنىڭ ئىسمىنى رىھوبوت [مەنىسى «ئازادە يەر»] دەپ
ئاتىدى. ئۇ: «پەرۋەردىگار ئاخىر بىزنى ئازادە يەردە ياشاشقا مۇيەسسەر
قىلدى. بىز بۇ يەردە چوقۇم روناق تاپىمىز» دېدى.
23 ئىسھاق ئۇ يەردىن ئايرىلىپ، بەئەرشەباغا كۆچۈپ باردى. 24 ئۇ كۈنى
كەچتە پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا كۆرۈنۈپ: «مەن ئاتاڭ ئىبراھىم ئېتىقاد قىلغان
خۇدا، قورقمىغىن! مەن ساڭا يار. مەن خىزمەتكارىم ئىبراھىمنىڭ
سەۋەبىدىن، ساڭا بەخت ئاتا قىلىمەن ۋە ئەۋلادلىرىڭنى كۆپەيتىمەن»
دېدى.
25 ئىسھاق ئۇ يەردە قۇربانلىق سۇپىسى ياساپ، پەرۋەردىگارغا ئىبادەت
قىلدى. شۇندىن كېيىن ئىسھاق ئۇ يەرگە ئورۇنلىشىپ قالدى ھەمدە ئۇنىڭ
چاكارلىرى ئۇ يەردە يەنە بىر قۇدۇق قازدى.

ئىسھاقنىڭ پادىشاھ ئابىمەلەك بىلەن كېلىشىم تۈزۈشى

26 پادىشاھ ئابىمەلەك ئاخۇززات دېگەن مەسلىھەتچىسى بىلەن لەشكەر
باشلىقى فىكولنى ئېلىپ، گىراردىن ئىسھاقنى زىيارەت قىلىپ كەلدى.
27 ئىسھاق ئۇلارغا:
ــ بۇرۇن سىلەر ماڭا ئۆچمەنلىك قىلىپ، مېنى دۆلىتىڭلاردىن قوغلاپ
چىقارغانىدىڭلار. ئەمدى نېمە ئۈچۈن يەنە مەن بىلەن كۆرۈشكىلى
كەلدىڭلار؟ ــ دېدى.
28 ئۇلار جاۋابەن:
ــ بىز پەرۋەردىگارنىڭ ساڭا يار ئىكەنلىكىنى بىلدۇق. شۇڭا، بىز بىر ـ
بىرىمىزگە قەسەم بېرىپ، كېلىشىم تۈزسەك بولغۇدەك. 29 بىز ساڭا
زىيان ـ زەخمەت يەتكۈزمىگەندەك، سېنىڭمۇ بىزگە زىيان ـ زەخمەت

يەتكۈزمەسلىككە ۋەدە بېرىشىڭنى تەلەپ قىلىمىز. بۇرۇن بىز ساڭا ھەمىشە
ياخشى مۇئامىلە قىلىپ، سېنى ئۇ يەردىن ئامان ـ ئېسەن كەتكۈزگەنىدۇق.
ئەمدى پەرۋەردىگارنىڭ ساڭا بەخت ئاتا قىلغانلىقى ئېنىق بولدى، ــ دېدى.
[30] ئىسھاق زىياپەت تەييارلاپ، ئۇلارنى مېھمان قىلدى. [31] ئۇلار سەھەر
تۇرۇپ، ئۆزئارا قەسەم بېرىشىپ، كېلىشىم تۈزۈشتى. ئىسھاق ئۇلار بىلەن
دوستانە خوشلىشىپ، ئۇلارنى ئۇزىتىپ قويدى.
[32] ئۇ كۈنى، ئىسھاقنىڭ چاكارلىرى كېلىپ، ئۇنىڭغا ئۆزلىرى قازغان قۇدۇق
توغرىسىدا خەۋەر بېرىپ:
ــ بىز سۇ تاپتۇق! ــ دېدى.
[33] ئۇ قۇدۇقنى شەبا [مەنىسى «قەسەم»] دەپ ئاتىدى. شۇڭا، ئۇ شەھەر
ھازىرغىچە بەئەرشەبا [مەنىسى «قەسەملەشكەن قۇدۇق»] دەپ ئاتىلىپ
كەلمەكتە.

ئەساۋنىڭ يات قەبىلىدىن ئالغان ئاياللىرى

[34] ئەساۋ قىرىق يېشىدا ئىمانسىز خىتلاردىن ئىككى قىزنى خوتۇنلۇققا
ئالدى. بۇ ئىككى قىز بەئەرىنىڭ قىزى يۇدىت بىلەن ئېلوننىڭ قىزى باسمات
ئىدى. [35] ئۇلار ئىسھاق بىلەن رىبەقانىڭ ئارامىنى قويمىدى.

ياقۇپنىڭ ئىسھاقنى ئالدىشى

27 [1] ئىسھاق قېرىپ كەتتى، كۆزىمۇ كۆرمەس بولۇپ قالدى. ئۇ تۇنجى
ئوغلى ئەساۋنى چاقىرىپ، ئۇنىڭغا:
ــ ئوغلۇم، ــ دېدى.
ــ مانا مەن، ــ دەپ جاۋاب بەردى ئەساۋ.
[2] ئىسھاق مۇنداق دېدى:

ــ قارا، مەن قېرىپ كەتتىم، ئۆلۈمۈم يېراق ئەمەس. 3 سەن ئوقيايىڭنى
ئېلىپ، دالاغا چىقىپ ئوۋ ئوۋلاپ كېلىپ، 4 مەن ياخشى كۆرىدىغان لەززەتلىك
تاماق پىشۇرۇپ ماڭا يېگۈز. شۇنىڭ بىلەن، مەن ئۆلۈشتىن ئىلگىرى ساڭا
ئاخىرقى خەيرلىك دۇئايىمنى قىلاي.
5 رىبەقا ئىسھاقنىڭ قىلغان سۆزلىرىنى ئاڭلاپ، ئەساۋنىڭ ئوۋغا چىقىپ
كەتكەن ۋاقتىدىن پايدىلىنىپ، 6 ياقۇپقا مۇنداق دېدى:
ــ مەن بايا داداڭنىڭ ئاكاڭ ئەساۋغا: 7 «سەن ئوۋ ئوۋلاپ كېلىپ،
لەززەتلىك تاماق پىشۇرۇپ ماڭا يېگۈز. شۇنىڭ بىلەن، مەن ئۆلۈشتىن
ئىلگىرى پەرۋەردىگار ئالدىدا ساڭا خەيرلىك دۇئا قىلاي» دېگەنلىكىنى
ئاڭلىدىم. 8 ئوغلۇم، گېپىمگە قۇلاق سېلىپ، مېنىڭ دېگىنىمنى قىل. 9 قوي
پادىسىغا بېرىپ، سېمىز ئوغلاقتىن ئىككىنى ئېلىپ كەل. مەن ئۇنى داداڭ
ياخشى كۆرىدىغان تەمدە پىشۇراي. 10 سەن ئەكىرىپ يېگۈزسەڭ، ئۇ ۋاپات
بولۇشتىن بۇرۇن ساڭا خەيرلىك دۇئا قىلىدۇ، ــ دېدى.
11 لېكىن، ياقۇپ ئانىسىغا:
ــ سىزگە مەلۇم، ئەساۋنىڭ پۈتۈن بەدىنى تۈكلۈك، مېنىڭ تېنىم بولسا
تۈكسىز. 12 مۇبادا دادام تېنىمنى تۇتۇپ قالسا، مېنىڭ ئۇنى ئالدىغانلىقىمنى
بىلىپ قالىدۇ. ئۇ چاغدا، ئۇنىڭ خەيرلىك دۇئاسىنى ئېلىش بۇ ياقتا تۇرسۇن،
ئەكسىچە قارغىشىغا ئۇچرايمەن! ــ دېدى.
13 ئانىسى ئۇنىڭغا:
ــ ئەي ئوغلۇم، لەنەت بولسا ماڭا بولسۇن! مېنىڭ دېگىنىمنى قىل.
ئوغلاقلارنى ئېلىپ كەل، ــ دېدى.
14 شۇنىڭ بىلەن، ياقۇپ ئوغلاقلارنى ئەكېلىپ، ئانىسىغا تاپشۇردى.
ئانىسى تاماقنى دادىسى ياخشى كۆرىدىغان تەم بىلەن پىشۇردى. 15 ئاندىن،
ئەساۋنىڭ ئۆيدە ساقلىغان ئەڭ ياخشى كىيىملىرىنى ئاچىقىپ، ياقۇپقا
كىيدۈردى. 16 ئۇنىڭ ئىككى قولى ۋە بويىنىنىڭ تۈكسىز جايلىرىنى ئۆچكە يۇڭى

بىلەن يۆگەپ، [17] لەززەتلىك تاماق بىلەن ياققان ناننى ئۇنىڭغا تۇتقۇزدى.
[18] ياقۇپ ئاتىسىنىڭ يېنىغا كىرىپ:
ــ ئاتا، ــ دېدى.
ــ ئوغلۇم، سەن قايسى ئوغلۇم بولىسەن؟ ــ دېدى ئاتىسى.
[19] ياقۇپ ئۇنىڭغا:
ــ مەن چوڭ ئوغلىڭىز ئەساۋ. تاپشۇرۇقىڭىزنى ئورۇنداپ بولدۇم. قوپۇڭ، مەن ئوۋلاپ كەلگەن ئوۋ گۆشىگە ئېغىز تېگىپ، ئاندىن ماڭا خەيرلىك دۇئايىڭىزنى قىلغايسىز، ــ دەپ جاۋاب قايتۇردى.
[20] ــ ئوغلۇم، نېمانچە تېز ئوۋلاپ كەلدىڭ؟ ــ دەپ سورىدى ئىسھاق.
ــ پەرۋەردىگارىڭىز بولغان خۇدا تەلىيىمنى ئوڭدىن كەلتۈرۈپ، ماڭا ياردەم قىلدى، ــ دەپ جاۋاب قايتۇردى ياقۇپ.
[21] ئىسھاق ياقۇپقا:
ــ ئوغلۇم، يېنىمغا كەل، تۇتۇپ كۆرەي، سەن راستتىن ئەساۋمۇ، ئەمەسمۇ؟ ــ دېدى.
[22] ياقۇپ يېنىغا باردى. ئىسھاق تۇتۇپ كۆرۈپ:
ــ ئاۋازىڭ ياقۇپنىڭ، قولۇڭ بولسا، ئەساۋنىڭكىگە ئوخشايدىكەن، ــ دېدى.
[23] ئۇ ئۇنىڭ ياقۇپ ئىكەنلىكىنى پەرق ئېتەلمىدى. چۈنكى، ياقۇپنىڭ قولى ئەساۋنىڭكىگە ئوخشاش تۈكلۈك تۇراتتى. ئۇ ياقۇپقا دۇئا قىلىدىغان چاغدا، [24] يەنە بىر قېتىم:
ــ سەن راستتىن ئەساۋمۇ؟ ــ دەپ سورىدى.
ــ شۇنداق، ــ دەپ جاۋاب بەردى ياقۇپ.
[25] ئىسھاق ئۇنىڭغا:
ــ گۆشنى ئەكەل، ئۇنى يېگەندىن كېيىن، ساڭا دۇئا قىلاي، ــ دېدى.
ياقۇپ گۆشنى ئېلىپ كىردى ۋە ئۇنىڭغا شاراب تۇتتى.

[26] ئىسھاق يەپ ـ ئىچىپ بولغاندىن كېيىن:
ــ ئوغلۇم، ئالدىمغا كېلىپ، مېنى سۆي، ــ دېدى.
[27] ياقۇپ ئالدىغا بېرىپ سۆيدى. ئىسھاق ياقۇپنىڭ كىيگەن كىيىملىرىنىڭ پۇرىقىنى پۇرىغاندىن كېيىن، سۆزىگە ئىشىنىپ، ئۇنىڭغا خەيرلىك دۇئاسىنى قىلدى:

«ئوغلۇمنىڭ تېنىدىكى خۇش پۇراق،
دەل پەرۋەردىگارىم بەرىكەت بەرگەن تۇپراقنىڭ
پۇرىقىغا ئوخشايدىكەن.
[28] خۇدا ئاسماندىن ساڭا خاسىيەتلىك يامغۇر ياغدۇرۇپ،
تۇپرىقىڭنى مۇنبەت قىلغاي.
ئۇ ساڭا مول ئاشلىق ـ تۈلۈك،
ئېسىل شارابلارنى تەقدىم قىلغاي.
[29] باشقا ئەللەرمۇ خىزمىتىڭدە بولغاي،
خەلقلەر ساڭا تىزلىنىپ ھۆرمەت بىلدۈرگەي.
قېرىنداشلىرىڭغا ھاكىم بولغايسەن.
ئاناڭنىڭ ئەۋلادلىرى ساڭا ئېگىلگەي.
ساڭا لەنەت ئوقۇغانلارغا لەنەت ياغقاي،
ساڭا بەخت تىلىگەنلەر بەخت تاپقاي.»

ئەساۋنىڭ ئىسھاقتىن دۇئا تەلەپ قىلىشى

[30] ياقۇپ ئىسھاقنىڭ دۇئاسىنى ئېلىپ چىقىپ تۇرۇشىغىلا، ئاكىسى ئەساۋ ئوۋدىن قايتىپ كەلدى. [31] ئەساۋمۇ گۆشنى لەززەتلىك پىشۇرۇپ، ئاتىسىنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كىرىپ:

ــ ئاتا، قوپۇڭ، مەن ئوۋلاپ كەلگەن ئوۋ گۆشىگە ئېغىز تېگىپ، ماڭا خەيرلىك دۇئايىڭىزنى قىلىڭ، ــ دېدى.

32 ــ سەن كىم بولىسەن؟ ــ دەپ سورىدى ئىسھاق.

ــ چوڭ ئوغلىڭىز ئەساۋ بولىمەن، ــ دەپ جاۋاب بەردى ئەساۋ.

33 ئىسھاقنىڭ پۈتۈن ئەزاسىنى تىترەك باستى ۋە ئۇنىڭدىن سورىدى:

ــ ئۇنداقتا، ھازىر ماڭا ئوۋ گۆشىنى ئېلىپ كەلگەن كىم؟ سەن كېلىشتىن بۇرۇن مەن ئۇنى يەپ، ئۇنىڭغا خەيرلىك دۇئا قىلغانىدىم. بۇ بەخت مەڭگۈ ئۇنىڭغا مەنسۇپ بولۇپ كەتتى.

34 بۇ گەپنى ئاڭلىغان ئەساۋ ئىنتايىن ئېچىنىپ، ئۈن سېلىپ يىغلاپ تۇرۇپ:

ــ ئاتا، ماڭىمۇ خەيرلىك دۇئا قىلغايسىز! ــ دېدى.

35 ــ ئىنىڭ كىرىپ مېنى ئالداپ، سېنىڭ بەختىڭگە ئولتۇرۇۋېلىپتۇ، ــ دېدى ئىسھاق.

36 ئەساۋ:

ــ بۇ ئۇنىڭ مېنى ئىككىنچى قېتىم ئالدىشى. ئۇنىڭ ياقۇپ* دەپ ئاتىلىشى ئەجەبلىنەرلىك ئەمەس ئىكەن! ئۇ مېنىڭ تۇنجى ئوغۇللۇق مىراس ھوقۇقۇمنى تارتىۋالغانىدى. ئەمدى ماڭا مەنسۇپ بولغان خەيرلىك دۇئايىمنىمۇ تارتىۋاپتۇ. ئاتا، مەن ئۈچۈن خەيرلىك دۇئايىڭىز قالمىدىمۇ؟ ــ دېدى.

37 ئىسھاق مۇنداق جاۋاب بەردى:

ــ مەن ئۇنى ساڭا خوجايىن قىلىۋەتتىم. ئۇنىڭ پۈتۈن قېرىنداشلىرىنى ئۇنىڭ خىزمىتىدە بولىدىغان قىلىۋەتتىم. مەن يەنە ئۇنىڭغا ئاشلىق ـ تۈلۈك،

---

*36. ياقۇپ دېگەن ئىسمىنىڭ مەنىسى «تاپىنىغا ئېسىلىۋالغۇچى» بولۇپ، بۇ بىر ئىدىئوم ئىدى. بۇ ئىدىئومنىڭ مەنىسى «ئالدامچى» دۇر.

ئېسىل شارابلارنى بېغىشلىدىم. ئەي ئوغلۇم، ئەمدى مەن ساڭا يەنە نېمىنى بېرىمەن؟

38 ئەساۋ ئاتىسىغا يەنە يالۋۇردى:

ــ ئاتا، سىزنىڭ پەقەت بىرلا خەيرلىك دۇئايىڭىز بارمۇ؟ ماڭىمۇ خەيرلىك دۇئا قىلغايسىز! ــ دەپ ئۈن سېلىپ يىغلاپ كەتتى.

39 ئاندىن، ئىسھاق مۇنداق دېدى:

«مۇنبەت تۇپراقتىن نېسىۋەڭ يوقتۇر.
خاسىيەتلىك يامغۇر ساڭا ياغمايدۇ.
40 سەن قىلىچقا تايىنىپ ياشايسەن،
ئىنىڭنىڭ خىزمىتىدە بولىسەن.
لېكىن، سەن ئۇنىڭغا قارشى چىققىنىڭدا،
ئۇنىڭ بويۇنتۇرۇقىدىن قۇتۇلىسەن.»

41 ئەساۋ ياقۇپقا قارىتا كۆڭلىگە ئۆچمەنلىك پۈكتى. چۈنكى، ئاتىسى خەيرلىك دۇئاسىنى ياقۇپقا قىلغانىدى. ئۇ ئىچىدە: «ئاتام ئالەمدىن ئۆتۈشكە ئاز قالدى. ئۆلۈمىنى ئۆزىتىۋېتىپلا، ياقۇپنى ئۆلتۈرۈۋېتىمەن» دەپ ئويلىدى.

42 رىبەقا باشقىلاردىن ئەساۋنىڭ پىلانىنى ئاڭلاپ قېلىپ، ياقۇپنى چاقىرتىپ:

ــ گېپىمگە قۇلاق سال! ئاكاڭ ئەساۋ سېنى ئۆلتۈرۈپ، دەردىنى چىقارماقچى. 43 ئەي ئوغلۇم، سەن مېنىڭ دېگىنىمنى قىل: دەرھال هاران رايونىغا، ئاكام لابانىڭ يېنىغا قېچىپ كەت. 44 ئاكاڭ ئەساۋنىڭ ئاچچىقى يانغۇچە، شۇ يەردە تۇر. 45 ئۇ سېنىڭ قىلغانلىرىڭنى ئۇنتۇپ قالغاندا، مەن ئادەم ئەۋەتىپ سېنى قايتۇرۇپ كېلىمەن. نېمە ئۈچۈن بىر كۈننىڭ ئىچىدە ھەر ئىككىڭلاردىن ئايرىلىپ قالغۇدەكمەن، ــ دېدى.

ياقۇپنىڭ لاباننىڭ يېنىغا كېتىشى

[46] رىبەقا ئىسھاققا:
— مەن ئەساۋنىڭ ئىمانسىز خىتلاردىن ئالغان ئاشۇ ئىككى ئايالىدىن تويۇپ كەتتىم. ئەگەر ياقۇپمۇ خىتلاردىن قىز ئالسا، ئۇنىڭدىن ئۆلگىنىم ياخشى، — دېدى.

28

[1] ئىسھاق ياقۇپنى يېنىغا چاقىرىپ، ئۇنىڭغا دۇئا قىلىپ، مۇنداق بۇيرۇدى:
— سەن قانانلىق قىزلارغا ئۆيلەنمە. [2] پاددان ـ ئارام رايونىغا بېرىپ، ئاناڭنىڭ ئاتىسى بېتۇئىلنىڭ ئۆيىگە بار. ئۇ يەردە ئاناڭنىڭ ئاكىسى لاباننىڭ قىزلىرىدىن بىرنى ئال. [3] ھەممىگە قادىر خۇدا ساڭا بەخت ئاتا قىلىپ، كۆپ پەرزەنت بېرىپ، ئۇلارنى نۇرغۇن مىللەت قىلغاي! [4] ئۇ ئىبراھىمغا بەرگەن ۋەدىسى بويىچە ساڭا ۋە سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭغا بەخت ئاتا قىلغاي. سەن ھازىر مۇساپىر بولۇپ ياشاۋاتقان يەرنى، يەنى خۇدا ئىبراھىمغا ۋەدە بېرىپ بەرمەكچى بولغان زېمىننى ساڭا تەقدىم قىلغاي!
[5] شۇنىڭ بىلەن، ئىسھاق ياقۇپنى پاددان ـ ئارام رايونىغا، بوۋىسى ئاراملىق بېتۇئىلنىڭ ئوغلى لاباننىڭ يېنىغا يولغا سالدى. لابان رىبەقانىڭ ئاكىسى بولۇپ، رىبەقا بولسا ئەساۋ بىلەن ياقۇپنىڭ ئانىسى ئىدى.

ئەساۋنىڭ يەنە بىر ئايال ئېلىشى

[6-7] ئەساۋ ئىسھاقنىڭ ياقۇپقا دۇئا قىلىپ، ئۇنى پاددان ـ ئارامغا ئۆيلىنىشكە ئەۋەتكەنلىكىدىن، شۇنداقلا ئىسھاق ئۇنىڭغا دۇئا قىلغاندا، قانانلىق قىزلارغا ئۆيلەنمەسلىكنى تاپىلىغانلىقى ھەمدە ياقۇپنىڭ ئاتا ـ ئانىسىنىڭ بۇيرۇقى بىلەن پاددان ـ ئارامغا كەتكەنلىكىدىن خەۋەر تاپتى. [8] ئەساۋ

بۇنىڭدىن ئاتىسى ئىسھاقنىڭ قانانلىق ئاياللارنى ياخشى كۆرمەيدىغانلىقىنى چۈشەندى. [9] شۇڭا، ئۇ ئىبراھىمنىڭ ئوغلى ئىسمائىلنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئاياللىرىنىڭ ئۈستىگە تاغىسى ئىسمائىلنىڭ قىزى ماھالاتنى ئالدى. ماھالات نېبايوتنىڭ سىڭلىسى ئىدى.

ياقۇپنىڭ بەيتەلدە چۈش كۆرۈشى

[10] ياقۇپ بەئەرشەبادىن ئايرىلىپ، ھارانغا قاراپ يولغا چىقتى. [11] كۈن پاتقاندا، ئۇ بىر يەرگە يېتىپ كېلىپ، شۇ يەردە قوندى. ئۇ بىر تاشنى بېشىغا قويۇپ، يەردە يېتىپ ئۇيقۇغا كەتتى. [12] ئۇ چۈشىدە يەردىن تاكى ئاسمانغىچە تاقاشقىدەك بىر پەلەمپەينى كۆردى. خۇدانىڭ پەرىشتىلىرى پەلەمپەيدە يۇقىرى ـ تۆۋەن مېڭىپ يۈرەتتى. [13] ئۇ يەنە پەرۋەردىگارنىڭ پەلەمپەينىڭ ئۈستى تەرەپتە تۇرۇپ، ئۇنىڭغا: «مەن پەرۋەردىگار، بوۋاڭ ئىبراھىم ۋە ئاتاڭ ئىسھاق ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا بولىمەن. مەن ھازىر سەن ياتقان زېمىننى ساڭا ۋە سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭغا ئاتا قىلىمەن. [14] ئۇلارنىڭ سانى يەردىكى قۇمدەك كۆپ بولۇپ، شەرقتىن غەربكە، جەنۇبتىن شىمالغا تارقىلىپ، پۈتۈن زېمىننى قاپلايدۇ. يەر يۈزىدىكى پۈتكۈل مىللەتلەر سەن ۋە سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭ ئارقىلىق بەخت تاپىدۇ. [15] مەن ساڭا يار بولىمەن. سەن قەيەرگە بارساڭ، سېنى شۇ يەردە قوغدايمەن ھەمدە سېنى بۇ يەرگە قايتۇرۇپ كېلىمەن. ساڭا بەرگەن ۋەدەمنى ئىشقا ئاشۇرمىغۇچە، سېنى ھەرگىز تاشلىمايمەن!» دەۋاتقانلىقىنى كۆردى.

[16] ياقۇپ ئۇيقۇسىدىن ئويغىنىپلا: «مەن بىلمەپتىكەنمەن، پەرۋەردىگار ھەقىقەتەن بۇ يەردە ئىكەن!» دېدى. [17] ئۇ قورقۇپ كېتىپ: «بۇ نېمىدېگەن قورقۇنچلۇق جاي، بۇ باشقا يەر ئەمەس، دەل خۇدانىڭ ئۆيى، ئەرشكە چىقىدىغان دەرۋازا ئىكەن!» دېدى.

[18] ئەتىسى تاڭ سەھەردىلا، ياقۇپ ئورنىدىن تۇرۇپ، بېشىغا قويغان ھېلىقى تاشنى خاتىرە قىلىش ئۈچۈن تىكلەپ، ئۈستىگە ياغ قويۇپ، ئۇنى خۇداغا ئاتىدى. [19] بۇ يەرنىڭ بۇرۇنقى ئىسمى لۇز بولسىمۇ، ياقۇپ ئۇنى بەيتەل [مەنىسى «خۇدانىڭ ئۆيى»] دەپ ئاتىدى.

[20] ئاندىن ئۇ خۇداغا قەسەم قىلىپ:

— ئەگەر سەن ماڭا يار بولۇپ، سەپىرىمدە مېنى قوغداپ، ماڭا يېمەك ـ ئىچمەك، كىيىم ـ كېچەك يەتكۈزۈپ بېرىپ، [21] مېنى يۇرتۇمغا ئامان ـ ئېسەن قايتۇرساڭ، شۇ ۋاقىتتا ساڭا مەڭگۈ ئەگىشىمەن. [22] مەن خاتىرە قىلىپ تاش تىكلەپ قويغان بۇ جاي ئىنسانلار ساڭا ئىبادەت قىلىدىغان مۇقەددەس جاي بولسۇن. ماڭا بېغىشلىغانلىرىڭنىڭ ئوندىن بىرىنى ساڭا تەقدىم قىلىمەن، — دېدى.

ياقۇپنىڭ لابانىنىڭ ئۆيىگە بېرىشى

29

[1] ياقۇپ سەپىرىنى داۋاملاشتۇرۇپ، شەرق تەرەپتىكىلەرنىڭ زېمىنىغا كەلدى. [2] ئۇ دالادىكى بىر قۇدۇقنىڭ يېنىدا ئۈچ توپ قوينىڭ ياتقانلىقىنى كۆردى. پادىچىلار قويلىرىنى شۇ قۇدۇقتىن سۇغىراتتى. قۇدۇقنىڭ ئاغزىدا بىر يوغان تاش يېپىقلىق تۇراتتى. [3] قويلارنىڭ ھەممىسى يىغىلىپ كەلگەندە، پادىچىلار بىرلىكتە قۇدۇقنىڭ ئاغزىدىكى تاشنى دومىلىتىۋېتىپ، قويلىرىنى سۇغىرىۋېلىپ، ئاندىن يەنە شۇ تاش بىلەن قۇدۇقنىڭ ئاغزىنى يېپىپ قوياتتى.

[4] ياقۇپ بۇ پادىچىلاردىن:

— بۇرادەرلەر، سىلەر قەيەرلىك؟ — دەپ سورىدى.

— بىز ھارانلىق، — دەپ جاۋاب قايتۇرۇشتى ئۇلار.

[5] — سىلەر ناھورنىڭ ئوغلى لابانىنى تونۇمسىلەر؟ — دېدى ئۇ.

ــ تونۇيمىز! ــ دەپ جاۋاب بەردى ئۇلار.

6 ياقۇپ يەنە:

ــ ئۇ قانداقراق؟ ــ دەپ سورىدى.

ئۇلار:

ــ ئۇ ناھايىتى ياخشى. ئەنە قاراڭ! ئۇنىڭ قىزى راھىلە قويلىرىنى ھەيدەپ كېلىۋاتىدۇ، ــ دېدى.

7 ياقۇپ ئۇلارغا:

ــ كۈن تېخى تىك تۇرسا، قوي پادىسىنى يىغىدىغان ۋاقىت بولمىسا، نېمىشقا قويلارنى تېزرەك سۇغىرىپ، ئوتلاققا ئاپىرىپ باقمايسىلەر؟ ــ دېدى.

8 ئۇلار:

ــ بىز قويلارنىڭ ھەممىسىنى يىغىپ، پادىچىلار بىلەن بىرلىكتە قۇدۇقنىڭ ئاغزىدىكى تاشنى دومىلىتىۋەتمىگۈچە، قويلارنى سۇغىرالمايمىز، ــ دەپ جاۋاب بېرىشتى.

9 ياقۇپنىڭ پادىچىلار بىلەن پاراڭلىشى تېخى تۈگىمەيلا، راھىلە پادىلىرىنى ھەيدەپ يېتىپ كەلدى. 10 ياقۇپ راھىلە بىلەن تاغىسى لابانىنىڭ قوي پادىسىنى كۆرۈپلا، قۇدۇقنىڭ ئاغزىدىكى تاشنى دومىلىتىۋېتىپ، ئۇنىڭ قويلىرىنى سۇغىرىپ بەردى. 11-12 ئاندىن، ئۇ راھىلەنى سۆيۈپ، ھاياجان بىلەن يىغلاپ كەتتى ۋە راھىلەگە:

ــ مەن سىزنىڭ دادىڭىزنىڭ جىيەنى، يەنى رىبەقانىڭ ئوغلى بولىمەن، ــ دېدى.

راھىلە يۈگۈرگەن پېتى قايتىپ بېرىپ، ئاتىسىغا ئېيتتى. 13 لابان جىيەنى ياقۇپنىڭ كەلگەنلىكىنى ئاڭلاش بىلەنلا، ئۇنىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈپ چىقىپ، قۇچاقلاپ سۆيۈپ كۆرۈشۈپ ئۆيىگە باشلاپ كىردى. ياقۇپ ئۇنىڭغا يۈز بەرگەن پۈتۈن ئىشنى ئېيتىپ بەردى.

14 ــ سەن ھەقىقەتەن مېنىڭ جان ـ جىگەر تۇغقىنىم! ــ دېدى لابان.

شۇنداق قىلىپ، ياقۇپ ئۇ يەردە بىر ئاي تۇردى.

ياقۇپنىڭ ئالدىنىپ كېتىشى

[15] بىر كۈنى، لابان ياقۇپقا:
ــ سەن مېنىڭ جىيەنىم بولساڭمۇ، ماڭا بىكارغا ئىشلەپ بەرسەڭ بولماس. ئېيتقىن، قانچىلىك ئىش ھەققى تەلەپ قىلىسەن؟ ــ دېدى.
[16] لاباننىڭ ئىككى قىزى بولۇپ، چوڭىنىڭ ئىسمى لېياھ، كىچىكىنىڭ ئىسمى راھىلە ئىدى. [17] لېياھنىڭ كۆزلىرى نۇرسىز ئىدى، راھىلە بولسا گۈزەل ۋە كېلىشكەن قىز ئىدى. [18] ياقۇپ راھىلەگە ئاشىق بولۇپ قالغانىدى. شۇڭا، ئۇ:
ــ ئەگەر سىز راھىلەنى ماڭا بەرسىڭىز، مەن سىزگە يەتتە يىل ئىشلەپ بېرەي، ــ دەپ ئىلتىماس قىلدى.
[19] لابان ئۇنىڭغا:
ــ ئۇنى باشقا بىرىگە بەرگىنىمدىن ساڭا بەرگىنىم ئەلا! سەن مېنىڭ يېنىمدا تۇر، ــ دېدى.
[20] ياقۇپ راھىلەنى ئېلىش ئۈچۈن يەتتە يىل ئىشلەپ بەرگەن بولسىمۇ، بۇ كۈنلەر ئۇنىڭغا بىرنەچچە كۈندەكلا بىلىندى. چۈنكى، ئۇ راھىلەنى بەكمۇ ياخشى كۆرەتتى.
[21] يەتتە يىل توشقاندا، ياقۇپ لابانغا:
ــ بىز كېلىشكەن ۋاقىت توشتى، قىزىڭىزنى نىكاھىمغا بەرگەيسىز! ــ دېدى.
[22] بۇنىڭ بىلەن، لابان توي زىياپىتى تەييارلاپ، شۇ يەردىكى ھەممە كىشىلەرنى تەكلىپ قىلدى. [23] لېكىن، توي كېچىسى لابان راھىلەنىڭ ئورنىغا لېياھنى بەردى. ياقۇپ ئۇنىڭ بىلەن بىر ئورۇندا ياتتى. [24] لابان دېدەكلىرىدىن

زىلپانى لېياھقا دېدەك قىلىپ بەردى.

[25] پەقەت تاڭ ئاتقاندىلا، ياقۇپ ئايالىنىڭ لېياھ ئىكەنلىكىنى بىلدى. ئۇ لابانغا:

— بۇ نېمە قىلغىنىڭىز؟ مەن راھىلەنى دەپ، سىزگە يەتتە يىل ئىشلىدىم. مېنى نېمىشقا ئالدىدىڭىز؟ — دېدى.

[26] لابان ئۇنىڭغا:

— بۇ يەرنىڭ ئادىتى بويىچە چوڭ قىز ياتلىق قىلىنمىغۇچە، كىچىك قىز ياتلىق قىلىنمايدۇ. [27] لېياھ بىلەن ئىككىڭلارنىڭ بىر ھەپتىلىك توي مۇراسىمىنى ئۆتكۈزگەندىن كېيىنلا، راھىلەنىمۇ نىكاھىڭغا ئالساڭ بولىدۇ. بىراق، ئۇنىڭ ئۈچۈن ماڭا يەنە يەتتە يىل ئىشلەپ بېرىشىڭ كېرەك! — دەپ جاۋاب بەردى.

[28] ياقۇپ ماقۇل بولدى. لېياھ بىلەن بىر ھەپتىلىك توي مۇراسىمىنى ئۆتكۈزگەندىن كېيىن، لابان راھىلەنىمۇ ئۇنىڭغا خوتۇنلۇققا بەردى. [29] لابان دېدەكلىرىدىن بىلھانى راھىلەگە دېدەك قىلىپ بەردى. [30] ياقۇپ راھىلە بىلەنمۇ بىر ئورۇندا ياتتى. ئۇ راھىلەنى لېياھتىن ياخشى كۆرەتتى. شۇنداق قىلىپ، ئۇ لابانغا يەنە يەتتە يىل ئىشلەپ بەردى.

ياقۇپنىڭ پەرزەنتلىرى

[31] پەرۋەردىگار لېياھنىڭ ياقۇپ تەرىپىدىن ياخشى كۆرۈلمىگەنلىكىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا پەرزەنت ئاتا قىلدى. راھىلە بولسا تۇغماس ئىدى. [32] لېياھ ھامىلدار بولۇپ، بىر ئوغۇل تۇغدى. ئۇ: «پەرۋەردىگار مېنىڭ دەردىمنى كۆرۈپتۇ، ئەمدى ئېرىم مېنى ياخشى كۆرىدىغان بولىدۇ» دېدى. شۇڭا، ئۇ بالىنىڭ ئىسمىنى رۇبېن [ئاھاڭ جەھەتتە «دەردىمنى كۆردى»] دەپ قويدى. [33] ئۇ يەنە ھامىلدار بولۇپ، ئىككىنچى ئوغلىنى تۇغدى. ئۇ:

«پەرۋەردىگار ماڭا بۇ ئوغۇلنىمۇ بەردى، چۈنكى مېنىڭ ياخشى
كۆرۈلمىگەنلىكىم ئۇنىڭغا يېتىپتۇ» دېدى. شۇڭا، ئۇ بالىنىڭ ئىسمىنى شىمون
[مەنىسى «ئۇ ئاڭلىدى»] دەپ قويدى. 34 ئۇ يەنە ھامىلىدار بولۇپ، ئۈچىنچى
ئوغلىنى تۇغدى. ئۇ: «ئەمدى ئېرىم ماڭا تېخىمۇ يېقىنلىشىدۇ، چۈنكى مەن
ئۇنىڭغا ئۈچ ئوغۇل تۇغۇپ بەردىم» دېدى. شۇنىڭ بىلەن، بالىنىڭ ئىسمىنى
لاۋىي [ئاھاڭ جەھەتتە «يېقىنلىشىش»] دەپ قويدى. 35 ئۇ يەنە ھامىلىدار
بولۇپ، تۆتىنچى ئوغلىنى تۇغدى. ئۇ: «ئەمدى مەن پەرۋەردىگارغا مەدھىيە
ئوقۇيى» دېدى، شۇڭا بالىنىڭ ئىسمىنى يەھۇدا [ئاھاڭ جەھەتتە «مەدھىيە»]
دەپ قويدى. شۇنىڭدىن كېيىن، ئۇ تۇغمىدى.

30

1 راھىلە ياقۇپقا بالا تۇغۇپ بېرەلمىگەچكە، ھەدىسىگە ھەسەت
قىلىپ، ياقۇپقا:
— مەندىنمۇ بالا تېپىڭ، بولمىسا ئۆلگىنىم ياخشى! — دېدى.
2 ياقۇپ راھىلەگە ئاچچىقلاپ:
— سېنى تۇغماس قىلىپ قويغان خۇدا تۇرسا، مەن نېمە قىلالايتتىم؟ —
دېدى.
3 راھىلە ئۇنىڭغا:
— سىز مېنىڭ دېدىكىم بىلھا بىلەن بىر ئورۇندا يېتىڭ. ئۇ ماڭا بالا تۇغۇپ
بەرسۇن، بۇنىڭ بىلەن مەنمۇ ئانا بولۇپ قالاي، — دېدى.
4 شۇنداق قىلىپ، راھىلە دېدىكى بىلھانى ئېرىگە كىچىك خوتۇنلۇققا
بەردى. ياقۇپ بىلھا بىلەن بىر ئورۇندا ياتتى. 5 بىلھا ھامىلىدار بولۇپ، ياقۇپقا
بىر ئوغۇل تۇغۇپ بەردى. 6 راھىلە: «خۇدا ئادىل ھۆكۈم چىقىرىپ دۇئايىمنى
ئاڭلاپ، ماڭا بىر ئوغۇل بەردى!» دېدى. شۇڭا، بالىنىڭ ئىسمىنى دان [ئاھاڭ
جەھەتتە «ئادىل ھۆكۈم چىقىرىش»] دەپ قويدى. 7 بىلھا يەنە ھامىلىدار
بولۇپ، ياقۇپقا ئىككىنچى ئوغلىنى تۇغۇپ بەردى. 8 راھىلە: «مەن ھەدەم
بىلەن قاتتىق كۈرەش قىلىپ، ئاخىر ئۇنى يەڭدىم» دېدى. شۇڭا، بالىنىڭ

ئىسمىنى نافتالى [مەنىسى «كۈرەشىم»] دەپ قويدى.
[9] لېياھ ئۆزىنىڭ تۇغۇتتىن توختاپ قالغانلىقىنى سېزىپ، دېدەكى زىلپانى ياقۇپقا كىچىك خوتۇنلۇققا بەردى. [10] زىلپا ياقۇپقا بىر ئوغۇل تۇغۇپ بەردى. [11] لېياھ: «مەن ھەقىقەتەن تەلەيلىك!» دېدى ۋە بالىنىڭ ئىسمىنى گاد [مەنىسى «تەلەيلىك»] قويدى. [12] زىلپا ياقۇپقا ئىككىنچى ئوغۇلنى تۇغۇپ بەردى. [13] لېياھ: «مەن ھەقىقەتەن بەختلىك ـ ھە! ئاياللار مېنى بەختلىك ئايال دېيىشىدۇ!» دېدى. شۇڭا، بالىنىڭ ئىسمىنى ئاشېر [مەنىسى «بەختلىك»] دەپ قويدى.
[14] ئورما مەزگىلىدە، لېياھنىڭ چوڭ ئوغلى رۇبېن بۇغدايلىقتىن تۇغماسلىق كېسىلىگە شىپا بولىدىغان بىر خىل دورا ئۆسۈملۈك تېپىۋېلىپ، لېياھقا بەردى. بۇنى كۆرگەن راھىلە لېياھقا:
ــ ماڭا ئوغلۇڭ تېپىۋالغان دورا ئۆسۈملۈكتىن بىرئاز بەرگىن، ــ دېدى.
[15] لېياھ ئۇنىڭغا:
ــ مېنىڭ ئېرىمنى تارتىۋالغىنىڭ يەتمەمدۇ؟ ئەمدى مېنىڭ ئوغلۇم تېپىۋالغان دورا ئۆسۈملۈكنىمۇ تارتىۋېلىپ، مېنى بالا تۇغۇشتىن مەھرۇم قىلماقچىمۇسەن؟ ــ دەپ جاۋاب قايتۇردى.
راھىلە:
ــ ئەگەر سەن ئوغلۇڭ تېپىۋالغان دورا ئۆسۈملۈكنى ماڭا بەرسەڭ، بۈگۈن كېچە ياقۇپ سەن بىلەن بىللە بولسۇن، ــ دېدى.
[16] شۇ كۈنى كۈن پاتقاندا، ياقۇپ بۇغدايلىقتىن قايتىپ كەلگىنىدە، لېياھ ئالدىغا چىقىپ ئۇنىڭغا:
ــ بۈگۈن ئاخشام چوقۇم مەن بىلەن يېتىڭ. چۈنكى، ئوغلۇم تېپىۋالغان دورا ئۆسۈملۈكنىڭ بەدىلىگە سىز بىلەن بۈگۈن كېچە بىر ئورۇندا بولۇش ھوقۇقىغا ئېرىشتىم، ــ دېدى. شۇڭا، ئۇ كېچە ياقۇپ لېياھ بىلەن بىللە ياتتى.
[17] لېياھنىڭ دۇئاسى خۇداغا يەتتى. ئۇ يەنە ھامىلدار بولۇپ، ياقۇپقا

بەشىنچى ئوغۇلنى تۇغۇپ بەردى. [18] لېياھ: «خۇدا ماڭا ئەجىر قىلدى، چۈنكى مەن ئۆز دېدىكىمنى ئېرىمگە بەردىم!» دېدى. شۇڭا، ئۇ بالىنىڭ ئىسمىنى ئىسساكار [ئاھاڭ جەھەتتە «ئەجىر»] دەپ قويدى.

[19] لېياھ يەنە ھامىلدار بولۇپ، ياقۇپقا ئالتىنچى ئوغۇلنى تۇغۇپ بەردى.
[20] ئۇ: «خۇدا ماڭا قىممەتلىك سوۋغات بەردى. ئەمدى ئېرىم ماڭا ياخشى مۇئامىلە قىلىدۇ. چۈنكى، مەن ئۇنىڭغا ئالتە ئوغۇل تۇغۇپ بەردىم» دېدى. شۇڭا، ئۇ بالىنىڭ ئىسمىنى زەبۇلۇن [ئاھاڭ جەھەتتە «سوۋغات»] دەپ قويدى. [21] ئۇنىڭدىن كېيىن، ئۇ بىر قىز تۇغدى ۋە ئۇنىڭ ئىسمىنى دىنا دەپ قويدى.

[22] كېيىن، خۇدا راھىلەنى ياد ئېتىپ، دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىپ، ئۇنى پەرزەنت يۈزى كۆرىدىغان قىلدى. [23] ئۇ ھامىلدار بولۇپ، بىر ئوغۇل تۇغدى. ئۇ: «خۇدا ماڭا ئوغۇل بېرىپ، مېنى نومۇستىن خالاس قىلدى.
[24] پەرۋەردىگاردىن يەنە بىر ئوغۇل تىلەيمەن!» دېدى. شۇڭا، ئوغلىنىڭ ئىسمىنى يۈسۈپ [ئاھاڭ جەھەتتە «يەنە بەرسۇن»] دەپ قويدى.

ياقۇپنىڭ بېيىپ كېتىشى

[25] راھىلە يۈسۈپنى تۇغقاندىن كېيىن، ياقۇپ لابانغا:
ـــ ماڭا رۇخسەت قىلىڭ. ئۆز يۇرتۇمغا قايتاي. [26] ئايال ۋە بالا ـ چاقىلىرىمنى ئېلىپ كېتىشىمگە رۇخسەت قىلىڭ. ئۇلار مېنىڭ سىزگە ئىشلەپ بەرگەن ئىش ھەققىم بولسۇن. مېنىڭ سىزگە قانداق تىرىشىپ ئىشلىگىنىم ئۆزىڭىزگە مەلۇم، ـــ دېدى.
[27] لابان ئۇنىڭغا:
ـــ سەن مەندىن خۇشال بولساڭ، مېنىڭ يېنىمدىن ئايرىلما. مەن ھازىر باي بولۇپ كەتتىم. پەرۋەردىگارنىڭ ماڭا بەخت ئاتا قىلغانلىقى سېنىڭ

يېنىمدا بار بولغىنىڭدىن ئىكەنلىكىنى پال ئېچىش ئارقىلىق تونۇپ يەتتىم.
[28] ئېيتقىن، قانچىلىك ھەق سورىساڭ، جەزمەن شۇنچىلىك بېرىمەن، ــ دېدى.
[29] ياقۇپ مۇنداق جاۋاب بەردى:
ــ مېنىڭ قانداق جان تىكىپ ئىشلىگەنلىكىم، ئەجرىم بىلەن قوي ـ كالىلىرىڭىزنىڭ قانداق كۆپىيىپ كەتكەنلىكى ئۆزىڭىزگە ئايان. [30] مەن كېلىشتىن ئىلگىرى، سىزنىڭ قول ـ ئىلكىڭىزدە ئانچە يوق ئىدى، ھازىر بايلىقىڭىز شۇنچە كۆپەيدى. پەرۋەردىگار مېنىڭ يېنىڭىزدا بولغىنىمدىن سىزگە بەخت ئاتا قىلدى. ئەمدى مەن ئۆز ئائىلەمنى ئويلىشىم كېرەك، ــ دەپ جاۋاب قايتۇردى.
[31] ــ ئەمسە، ساڭا نېمە بېرىشىم كېرەك؟ ــ دەپ سورىدى لابان.
ياقۇپ مۇنداق جاۋاب بەردى:
ــ ماڭا ئىش ھەققى كېرەك ئەمەس! ئەگەر تۆۋەندىكى بۇ تەكلىپىمگە قوشۇلسىڭىز، چارۋىلىرىڭىزنى داۋاملىق باقاي. [32] تەكلىپىم مۇنداق: بۈگۈن چارۋىلىرىڭىزنىڭ ئارىسىغا كىرىپ، تاغىل، چىپار ۋە قارا قويلارنى ھەممە چىپار ۋە تاغىل ئۆچكىلەرنى ئايرىپ چىقاي. بۇلار مېنىڭ ئىش ھەققىم بولسۇن. [33] كەلگۈسىدە سىزگە سەمىمىيلىكىمنى مۇنداق كۆرسەتمەكچىمەن: سىز مېنىڭ ئىش ھەققىمنى تەكشۈرۈپ كەلگىنىڭىزدە، ئەگەر مېنىڭ چارۋىلىرىمنىڭ ئىچىدە تاغىل ۋە چىپار بولمىغان ئۆچكە ياكى قارا بولمىغان قويلارنى ئۇچراتسىڭىز، ئۇلارنى ئوغرىلاپ كېلىنگەن دەپ بىلەلەيسىز.
[34] لابان:
ــ سېنىڭ تەكلىپىڭگە قوشۇلدۇم، دېگىنىڭدەك بولسۇن! ــ دېدى.
[35] بىراق شۇ كۈنى، لابان ئەسلى ياقۇپقا تېگىشلىك بولغان تاغىل ۋە چىپار ئەركەك ئۆچكىلەر بىلەن چىپار ۋە ئاق رەڭ ئارىلاشقان چىشى ئۆچكىلەرنى ھەممە بارلىق قارا قويلارنى ئاستىرتىن ئايرىپ چىقىپ، ئۆز ئوغۇللىرىغا

باقتۇردى. [36] ئاندىن، ئۇ بۇ ماللارنى ياقۇپتىن ئۈچ كۈنلۈك يىراقلىقتىكى بىر جايغا ئېلىپ كەتتى. ياقۇپ لابانىنىڭ قالغان پادىلىرىنى باقتى.
[37] بۇنى بىلگەن ياقۇپ تېرەك، بادام ۋە چىنار دەرەخلىرىدىن كۆك شاخلارنى كېسىپ، قوۋزىقىنى تاغىل شەكىلدە، يەنى بىر يولدا قوۋزاق بار، يەنە بىر يولدا قوۋزاق يوق قىلىپ سويدى. [38-39] ئۇ بۇ شاخلارنى ماللارنىڭ ئوقۇرلىرىغا، يەنى ماللارنىڭ ئالدىغا سانجىپ قويدى. ماللار سۇ ئىچكىلى كەلگەندە، شۇ يەردە جۈپلىشىپ قالاتتى. ماللار شاخلارنىڭ ئالدىدا جۈپلەشسە، تاغىل ۋە چىپار قوزىلارنى تۇغاتتى. [40] ياقۇپ ئۇلارنى قالغانلاردىن ئايرىپ قويدى. ئۇ قالغانلارنى لابانىنىڭ تاغىل ۋە قارا قويلىرىغا قارىتىپ قويۇپ ئۇرۇقلاندۇردى. شۇنداق قىلىپ، ياقۇپ ئۆز پادىلىرىنى كۆپەيتتى ھەمدە لابانىنىڭ پادىلىرىدىن ئايرىدى. [41] ساغلام ماللار جۈپلەشسە، ياقۇپ شاخلارنى ئۇلارنىڭ ئالدىدىكى ئوقۇرغا سانجىپ قوياتتى، ماللار شۇ شاخلارنىڭ يېنىدا جۈپلىشەتتى. [42] لېكىن، تېنى ئاجىز ماللار جۈپلەشسە، شاخلارنى سانجىمايتتى. ئۇزۇن ئۆتمەي، ئورۇق ماللار لابانغا قېلىپ، سېمىز ماللار ياقۇپقا ئۆتتى. [43] شۇنداق قىلىپ، ياقۇپ بارغانسېرى بېيىپ، نۇرغۇن قوي پادىلىرى، ئەر ـ ئايال قۇللار، تۆگە ۋە ئېشەكلەرگە ئىگە بولدى.

ياقۇپنىڭ لابانىنىڭ يېنىدىن قېچىشى

31 [1] ياقۇپ لابانىنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ: «ئاتىمىزنىڭ پۈتۈن مال ـ مۈلكىنى ياقۇپ بۇلىۋالدى. ئۇنىڭ پۈتۈن بايلىقى بىزنىڭ ئاتىمىزغا تەئەللۇق!» دېگەنلىكىنى ئاڭلاپ قالدى. [2] ياقۇپ ئۆزىمۇ لابانىنىڭ بۇرۇنقىدەك دوستانە مۇئامىلە قىلمايۋاتقانلىقىنى سەزدى. [3] بۇ چاغدا، پەرۋەردىگار ياقۇپقا: «سەن ئاتا ـ بوۋاڭ ياشىغان يۇرتۇڭغا، يەنى ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرىڭنىڭ يېنىغا بار، مەن ساڭا يار بولىمەن» دېدى.

[4] بۇنىڭ بىلەن، ياقۇپ راھىلە بىلەن لېياھقا ئادەم ئەۋەتىپ، ئۇلارنى ئۆزى قوي باقىدىغان يەرگە كېلىپ، ئۆزى بىلەن كۆرۈشۈشنى بۇيرۇدى [5] ۋە ئۇلارغا:

ــ داداڭلارنىڭ ماڭا بۇرۇنقىدەك دوستانە مۇئامىلىدە بولمايۋاتقانلىقىنى سېزىۋاتىمەن. لېكىن، ئاتام ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا ماڭا يار بولۇپ كەلمەكتە. [6] سىلەرگە مەلۇمكى، مەن پۈتۈن كۈچۈم بىلەن ئاتاڭلارنىڭ خىزمىتىنى قىلدىم. [7] لېكىن، ئۇ مېنى ئالداپ، ئىش ھەققىمنى ئون قېتىم ئۆزگەرتتى. گەرچە ئۇ شۇنداق قىلغان بولسىمۇ، خۇدا ئۇنىڭ ماڭا زىيان يەتكۈزۈشىگە يول قويمىدى. [8] لابان: «چىپار ماللار سېنىڭ ئىش ھەققىڭ» دېگەندە، پۈتۈنماللار چىپار قوزا تۇغدى، «تاغىل ماللار سېنىڭ ئىش ھەققىڭ» دېگەندە، پۈتۈن ماللار تاغىل تۇغدى. [9] شۇنداق قىلىپ، خۇدا ئاتاڭلارنىڭ ماللىرىنى ماڭا ئېلىپ بەردى.

[10] بىر قېتىم، قويلار جۈپلىشىدىغان مەزگىلدە، مەن بىر چۈش كۆردۈم. چۈشۈمدە، جۈپلىشىۋاتقان ئەركەك ئۆچكىلەرنىڭ ھەممىسىنىڭ تاغىل ياكى چىپار ئىكەنلىكىنى كۆردۈم. [11] خۇدانىڭ پەرىشتىسى چۈشۈمدە: «ئەي ياقۇپ!» دېدى. مەن: «لەببەي!» دېدىم. [12] ئۇ: «قارا، جۈپلىشىۋاتقان ئەركەك ئۆچكىلەرنىڭ ھەممىسى تاغىل ۋە چىپار. مېنىڭ بۇنداق قىلىشىمنىڭ سەۋەبى، لابانىڭ ساڭا قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسىنى كۆرۈپ تۇردۇم. [13] مەن بولسام بەيتەلدە ساڭا كۆرۈنگەن خۇدادۇرمەن. سەن ئۇ يەردە بىر تاشنى ماڭا ئاتاپ، خاتىرە قىلىپ تىكلىدىڭ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ياغ قۇيدۇڭ ۋە ئۇ يەردە ماڭا قەسەم بەردىڭ. ئەمدى سەن ئۆز يۇرتۇڭغا قايتىپ كېتىشكە ھازىرلان!» دېدى.

[14] راھىلە بىلەن لېياھ ياقۇپقا مۇنداق جاۋاب بەردى:

ــ بىز بەربىر ئاتىمىزدىن بىرەر نەرسە مىراس ئالالمايمىز. [15] ئۇ بىزنى تالانىڭ ئادىمى، دەپ قارايدۇ. ئۇ بىزنى ساتتى ۋە بىزنىڭ تويلۇقىمىزنىمۇ يەپ

كەتتى. [16] خۇدا بىزنىڭ دادىمىزدىن سىزگە ئېلىپ بەرگەن بايلىق ئەسلى
دادىمىزغا ئەمەس، بەلكى بىزگە ۋە بىزنىڭ پەرزەنتلىرىمىزگە مەنسۇپ.
خۇدا سىزگە نېمە دېگەن بولسا، شۇنى قىلىڭ!
[17-18] بۇنىڭ بىلەن، ياقۇپ قانانغا، يەنى ئاتىسى ئىسھاقنىڭ يېنىغا
بېرىشقا ھازىرلاندى. ئۇ ئاياللىرى، بالا ـ چاقىلىرىنى تۆگىگە مىندۈرۈپ، پۈتۈن
مال ـ ۋارانلىرىنى ھەيدەپ، ئۆزىنىڭ پاددان ـ ئاررامدا توپلىغان مال ـ
مۈلۈكلىرىنى ئېلىپ قېچىپ كەتتى.
[19] راھىلە ئاتىسى لابانىڭ قوي قىرقىغىلى كەتكەنلىكىدىن پايدىلىنىپ،
ئۇنىڭ بۇتلىرىنى* ئوغرىلىۋالدى. [20] ياقۇپ لابانغا ئۇقتۇرماي، ئوغرىلىقچە يولغا
چىقتى. [21] ئۇ ئۆزىنىڭ بارلىق تەئەللۇقاتلىرىنى ئېلىپ ئالدىراپ قېچىپ، فىرات
دەرياسىدىن ئۆتۈپ، گىلئاد ئېدىرلىقىغا قاراپ راۋان بولدى.

لابانىڭ ياقۇپنى قوغلىشى

[22] ئۈچ كۈندىن كېيىن، لابانغا ياقۇپنىڭ قاچقانلىقى توغرىسىدا خەۋەر
يەتتى. [23] ئۇ ئۆز تۇغقانلىرىنى ئېلىپ، ياقۇپنى قوغلىدى ھەمدە يەتتە كۈندىن
كېيىن، گىلئاد ئېدىرلىقىدا ياقۇپقا يېتىشتى. [24] شۇ كۈنى كېچىدە خۇدا
لابانىڭ چۈشىدە كۆرۈنۈپ، ئۇنىڭغا: «ئېھتىيات قىل! ياقۇپقا توسقۇنلۇق
قىلما» دېدى.
[25] ياقۇپ چېدىرىنى گىلئاد رايونىدىكى بىر تاغنىڭ ئۈستىگە قۇرغانىدى.
لابان ۋە ئۇنىڭ تۇغقانلىرىمۇ ياقۇپقا يېتىشىپ، چېدىرلىرىنى شۇ ئەتراپتا
تىكتى.
[26] لابان ياقۇپقا:

---

*19. بۇت ـــ ئېلىپ يۈرۈشكە بولىدىغان كىچىك تىپتىكى مەبۇد. راھىلە بۇتلارغا چوقۇنىدىغان خەلق ئارىسىدا چوڭ بولغان بولۇپ، ئۇ چاغدا ئۇ ئۆز دىنىدىن تېخى پۈتۈنلەي قايتمىغانىدى.

— سەن نېمە ئۈچۈن مېنى ئالداپ، قىزلىرىمنى ئەسىرگە ئوخشاش ئېلىپ كەتتىڭ؟ [27] نېمە ئۈچۈن گەپ-سۆز قىلماي، ئوغرىلىقچە قاچتىڭ؟ ئەگەر سەن ماڭا ئۇقتۇرۇپ قويغان بولساڭ، مەن سېنى چوقۇم خۇشال-خۇراملىق بىلەن چىلتار چېلىپ، ناخشا ئېيتىپ، داقا-دۇمباق ئىچىدە ئۇزىتىپ قويىماتتىم؟ [28] ئەڭ بولمىغاندا، ماڭا نەۋرىلىرىم بىلەن قىزلىرىمنى سۆيۈپ ئۇزىتىپ قويۇش پۇرسىتىنىمۇ بەرمىدىڭ. بۇنداق قىلىشىڭ بەكمۇ ئەخمەقلىق بولدى! [29] ئەسلىدە ئەدىبىڭنى بېرىدىغان كۈچۈممۇ بار ئىدى. لېكىن، تۈنۈگۈن كېچە ئاتاڭ ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا ساڭا توسقۇنلۇق قىلماسلىقمنى ئېيتتى. [30] مەن ئۆز يۇرتۇڭنى سېغىنغانلىقىڭنى، ئائىلەڭگە قايتماقچى بولغانلىقىڭنى چۈشىنىمەن. لېكىن، مېنىڭ بۇتلىرىمنى نېمىشقا ئوغرىلاپ قاچتىڭ؟ — دېدى.

[31] ياقۇپ ئۇنىڭغا:

— مەن سىزنى قىزلىرىڭىزنى قولۇمدىن زورلۇق بىلەن تارتىپ كېتەرمىكىن دەپ ئويلاپ، ئىنتايىن قورقۇپ قاچقاندىم. [32] لېكىن بۇتلىرىڭىزغا كەلسەك، بۇتلىرىڭىز كىمدىن چىقسا، شۇ تىرىك قالمىسۇن! تۇغقانلىرىڭىز گۇۋاھ بولسۇن. قولىمىزدا ئۆزىڭىزگە تەۋە نېمە تاپسىڭىز، شۇنى ئېلىپ كېتىڭ، — دەپ جاۋاب قايتۇردى. چۈنكى، ياقۇپ راھىلەنىڭ ئاتىسى لابانىنىڭ بۇتلىرىنى ئوغرىلىۋالغانلىقىنى بىلمەيتتى.

[33] لابان ئالدى بىلەن ياقۇپنىڭ چېدىرىغا كىرىپ ئاختۇردى. كېيىن، لېياھ ۋە ئىككى دېدەكنىڭ چېدىرلىرىغا كىرىپ ئاختۇردى. بىراق، ھېچنېمە تاپالمىدى. ئاندىن، ئۇ راھىلەنىڭ چېدىرىغا كىردى. [34] راھىلە ئاتىسىنىڭ بۇتلىرىنى تۆگىدىكى خۇرجۇنغا يوشۇرۇپ قويۇپ، ئۆزى ئۈستىدە ئولتۇرۇۋالغانىدى. لابان چېدىرنى ئاختۇرۇپ چىقىپ، ھېچ نەرسە تاپالمىدى. [35] راھىلە ئاتىسىغا:

— خاپا بولماڭ دادا، مەن ئاي كۆرۈپ قالدىم. ئالدىڭىزدا ئۆرە تۇرغۇدەك

ھالىم يوق، ــ دېدى.

لابانىڭ ئاختۇرمىغان يېرى قالمىدى، لېكىن بۇتلارنى تاپالمىدى.

[36] بۇنىڭ بىلەن، ياقۇپ دەرغەزەپكە كېلىپ لابانغا مۇنداق دېدى:

ــ سىز مېنىڭ كەينىمدىن شۇنچە قوغلاپ كەلگۇدەك، مەن زادى نېمە گۇناھ قىلدىم، قايسى قائىدە ـ نىزامغا خىلاپلىق قىلدىم؟ [37] پۈتۈن يۈك ـ تاقلىرىمنى ئاختۇرۇپ چىقتىڭىز، زادى بىرەر نەرسىڭىزنى تاپتىڭىزمۇ؟ قېنى، ئۇنى چىقىرىپ، سىزنىڭمۇ مېنىڭمۇ تۇغقانلىرىمىزنىڭ ئالدىدا كۆرسىتىڭ! كۆپچىلىك كۆرۈپ بېقىپ، ئارىمىزدا كىمنىڭ ھەق، كىمنىڭ ناھەقلىقىگە ھۆكۈم قىلسۇن. [38] مەن سىزنىڭ يېنىڭىزدا بولغان يىگىرمە يىل ئىچىدە قوي، ئۆچكىلىرىڭىزدىن بالا تاشلىغىنىمۇ يوق، بىرەرسىنى يېگىنىممۇ يوق. [39] يىرتقۇچ ھايۋانلار ئۆلتۈرۈۋەتكەن قويلارنىمۇ سىزگە ئەكېلىپ كۆرسەتمەي، ئۆزۈمنىڭ قويلىرىمدىن سەپلەپ قويدۇم. كېچىسى بولسۇن، كۈندۈزى بولسۇن، قويلارنى ئوغرى ئالسا، ماڭا تۆلەتتىڭىز. [40] مەن ھەمىشە كۈندۈزى ئىسسىقنىڭ دەردىنى تارتسام، كېچىسى سوغۇقنىڭ دەردىدىن كېچىچە كۆزۈمنى يۇمالمىدىم. [41] يىگىرمە يىلدىن بۇيان سىزگە مانا شۇنداق ئىشلەپ كەلدىم. ئىككى قىزىڭىزنى ئېلىش ئۈچۈن ئون تۆت يىل، پادىلار ئۈچۈن ئالتە يىل ئىشلىدىم. شۇنداق بولسىمۇ، ئىش ھەققىمنى ئون قېتىم ئۆزگەرتتىڭىز! [42] بوۋام ئىبراھىم ئېتىقاد قىلغان، ئاتام ئىسھاق ئىخلاسمەن بولۇپ كەلگەن خۇدا ماڭا يار بولمىغان بولسا، سىز مېنى چوقۇم قۇرۇق قول قايتۇرغان بولاتتىڭىز. لېكىن خۇدا مېنىڭ دەردىمنى، جاپالىق ئەجرىمنى كۆرۈپ، تۈنۈگۈن كېچە سىزنى ئەيىبلىدى.

ياقۇپنىڭ لابان بىلەن كېلىشىم تۈزۈشى

[43] لابان ياقۇپقا جاۋابەن:

— بۇ قىزلار مېنىڭ قىزلىرىم، بۇ بالىلار بولسا مېنىڭ نەۋرىلىرىم. قويلارمۇ مېنىڭ قويلىرىم، كۆز ئالدىڭدىكى نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى مېنىڭ. مەن قىزلىرىم بىلەن نەۋرىلىرىمنى ئېلىپ قالالمىغاندىكىن، [44] بىزنىڭ بىر كېلىشىم تۈزگىنىمىز تۈزۈكتەك تۇرىدۇ. تۈزگەن كېلىشىمىزنى ئۇنتۇپ قالماسلىقىمىز ئۈچۈن، بۇ يەرگە تاش دۆۋىلەيلى، — دېدى.

[45-46] شۇنىڭ بىلەن، ياقۇپ قولىغا چوڭ بىر تاشنى ئېلىپ، ئۇنى تىكلەپ قويدى ۋە تۇغقانلىرىغا تاش يىغدۇرۇپ، دۆۋە قىلىپ قويدى. كېيىن كۆپچىلىك تاش دۆۋىسىنىڭ يېنىدا تاماق يېيىشتى. [47] لابان ئۆز تىلىدا بۇ يەرنى جەگار ـ ساخادۇتا دەپ ئاتىدى. ياقۇپ ئۆز تىلىدا گالېئاد [ئىككىلى سۆزنىڭ مەنىسى «كېلىشىمنى ئەسلىتىدىغان دۆۋە»] دەپ ئاتىدى.

[48] لابان ياقۇپقا:

— بۈگۈندىن كېيىن، بۇ تاش دۆۋىسى ئىككىمىزنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى كېلىشىمنى ئەسلىتىش خاتىرىسى بولسۇن، — دېدى. مانا بۇ، ئۇ يەرنىڭ «گالېئاد» دەپ ئاتىلىشىنىڭ سەۋەبىدۇر.

[49] لابان يەنە:

— بىز ئايرىلغاندىن كېيىن، پەرۋەردىگار ئۈستىمىزدىن كۆزىتىپ تۇرسۇن، — دېدى. شۇڭا، بۇ جاي مىسپاھ [مەنىسى «كۆزىتىش مۇنارى»] ئاتالدى.

[50] لابان كەيىندىن:

— ئەگەر سەن قىزلىرىمغا يامان مۇئامىلە قىلساڭ ياكى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە خوتۇن ئالساڭ، باشقىلار بىلمىگەن تەقدىردىمۇ، ئېسىڭدە بولسۇنكى، خۇدا بىزنى كۆزىتىپ تۇرىدۇ. [51] مەن ئىككىمىزنىڭ ئوتتۇرىسىدا بۇ تاشلارنى دۆۋىلىدىم ھەم بۇ تاشنى تۈۋرۈك قىلىپ تىكلىدىم. [52] بۇ بىزگە گۇۋاھ بولسۇنكى: مەن ھەرگىز بۇلاردىن ھالقىپ ئۆتۈپ، ساڭا زىيانكەشلىك قىلمايمەن، سەنمۇ بۇلاردىن ھالقىپ ئۆتۈپ ماڭا زىيانكەشلىك قىلمايسەن. [53] ئىككىمىزنىڭ ئارىسىدا ئىبراھىم، ناھور ۋە ئۇلارنىڭ ئاتىسى ئېتىقاد قىلغان

خۇدا ھۆكۈم قىلسۇن، ـــ دېدى.

شۇنىڭ بىلەن، ياقۇپ بۇ كېلىشىمگە ۋاپا قىلىش ئۈچۈن، ئۆز ئاتىسى ئىسھاق ئىخلاسمەن بولۇپ كەلگەن خۇدانىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلدى. [54] ئاندىن، ئۇ تاغدا مال بوغۇزلاپ، قۇربانلىق قىلدى ھەمدە تۇغقانلىرىنى تەكلىپ قىلىپ، ئۇلار بىلەن ھەمداستىخان بولدى. تاماقتىن كېيىن، ئۇلار شۇ يەردە قوندى. [55] ئەتىسى تاڭ سەھەردە، لابان نەۋرىلىرى ۋە قىزلىرىنى سۆيۈپ، ئۇلارغا بەخت تىلەپ، ئۆيىگە قايتتى.

ياقۇپنىڭ ئەساۋنىڭ ئالدىغا خىزمەتچىلىرىنى ئەۋەتىشى

32 [1] ياقۇپ سەپىرىنى داۋاملاشتۇرۇۋاتقاندا، يول ئۈستىدە ئۇنىڭغا خۇدانىڭ پەرىشتىلىرى ئۇچرىدى. [2] ياقۇپ ئۇلارنى كۆرۈپ: «بۇ يەر خۇدانىڭ دەرگاھى* ئىكەن!» دېدى ۋە ئۇ جاينىڭ ئىسمىنى ماھانائىم [مەنىسى «ئىككى دەرگاھ»] دەپ ئاتىدى.

[3] ياقۇپنىڭ ئاكىسى ئەساۋ ئېدوم، يەنى سەئىر رايونىدا تۇرۇۋاتاتتى. ياقۇپ ئۇنىڭ ئالدىغا خەۋەرچى ئەۋەتىپ، [4] ئۇلارغا مۇنداق بۇيرۇدى:

ـــ ئاكام ئەساۋغا مۇنداق دەڭلار: «كەمىنىلىرى ياقۇپتىن سالام! ئۇنىڭدىن سىزگە مۇنداق خەۋەر بار: ‹مەن لابانىنىڭ يېنىدا تا ھازىرغىچە تۇرۇپ، ئەمدى قايتىپ كەلدىم. [5] مەندە كالا، قوي، ئۆچكە، ئېشەك ۋە قۇللار بار. ياخشى بولۇپ قالايلى› دەپ، ئالدىڭىزغا خەۋەرچىلىرىمنى ئەۋەتتىم!»

[6] ياقۇپنىڭ خەۋەرچىلىرى قايتىپ كېلىپ، ئۇنىڭغا:

ـــ بىز ئاكىڭىز ئەساۋ بىلەن كۆرۈشتۇق. ئۇ تۆت يۈز ئادەمنى ئېلىپ، سىز

---

*2. دەرگاھ ـــ ياقۇپ ئىككى پەرىشتىنىڭ بۇ يەرگە ئورۇنلاشقانلىقىنى كۆرۈپ، بۇ مۇھىم ئورۇننى «ئىككى دەرگاھ» دەپ ئاتاش ئارقىلىق، ئۆزىنىڭ خۇدانىڭ كاپالىتىگە ئېرىشكەنلىكىدىن خەۋەردار ئىكەنلىكىنى ئىپادىلىگەن.

بىلەن كۆرۈشكىلى يولغا چىقتى، ــ دەپ جاۋاب بەردى.
[7] ياقۇپ قورقۇنچ ۋە تەشۋىش ئىچىدە ئۆز ئادەملىرىنى ئىككى توپقا بۆلدى
ھەمدە قوي، ئۆچكە، كالا ۋە تۆگىلەرنىمۇ ئىككىگە ئايرىدى. [8] ئۇ «ئەگەر
ئەساۋنىڭ ئادەملىرى بىر توپقا ھۇجۇم قىلسا، يەنە بىر توپ قېچىپ قۇتۇلۇپ
قالار» دەپ ئويلىدى.
[9] ئاندىن، ياقۇپ مۇنداق دۇئا قىلدى:
ــ ئى بوۋام ئىبراھىم بىلەن ئاتام ئىسھاق ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا،
دۇئايىمغا قۇلاق سالغايسەن! ئى پەرۋەردىگار، سەن مېنى يۇرتۇمغا ھەمدە
تۇغقانلىرىمنىڭ يېنىغا قايتىشقا بۇيرۇغان ۋە ھەممە ئىشلىرىمنى ئوڭ قىلىپ
بېرىدىغانلىقىڭنى ئېيتقانىدىڭ. [10] مەن سېنىڭ مەندەك خىزمەتكارىڭغا
كۆرسەتكەن بارلىق مېھرىبانلىقىڭ ۋە ۋاپادارلىقىڭغا لايىق ئەمەسمەن. بۇرۇن
مەن ئىئوردان دەرياسىدىن ئۆتكىنىمدە، قولۇمدا پەقەت بىر ھاسىلا بار ئىدى.
ئەمدى بۇ ئىككى توپ كىشىنى باشلاپ قايتىۋاتىمەن. [11] مېنى ئاكام ئەساۋنىڭ
قولىدىن قۇتقۇزغايسەن. مەن ئۇنىڭ مېنى، ھەتتا خوتۇن، بالا ـ
چاقىلىرىمنىمۇ ئۆلتۈرۈۋېتىشىدىن قورقىمەن. [12] ھەممە ئىشلىرىمنى ئاسان
قىلىدىغانلىقىڭ ۋە ماڭا دېڭىز ساھىلىدىكى قۇمدەك ھەددى ـ ھېسابسىز
نۇرغۇن ئەۋلاد بېرىدىغانلىقىڭ توغرىسىدا قىلغان ۋەدەڭنى ئېسىڭدە
تۇتقايسەن.
[13-15] ياقۇپ ئۇ يەردە بىر كېچە قونۇپ، ئۆز مېلىنىڭ بىر قىسمىنى،
يەنى ئىككى يۈز ئۆچكە، يىگىرمە تېكە، ئىككى يۈز ساغلىق قوي، يىگىرمە
قوچقار، بوتىلاقلىرى بىلەن قوشۇپ ئوتتۇز چىشى تۆگە، قىرىق ئىنەك، ئون
بۇقا، يىگىرمە مادا ئېشەك ۋە ئون ھاڭگا ئېشەكنى ئاكىسى ئەساۋغا سوۋغات
قىلىشقا تاللىدى. [16] ئۇ بۇ ماللارنى ئايرىم ـ ئايرىم پادا قىلىپ، ھەر بىر توپ
پادىغا خىزمەتچى تەيىنلەپ، ئۇلارغا:

ــــ سىلەر ئالدىمدا مېڭىۋېرىڭلار. ھەربىر توپ پادىنىڭ ئارىسىدا بەلگىلىك ئارىلىق قويۇپ ھەيدەڭلار، ــــ دېدى.

[17] ئۇ يول باشلاپ ماڭغان خىزمەتچىسىگە:

ــــ ئاكام ئەساۋ ساڭا ئۇچرىغاندا، ئەگەر: «خوجايىنىڭ كىم؟ قەيەرگە بارىسەن، ئالدىڭدىكى بۇ ماللار كىمنىڭ؟» دەپ سورىسا، [18] سەن: «بۇلار خىزمەتكارىڭىز ياقۇپنىڭ. بۇ بولسا ئۇنىڭ خوجايىنى ئەساۋغا قىلغان سوۋغىتى. ئۆزى كەينىمىزدە كېلىۋاتىدۇ» دەپ جاۋاب بەرگىن، ــــ دېدى.

[19-20] ئۇ ئىككىنچى، ئۈچىنچى ۋە باشقا پادىلىرىنى ھەيدىگەنلەرنىڭ ھەممىسىگە:

ــــ سىلەر ئەساۋغا ئۇچرىغاندا: «خىزمەتكارىڭىز ياقۇپ كەينىمىزدە كېلىۋاتىدۇ!» دېيىشىڭلار كېرەك، ــــ دەپ بۇيرۇدى.

ياقۇپ ئىچىدە «مەن بۇ سوۋغاتلار بىلەن ئۇنىڭ ئاچچىقىنى ياندۇرسام، كۆرۈشكەن چېغىمىزدا ئۇ بەلكىم مېنى كەچۈرۈۋېتەر» دەپ ئويلىدى.

[21] شۇنىڭ بىلەن، ئۇ سوۋغات ئېلىپ ماڭغۇچىلارنى ئاۋۋال يولغا سېلىۋېتىپ، كېچىنى شۇ يەردە ئۆتكۈزدى.

ياقۇپنىڭ خۇدا بىلەن چېلىشىشى

[22] شۇ كۈنى كېچىدە، ياقۇپ ئورنىدىن تۇرۇپ، ئىككى ئايالى، ئىككى كىچىك خوتۇنى ۋە ئون بىر پەرزەنتىنى ئېلىپ ياببۇك دەرياسىدىن ئۆتتى. [23] ئۇلارنى سۇدىن ئۆتكۈزگەندىن كېيىن، ھەممە تەئەللۇقاتلىرىنىمۇ قارشى تەرەپكە ئۆتكۈزۈۋەتتى. [24] ئۆزى بولسا بۇ تەرەپتە يالغۇز قالدى. ئاندىن، بىر كىشى كېلىپ ياقۇپ بىلەن تاڭ ئاتقۇچە چېلىشتى. [25] ئۇ كىشى ياقۇپنى يېڭەلمەيدىغانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭ ساغرىسىغا تېگىپ قويدى. بۇنىڭ بىلەن، ياقۇپنىڭ سۆڭىكى ئورنىدىن چىقىپ كەتتى.

[26] ئۇ كىشى:
— تاڭ ئاتاي دەپ قالدى، مېنى قويۇپ بەر! — دېدى.
— سەن ماڭا بەخت ئاتا قىلمىغۇچە، قويۇپ بەرمەيمەن، — دېدى ياقۇپ.
[27] ئۇ كىشى ئۇنىڭدىن:
— ئىسمىڭ نېمە؟ — دەپ سورىدى.
— ئىسمىم ياقۇپ،* — دەپ جاۋاب بەردى ئۇ.
[28] ھېلىقى كىشى يەنە:
— بۇنىڭدىن كېيىن ئىسمىڭ ياقۇپ ئەمەس، ئىسرائىل [مەنىسى «خۇدا بىلەن چېلىشتى»] بولسۇن. چۈنكى، سەن خۇدا ۋە ئىنسان بىلەن چېلىشىپ شۆھرەت قازاندىڭ، — دېدى.
[29] ياقۇپ ئۇنىڭدىن:
— ئېيتقىن، سېنىڭ ئىسمىڭ نېمە؟ — دەپ سورىدى.
ھېلىقى كىشى:
— ئىسمىمنى سورىما، — دەپلا، ياقۇپقا بەخت ئاتا قىلدى.
[30] ياقۇپ:
— مەن خۇدا بىلەن يۈزمۇيۈز كۆرۈشكەن بولساممۇ، جېنىم ساق قالدى! — دېدى.
شۇنىڭ بىلەن، ئۇ بۇ يەرنىڭ نامىنى پېنىئەل [مەنىسى «خۇدانىڭ يۈزى»] دەپ ئاتىدى. [31] ياقۇپ پېنىئەلدىن يولغا چىققاندا، كۈن چىققانىدى. ئۇنىڭ سۆڭگىچى ئورنىدىن چىقىپ كەتكەچكە، ئاقساپ ماڭاتتى. [32] شۇ سەۋەبتىن، ئىسرائىللار تا بۈگۈنگىچە ھايۋانلارنىڭ ساغرىسىنىڭ پېيىنى يېمەيدۇ، چۈنكى خۇدا ياقۇپنىڭ ساغرىسىغا تەگكەن.

---

*27. ياقۇپ — مەنىسى «ئالدامچى».

ياقۇپنىڭ ئەساۋ بىلەن ئۇچرىشىشى

33 1 ياقۇپ ئەساۋنىڭ تۆت يۈز كىشىنى ئېلىپ كېلىۋاتقانلىقىنى
كۆرۈپ، پەرزەنتلىرىنى لىياھ، راھىلە ۋە ئىككى كىچىك خوتۇنغا
بۆلۈپ بەردى. 2 ئۇ ئىككى كىچىك خوتۇننى باللىرى بىلەن بىرىنچى سەپتە،
لىياھنى باللىرى بىلەن ئىككىنچى سەپتە ماڭدۇردى. ئەڭ كەينىدە، راھىلە
بىلەن يۈسۈپنى ماڭدۇردى. 3 ياقۇپ ئۆزى ئۇلارنىڭ ئالدىدا ماڭدى. ئۇ
ئاكىسىنىڭ ئالدىغا كەلگەندە، بېشى يەرگە تەگكۈدەك يەتتە قېتىم ئېگىلىپ
تەزىم قىلدى.

4 ئەساۋ ئۇنىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈپ بېرىپ، قۇچاقلاپ سۆيۈپ كەتتى، ھەر
ئىككىسى يىغلىشىپ كۆرۈشتى. 5 ئەساۋ ئەتراپىغا قاراپ، ئاياللار ۋە باللارنى
كۆرۈپ:

— يېنىڭدىكى بۇ كىشىلەر كىم بولىدۇ؟ — دەپ سورىدى.

ياقۇپ:

— خۇدا كەمىنىلىرىگە ياخشىلىق قىلىپ، بۇ باللارنى تەقدىم قىلدى، —
دەپ جاۋاب بەردى.

6 ئاندىن، ئىككى كىچىك خوتۇنى باللىرىنى باشلاپ ئالدىغا ئۆتۈپ،
ئەساۋغا ئېگىلىپ تەزىم قىلدى. 7 كەينىدىن، لىياھ ۋە ئۇنىڭ باللىرى، ئاخىردا
يۈسۈپ بىلەن راھىلەمۇ ئۇنىڭ ئالدىغا ئۆتۈپ، ئېگىلىپ تەزىم قىلدى.

8 ئەساۋ يەنە:

— پادىلارنى ئالدىڭدا ماڭدۇرۇشتىكى مەقسىتىڭ نېمە؟ — دەپ
سورىدى.

— مەقسىتىم — ياخشى بولۇپ قالايلى، دەپ ئەۋەتكەن سوۋغىتىمدۇر،
— دېدى ياقۇپ.

9 بىراق، ئەساۋ:

ــ ئۇكام، مېنىڭ توققۇزۇم تەل. بۇ نەرسىلەر ئۆزۈڭدە قالسۇن، ــ دېدى.

10 ــ ياق، مېنىڭ يۈزۈمنى قىلساڭ، سوۋغىتىمنى قوبۇل قىلغايسەن. سەن مېنى خۇشاللىق بىلەن قارشى ئالدىڭ، دىدارىڭنى كۆرگىنىمدە، خۇدانىڭ دىدارىنى كۆرگەندەك بولدۇم. 11 مېنىڭ ساڭا ئېلىپ كەلگەن سوۋغىتىمنى قوبۇل قىلغايسەن، خۇدا ماڭا مېھرىبانلىق قىلىپ كەلمەكتە. ئۇ ماڭا ئېھتىياجلىق بولغانلىرىمنىڭ ھەممىسىنى بېغىشلىدى، ــ دېدى ياقۇپ.

ياقۇپ ئەساۋدىن سوۋغىتىنى قوبۇل قىلىشنى قايتا ـ قايتا تەلەپ قىلغاچقا، ئەساۋ ئاخىر نائىلاج قوبۇل قىلدى.

12 ــ ئەمىسە ماڭايلى! مەن سەن بىلەن بىللە ماڭاي، ــ دېدى ئەساۋ.

13 بىراق، ياقۇپ:

ــ سەن بىلىسەن، بالىلىرىم يول ئازابىدىن بەك ئاجىزلاپ كەتتى، بۇ موزاي، قوزىلار تېخى سۈتتىن ئايرىلمىغان. شۇڭلاشقا، ئۇلاردىن خەۋەر ئېلىشىم كېرەك. ئەگەر يەنە بىر كۈنلا ماڭدۇرغان بولساق، ھەممە كالا، قويلار ھالاك بولىدۇ. 14 سەن ئالدىمىزدا مېڭىپ تۇر. كالا، قوي ۋە بالىلار قانچىلىك ماڭالىسا، مەنمۇ شۇنچىلىك مېڭىپ، سەن بىلەن سەئىردە كۆرۈشەي، ــ دەپ جاۋاب قايتۇردى.

15 ــ ئۇنداق بولسا، مەن ئادەملىرىمدىن بىرنەچچىنى ساڭا ياردەمگە قالدۇرۇپ كېتەي، ــ دېدى ئەساۋ.

لېكىن، ياقۇپ:

ــ ئۇنىڭمۇ ھاجىتى يوق. ئىككىمىزنىڭ ياخشى بولۇپ قالغىنى كۇپايە، ــ دەپ جاۋاب قايتۇردى.

16 شۇنىڭ بىلەن، ئەساۋ شۇ كۈنلا يولغا چىقىپ، سەئىرگە قايتتى. 17 ياقۇپ بولسا سۇككوت يېزىسىغا بېرىپ، ئۇ يەردە ئۆزىگە ئۆي، ماللىرىغا لاپاس سالدى. شۇڭا، ئۇ يەرنىڭ ئىسمى سۇككوت [مەنىسى «لاپاس»] دەپ ئاتالدى.

18 ياقۇپ پاددان-ئاررامدىن قانان رايونىدىكى شەكەم شەھىرىگە ئامان-
ئېسەن قايتىپ كېلىپ، شەھەر ئەتراپىدىكى تۈزلەڭلىكتە چېدىرلىرىنى
تىكتى. 19 ئۇ بۇ يەرنى هامۇرنىڭ ئوغۇللىرىدىن يۈز كۈمۈش تەڭگىگە
سېتىۋالدى. (شەكەم هامۇرنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ بىرى ئىدى.) 20 ئۇ بۇ يەردە
قۇربانلىق سۇپىسى ياساپ، ئۇنىڭغا ئەل-ئەلوهي-ئىسرائىل [مەنىسى
«ئىسرائىل ئىبادەت قىلغان خۇدا»] دەپ نام قويدى.

شەكەمنىڭ دىنانىڭ نومۇسىغا تېگىشى

34 1 بىر كۈنى، ياقۇپنىڭ لېياھتىن بولغان قىزى دىنا يەرلىك
قانانلىقلارنىڭ قىزلىرى بىلەن كۆرۈشكىلى چىقتى. 2 ئۇ يەرنىڭ
قەبىلە باشلىقى هىۋىيلاردىن بولغان هامۇرنىڭ شەكەم ئىسىملىك بىر ئوغلى بار
ئىدى. ئۇ دىنانى كۆرۈپ، تۇتۇۋېلىپ نومۇسىغا تەگدى. 3 ئۇنىڭغا كۆيۈپ
قېلىپ، مۇھەببەت ئىزهار قىلدى. 4 ئۇ ئاتىسى هامۇردىن:
— قانداقلا بولمىسۇن، مۇشۇ قىزنى خوتۇنلۇققا ئېلىپ بەر، — دەپ
تەلەپ قىلدى.

5 ياقۇپ قىزىنىڭ نومۇسىنىڭ بۇزۇلغانلىقىدىن خەۋەر تاپتى. لېكىن، ئۇ
چاغدا ئۇنىڭ ئوغۇللىرى يايلاقتا مال بېقىۋاتقاچقا، ئۇ داۋراڭ سالماي، ئۇلارنىڭ
كېلىشىنى كۈتتى. 6 شەكەمنىڭ ئاتىسى هامۇر ياقۇپنىڭ ئالدىغا قىزنى سوراپ
كەلگەندە، 7 ياقۇپنىڭ ئوغۇللىرى يايلاقتىن يېڭىلا كەلگەنىدى. ئۇلار بۇ
ئىشتىن خەۋەر تېپىپ، قاتتىق غەزەپكە كەلدى هەم شەكەمنىڭ ياقۇپنىڭ
قىزىنىڭ نومۇسىغا تېگىشى پۈتۈن ئىسرائىل قەبىلىسىنى هاقارەتلەيدىغان، يۈز
بېرىشكە تېگىشلىك بولمىغان سەت ئىش، دەپ قاردى. 8 هامۇر ئۇلارغا:
— ئوغلۇم شەكەم قىزىڭلارنى ياخشى كۆرۈپ قاپتۇ. ئۇنىڭ ئۇنى نىكاهىغا
ئېلىشىغا رۇخسەت قىلغايسىلەر. 9 بىز ئىككى قەبىلە قۇدا بولايلى. سىلەرنىڭ

قىزلىرىڭلارنى بىز ئالايلى، بىزنىڭ قىزلىرىمىزنى سىلەر ئېلىڭلار. [10] شۇنداق قىلىپ، سىلەر بىزنىڭ يۇرتىمىزدا خالىغان يېرىڭلاردا ئولتۇرۇپ، ئەركىن ئوقەت قىلىپ، يەر ـ زېمىن سېتىۋالساڭلار بولۇۋېرىدۇ، ــ دېدى.

[11] ئارقىدىن، شەكەم ئۆزى دىنانىڭ ئاتىسى ۋە قېرىنداشلىرىدىن مۇنداق دەپ ئىلتىماس قىلدى:

ــ سىلەرنىڭ كۆز ئالدىڭلاردا مېھىر ـ شەپقەتكە ئېرىشسەم، مەندىن نېمە تەلەپ قىلساڭلار شۇنى بېرىمەن. [12] پەقەت مېنىڭ دىنانى نىكاھىمغا ئېلىشىمغا رۇخسەت قىلساڭلار، قانچىلىك تويلۇق تەلەپ قىلساڭلار قولۇم كۆكسۈمدە.

[13] شەكەم ياقۇپنىڭ قىزى دىنانىڭ نومۇسىغا تەگكەنلىكى ئۈچۈن، دىنانىڭ ئاكىلىرى شەكەمگە ۋە ئۇنىڭ ئاتىسى هامۇرغا ھىيلە ـ مىكىر سۆزلەر بىلەن جاۋاب قايتۇردى. [14] ئۇلار:

ــ بىز سىڭلىمىزنى خەتنە قىلىنمىغان كىشىگە بەرمەيمىز. بۇنداق قىلىش بىزگە نومۇس. [15] پەقەت سىلەر بىر شەرتنى قوبۇل قىلساڭلار، سىلەرنىڭ تەلىپىڭلارغا ماقۇل بولىمىز. سىلەر بىزگە ئوخشاش ھەممە ئەرلىرىڭلارنى خەتنە قىلدۇرۇڭلار. [16] شۇنداق بولغاندا، بىز قىزلىرىمىزنى سىلەرگە بېرىمىز ھەم قىزلىرىڭلارنى ئالىمىز ۋە يۇرتۇڭلاردا تۇرۇپ قېلىپ، بىر قەبىلە بولىمىز. [17] ئەگەر سىلەر بىزنىڭ خەتنە قىلىش توغرىسىدىكى شەرتىمىزنى قوبۇل قىلمىساڭلار، سىڭلىمىزنى بۇ يەردىن ئېلىپ كېتىمىز، ــ دېدى.

[18] ئۇلارنىڭ بۇ سۆزلىرى ھامۇر ۋە ئۇنىڭ ئوغلى شەكەمنىڭ قۇلىقىغا ياقتى. [19] شەكەم ياقۇپنىڭ قىزىغا كۆيۈپ قالغان بولغاچقا، خەتنە قىلدۇرۇشقا ئالدىرىدى. ئۇ ئائىلىسىنىڭ ئەڭ ھۆرمەتكە سازاۋەر ئەزاسى ئىدى. [20] شۇنىڭ بىلەن، ھامۇر ۋە شەكەم شەھەر دەرۋازىسى ئالدىدىكى كىشىلەر يىغىلىدىغان جايغا بېرىپ، يۇرت ئەھلىگە:

[21] ــ بۇ كىشىلەر ئىناق ئادەملەر ئىكەن. ئۇلار بۇ يەردە تۇرۇپ سودا ـ

سېتىق ئىشلىرى بىلەن شۇغۇللانسا بولغۇدەك. بۇ يۇرت كەڭ، ئۇلار سىغىپ كېتىدۇ. بىز ئۇلارنىڭ قىزلىرىنى ئالساق، ئۇلار بىزنىڭ قىزلىرىمىزنى ئالسا بولىدۇ. [22] لېكىن، بۇ كىشىلەر بىزگە ئۆزگەرتكىلى بولمايدىغان بىر شەرتنى قويۇۋاتىدۇ، يەنى بىزنىڭ ئەرلىرىمىز ئۇلارنىڭ ئەرلىرىگە ئوخشاش خەتنە قىلدۇرۇلۇشى كېرەك ئىكەن. ئەگەر بىز بۇ شەرتنى قوبۇل قىلساق، ئۇلار بىز بىلەن بىللە ياشاپ، بىر قەبىلە بولىدىكەن. [23] بىز ئۇلارنى بۇ يەردە تۇرغۇزۇپ قېلىش ئۈچۈن، بۇ شەرتكە ماقۇل بولايلى. شۇنداق قىلغاندا، ئۇلارنىڭ ماللىرى ۋە پۈتۈن تەئەللۇقاتلىرى بىزنىڭ بولمامدۇ؟ — دېدى.

[24] هامۇر بىلەن شەكەمنىڭ تەكلىپىنى شەھەر دەرۋازىسى ئالدىدا يىغىلغان پۈتۈن خالايىق قۇۋۋەتلىدى. بۇنىڭ بىلەن، شەھەردىكى ئەرلەرنىڭ ھەممىسى خەتنە قىلدۇردى.

[25] ئۈچ كۈندىن كېيىن، ئۇ يەردىكى ئەرلەر خەتنە قىلدۇرۇپ، تېخى ساقايمىغاندا، ياقۇپنىڭ ئىككى ئوغلى، يەنى دىنانىڭ ئۆز ئاكىلىرى شىمون بىلەن لاۋىي قولىغا قىلىچ ئېلىپ، تۇسالغۇسىزلا شەھەرگە كىرىپ، شەھەردىكى پۈتۈن ئەرلەرنى قىرىپ تاشلىدى. [26] ھەتتا ھامۇر بىلەن ئوغلى شەكەمنىمۇ ئۆلتۈرۈۋەتتى. ئاندىن، ئۇلار شەكەمنىڭ ئۆيىدىن دىنانى ئېلىپ چىقتى.

[27] چوڭ قىرغىنچىلىقتىن كېيىن، ياقۇپنىڭ باشقا ئوغۇللىرى شەھەرنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلىپ، سىڭلىسى ئۈچۈن ئىنتىقام ئالدى. [28] ئۇلار قوي، كالا، ئېشەكلىرىنى ۋە شەھەرنىڭ باغ-ۋارانلىرىدىكى بارلىق نەرسىلەرنى بۇلاپ كەتتى. [29] شۇنداقلا، ئۇلار يەنە بارلىق بايلىقلىرىنى، خوتۇن-قىزلىرىنى، باللىرىنى ھەمدە ئۆيلىرىدىكى بار بىساتلارنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلدى. [30] ياقۇپ شىمون بىلەن لاۋىيغا:

— سىلەر مېنى بالاغا تىقتىڭلار. بۇ گۈندىن باشلاپ، قانانلىقلار، پەرىزلەر ۋە بۇ يەردىكى باشقا قەبىلىلەر ماڭا ئۆچمەنلىك قىلىدۇ. بىزنىڭ ئادەم سانىمىز

ئاز، ئەگەر ئۇلار بىرلىشىپ بىزگە ھۇجۇم قىلسا، پۈتۈن ئائىلىمىز ھالاك بولىدۇ، ــ دېدى.
[31] لېكىن، ئۇلار:
ــ ئۇنداقتا، ئۇلار سىڭلىمىزغا پاھىشە ئايالغا قىلغان مۇئامىلىنى قىلسۇنمۇ؟! ــ دەپ جاۋاب قايتۇرۇشتى.

خۇدانىڭ بەيتەلدە ياقۇپقا بەخت ئاتا قىلىشى

35 [1] خۇدا ياقۇپقا:
ــ سەن ئاكاڭ ئەساۋدىن قېچىپ ھارانغا ماڭغىنىڭدا، بەيتەل شەھىرىدە ساڭا كۆرۈنگەن خۇدا مەن بولىمەن. سەن ئەمدى بەيتەلگە بېرىپ، ئۇ يەردە تۇرۇپ قال ۋە مەن ئۈچۈن بىر قۇربانلىق سۇپىسى ياسا، ــ دېدى.
[2] بۇ چاغدا، ياقۇپ ئۆز ئائىلىسىدىكىلەرگە ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە تۇرۇۋاتقانلارغا:
ــ سىلەر بۇتلىرىڭلارنى تاشلىۋېتىپ، ئۆزۈڭلارنى پاكلاپ پاكىز كىيىملەرنى كىيىڭلار. [3] بىز بۇ يەردىن ئايرىلىپ، بەيتەل شەھرىگە بارىمىز. مەن ئۇ يەردە خۇداغا ئاتاپ بىر قۇربانلىق سۇپىسى ياسىماقچىمەن. چۈنكى، مەن قىيىنچىلىققا ئۇچراپ، مۇساپىر بولۇپ يۈرگەن ۋاقتىمدا، خۇدا ماڭا ياردەم قىلىپ، ماڭا يار بولغانىدى، ــ دېدى.
[4] بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار پۈتۈن بۇتلىرىنى ۋە قۇلىقىدىكى ھالقىلارنى ياقۇپقا تاپشۇردى. ياقۇپ بۇ نەرسىلەرنى شەكەم شەھرىگە يېقىن جايدىكى دۇب دەرىخىنىڭ تۈۋىگە كۆمۈپ قويدى.
[5] ياقۇپ ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى يولغا چىققان ۋاقىتتا، خۇدا ئەتراپتىكى شەھەرلەرنىڭ خەلقلىرىگە قورقۇنچ سېلىپ، ئۇلارنىڭ كەينىدىن قوغلاشقا

جۈرئەت قىلالمايدىغان قىلىپ قويدى. 6 ياقۇپ پۈتۈن ئائىلىسىدىكىلەر بىلەن
قانان رايونىنىڭ لۇز دېگەن يېرىگە، يەنى ھازىر بەيتەل دەپ ئاتىلىدىغان
جايغا يېتىپ كەلدى. 7 ياقۇپ ئۇ يەردە بىر قۇربانلىق سۇپىسى ياساپ، ئۇ
يەرنى ئەل-بەيتەل [مەنىسى «بەيتەلدىكى خۇدا»] دەپ ئاتىدى. چۈنكى،
ئۇ ئاكىسىدىن قېچىپ ھارانغا ماڭغاندا، خۇدا ئۇ يەردە ئۇنىڭغا كۆرۈنگەنىدى.
8 بەيتەلگە كەلگەندىن كېيىن، رىبەقانىڭ ئىنىكئانىسى دېبورا ۋاپات
بولدى. ئۇ بەيتەلنىڭ جەنۇبىدىكى چوڭ بىر دۇب دەرىخىنىڭ تۈۋىگە دەپنە
قىلىندى. ئۇ دەرەخ ئاللون-باقۇت [مەنىسى «كۆز يېشى دەرىخى»] دەپ
ئاتالدى.

خۇدانىڭ ياقۇپنىڭ ئىسمىنى تەكرارلىشى

9 ياقۇپ پاددان-ئارام رايونىدىن بەيتەلگە قايتىپ كەلگەندىن كېيىن،
خۇدا ئۇنىڭغا يەنە كۆرۈنۈپ، بەخت ئاتا قىلىپ:
10 — بۇنىڭدىن كېيىن ياقۇپ ئەمەس، ئىسرائىل ئاتىلىسەن، — دېدى.
شۇنىڭ بىلەن، خۇدا ئۇنىڭ ئىسمىنى ئىسرائىلغا ئۆزگەرتكەنلىكىنى
تەكرارلىدى. 11 خۇدا ئۇنىڭغا:
— مەن ھەممىگە قادىر خۇدادۇرمەن. سەن نۇرغۇن ئەۋلاد تېپىپ
كۆپەيگىن. نۇرغۇن خەلقلەر سېنىڭ نەسلىڭدىن بارلىققا كېلىدۇ. سەن
نۇرغۇن پادىشاھلارنىڭ بوۋىسى بولىسەن. 12 مەن ئىبراھىمغا ۋە ئىسھاققا
ۋەدە قىلىپ بەرمەكچى بولغان زېمىننى ساڭا ۋە سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭغىمۇ
تەقدىم قىلىمەن، — دېدى.
13 خۇدا بۇ سۆزنى قىلىپ بولۇپ، ياقۇپ بىلەن سۆزلەشكەن يەردىن
ئايرىلدى. 14 ياقۇپ خۇدا ئۆزىگە سۆزلىگەن جايدا بىر خاتىرە تاش تىكلىدى.
ئۇنىڭ ئۈستىگە خۇداغا ئاتاپ شاراب ۋە ياغ تۆكتى. 15 ئۇ خۇدا ئۆزىگە

كۆرۈنگەن بۇ جاينى بەيتەل [مەنىسى «خۇدانىڭ ئۆيى»] دەپ ئاتىدى.

راھىلەنىڭ تۇغۇتتا ئۆلۈپ كېتىشى

[16] ياقۇپ ۋە ئائىلىسىدىكىلەر بەيتەلدىن يولغا چىقىپ، ئەفراتا شەھىرىگە ئاز قالغاندا، راھىلەنىڭ تولغىقى تۇتۇپ، تۇغۇتى قىيىن بولدى. [17] تولغاق چىدىغۇسىز قاتتىق كەلگەندە، تۇغۇت ئانىسى ئۇنىڭغا:

— قورقما، يەنە بىر ئوغۇل تۇغىسەن، — دېدى.

[18] ئۇنىڭ جېنى ئۈزۈلۈش ئالدىدا تۇرۇپ، نەپەسى توختاي دېگەندە، بالىسىغا بىنئونى [مەنىسى «قايغۇلۇق ئوغلۇم»] دەپ ئىسىم قويدى. بالىنىڭ دادىسى بولسا ئۇنىڭغا بىنيامىن [مەنىسى «ئامەتلىك بالا»] دەپ ئىسىم قويدى.

[19] راھىلە ۋاپات بولۇپ، ئەفراتاغا، يەنى ھازىر «بەيتلەھەم» دەپ ئاتىلىدىغان شەھەرگە ماڭىدىغان يولنىڭ بويىغا دەپنە قىلىندى. [20] ياقۇپ راھىلەنىڭ قەبرىسىنىڭ ئۈستىگە بىر تاش ئابىدە قويغانىدى. بۇ تاش ھازىرغىچە بار. [21] ئاندىن، ئىسرائىل [ياقۇپ] ئۆز سەپىرىنى داۋاملاشتۇرۇپ، مىگدال ـ ئېدىر دېگەن يەردىن ئۆتۈپ چېدىرىنى تىكتى.

ياقۇپنىڭ ئوغۇللىرى

[22] ئىسرائىل ئۇ يەردە تۇرغان ۋاقىتىدا، ئۇنىڭ تۇنجى ئوغلى رۇبېن ئاتىسىنىڭ كىچىك خوتۇنى بىلھا بىلەن بىر ئورۇندا يېتىپ، زىنا قىلدى. ئىسرائىل بۇنىڭدىن خەۋەر تاپتى.

ياقۇپنىڭ ئون ئىككى ئوغلى بولۇپ، [23] لېياھتىن تۇغۇلغانلىرى: تۇنجى ئوغلى رۇبېن، ئاندىن شىمون، لاۋىي، يەھۇدا، ئىسساكار ۋە زەبۇلۇنلاردۇر. [24] راھىلەدىن تۇغۇلغانلىرى: يۈسۈپ ۋە بىنيامىندۇر. [25] راھىلەنىڭ دېدىكى بىلھادىن تۇغۇلغانلىرى: دان ۋە نافتالىدۇر. [26] لېياھنىڭ دېدىكى زىلپادىن

تۇغۇلغانلىرى بولسا: گاد ۋە ئاشىردۇر. بۇ ئوغۇللارنىڭ ھەممىسى پاددان-ئاررامدا تۇغۇلغانىدى.

ئىسھاقنىڭ ئالەمدىن ئۆتۈشى

[27] ياقۇپ ئاتىسى ئىسھاقنىڭ يېنىغا، يەنى مامرە دېگەن يەرگە كەلدى. مامرە بولسا كىرىئات-ئاربا، يەنى ھېبروننىڭ يېنىدا بولۇپ، بۇ دەل ئىبراھىم بىلەن ئىسھاق تۇرغان جاي ئىدى. [28] ئىسھاق يۈز سەكسەن ياش ئۆمۈر كۆردى. [29] ئۇ ئۇزۇن ياشاپ، ئەجدادلىرىنىڭ قېشىغا كەتتى. ئۇنى ئوغۇللىرى ئەساۋ بىلەن ياقۇپ دەپنە قىلدى.

ئەساۋنىڭ ئەۋلادلىرى

36 [1] تۆۋەندىكىلەر ئەساۋنىڭ ئەۋلادلىرىدۇر. ئەساۋنىڭ يەنە بىر ئىسمى ئېدوم ئىدى. [2] ئەساۋ بىرقانچە قانان قىزلىرىنى ئەمرىگە ئالغان بولۇپ، ئۇلار خىتلاردىن ئېلوننىڭ قىزى ئادە، ھىۋىلاردىن زىبئوننىڭ ئوغلى ئاناھنىڭ قىزى ئوھولىباما، [3] ئىسمائىلنىڭ قىزى، نىبايوتنىڭ سىڭلىسى باسىماتلاردۇر. [4] ئادەدىن ئەلىفاز تۇغۇلدى. باسىماتتىن رەئۇل تۇغۇلدى. [5] ئوھولىبامادىن يېئۇش، يالام ۋە كوراھلار تۇغۇلدى. ئەساۋنىڭ بۇ ئوغۇللىرىنىڭ ھەممىسى قاناندا تۇغۇلدى.

[6] ئەساۋ ئاياللىرى، پەرزەنتلىرى، ئائىلىسىدىكى پۈتۈن ئادەملىرى، پۈتۈن قوي-كالا ۋە قاناندا تاپقان مال-مۈلۈكلىرىنى ئېلىپ، ئىنىسى ياقۇپتىن ئايرىلىپ، باشقا يەرگە كۆچۈپ كەتتى. [7] بۇ ئىككىيلەننىڭ قوي-كالا ۋە باشقا تەئەللۇقاتلىرى نۇرغۇن بولغاچقا، بۇ يەر ئۇلارغا يېتىشمىگەنىدى. [8] شۇڭا ئەساۋ، يەنى ئېدوم سەئىر تاغلىق رايونىغا بېرىپ تۇردى.

[9] تۆۋەندىكىلەر ئېدىرلىق رايونى سەئىردىكى ئېدوملۇقلارنىڭ ئاتىسى

ئەساۋنىڭ ئەۋلادلىرىدۇر. [10-13] ئەساۋنىڭ ئايالى ئادە بىر ئوغۇل تۇغدى. ئۇنىڭ ئىسمى ئەلىفاز بولۇپ، ئۇنىڭدىن بەش ئوغۇل تۆرەلدى. ئۇلار: تەمان، ئومار، زەفو، گاتام ۋە كەنازلاردۇر. ئەلىفازنىڭ كىچىك خوتۇنى تىمنا بىر ئوغۇل تۇغدى. ئۇنىڭ ئىسمى ئامالەك ئىدى.

ئەساۋنىڭ ئايالى باسمات بىر ئوغۇل تۇغدى. ئۇنىڭ ئىسمى رەئۇل ئىدى. رەئۇلدىن تۆت ئوغۇل تۆرەلدى. ئۇلار: ناھات، زەراھ، شامما ۋە مىززالاردۇر.

[14] ئەساۋنىڭ ئايالى ئوھولىباما زىبئوننىڭ نەۋرىسى بولسا، ئاناھنىڭ قىزى بولۇپ، ئۇ ئەساۋغا ئۈچ ئوغۇل تۇغۇپ بەردى. ئۇلار: يېئۇش، يالام ۋە كوراھلاردۇر.

[15] ئەساۋنىڭ ئەۋلادلىرى تۆۋەندىكى قەبىلىلەرنىڭ قەبىلە باشلىقلىرى بولدى: ئەساۋنىڭ تۇنجى ئوغلى ئەلىفاز ئىدوم رايونىدىكى تىمان، ئومار، زەفو، كەناز، [16] كوراھ، گاتام ۋە ئامالەك قاتارلىق قەبىلىلەرنىڭ ئاتىسىدۇر. يۇقىرىدىكى قەبىلىلەرنىڭ نامى ئەساۋنىڭ ئايالى ئادەدىن بولغان ئەۋلادلارنىڭ ئىسىملىرىدۇر.

[17] ئەساۋنىڭ ئوغلى رەئۇل بولسا ئىدوم رايونىدىكى ناھات، زەراھ، شامما ۋە مىززا قاتارلىق قەبىلىلەرنىڭ ئاتىسىدۇر. يۇقىرىدىكى قەبىلىلەرنىڭ نامى ئەساۋنىڭ ئايالى باسماتتىن بولغان ئەۋلادلارنىڭ ئىسىملىرىدۇر.

[18] يېئۇش، يالام ۋە كوراھلار ئەساۋنىڭ ئايالى ئاناھنىڭ قىزى ئوھولىبامادىن تۇغۇلغان بولۇپ، ئۇلار ئۆز ناملىرىدىكى قەبىلىلەرنىڭ ئاتىسىدۇر. [19] يۇقىرىدىكى قەبىلىلەر ۋە قەبىلە باشلىقلىرى ئەساۋ، يەنى ئىدومنىڭ ئەۋلادلىرىدۇر.

سەئىرنىڭ ئەۋلادلىرى

[20-21] ئىدوم رايونىدا ئولتۇرۇشلۇق ئاھالىلەر تۆۋەندىكى قەبىلىلەرگە

بۇلۇنگەن. ئۇلار: لوتان، شوبال، زىبېئون، ئاناھ، دىشون، ئەزەر ۋە دىشانلاردىن ئىبارەت. بۇ قەبىلىلەرنىڭناملىرى قەبىلە باشلىقلىرىنىڭ ئىسىملىرى بىلەن ئاتالغان بولۇپ، بۇ كىشىلەر ھورىتلاردىن بولغان سەئىرنىڭ ئەۋلادلىرىدۇر.

[22] لوتاننىڭ ئوغۇللىرى: ھورى ۋە ھىمام بولۇپ، تىمنا بولسا لوتاننىڭ سىڭلىسىدۇر.

[23] شوبالنىڭ ئوغۇللىرى: ئالۋان، ماناھات، ئەبال، شېفو ۋە ئونامىلاردۇر.

[24] زىبېئوننىڭ ئوغۇللىرى: ئايىيا ۋە ئاناھتۇر. (چۆلدە ئاتىسىنىڭ ئېشەكلىرىنى بېقىۋېتىپ، ئارشاڭلارنى بايقىغان دەل مانا شۇ ئاناھ ئىدى.)

[25] ئاناھنىڭ بالىلىرى: ئوغلى دىشون ۋە قىزى ئوھولىبامادۇر. [26] دىشوننىڭ ئوغۇللىرى: ھەمدان، ئەشبان، ئىتران ۋە كەرانلاردۇر.

[27] ئەزەرنىڭ ئوغۇللىرى: بىلھان، زائاۋان ۋە ئاكانلاردۇر.

[28] دىشاننىڭ ئوغۇللىرى: ئۇز ۋە ئارراندۇر.

[29-30] ھورىتلاردىن بولغان قەبىلە باشلىقلىرىنىڭ ئىسىملىرى لوتان، شوبال، زىبېئون، ئاناھ، دىشون، ئەزەر ۋە دىشانلاردۇر. كېيىنچە، بۇ باشلىقلارنىڭ ئىسىملىرى سەئىر رايونىدىكى ھورىتلاردىن بولغان ئۆز قەبىلىلىرىنىڭ ناملىرىغا ئايلاندى.

ئىدومدىكى پادىشاھلار

[31] ئىسرائىللارنىڭ تېخى پادىشاھى بولماستا، تۆۋەندىكى پادىشاھلار ئىدومغا ھۆكۈمرانلىق قىلدى:

[32] بېئورنىڭ ئوغلى بېلا. ئۇ تۇرغان شەھەرنىڭ ئىسمى دىنھابا ئىدى.

[33] بېلا ئۆلگەندىن كېيىن، ئورنىغا بوسرالىق زەراھنىڭ ئوغلى يوباب چىقتى.

[34] يوباب ئۆلگەندىن كېيىن، ئورنىغا تەمانى رايونىدىن كەلگەن خۇشام چىقتى.
[35] خۇشام ئۆلگەندىن كېيىن، ئورنىغا بېدادنىڭ ئوغلى خاداد چىقتى. ئۇ مىدىيانىلارنى موئابتا تارمار قىلغان. ئۇ تۇرغان شەھەرنىڭ ئىسمى ئاۋىت ئىدى.
[36] خاداد ئۆلگەندىن كېيىن، ئورنىغا ماسرىقالىق ساملا چىقتى.
[37] ساملا ئۆلگەندىن كېيىن، ئورنىغا دەريا بويىغا جايلاشقان رەھۇبوتتىن كەلگەن شائۇل چىقتى.
[38] شائۇل ئۆلگەندىن كېيىن، ئورنىغا ئاكبورنىڭ ئوغلى بائال ـ خانان چىقتى.
[39] ئاكبورنىڭ ئوغلى بائال ـ خانان ئۆلگەندىن كېيىن، ئورنىغا خاداد چىقتى. ئۇ تۇرغان شەھەرنىڭ ئىسمى پائۇ ئىدى. ئۇنىڭ ئايالى مەھېتابېل بولسا مېزاھابنىڭ قىزى بولغان ماترىدنىڭ قىزى ئىدى.
[40-43] ئەساۋ ئىدومدىكى تىمنا، ئالۋا، يەتەت، ئوھولىباما، ئەلا، پىنون، كەناز، تەمان، مىبسار، ماگدىيەل ۋە ئىرام قاتارلىق قەبىلىلەرنىڭ ئاتىسى بولۇپ، بۇ قەبىلىلەرنىڭ ناملىرى ئۆز قەبىلە باشلىقلىرىنىڭ ئىسىملىرىدىن كەلگەن. يۇقىرىقى قەبىلىلەر ئولتۇراقلاشقان جايلار شۇ قەبىلىلەرنىڭ نامى بىلەن ئاتالدى.

يۈسۈپ ۋە ئۇنىڭ قېرىنداشلىرى

37 [1] ياقۇپ ئۆز ئاتىسى تۇرغان قانان رايونىدا ئولتۇراقلىشىپ قالدى.
[2] تۆۋەندىكىلەر ياقۇپ ئائىلىسىنىڭ ئىش ـ ئىزلىرىدۇر.
يۈسۈپ ئون يەتتە ياشقا كىرگەن چاغلىرىدا، ھەمىشە ئاتىسىنىڭ كىچىك خوتۇنلىرى بىلھا ۋە زىلپانىڭ ئوغۇللىرىغا ياردەملىشىپ، قوي باققىلى چىقاتتى.

ئۇ ئاكىلىرىنىڭ قىلغان يامان ئىشلىرىنى ئاتىسىغا مەلۇم قىلىپ تۇراتتى.
3 ئىسرائىل يۈسۈپنى باشقا ئوغۇللىرىدىن بەكرەك ياخشى كۆرەتتى. چۈنكى،
يۈسۈپ ئۇنىڭ قېرىغان ۋاقتىدا تاپقان بالىسى ئىدى. ئىسرائىل يۈسۈپكە بىر
ئالا تون تىكتۈرۈپ بەردى. 4 ئاتىلىرىنىڭ ئۇنى ئۆزلىرىدىن ئارتۇق
كۆرىدىغانلىقىنى سەزگەن ئاكىلىرى يۈسۈپكە شۇنچىلىك ئۆچمەنلىك
قىلاتتىكى، ھەتتا ئۇنىڭغا سىلىق گەپمۇ قىلمايتتى.
5 بىر كۈنى يۈسۈپ چۈش كۆرۈپ، ئۇنى ئاكىلىرىغا ئېيتىپ بەردى. ئۇلار
ئۇنىڭغا بۇرۇنقىدىنمۇ ئۆچ بولۇپ كەتتى. 6 ئۇ:
— قۇلاق سېلىڭلار! كۆرگەن چۈشۈمنى سىلەرگە ئېيتىپ بېرەي. 7 بىز
ھەممەيلەن ئېتىزدا بۇغداي باغلاۋاتقۇدەكمىز. مېنىڭ باغلىغان بۇغدىيىم
تىكلىنىپ تۇز تۇرغۇدەك، سىلەرنىڭ باغلىغانلىرىڭلار مېنىڭكىنىڭ ئەتراپىدا
بېشىنى ئېگىپ تەزىم قىلىپ تۇرغۇدەك! — دېدى.
8 ئاكىلىرى ئۇنىڭدىن:
— سەن پادىشاھ بولۇپ، بىزگە ھۆكۈمرانلىق قىلماقچىمۇ؟ — دەپ
سورىدى. يۈسۈپ چۈشىنى ئاكىلىرىغا ئۆرۈپ بەرگەنلىكىدىن، ئۇلار ئۇنىڭغا
تېخىمۇ ئۆچ بولۇپ كەتتى.
9 كېيىن، يۈسۈپ يەنە بىر چۈش كۆرۈپ، ئۇنىمۇ ئاكىلىرىغا ئېيتىپ بېرىپ،
ئۇلارغا:
— مەن يەنە بىر چۈش كۆرۈپتىمەن. چۈشۈمدە قۇياش، ئاي، ۋە ئون بىر
يۇلتۇز ماڭا تەزىم قىلىپ تۇرغۇدەك! — دېدى.
10 يۈسۈپ بۇ چۈشنى ئاتىسىغىمۇ ئېيتىپ بەردى. ئاتىسى ئۇنى ئەيىبلەپ:
— قانداق چۈش بۇ؟ سەن ئاناڭ، ئاكىلىرىڭ ۋە مېنىڭ ساڭا باش ئېگىپ
تەزىم قىلىشىمىزنى ئويلامسەن؟ — دېدى.
11 بۇنىڭ بىلەن، يۈسۈپنىڭ ئاكىلىرى ئۇنىڭغا ئىنتايىن ھەسەت
قىلىشىدىغان بولۇپ قالدى. لېكىن، ئاتىسى بۇ ئىشنى كۆڭلىگە پۈكۈپ قويدى.

يۈسۈپنىڭ مىسىرغا سېتىلىشى

[12] بىر كۈنى، يۈسۈپنىڭ ئاكىلىرى شەكەمدىكى يايلاقتا ئاتىسىنىڭ
قويلىرىنى باقتىلى بارغانىدى.
[13] ئىسرائىل يۈسۈپكە:
— ئاكىلىرىڭ شەكەمدە قوي بېقىۋاتىدۇ. سەن ئۇلارنىڭ يېنىغا بېرىپ
يوقلاپ كەلگىن، — دېدى.
— ماقۇل، باراي، — دەپ جاۋاب بەردى يۈسۈپ.
[14] ئاتىسى ئۇنىڭغا:
— سەن ئاكىلىرىڭنىڭ ۋە پادىلارنىڭ ئامان-ئېسەن ياكى ئەمەسلىكىنى
كۆرۈپ كېلىپ، ماڭا خەۋەر قىلغىن، — دېدى. بۇنىڭ بىلەن، ئاتىسى ھېبرون
جىلغىسىدىن ئۇنى يولغا سالدى.
يۈسۈپ شەكەمگە بېرىپ، [15] دالادا ئاكىلىرىنى ئىزدەپ يۈرگەندە، بىر
كىشى ئۇنى كۆرۈپ:
— كىمنى ئىزدەيسەن؟ — دەپ سورىدى.
[16] — ئاكىلىرىمنى ئىزدەۋاتىمەن. ئۇلارنىڭ قەيەردە قوي بېقىۋاتقانلىقىنى
ئېيتىپ بەرسىڭىز، — دېدى ئۇ.
[17] ئۇ كىشى:
— ئۇلار كېتىپ قالدى. ئۇلارنىڭ دوتانغا بارماقچى بولغانلىقىنى ئاڭلىدىم،
— دېدى.
شۇنىڭ بىلەن، يۈسۈپ ئاكىلىرىنىڭ كەينىدىن مېڭىپ، ئۇلارنى دوتاندىن
تاپتى.
[18] ئۇلار يۈسۈپنى يىراقتىن كۆرۈپ، ئۇ يېتىپ كەلگۈچە مەسلىھەتلىشىپ،
ئۇنى ئۆلتۈرۈۋەتمەكچى بولۇشتى. [19] ئۇلار ئۆزئارا:
— ھېلىقى چۈش پىرى كەپتۇ. [20] مۇنداق قىلايلى! بىز ئۇنى ئۆلتۈرۈپ،

ئۆلۈكىنى سۆيى قۇرۇپ كەتكەن قۇدۇققا تاشلىۋېتىپ، يىرتقۇچ هايۋان يەپ كېتىپتۇ، دەيلى. قېنى، ئۇنىڭ چۈشىنىڭ ئەمەلگە ئاشقىنىنى بىر كۆرەيلى، — دېيىشتى.

[21] ئۇلارنىڭ سۇيىقەستىنى ئاڭلىغان رۇبېن يۈسۈپنى قۇتقۇزۇۋالماقچى بولۇپ:

— ئۇنى ئۆلتۈرسەك بولمايدۇ! [22] ئۇنى زەخىملەندۈرمەي، چۆلدىكى سۆيى قۇرۇپ كەتكەن بۇ قۇدۇققا تاشلىۋەتسەكلا بولدى، — دېدى.

ئۇنىڭ بۇنداق دېيىشدىكى مەقسەت، كېيىن يۈسۈپنى بىر ئامال قىلىپ ئۇلارنىڭ قولىدىن قۇتۇلدۇرۇپ، ئاتىسىغا قايتۇرۇپ بېرىش ئىدى.

[23-24] يۈسۈپ ئاكىلىرىنىڭ يېنىغا كېلىش بىلەنلا، ئۇلار ئۇنى تۇتۇپ، ئۇچىسىدىكى ئالا تونىنى سالدۇرۇۋېلىپ، ئۇنى بىر سۈسىز قۇدۇققا تاشلىۋەتتى.

[25] ئۇلار تاماققا ئولتۇرغىنىدا، بىر توپ ئىسمائىل قەبىلىسىدىن بولغان سودىگەرلەر كارۋىنىنىڭ گىلئادتىن مىسىر تەرەپكە كېتىۋاتقانلىقىنى كۆردى. ئۇلار تۆگىلىرىگە دورا ـ دەرمان، مەلهەم ۋە مۇرمەككىلەرنى ئارتىپ كەلگەندى. [26] يەهۇدا ئۆز قېرىنداشلىرىغا:

— بىزنىڭ ئۆز ئىنىمىزنى ئۆلتۈرۈپ، جىنايىتىمىزنى يوشۇرۇشىمىزنىڭ پايدىسى نېمە؟ [27] ئۇنى ئۆزىمىز قول سېلىپ ئۆلتۈرگىنىمىزدىن كۆرە، ئىسمائىللارغا سېتىۋەتكىنىمىز تۈزۈك. ئۇ قانداقلا بولمىسۇن بىزنىڭ ئىنىمىز، بىزنىڭ قان قېرىندىشىمىز، — دېدى. قېرىنداشلىرى بۇنىڭغا قوشۇلدى.
[28] شۇڭا، مىدىياندىن كەلگەن ئىسمائىل قەبىلىسىدىكى سودىگەرلەر ئۇ يەردىن ئۆتكەندە، يۈسۈپنىڭ ئاكىلىرى ئۇنى قۇدۇقتىن چىقىرىپ، يىگىرمە كۈمۈش تەڭگىگە باھالىشىپ، ئىسمائىللارغا سېتىۋەتتى. بۇ كىشىلەر يۈسۈپنى مىسىرغا ئېلىپ كەتتى.

[29] يۈسۈپ سودىگەرلەرگە سېتىلغاندا، رۇبېن يوق ئىدى. ئۇ قايتىپ

كەلگەندىن كېيىن، قۇدۇقنىڭ يېنىغا بېرىپ، يۈسۈپنىڭ يوقلۇقىنى كۆرۈپ،
ئېچىنغان ھالدا كىيىملىرىنى يىرتىپ، [30] قېرىنداشلىرى تۇرغان يەرگە بېرىپ:
— يۈسۈپ يوق تۇرىدۇ! ئۆيگە قانداق بارىمەن؟ — دېدى.
[31] ئۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ئۆچكىدىن بىرنى بوغۇزلاپ، يۈسۈپنىڭ ئالا تونىنى
ئۆچكىنىڭ قېنىغا مىلەپ، [32] ئاتىسىنىڭ ئالدىغا ئاپىرىپ:
— بىز بۇ ئالا تونىنى تېپىۋالدۇق، بۇ يۈسۈپنىڭكىمۇ قانداق؟ — دېدى.
[33] ياقۇپ بۇ تونىنى تونۇپ:
— بۇ مېنىڭ ئوغلۇمنىڭكىغۇ! ئۇ جەزمەن يىرتقۇچ ھايۋانلارغا يەم بوپتۇ! —
دېدى.
[34] ياقۇپ ھەسرەتتە كىيىملىرىنى يىرتىپ تاشلاپ، ماتەم كىيىمىنى
كىيىپ، ئوغلى ئۈچۈن ئۇزۇنغىچە ھازا تۇتتى. [35] ئۇنىڭ قىز ـ ئوغۇللىرىنىڭ
ھەممىسى ئۇنىڭغا تەسەللى بەرسىمۇ، قوبۇل قىلمىدى. ئۇ:
— مەن تاكى ئۆلگۈچە، ئوغلۇمغا ھازا تۇتىمەن! — دېدى.
ئۇ ئوغلى يۈسۈپ ئۈچۈن داۋاملىق ھەسرەت چەكتى.
[36] شۇ ئارىلىقتا، مىدىياندىن كەلگەن ھېلىقى سودىگەرلەر يۈسۈپنى
مىسىرغا ئاپىرىپ، ئۇنى پادىشاھنىڭ بىر ئەمەلدارى — ياساۋۇللار باشلىقى
پوتىفارغا سېتىۋەتكەندى.

يەھۇدا بىلەن تامار

38
[1] شۇ كۈنلەردە، يەھۇدا ئۆز قېرىنداشلىرىنىڭ يېنىدىن كېتىپ،
ئادۇللام يېزىسىدىكى ھىرا دېگەن كىشىنىڭ يېنىغا چۈشتى.
[2] يەھۇدا ئۇ يەردە ئىمانسىز قانانلىق شۇئانىڭ قىزى بىلەن تونۇشۇپ، ئۇنى
نىكاھىغا ئالدى. [3] قىز ھامىلىدار بولۇپ، بىر ئوغۇل تۇغدى. يەھۇدا ئۇنىڭ
ئىسمىنى ئېر قويدى. [4] قىز يەنە ھامىلىدار بولۇپ، ئىككىنچى ئوغلىنى تۇغدى.

ئۇنىڭ ئىسمىنى ئونان قويدى. [5] كېيىن، ئۇچىنچى ئوغلىنى تۇغدى. ئۇنىڭ ئىسمىنى شالاھ قويدى. شالاھ تۇغۇلغاندا، ئۇلار كەزىب دېگەن يەردە ئىدى.

[6] يەھۇدا تۇنجى ئوغلى ئېرگە تامار ئىسىملىك بىر قىزنى ئېلىپ بەردى. [7] ئېرنىڭ قىلىقى پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل بولغاچقا، پەرۋەردىگار ئۇنىڭ جېنىنى ئالدى.

[8] بۇ چاغدا، يەھۇدا ئېرنىڭ ئىنىسى ئونانغا:

— سەن بېرىپ يەڭگەڭ بىلەن ئۆيلىنىپ، ئاكاڭنىڭ نەسلىنى داۋاملاشتۇر. بۇ سېنىڭ قىلىشقا تېگىشلىك بۇرچۇڭ، — دېدى.

[9] لېكىن، ئونان تۇغۇلىدىغان بالا ئۆزىنىڭ بولمايدىغانلىقىنى بىلىپ، ھەر قېتىم يەڭگىسى بىلەن بىر ئورۇندا ياتقاندا ئاكىسىغا نەسىل قالدۇرماسلىق ئۈچۈن، مەقسەتلىك ھالدا مەنىنى يەرگە ئاقتۇرۇۋېتەتتى. [10] ئۇنىڭ قىلمىشلىرى پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل بولغاچقا، پەرۋەردىگار ئۇنىڭمۇ جېنىنى ئالدى.

[11] ئاندىن، يەھۇدا كېلىنى تامارغا:

— ئوغلۇم شالاھ چوڭ بولغۇچە، ئاتاڭنىڭ ئۆيىدە تۇل ئولتۇرۇپ تۇرغىن، — دېدى. ئۇ شالاھنىڭمۇ ئىككى ئاكىسىدەك ئۆلۈپ كېتىشىدىن قورقۇپ، شۇنداق دېگەنىدى. شۇڭا، تامار ئاتىسىنىڭ ئۆيىگە قايتىپ كەتتى.

[12] مەلۇم مەزگىلدىن كېيىن، يەھۇدانىڭ ئايالى بولغان شۇئانىڭ قىزى ئالەمدىن ئۆتتى. قارىلىق تۇتۇش ۋاقتى ئۆتكەندىن كېيىن، ئۇ ئادۇللاملىق دوستى ھىرا بىلەن بىللە تىمناھ دېگەن يەرگە باردى. ئۇ يەردە ئۇنىڭ خىزمەتچىلىرى قوي قىرقىۋاتاتتى.

[13] بىرەيلەن تامارغا قېيناتىسىنىڭ تىمناھ دېگەن يەرگە قوي قىرقىغىلى بارىدىغانلىقىنى ئېيتقاندى. [14] بۇنىڭدىن خەۋەر تاپقان تامار تۇل خوتۇنلۇق كىيىمىنى سېلىۋېتىپ، باشقا كىيىملەرنى كىيىۋېلىپ، باشقىلارغا ئۆزىنى تونۇتماسلىق ئۈچۈن يۈزىگە چۈمپەردە تارتىپ، تىمناھ يولى ئۈستىدىكى

ئېنائىم شەھىرىنىڭ دەرۋازىسىغا بېرىپ ئولتۇردى. چۈنكى، ئۇ يەھۇدانىڭ كىچىك ئوغلى شالاھ چوڭ بولۇپ قالغان بولسىمۇ، يەھۇدانىڭ ئۆزىنى ئۇنىڭغا نىكاھلىمايدىغانلىقىنى تونۇپ يەتكەنىدى.
[15] يەھۇدا ئۇنى كۆرگىنىدە، پاھىشە ئايال دەپ قارىدى، چۈنكى ئۇ يۈزىنى يېپىۋالغانىدى. [16] يەھۇدا ئۇنىڭ ئۆز كېلىنى ئىكەنلىكىنى بىلمەي، يولنىڭ چېتىگە بېرىپ، ئۇنىڭدىن:
ــ نېمە تەلەپ قىلىسەن؟ ــ دەپ سورىدى.
ــ مەن بىلەن بىر ئورۇندا ياتىسىڭىز، ماڭا نېمە بېرىسىز؟ ــ دېدى تامار.
[17] ــ ماللىرىمنىڭ ئىچىدىن بىر ئوغلاق ئەۋەتىپ بېرىمەن، ــ دەپ جاۋاب بەردى ئۇ.
ــ خوپ، ئوغلاقنى ئەكېلىپ بەرگۈچە، بىرەر نەرسىڭىزنى گۆرۈگە قويۇپ كېتىڭ، ــ دېدى تامار.
[18] ــ گۆرۈگە نېمە تەلەپ قىلىسەن؟ ــ دەپ سورىدى ئۇ.
تامار:
ــ بوينىڭىزغا ئېسىقلىق مۆھرىڭىز بىلەن قولىڭىزدىكى ھاسىڭىزنى، ــ دېدى.
شۇنىڭ بىلەن، يەھۇدا بۇ نەرسىلەرنى تامارغا بېرىپ، ئۇنىڭ بىلەن بىر ئورۇندا ياتتى، تامار ھامىلدار بولۇپ قالدى. [19] تامار ئاتىسىنىڭ ئۆيىگە قايتىپ بېرىپ، يۈزىدىكى چۈمپەردىسىنى ئېلىۋېتىپ، تۇللۇق كىيىملىرىنى قايتا كىيىۋالدى.
[20] يەھۇدا دوستى ھىرانى ئۇ ئايالغا بىر ئوغلاق ئاپىرىپ بېرىپ، گۆرۈگە قويغان نەرسىلىرىنى قايتۇرۇپ كېلىشكە ئەۋەتتى. لېكىن، ھىرا ئۇنى تاپالمىدى. [21] ھىرا ئېنائىم شەھىرىدىكى كىشىلەردىن:
ــ بۇرۇن يول بويىدا تۇرغان ھېلىقى پاھىشە ئايال نەگە كەتتى؟ ــ دەپ سورىدى.

ئۇلار:

ــ بۇ يەردە پاھىشە ئايال زادىلا بولۇپ باقمىغان، ــ دەپ جاۋاب بېرىشتى.

[22] ھىرا يەھۇدانىڭ يېنىغا بېرىپ، ئۇنىڭغا:

ــ ئۇنى تاپالمىدىم. ئۇنىڭ ئۈستىگە، شۇ يەرلىك كىشىلەر: «بۇ يەردە پاھىشە ئايال بولۇپ باققان ئەمەس!» دېيىشىدۇ، ــ دېدى.

[23] يەھۇدا ئۇنىڭغا:

ــ بوپتۇ، ئۇ نەرسىلەرنى ئالسا ئالسۇن، باشقىلارنىڭ مەسخىرىسىگە قالمايلى. ھەر ھالدا مەن ئوغلاقنى ئەۋەتتىم. بىراق، سەن ئۇنى تاپالماپسەن، ــ دېدى.

[24] ئۈچ ئايچە ئۆتكەندىن كېيىن، بىرەيلەن يەھۇداغا:

ــ كېلىنىڭ تامار بۇزۇقچىلىق قىلىپ، ھامىلدار بوپتۇ، ــ دېدى.

ــ ئۇنى ئەكېلىپ ئوتقا تاشلاڭلار! ــ دەپ غەزەپ بىلەن بۇيرۇق قىلدى يەھۇدا.

[25] تامار ئۆيدىن ئېلىپ چىقىلغاندا، قېيناتىسىغا ئادەم ئەۋەتىپ:

ــ مەن بۇ نەرسىلەرنىڭ ئىگىسىدىن ھامىلدار بولدۇم. قاراپ بېقىڭ! بۇ مۆھۈر ۋە ھاسا كىمنىڭ؟ ــ دېدى.

[26] يەھۇدا بۇ نەرسىلەرنى تونۇپ:

ــ بۇنىڭغا مەن ئەيىبلىك! مەن ئەسلىدە ئۇنى ئوغلۇم شالاھقا ئېلىپ بېرىشىم كېرەك ئىدى، ــ دېدى.

شۇنىڭدىن كېيىن، يەھۇدا ئۇنىڭ بىلەن قايتا بىر ئورۇندا ياتمىدى.

[27] تامار ئاي ـ كۈنى توشقاندا، قوشكېزەككە ھامىلدار بولغانلىقىنى بىلدى.
[28] ئۇنىڭ تولغىقى تۇتۇپ، بىر بالىنىڭ بىر قولى چىقتى. تۇغۇت ئانىسى ئۇ قولنى تۇتۇپ، ئۇنىڭغا قىزىل يىپ باغلاپ قويۇپ:

ــ بۇ ئاۋۋال تۇغۇلغىنى، ــ دېدى. [29] لېكىن، بالا قولىنى تارتىپ ئەكىرىپ

كېتىپ، يەنە بىرى ئاۋۋال تۇغۇلدى. شۇڭا، تۇغۇت ئانىسى:
— سەن تالىشىپ، قانداقمۇ قېرىندىشىڭنىڭ ئالدىدا چىقىۋالدىڭ؟ —
دەپ، بالىنىڭ ئىسمىنى پارەس [مەنىسى «تالىشىپ چىققان»] دەپ قويدى.
30 كەيىندىن، قىزىل يىپ باغلاپ قويۇلغىنى تۇغۇلدى. ئۇنىڭ قولىغا قىپقىزىل
يىپ باغلانغان بولغاچقا، ئۇنىڭغا زەراھ [مەنىسى «قىپقىزىل»] دەپ ئىسىم
قويدى.

يۈسۈپ بىلەن پوتىفارنىڭ ئايالى

39
1 ئىسمائىل قەبىلىسىدىكى سودىگەرلەر يۈسۈپنى مىسىرغا
ئەكېلىپ، مىسىر پادىشاھىنىڭ بىر ئەمەلدارى — ياساۋۇللار
باشلىقى پوتىفارغا ساتقانىدى. 2 پەرۋەردىگار يۈسۈپكە يار بولۇپ، ئۇنىڭ
ھەممە ئىشلىرىنى ئوڭ قىلدى. ئۇ مىسىرلىق خوجايىنىنىڭ ئۆيىدە تۇردى.
3 پوتىفار پەرۋەردىگارنىڭ يۈسۈپكە يار بولۇپ، ئۇنىڭ ھەممە ئىشلىرىنى ئوڭ
قىلغانلىقىنى بايقىدى. 4 پوتىفار ئۇنىڭدىن رازى بولۇپ، ئۇنى شەخسىي
ياردەمچى قىلىپ، ئائىلە ئىشلىرى ۋە پۈتۈن تەئەللۇقاتىنى باشقۇرۇشقا
تەيىنلىدى. 5 شۇ ۋاقىتتىن باشلاپ، پەرۋەردىگار پوتىفارنىڭ پۈتۈن
ئائىلىسىگە، مال ـ چارۋىلىرىغا ۋە تېرىقچىلىقىغا بەخت ئاتا قىلدى. 6 پوتىفار
ھەممىنى يۈسۈپنىڭ باشقۇرۇشىغا تاپشۇرۇپ، ئۆزىنىڭ يېمەك ـ ئىچمىكىدىن
باشقا ھېچ ئىش بىلەن كارى بولمايدىغان بولدى.
يۈسۈپ كېلىشكەن، چىرايلىق يىگىت ئىدى. 7 ئۇزۇن ئۆتمەي، ئۇنىڭغا
خوجايىنىنىڭ ئايالىنىڭ كۆزى چۈشۈپ قېلىپ، ئۇنىڭغا:
— كەل، مەن بىلەن بىر ئورۇندا يات! — دېدى.
8 يۈسۈپ رەت قىلىپ:
— ئويلاپ كۆرۈڭ، خوجايىنىم بارلىق تەئەللۇقاتىنى مېنىڭ باشقۇرۇشۇمغا

تاپشۇردى. مەن بولغاچقا، ئۇ پۈتۈن ئائىلە ئىشلىرىغا باش قاتۇرمايدۇ. [9] بۇ
ئائىلىدە مەن ئۇنىڭغا ئوخشاش ھوقۇقلۇق. سىزدىن باشقا ھەممىنى ماڭا
تاپشۇردى. سىز ئۇنىڭ ئايالى تۇرسىڭىز، مەن قانداقمۇ بۇنداق ئەخلاقسىز
ئىشنى قىلىپ، خۇدانىڭ ئالدىدا گۇناھكار بولاي؟ — دېدى.
[10] پوتىفارنىڭ ئايالى ھەر كۈنى شېرىن سۆزلەر بىلەن يۈسۈپنى ئۆزىگە
تارتىسىمۇ، يۈسۈپ ئۇنىڭ بىلەن بىر ئورۇندا ياتماق تۈگۈل، ئۇنىڭ بىلەن بىر
يەردە ئولتۇرۇشنىمۇ رەت قىلىپ كەلدى.
[11] بىر كۈنى، يۈسۈپ ئۆز ئىشى بىلەن ئۆيگە كىردى. ئۇ چاغدا، ئۆيدە
باشقا خىزمەتچىلەر يوق ئىدى. [12] پوتىفارنىڭ ئايالى يۈسۈپنىڭ تونىغا
ئېسىلىۋېلىپ:
— كەلگىن، بىر ئورۇندا ياتايلى! — دېدى. بىراق، يۈسۈپ قېچىپ،
تاشقىرىغا چىقىپ كەتتى. تونى بولسا ئايالنىڭ قولىدا قالدى. [13] ئۇ يۈسۈپنىڭ
تونىنى تاشلاپ قېچىپ چىقىپ كەتكىنىنى كۆرۈپ، [14] چۇقان سېلىپ، ئۆي
خىزمەتچىلىرىنى چاقىرىپ، ئۇلارغا:
— قاراڭلار، ئېرىم ئەكەلگەن ئىبرانىي قۇل بىزگە ھاقارەت كەلتۈردى. ئۇ
مېنىڭ ھۇجرامغا كىرىپ، نومۇسۇمغا تەگمەكچى بولغانىدى، مەن ئاۋازىمنىڭ
بارىچە ۋارقىرىدىم. [15] ئۇ مېنىڭ ۋارقىرىغىنىمنى ئاڭلاپ، تونىنى ئېلىشقىمۇ
ئۈلگۈرەلمەي، قېچىپ چىقىپ كەتتى، — دېدى.
[16] ئۇ يۈسۈپنىڭ تونىنى بەرمەي، ئېرىنىڭ كېلىشىنى كۈتتى. [17] ئېرى
كەلگەندە، ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى:
— سىز ئەكەلگەن ھېلىقى ئىبرانىي قۇل مېنىڭ ھۇجرامغا كىرىپ، ماڭا
ھاقارەت كەلتۈردى. [18] مەن ۋارقىرىغانىدىم، ئۇ تونىنى ئېلىشقىمۇ
ئۈلگۈرەلمەي، قېچىپ چىقىپ كەتتى.
[19] يۈسۈپنىڭ خوجايىنى ئايالىنىڭ: «سېنىڭ قۇلۇڭنىڭ ماڭا قىلغان
مۇئامىلىسى مانا!» دېگەن سۆزىنى ئاڭلاپ، ئىنتايىن غەزەپلەندى. [20] ئۇ

يۈسۈپنى تۇتۇپ، ئوردا زىندانىغا قاماپ قويدى. بۇنىڭ بىلەن، يۈسۈپ ئۇ
يەردە قاماقتا بولۇپ قالدى.
21 لېكىن، پەرۋەردىگار يۈسۈپكە يار بولۇپ، ئۇنىڭغا مېھىر ـ شەپقەت
كۆرسەتتى. شۇڭا، زىندان باشقۇرغۇچى ئۇنى ياخشى كۆرۈپ قېلىپ، 22 ئۇنى
زىنداندىكى باشقا جىنايەتچىلەرنى باشقۇرۇش ۋە زىندان ئىشلىرىغا مەسئۇل
بولۇشقا تەيىنلىدى. 23 يۈسۈپ مەسئۇل بولغان ئىشلارغا زىندان باشقۇرغۇچى
باش قاتۇرمايدىغان بولدى. چۈنكى، پەرۋەردىگار يۈسۈپكە يار بولغاچقا، ئۇ
باشقۇرغان ھەممە ئىشلار ئوڭۇشلۇق بولغانىدى.

يۈسۈپنىڭ تۇرمىداشلىرىنىڭ چۈشلىرىگە تەبىر بېرىشى

40

1 مەلۇم مەزگىل ئۆتكەندىن كېيىن، مىسىر پادىشاھىنىڭ باش
ساقىيى بىلەن باش ناۋىيى پادىشاھنىڭ ئالدىدا خاتالىق ئۆتكۈزدى.
2 پادىشاھ غەزەپلىنىپ، 3 بۇ ئىككى يۇقىرى ئەمەلدارنى ياساۋۇل
مەھكىمىسىدىكى زىندانغا، يۈسۈپ بىلەن بىر يەرگە قامىدى. 4 ياساۋۇل بېگى
يۈسۈپنى بۇ ئىككى ئەمەلدارنى كۈتۈشكە ئورۇنلاشتۇردى. ئۇلار زىنداندا
بىرمەزگىل بىللە تۇردى.
5 بىر كۈنى كېچىدە باش ساقىي بىلەن باش ناۋاي چۈش كۆردى.
ئىككىيلەننىڭ كۆرگەن چۈشلىرىنىڭ مەنىسى ئوخشىمايتتى. 6 ئەتىسى
ئەتىگەندە، يۈسۈپ ئۇلارنى يوقلاپ كىرگىنىدە، ئۇلارنىڭ كۆڭلىنىڭ
بىئاراملىقىنى بىلدى. 7 ئۇ ئۇلاردىن:
ــ سىلەر بۈگۈن نېمانچىلا پەرىشان؟ ــ دەپ سورىدى.
8 ئۇلار:
ــ ئىككىمىز ئاخشام چۈش كۆردۇق. لېكىن، چۈشىمىزنىڭ مەنىسىنى
يېشىپ بېرىدىغان ئادەم يوق، ــ دەپ جاۋاب بېرىشتى.

يۈسۈپ ئۇلارغا:
ــ چۈشكە تەبىر بېرىش قابىلىيىتى خۇدادىن كېلىدۇ. چۈشۈڭلارنى ماڭا ئېيتىپ بېرىڭلار، ــ دېدى.
[9] بۇنىڭ بىلەن، باش ساقىي مۇنداق دېدى:
ــ چۈشۈمدە ئالدىمدا بىر تۈپ ئۈزۈم كۆچىتىنىڭ تۇرغانلىقىنى كۆردۈم.
[10] كۆچەتتە ئۈچ تال نوتا شاخ بولۇپ، كۆچەت بىخلاش بىلەنلا چېچەكلەپ، مېۋە پىشتى. [11] قولۇمدا پادىشاھنىڭ شاراب جامى بولۇپ، مەن ئۈزۈملەرنى ئۈزۈپ، شىرىنىسىنى جامغا سىقىپ، جامنى پادىشاھقا سۇندۇم.
[12] يۈسۈپ مۇنداق دېدى:
ــ بۇ چۈشنىڭ مەنىسى مۇنداق: ئۈچ نوتا شاخ ــ ئۈچ كۈننى كۆرسىتىدۇ.
[13] ئۈچ كۈندىن كېيىن، پادىشاھ سىزگە كەڭچىلىك قىلىپ، ئەسلى مەنسىپىڭىزنى بېرىدىكەن. سىز پادىشاھقا بۇرۇن باش ساقىي بولغان ۋاقتىڭىزدىكىدەك يەنە شاراب تۇتىدىكەنسىز. [14] ئەمما، ئىشلىرىڭىز ئوڭۇشلۇق بولغاندا، مېنى ئۇنتۇپ قالماي، ماڭا ھېسداشلىق قىلغايسىز. پادىشاھ ئالدىدا مەن ئۈچۈن گەپ قىلىپ، زىنداندىن چىقىشىمغا ياردەم قىلغايسىز. [15] مەن ئەسلىدە ئىبرانىيمەن، يۇرتۇمدىن ناھەق تۇتۇپ كېلىنگەنمەن. مىسىردىمۇ مېنى زىندانغا تاشلىغۇدەك بىرەر يامان ئىش قىلغىنىم يوق.
[16] يۈسۈپنىڭ باش ساقىينىڭ چۈشىگە ياخشى تەبىر بەرگەنلىكىنى كۆرگەن باش ناۋاي يۈسۈپكە مۇنداق دېدى:
ــ مەنمۇ بىر چۈش كۆرۈپتىمەن. چۈشۈمدە بېشىمدا ئۈچ سېۋەتتە نان بارمىش. [17] ئەڭ ئۈستىدىكى سېۋەتتە پادىشاھ يەيدىغان ھەر خىل ئۇندىن پىشۇرۇلغان نازۇنېمەتلەر بارمىش. لېكىن، ئۇلارنى ئۇچارقاناتلار يەۋاتقۇدەكمىش.
[18] يۈسۈپ مۇنداق دېدى:
ــ بۇ چۈشنىڭ مەنىسى مۇنداق: ئۈچ سېۋەت ئۈچ كۈننى كۆرسىتىدۇ.

[19] ئۈچ كۈندىن كېيىن، پادىشاھ كاللىڭىزنى ئېلىپ، جەسىتىڭىزنى دەرەخكە
ئاسىدىكەن، تېنىڭىزنى بولسا ئۈچارقانات يەيدىكەن.
[20] ئۈچ كۈندىن كېيىن، پادىشاھنىڭ تۇغۇلغان كۈنى بولۇپ، پادىشاھ ئۆز
ئەمەلدارلىرىغا زىياپەت بەردى. ئۇ باش ساقىي بىلەن باش ناۋايىنى زىنداندىن
چىقىرىپ، ئەمەلدارلارنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدى. [21] ئۇ باش ساقىينىڭ
مەنسىپىنى ئەسلىگە كەلتۈردى. [22] باش ناۋايىنى بولسا دارغا ئاستى. بۇ ئىشلار
دەل يۈسۈپنىڭ تەبىرىدەك بولۇپ چىقتى. [23] لېكىن، باش ساقىي بولسا
يۈسۈپنى ئېسىدىن چىقىرىپ، ئۇنى پۈتۈنلەي ئۇنتۇپ قالدى.

يۈسۈپنىڭ پادىشاھنىڭ چۈشىگە تەبىر بېرىشى

41 [1] ئىككى يىلدىن كېيىن مىسىر پادىشاھى مۇنداق بىر چۈش كۆردى:
چۈشىدە ئۇ نىل دەرياسىنىڭ بويىدا تۇرۇپتۇ. [2] يەتتە تۇياق ساغلام
ھەم سېمىز كالا دەريادىن چىقىپ، قىرغاقتىكى قومۇشلۇقتا ئوتلاپتۇ.
[3] ئارقىدىن، سەت ۋە قوتۇر يەتتە تۇياق چىقىپ، قىرغاقتىكى ئۇ يەتتە سېمىز
كالىنىڭ يېنىدا تۇرۇپتۇ. [4] بۇ يەتتە قوتۇر كالا ھېلىقى يەتتە سېمىز كالىنى
يەۋېتىپتۇ. بۇ چاغدا پادىشاھ ئويغىنىپ كېتىپتۇ.
[5] ئۇ قايتا ئۇيقۇغا كېتىپ، يەنە بىر چۈش كۆردى: ئۇ بىر تۈپ بۇغداينىڭ
تولۇق ۋە يېتىلگەن يەتتە دانە باشاق چىقارغانلىقىنى كۆرۈپتۇ. [6] كەينىدىن،
ھېلىقى بۇغداي يەنە ئىسسىق شامالدىن سولىشىپ قالغان پۇچەك يەتتە
باشاق چىقىرىپتۇ. [7] بۇ يەتتە باشاق ھېلىقى تولۇق يېتىلگەن يەتتە باشاقنى
يۇتۇۋاپتۇ. پادىشاھ ئويغانسا، بۇ چۈشى ئىكەن. [8] تاڭ ئاتقاندا، پادىشاھ بىئارام
بولۇپ، ئادەم ئەۋەتىپ، مىسىردىكى پۈتۈن تەبىرچىلەر بىلەن دانىشمەنلەرنى
چاقىرتىپ، چۈشلىرىنى ئۇلارغا ئېيتىپ بەردى. لېكىن، ئۇنىڭ چۈشلىرىگە
ھېچكىم تەبىر بېرەلمىدى.

[9] بۇ چاغدا، باش ساقىي پادىشاھقا مۇنداق دېدى:
— بۈگۈن ئويلاپ باقسام، مېنىڭ ئۆتكۈزگەن خاتالىقىم ئېسىمگە كەلدى.
[10] بىر قېتىم، جانابلىرى بىزگە قاتتىق غەزەپلىنىپ، باش ناۋاي بىلەن مېنى
ياساۋۇل مەھكىمىسىدىكى زىندانغا قامىتىپ قويغانىدىلا. [11] بىر كۈنى كېچىدە،
بىز ئىككىلىمىز چۈش كۆرۈپتۇق. كۆرگەن چۈشلىرىمىزنىڭ مەنىسى
ئوخشىمايتتى. [12] ئۇ چاغدا، بىر ئىبرانىي ياش بىز بىلەن بىر زىنداندا ئىدى. ئۇ
ئەسلىدە ياساۋۇل بېگىنىڭ خىزمەتكارى ئىكەن. ئىككىمىز چۈشىمىزنى
ئۇنىڭغا ئېيتىپ بەرسەك، ئۇ چۈشىمىزگە تەبىر بەرگەنىدى. [13] نەتىجىدە،
ئىشلار دەل ئۇنىڭ تەبىرىدەك بولۇپ چىقتى. جانابلىرى مېنىڭ مەنسىپىمنى
ئەسلىگە كەلتۈرۈپ، باش ناۋاينى دارغا ئاستىلا.
[14] پادىشاھ يۈسۈپنى چاقىرىپ كېلىشكە ئادەم ئەۋەتتى. ئۇلار دەرھال
بېرىپ، ئۇنى زىنداندىن چىقىرىپ، چاچ-ساقاللىرىنى چۈشۈرتۈپ،
كىيىملىرىنى يەڭگۈشلەپ، پادىشاھنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدى. [15] پادىشاھ
ئۇنىڭغا:
— مەن بىر چۈش كۆرگەنىدىم. چۈشۈمگە ھېچكىم تەبىر بېرەلمىدى.
بىراق ئاڭلىشىمچە، سەن تەبىر بېرەلەيدىكەنسەن، — دېدى.
[16] يۈسۈپ:
— جانابلىرى، مەن شەخسەن ئۆزۈم چۈشكە تەبىر بېرەلمەيمەن.
لېكىن، خۇدا ئۆزلىرىگە ياخشى تەبىر بېرىدۇ، — دەپ جاۋاب بەردى.
[17] پادىشاھ مۇنداق دېدى:
— چۈشۈمدە مەن نىل دەرياسىنىڭ بويىدا تۇرۇپتىمىشمەن. [18] يەتتە
تۇياق ساغلام ھەم سېمىز كالا دەريادىن چىقىپ، قىرغاقتىكى قومۇشلۇقتا
ئوتلاۋاتاتتى. [19] ئارقىدىن يەنە يەتتە تۇياق سەت قوتۇر ۋە ئاۋاق كالا دەريادىن
چىقتى. مەن بۇرۇن مىسىردا بۇنداق قورقۇنچلۇق كالا كۆرۈپ باقمىغانىدىم.
[20] بۇ قوتۇر كالىلار ھېلىقى سېمىز كالىلارنى يەۋەتتى. [21] لېكىن، يەنىلا

بۇرۇنقىدەك سەت ئىدىكى، سېمىز كاللىلارنى يەۋەتكەندەك تۇرمايتتى. بۇ چاغدا، مەن ئويغىنىپ كەتتىم.

[22] كەيىندىن، يەنە بىر چۈش كۆردۈم. چۈشۈمدە بىر تۈپ بۇغداي يەتتە دانە تولۇق ۋە يېتىلگەن باشاق چىقاردى. [23] كەيىندىن، يەنە يەتتە دانە ئىسسىق شامالدىن سولىشىپ كەتكەن ئاجىز ۋە پۇچەك باشاق چىقاردى. [24] بۇ دانىسىز باشاقلار ھېلىقى تولۇق يېتىلگەن باشاقلارنى يۇتۇۋەتتى. مەن بۇ چۈشنى تەبىرچىلەرگە ئېيتىپ بەرگەنىدىم، لېكىن ھېچكىم تەبىر بېرەلمىدى.

[25] يۈسۈپ پادىشاھقا مۇنداق دېدى:

ــ بۇ ئىككى چۈشنىڭ مەنىسى بىردۇر. خۇدا ئۆزى قىلماقچى بولغان ئىشلارنى جانابلىرىغا ئالدىن بىلدۈرۈپتۇ. [26] يەتتە سېمىز كالا يەتتە يىلنى كۆرسىتىدۇ. تولۇق يېتىلگەن يەتتە باشاقمۇ يەتتە يىلنى كۆرسىتىدۇ. بۇ ئىككى چۈشنىڭ مەنىسى ئوخشاش. [27] كەيىندىن چىققان يەتتە قوتۇر كالا بىلەن ئىسسىق شامالدىن سولىشىپ كەتكەن يەتتە پۇچەك باشاق بولسا يەتتە قەھەتچىلىك يىلنى كۆرسىتىدۇ. [28] دېمەك، پېقىر ھېلى ئۆزلىرىگە دېگىنىمدەك، خۇدا ئۆزى قىلماقچى بولغان ئىشلارنى جانابلىرىغا ئالدىن كۆرسىتىپتۇ. [29] پۈتكۈل مىسىردا مىسلى كۆرۈلمىگەن يەتتە باياشاتچىلىق يىل بولىدۇ. [30] كەيىندىن، يەتتە قەھەتچىلىك يىل بولۇپ، پۈتكۈل مىسىرنى ئاچارچىلىق قاپلاپ، ئىلگىرىكى باياشات يىللارنى كىشىلەرنىڭ يادىدىن چىقىرىۋېتىدۇ. [31] ئاچارچىلىق ئاپەتتى شۇنداق قاتتىق بولىدۇكى، كىشىلەر بۇرۇنقى باياشات يىللارنى ئۇنتۇپ كېتىدۇ. [32] جانابلىرىنىڭ ئوخشاش ئىككى چۈش كۆرۈشلىرى خۇدانىڭ بۇ ئىشلارنى پات ئارىدا جەزمەن ئەمەلگە ئاشۇرىدىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ.

[33] شۇنىڭ ئۈچۈن، جانابلىرىنىڭ دۆلەتنى ئىدارە قىلىشقا ئەقىل ـ پاراسەتلىك ۋە يىراقنى كۆرەلەيدىغان بىر كىشىنى قويۇشلىرىنى [34] ھەم ئەمەلدارلارنى تاللاپ، يەتتە باياشاتچىلىق يىللىرىدا پۈتۈن مەملىكەتتىكى

دېھقانچىلىق مەھسۇلاتلىرىنىڭ بەشتىن بىرىنى يىغىۋېلىشلىرىنى، [35] شۇنداقلا ئۇلارغا كەلگۈسىدىكى باياشاتچىلىق يىللىرىدا ھەر خىل ئاشلىقنى توپلاپ، ھەرقايسى شەھەرلەردە ئاشلىق ساقلاش ھوقۇقىنى بېرىشلىرىنى ۋە ئاشلىق ئىقتىساد قىلىش توغرىسىدا ئەمر چۈشۈرۈش تەكلىپىنى بېرىمەن. [36] كەينى ـ كەيىندىن كېلىدىغان يەتتە قەھەتچىلىك يىلىدا بۇ زاپاس ئاشلىق پۈتۈن مەملىكەت خەلقىنى تەمىنلەپ، خەلقنى ئاچ قېلىپ ئۆلۈپ كېتىشتىن ساقلاپ قالىدۇ.

يۈسۈپنىڭ مىسىرنى ئىدارە قىلىشى

[37] پادىشاھ ۋە ئۇنىڭ ئەمەلدارلىرى يۈسۈپنىڭ بۇ تەكلىپىنى قوللاپ ـ قۇۋۋەتلىدى. [38] شۇنىڭ بىلەن، پادىشاھ ئەمەلدارلىرىغا:

ــ بىز بۇ ئىشنى باشقۇرۇشقا يۈسۈپتىنمۇ لايىق كىشىنى تاپالمايمىز. چۈنكى، ئۇنىڭدا خۇدانىڭ روھى بار ئىكەن! ــ دېدى.

[39] ئاندىن، پادىشاھ يۈسۈپكە:

ــ خۇدا بۇ ئىشلارنى ساڭا ئۇقتۇرغانىكەن، سەن چوقۇم ھەممەيلەندىن ئەقىللىق ۋە يىراقنى كۆرەلەيسەن. [40] مەن سېنى مەملىكىتىمنى ئىدارە قىلىشقا تەيىنلەيمەن. پۈتۈن خەلقىم سېنىڭ ئەمرىڭگە بويسۇنىدۇ. مەملىكىتىمدە پەقەت مېنىڭ ھوقۇقۇملا سەندىن يۇقىرى بولىدۇ. [41] ھازىردىن باشلاپ، سېنى مىسىرنىڭ باش ۋەزىرلىكىگە تەيىنلىدىم، ــ دېدى.

[42] بۇنىڭ بىلەن، پادىشاھ ئۆز بارمىقىدىكى مۆھۈرلۈك ئۈزۈكنى چىقىرىپ، يۈسۈپنىڭ قولىغا سالدى ۋە ئۇچىسىغا كەندىر رەختتىن توقۇلغان ئېسىل تون كىيدۈرۈپ، بوينىغا ئالتۇن زەنجىر ئېسىپ قويدى. [43] ئۇ يەنە يۈسۈپنى ئوردىنىڭ ۋەزىرلىك ھارۋىسىغا ئولتۇرغۇزدى. ھارۋىنىڭ ئالدىدا يول باشلاپ كېتىۋاتقان مۇھاپىزەتچىلەر يول بويىدىكى كىشىلەرنى ئۇنىڭغا تەزىم قىلىشقا

بۇيرۇدى.

شۇنداق قىلىپ، يۈسۈپ باش ۋەزىرلىككە تەيىنلىنىپ، پۈتۈن مەملىكەتنى ئىدارە قىلدى. [44] پادىشاھ يۈسۈپكە:

ــ مەن بولسام پادىشاھ. لېكىن، مىسىردا سېنىڭ رۇخسىتىڭسىز ھەرقانداق ئادەمنىڭ مىدىر ـ سىدىر قىلىشىغا رۇخسەت يوق! ــ دېدى.

[45-46] پادىشاھ يۈسۈپكە مىسىرچە زافانات ـ پانېئاھ دەپ ئىسىم قويدى ۋە ئۇنىڭغا ئون شەھىرىنىڭ روھانىيسى پوتىفېرانىڭ قىزى ئاسېناتنى خوتۇنلۇققا ئېلىپ بەردى.

يۈسۈپ مىسىر پادىشاھىنىڭ خىزمىتىنى قىلىشقا باشلىغان ۋاقتىدا، ئوتتۇز ياشتا ئىدى. ئۇ پادىشاھ ئوردىسىدىن چىقىپ، مىسىرنىڭ ھەرقايسى جايلىرىنى كۆزدىن كەچۈردى. [47] يەتتە باياشاتچىلىق يىلى مەزگىلىدە دېھقانچىلىق مەھسۇلاتىدىن مول ھوسۇل ئېلىندى. [48] يۈسۈپ ئاشلىقنى توپلاپ، ھەرقايسى شەھەرلەردە زاپاس ئاشلىق مەركىزى قۇرۇپ، ئەتراپتىكى جايلاردىن يىغىۋېلىنغان ئاشلىقنى جۇغلىدى. [49] يىغىلغان ئاشلىقنىڭ كۆپلۈكى دېڭىز ساھىلىدىكى قۇمدەك ھەددى ـ ھېسابسىز بولغاچقا، ئۇنى ھېسابلاش مۇمكىن ئەمەس ئىدى.

[50] قەھەتچىلىك يىللىرى يېتىپ كېلىشتىن ئىلگىرى، يۈسۈپنىڭ ئايالى، يەنى ئون شەھىرىنىڭ روھانىيسى پوتىفېرانىڭ قىزى ئاسېنات ئۇنىڭغا ئىككى ئوغۇل تۇغۇپ بەردى. [51] يۈسۈپ «خۇدا پۈتۈن دەردىمنى ۋە ئاتامنىڭ ئائىلىسىنى كۆڭلۈمدىن كۆتۈرىۋەتتى» دەپ، تۇنجى ئوغلىغا ماناسسە [ئاھاڭ جەھەتتە «ئۇنتۇلدۇرغان»] دەپ ئىسىم قويدى. [52] ئۇ ئىككىنچى ئوغلىغا «خۇدا مېنى ئازاب ـ ئوقۇبەتلىك يەردە پەرزەنتكە ئېرىشتۈردى» دەپ، ئەفرائىم [ئاھاڭ جەھەتتە «روناق تېپىش»] دەپ ئىسىم قويدى.

[53] مىسىرلىقلار بەھرىمەن بولغان يەتتە باياشات يىل ئاياغلاشتى. [54] يۈسۈپ ئالدىن ئېيتقاندەك، يەتتە قەھەتچىلىك يىل ئارقا ـ ئارقىدىن

كەلدى. ئەتراپتىكى ھەممە دۆلەتلەردىمۇ ئاچارچىلىق يۈز بەرگەندى. لېكىن، مىسىرنىڭ ھەممە يېرىدە ئاشلىق تېپىلاتتى. [55] مىسىرلىقلار ئاچارچىلىقتا قالاي دېگەندە، ئۇلار پادىشاھقا يالۋۇرۇپ، ئاشلىق تەلەپ قىلدى. پادىشاھ ئۇلارغا يۈسۈپنىڭ يېنىغا بېرىشنى ۋە ھەممە ئىشتا ئۇنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىغا بويسۇنۇشنى بۇيرۇدى.
[56] ئاچارچىلىق بارغانسېرى ئېغىرلىشىپ، مىسىرنىڭ ھەممە يېرىنى قاپلاشقا باشلىدى. شۇڭا، يۈسۈپ پۈتكۈل ئاشلىق ئامبارلىرىنى ئېچىپ، زاپاس ئاشلىقلارنى مىسىرلىقلارغا سېتىپ بەردى. [57] ئەتراپتىكى دۆلەتلەردىكى كىشىلەرمۇ كېلىشىپ، يۈسۈپتىن ئاشلىق سېتىۋالدى. چۈنكى، ھەممە يەردە ئاچارچىلىق بولۇپ، ئەھۋال ئىنتايىن ئېغىر ئىدى.

يۈسۈپنىڭ قېرىنداشلىرىنىڭ مىسىرغا ئاشلىق ئالغىلى بېرىشى

42 [1] قانان زېمىنىدىمۇ ئاچارچىلىق بولغانىدى. ياقۇپ مىسىردا ئاشلىق بارلىقىنى ئاڭلاپ، ئوغۇللىرىغا:
— سىلەر بىر-بىرىڭلارغا قارىشىپلا تۇرامسىلەر! نېمىشقا بىر چىقىش يولى تاپمايسىلەر؟ [2] ئاڭلىشىمچە، مىسىردا ئاشلىق بار ئىكەن. ئاچلىقتىن ئۆلۈپ كەتمەيلى. ئۇ يەرگە بېرىپ، بىرئاز ئاشلىق سېتىۋېلىپ ئەكېلىڭلار، — دېدى.
[3] بۇنىڭ بىلەن، يۈسۈپنىڭ ئون ئۆگەي ئاكىسى مىسىرغا ئاشلىق سېتىۋالغىلى باردى. [4] لېكىن، ياقۇپ يۈسۈپنىڭ ئىنىسى بىنيامىننى ئۇلار بىلەن ئەۋەتمىدى. چۈنكى، ياقۇپ ئۇنىڭ بىرەر يامانلىققا ئۇچراپ قېلىشىدىن قورقاتتى.
[5] ئىسرائىلنىڭ ئوغۇللىرى ۋە باشقىلار ئاشلىق سېتىۋالغىلى مىسىرغا بېرىشتى. چۈنكى، قانانىدىمۇ ئاچارچىلىق ئېغىر بولغانىدى. [6] يۈسۈپ

مىسىرنىڭ باش ۋەزىرى بولغاچقا، ھەرقايسى جايلاردىن كەلگەنلەرگە ئاشلىق سېتىپ بېرىشكە مەسئۇل ئىدى. شۇڭا، يۇسۇپنىڭ ئاكىلىرى ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ، بېشى يەرگە تەگكۈچە ئۇنىڭغا ئېگىلىپ تەزىم قىلدى.
[7] يۇسۇپ ئاكىلىرىنى كۆرۈپلا تونۇپ قالدى، لېكىن تونۇماسقا سېلىۋېلىپ، ئۇلاردىن جىددىي قىياپەتتە:
ــ سىلەر قەيەردىن كەلدىڭلار؟ ــ دەپ سورىدى.
ــ بىز قاناندىن ئاشلىق سېتىۋالغىلى كەلدۇق، ــ دەپ جاۋاب بېرىشتى ئۇلار.
[8] يۇسۇپ ئاكىلىرىنى تونۇغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇلار يۇسۇپنى تونۇمىغانىدى. [9] ئۇ ئاكىلىرى توغرىسىدىكى كىچىك ۋاقتىدا كۆرگەن چۈشلىرىنى ئېسىگە ئېلىپ، مەقسەتلىك ھالدا ئۇلارغا:
ــ سىلەر جاسۇس، مەملىكىتىمىزنىڭ ئاجىز يەرلىرىنى چارلىغىلى كەلدىڭلار! ــ دېدى.
[10] ئۇلار:
ــ ياق جانابلىرى، كەمىنىلىرى ئاشلىق سېتىۋالغىلى كەلدى. [11] بىز ئاكا ـ ئۇكىلار راستچىل ئادەملەرمىز، كەمىنىلىرى ھەرگىز جاسۇس ئەمەس! ــ دەپ جاۋاب قايتۇرۇشتى.
[12] يۇسۇپ ئۇلارغا:
ــ ياق، سىلەر مەملىكىتىمىزنىڭ ئاجىز يەرلىرىنى چارلىغىلى كەلدىڭلار! ــ دەپ چىڭ تۇرۇۋالدى.
[13] ئۇلار:
ــ ئى جانابلىرى، كەمىنىلىرى ئەسلىدە بىر ئاتىدىن ئون ئىككى قېرىنداش ئىدۇق. ئاتىمىز قاناندا تۇرىدۇ. ئەڭ كىچىك ئىنىمىز ئۇنىڭ يېنىدا قالدى، يەنە بىر ئىنىمىز بولسا ئۆلۈپ كەتكەن! ــ دېدى.
[14] يۇسۇپ يەنە چىڭ تۇرۇپ:

— ياق! مەن ھازىر ئېيتقاندەك، سىلەر راستتىنلا جاسۇس. [15] سىلەرنىڭ
سەممىي ياكى سەممىي ئەمەسلىكىڭلارنى سىناش ئۈچۈن پادىشاھنىڭ
نامى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، كىچىك ئىنىڭلار بۇ يەرگە كەلمىگۈچە،
سىلەرنى ھەرگىز قويۇۋەتمەيمەن. [16] سىلەردىن بىرىڭلار بېرىپ، ئۇنى ئېلىپ
كېلىڭلار. گېپىڭلار ئىسپاتلانغۇچە، قالغانلىرىڭلار بۇ يەردە زىنداندا
تۇرىسىلەر. ئىنىڭلارنى ئەكەلمىسەڭلار، ھەممىڭلار چوقۇم جاسۇس بولۇپ
ھېسابلىنىسىلەر! — دېدى.
[17] شۇنىڭ بىلەن، ئۇلارنى زىندانغا قاماپ، ئۈچ كۈن تۇتۇپ تۇردى.
[18] ئۈچىنچى كۈنى، يۈسۈپ ئۇلارغا:
— مەن خۇداغا ئىخلاسمەن ئادەممەن. ئەگەر سىلەر مېنىڭ شەرتىمنى
قوبۇل قىلساڭلار، بىر قوشۇق قېنىڭلاردىن كېچىمەن. [19] ئۆزۈڭلارنىڭ
سەممىي ئادەم ئىكەنلىكىڭلارنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن، بىر ئادىمىڭلارنى
زىنداندا گۆرۈگە قويۇپ، قالغانلىرىڭلار قايتىپ، ئالغان ئاشلىقلارنى
ئائىلەڭلەردىكى ئاچارچىلىقتا قالغانلارغا يەتكۈزۈپ بېرىڭلار. [20] ئاندىن،
كىچىك ئىنىڭلارنى بۇ يەرگە ئېلىپ كېلىڭلار. شۇنداق قىلغاندىلا،
سۆزۈڭلارنىڭ راستلىقى ئىسپاتلىنىدۇ ـ دە، ئۆلۈمدىن ئامان قالىسىلەر! —
دېدى.
ئۇلار بۇ شەرتنى قوبۇل قىلىپ، [21] ئۆزئارا: «بۇرۇن بىز ئىنىمىزغا
زىيانكەشلىك قىلغاچقا، ئەمدى ئۇنىڭ قىساسىغا قالدۇق! بىز ئۇنىڭ ئازابىنى
كۆرۈپ تۇرۇپ، يالۋۇرسىمۇ پىسەنت قىلمىغانىدۇق. شۇڭا، بۇ بالا ـ قازاغا
يولۇقتۇق!» دېيىشتى.
[22] رۇبېن ئۇلارغا:
— مەن سىلەرگە: «بۇ بالىغا تەگمەيلى» دېسەم، سىلەر ئاڭلىمىدىڭلار.
ئەمدى شۇ قان قەرزىنى تۆلەيدىغان بولدۇق! — دېدى.
[23] يۈسۈپ ئۇلارنىڭ سۆزىنى چۈشەندى. ئاكىلىرى بولسا بۇنى بىلمەيتتى،

چۈنكى يۈسۈپ ئۇلار بىلەن تەرجىمان ئارقىلىق سۆزلەشكەنىدى.
[24] يۈسۈپ ئۆزىنى چەتكە ئېلىپ، يىغلاپ تاشلىدى. ئاندىن قايتىپ كىرىپ، شىموننى ئايرىپ، ئۇلارنىڭ ئالدىدا ئۇنى باغلاتتى.

يۈسۈپنىڭ ئاكىلىرىنىڭ قانانغا قايتىشى

[25] يۈسۈپ خىزمەتچىلىرىگە ئاكىلىرىنىڭ تاغارلىرىغا ئاشلىق تولدۇرۇپ، ئاشلىققا تۆلىگەن پۇللىرىنى تاغارلىرىغا سېلىپ قويۇشنى ۋە ئۇلارغا يوللۇق ئوزۇق-تۈلۈك تەييارلاپ بېرىشنى بۇيرۇدى. ھەممە تەييارلىق پۈتكەندىن كېيىن، [26] ئۇلار ئالغان ئاشلىقلىرىنى ئېشەكلىرىگە ئارتىپ، يولغا راۋان بولدى. [27] قونالغۇ جايغا بارغاندا، ئۇلاردىن بىرى ئېشەكلەرگە يەم بېرىش ئۈچۈن تاغىرىنى ئېچىپ، ئۆز پۇلىنىڭ تاغاردا تۇرغانلىقىنى كۆردى-دە، [28] قېرىنداشلىرىغا:
— ئۇلار پۇلۇمنى قايتۇرۇۋېتىپتۇ. مانا تاغارنىڭ ئىچىدە تۇرىدۇ! — دېدى. ئۇلار ھاڭ-تاڭ بولۇپ، قورققان ھالدا ئۆزئارا: «بۇ، خۇدانىڭ بىزگە قىلغان نېمە ئىشىدۇ؟» دېيىشتى.
[29] ئۇلار قانانغا قايتىپ كېلىپ، ئاتىسى ياقۇپنىڭ ئالدىغا كىرىپ، ئۆتكەن ئىشلارنى بىر-بىرلەپ سۆزلەپ بەردى. [30] ئۇلار مۇنداق دېدى:
— مىسىرنىڭ باش ۋەزىرى بىزگە قاتتىق گەپ قىلىپ، بىزنى ئۇلارنىڭ دۆلىتىنى چارلىغىلى كەلگەن، دەپ ئەيىبلىدى. [31] بىز ئۇنىڭغا: «بىز جاسۇس ئەمەسمىز، بىز سەممىي ئادەملەر. [32] بىر ئاتىدىن جەمئىي ئون ئىككى قېرىنداش ئىدۇق، بىر ئىنىمىز ئۆلۈپ كەتتى. ئەڭ كىچىك ئىنىمىز قانا‌ندا ئاتىمىزغا ھەمراھ بولۇپ قالدى» دېگەنىدۇق. [33] بىراق، ئۇ: «سىلەرنىڭ سەممىي ياكى سەممىي ئەمەسلىكىڭلارنى سىنايمەن. بىر ئادىمىڭلارنى قاماقتا تۇتۇپ تۇرىمەن. قالغانلىرىڭلار قايتىپ، ئالغان ئاشلىقىڭلارنى

ئاچارچىلىقتا قالغان ئائىلەڭلەرگە يەتكۈزۈپ بېرىڭلار. [34] ئاندىن، كىچىك ئىنىڭلارنى مېنىڭ يېنىمغا ئېلىپ كېلىڭلار. شۇنداق قىلساڭلار، سىلەرنىڭ جاسۇس ئەمەس، بەلكى سەمىمىي ئادەم ئىكەنلىكىڭلارغا ئىشىنىپ، قېرىندىشىڭلارنى قايتۇرۇپ بېرىمەن. بۇ يەردە تۇرۇپ قېلىپ، ئوقەت قىلساڭلارمۇ بولىدۇ» دېدى.

[35] كېيىن ئۇلار ئاشلىقلارنى تۆككەندە، ئۆز پۇللىرىنىڭ تاغاردا ئىكەنلىكىنى كۆرۈشتى. ئاتا ـ باللار پۇل قاپچۇقلىرىنى كۆرۈپ، ئىنتايىن قورقتى. [36] ياقۇپ ئۇلارغا:

ــ سىلەر مېنى ھەممە ئوغۇللىرىمدىن ئايرىۋېتەمسىلەر؟ يۈسۈپ يوق بولدى، شىمونمۇ تۈگەشتى. ئەمدى بىنيامىنىنىمۇ ئېلىپ كەتمەكچى بولدۇڭلارمۇ؟ بالا ـ قازانىڭ ھەممىسى مېنىڭ بېشىمغىلا كېلەمدىغاندۇ! ــ دېدى.

[37] رۇبېن ئاتىسىغا ۋەدە بېرىپ:

ــ ئەگەر مەن بىنيامىننى قايتۇرۇپ كەلمىسەم، مېنىڭ ئىككى ئوغلۇمنى ئۆلتۈرۈۋېتىڭ. كىچىك ئىنىمىز بىنيامىننى ماڭا ئامانەت قىلىڭ. مەن ئۇنى چوقۇم قايتۇرۇپ كېلىمەن، ــ دېدى.

[38] لېكىن، ياقۇپ ئۇلارغا:

ــ بۇ ئوغلۇم سىلەر بىلەن بارمىسۇن! ئۇنىڭ بىر قورساقتىن بولغان ئاكىسى ئۆلۈپ كېتىپ، يالغۇز قالدى. مۇبادا ئۇ يولدا بىرەر كۆڭۈلسىزلىككە يولۇقۇپ قالسا، مەن ھەسرەت چېكىپ ئۆلۈپ كېتىمەن، ــ دېدى.

يۈسۈپنىڭ قېرىنداشلىرىنىڭ بىنيامىننى مىسىرغا ئېلىپ بېرىشى

43 [1] قاناندىكى ئاچارچىلىق بارغانسېرى ئېغىرلاشتى. [2] ياقۇپنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر مىسىردىن ئېلىپ كېلىنگەن ئاشلىقنى يەپ

بولغاندىن كېيىن، ياقۇپ ئوغۇللىرىغا:
ــ سىلەر يەنە بىرئاز ئاشلىق سېتىۋېلىپ كېلىڭلار، ــ دېدى.
[3] يەھۇدا ئاتىسىغا:
ــ بىراق، ئۇ ئادەم بىزگە: «كىچىك ئىنىڭلارنى ئېلىپ كەلمىگۈچە، يۈزۈمگە قارىغۇچى بولماڭلار» دېگەن. [4] ئەگەر سىز كىچىك ئىنىمىزنى بىز بىلەن بىللە ئەۋەتسىڭىز، بارىمىز. [5] بولمىسا بارمايمىز، چۈنكى ئۇ كىشى بىزگە: «كىچىك ئىنىڭلانى ئېلىپ كەلمىگۈچە، يۈزۈمگە قارىغۇچى بولماڭلار» دېگەن، ــ دېدى.
[6] ئىسرائىل ئۇلارغا:
ــ سىلەر نېمىشقا مېنى مۇنداق قىينايسىلەر؟ نېمە ئۈچۈن ئۇ كىشىگە: «ئۆيدە يەنە بىر ئىنىمىز بار» دەپ ئېيتتىڭلار؟ ــ دېدى.
[7] ئۇلار مۇنداق جاۋاب قايتۇردى:
ــ ئۇ كىشى بىزنى ۋە ئائىلىمىزنىڭ ئەھۋالىنى كوچىلاپ سۈرۈشتۈرۈپ: «ئاتاڭلار هاياتمۇ؟ يەنە باشقا قېرىنداشلىرىڭلار بارمۇ؟» دەپ سورىدى. بىز ئۇنىڭ سوئالىغا جاۋاب بەرمىسەك بولمايتتى. بىز ئۇنىڭ: «كىچىك ئىنىڭلارنى ئېلىپ كېلىڭلار» دەيدىغانلىقىنى نەدىن بىلەتتۇق؟
[8] يەھۇدا ئىسرائىلغا:
ــ بىنيامىننى ماڭا تاپشۇرۇڭ. بىز دەرھال يولغا چىقايلى. شۇنداق قىلغاندا، بىز، سىز ۋە باللىرىمىز ئاچلىقتىن ئۆلمەيمىز! [9] كىچىك ئىنىمغا مەن كېپىل، پۈتۈن جاۋابكارلىقنى ئۈستۈمگە ئالاي. مەن ئۇنى ئامان ـ ئېسەن قايتۇرۇپ كېلىپ، ئۆز قولىڭىزغا تاپشۇرمىسام، ئۆمۈرۋايەت ئەيىبلىك بولۇپ كېتەي! [10] ئەگەر بىز ۋاقىتنى كەينىگە سۈرمىگەن بولساق، بۇ چاغقىچە ئىككى قېتىم بېرىپ كېلەتتۇق، ــ دېدى.
[11] ئىسرائىل ئۇلارغا:
ــ ئۇنداق بولسا، مۇنداق قىلىڭلار. باش ۋەزىرگە بىرئاز مەلھەم، ھەسەل،

دورا ـ دەرمان، مۇرمەككى، پىستە ـ بادام قاتارلىق ئەڭ ياخشى يەرلىك ئالاھىدە مەھسۇلاتلاردىن سوۋغات ئالغاچ بېرىڭلار. [12] يەنە بىر ھەسسە ئارتۇق پۇل ئالغاچ بېرىپ، ئالدىنقى قېتىم تاغارلىرىڭلارغا سېلىپ قويغان پۇللارنى قايتۇرۇپ بېرىڭلار. ئېھتىمال بۇ ئىشتا سەۋەنلىك كۆرۈنگەن بولۇشى مۇمكىن. [13] ئىنىڭلارنىمۇ ئۇ كىشىنىڭ يېنىغا تېزدىن ئېلىپ بېرىڭلار. [14] ھەممىگە قادىر خۇدا ئۇنىڭ كۆڭلىگە ئىنساپ بېرىپ، بىنيامىن بىلەن شىمونني سىلەرگە قوشۇپ قايتۇرغاي. ناۋادا تەقدىر باللىرىمنى مەندىن ئايرىۋەتسە، ئامالىم قانچە! ــ دېدى.

[15] بۇنىڭ بىلەن ئۇلار تەييارلىغان سوۋغاتلىرىنى، بىر ھەسسە ئارتۇق پۇل ۋە بىنيامىننى ئېلىپ، يولغا چىقتى. ئۇلار مىسىرغا بارغاندىن كېيىن، يۈسۈپ بىلەن كۆرۈشتى. [16] بىنيامىننىڭ ئۇلار بىلەن بىللە كەلگەنلىكىنى كۆرگەن يۈسۈپ غوجىدارىغا:

ــ بۇ كىشىلەرنى ئۆيۈمگە ئېلىپ بار. ئۇلار چۈشلۈك تاماقتا مەن بىلەن بىللە بولىدۇ. سىلەر بىر مال سويۇپ، زىياپەت تەييارلاڭلار، ــ دېدى.

[17] غوجىدار بۇيرۇققا بىنائەن ئۇلارنى يۈسۈپنىڭ ئۆيىگە ئېلىپ باردى. [18] ئۇلار غوجىدار تەرىپىدىن يۈسۈپنىڭ ئۆيىگە باشلاپ بېرىلغانلىقىدىن ئىنتايىن قورقۇشۇپ: «بىزنى چوقۇم ئالدىنقى قېتىم تاغارلىرىمىزدا قايتۇرۇلغان پۇللار سەۋەبىدىن بۇ يەرگە ئېلىپ كەلدى. ئېھتىمال ئۇلار بىزگە تۇيۇقسىز ھۇجۇم قىلىپ، ئېشەكلىرىمىزنى تارتىۋېلىپ، بىزنى قۇل قىلىشى مۇمكىن!» دېيىشتى، [19] ھەمدە يۈسۈپنىڭ دەرۋازىسى ئالدىغا بېرىش بىلەنلا، ئۇلار غوجىدارغا:

[20] ــ تەقسىر! ئالدىنقى قېتىم بىز بۇ يەرگە ئاشلىق ئالغىلى كەلگەنىدۇق. [21] ئۆيگە قايتىش يولىمىزدا قونىدىغان يەرگە كېلىپ تاغارلارنى ئاچساق، پۇللىرىمىزنىڭ تاغارلىرىمىزدا ئۆز پېتى تۇرغانلىقىنى كۆردۇق. ھازىر بۇ پۇللارنى قايتۇرۇپ بېرىش ئۈچۈن ئەكەلدۇق. [22] بۇنىڭدىن باشقا، بىز يەنە

ئاشلىق سېتىۋالدىغانغىمۇ پۇل ئەكەلدۇق. ئالدىنقى قېتىم تاغارلىرىمىزغا پۇللارنى كىم سېلىپ قويدىكىن بىلمىدۇق، — دېيىشتى.
[23] غوجىدار ئۇلارغا:
— قورقماڭلار! قورقماڭلار! پۇللىرىڭلارنى مەن تاپشۇرۇپ ئالغانىدىم. ئۇنى تاغارلىرىڭلارغا چوقۇم خۇدا، يەنى ئاتاڭلار ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن خۇدا سېلىپ قويغان ئوخشايدۇ، — دېدى. ئاندىن، ئۇ شىمئوننى زىنداندىن ئېلىپ چىقىپ، ئۇلارغا تاپشۇرۇپ بەردى.
[24] غوجىدار ئۇلارنى يۈسۈپنىڭ ئۆيىگە باشلاپ، پۇتلىرىنى يۇيۇشقا سۇ، ئېشەكلىرىگە بولسا يەم بەردى. [25] ئۇلار سوۋغاتلارنى تەييارلاپ، چۈشتە يۈسۈپ كەلگەندە ئۇنىڭغا تەقدىم قىلىشنى كۈتۈپ تۇردى. چۈنكى، ئۇلار يۈسۈپ بىلەن تاماقتا بىللە بولىدىغانلىقى توغرىسىدىكى خەۋەرنى ئاڭلىغانىدى. [26] يۈسۈپ ئۆيگە كەلگەندە، ئۇلار باشلىرىنى يەرگە تەگكۈچە ئېگىپ تەزىم قىلىپ، سوۋغاتلارنى سۇندى. [27] يۈسۈپ ئۇلار بىلەن سالاملاشقاندىن كېيىن:
— سىلەر ماڭا ياشىنىپ قالغان ئاتاڭلار توغرۇلۇق گەپ قىلغانىدىڭلار. ئۇ كىشى قانداق، هاياتمۇ؟ — دەپ سورىدى.
[28] ئۇلار جاۋابەن:
— مۆمىن كەمىنىلىرىڭنىڭ ئاتىسى هايات ۋە ياخشى تۇرۇۋاتىدۇ، — دەپ، باشلىرىنى قايتا يەرگە تەگكۈچە ئېگىپ تەزىم قىلدى.
[29] يۈسۈپ بىر ئانىدىن بولغان ئۆز ئىنىسى بىنيامىننى كۆرۈپ:
— سىلەر ماڭا ئېيتقان هېلىقى ئەڭ كىچىك ئىنىڭلار مۇشۇمۇ؟ ئەي ئوغلۇم، ساڭا خۇدا بەخت ئاتا قىلغاي — دېدى.
[30] يۈسۈپ ئۆز ئىنىسىغا بولغان قايناق مېھىر هېسسىياتىنى باسالماي، كۆپچىلىكنىڭ ئالدىدا ئۇن سېلىپ يىغلىۋەتكۈدەك بولۇپ كەتتى. شۇڭا، ئۇلارنىڭ يېنىدىن چىقىپ، ئۆز هۇجرىسىغا كىرىپ بىرهازاغىچە كۆز يېشى

قىلدى. [31] ئاندىن، ئۇ يۈزىنى يۇيۇپ، ھېسسىياتىنى بېسىپ، قايتىپ كىرىپ،
خىزمەتچىلىرىگە تاماق ئەكىرىشكە بۇيرۇدى.
[32] يۈسۈپ ئۆزى يالغۇز بىر داستىخاندا، قېرىنداشلىرى ئايرىم بىر
داستىخاندا ئولتۇردى. زىياپەتتە بىللە بولغان مىسىرلىقلار يەنە بىر
داستىخاندا ئولتۇردى. چۈنكى، مىسىرلىقلار ئىبرانىيلار بىلەن بىر داستىخاندا
ئولتۇرۇشنى تۆۋەن كۆرەتتى. [33] يۈسۈپ قېرىنداشلىرىنى ئۆزىگە قارىتىپ،
چوڭ ـ كىچىك تەرتىپى بويىچە ئولتۇرغۇزدى. بۇنى كۆرگەن ئاكا ـ ئۇكىلىرى
ھاڭ ـ تاڭ بولغىنىدىن بىر ـ بىرىگە قارىشىپ قويۇشاتتى. [34] يۈسۈپ ئۇلارغا ئۆز
داستىخىنىدىن تاماق بۆلۈپ بەردى. بىنيامىنغا بولسا باشقىلارنىڭكىدىن بەش
ھەسسە ئارتۇق ئۈسۈپ بەردى. ئۇلار يۈسۈپ بىلەن بىللە يەپ ـ ئىچىپ،
ئىنتايىن خۇشال بولۇشتى.

يۈسۈپنىڭ كۈمۈش جامىنىڭ يوقىلىپ كېتىشى

44 [1] يۈسۈپ غوجىدارىغا:
ـــ سەن ئۇلارنىڭ تاغارلىرىغا ئېلىپ كېتەلىگۈدەك ئاشلىق
قاچىلاپ، پۇللىرىنى ئۆز تاغارلىرىغا سېلىپ قوي. [2] ئۇلارنىڭ ئەڭ كىچىكىنىڭ
تاغىرىغا مېنىڭ كۈمۈش جامىم بىلەن ئۆز پۇلىنى سېلىپ قوي! ـــ دەپ
بۇيرۇق قىلدى. غوجىدار بۇيرۇققا بىنائەن شۇنداق قىلدى.
[3] ئەتىسى تاڭ سەھەردە، يۈسۈپنىڭ قېرىنداشلىرى ئېشەكلىرى بىلەن
يولغا سېلىپ قويۇلدى. [4] ئۇلار شەھەردىن چىقىپ ئانچە يىراققا بارمايلا،
يۈسۈپ غوجىدارىغا:
ـــ سەن دەرھال ئۇلارنىڭ كەينىدىن قوغلاپ بېرىپ، ئۇلارغا: «سىلەر
نېمىشقا ياخشىلىققا يامانلىق قىلىسىلەر؟ [5] نېمىشقا خوجايىنىمنىڭ كۈمۈش
جامىنى ئوغرىلاپ كېتىسىلەر؟ خوجايىنىم ئۇ جامدا ھەم شاراب ئىچىدۇ، ھەم

پال ئاچىدۇ. سىلەر ئېغىر گۇناھ ئۆتكۈزدۈڭلار!» دېگىن، ــ دېدى.
[6] غوجىدار ئۇلارغا يېتىشكەندە، يۇسۇپنىڭ سۆزىنى دېدى.
[7] ئۇلار:
ــ غوجام، بۇ نېمە دېگەنلىرى؟ كەمىنىلىرى بۇنداق ئىشتىن نېرىدۇر!
[8] ئۆزلىرىگە مەلۇم، بىز ھەتتا ئۆتكەن قېتىمدا تاغارلىرىمىزدا پۇللارنىڭ
بارلىقىنى كۆرۈپ، ئۇنى قانانىدىن قايتۇرۇپ ئەكەلگەن تۇرساق،
خوجايىنىڭىزنىڭ ئالتۇن ـ كۈمۈشلىرىنى يەنە ئوغرىلامتۇق؟ [9] ئەگەر ئۆزلىرى
قايسىمىزنىڭ تاغىرىدىن جامنى تېپىۋالسىلا، شۇ ئۆلۈمگە مەھكۇم بولسۇن.
قالغانلىرىمىزمۇ ئۆزلىرىنىڭ قۇلى بولايلى! ــ دېيىشتى.
[10] غوجىدار:
ــ بۇ سۆزۈڭلارغا قوشۇلىمەن. ئەمما، جامنى ئوغرىلىغان كىشىنىلا
ئېلىپ قالىمەن. قالغانلىرىڭلار قايتىپ كەتسەڭلار بولىدۇ، ــ دېدى.
[11] بۇنىڭ بىلەن، كۆپچىلىك دەرھال ئۆز تاغارلىرىنى يەرگە چۈشۈرۈپ
ئاچتى. [12] غوجىدار چوڭىنىڭ تاغىرىدىن باشلاپ تاكى ئەڭ كىچىكىنىڭكىگىچە
ئىنچىكىلەپ ئاختۇردى. ئاخىردا، كۈمۈش جامنى بىنيامىنىڭ تاغىرىدىن
تېپىۋالدى. [13] قېرىنداشلار ئۈمىدسىزلەنگەن ھالدا كىيىملىرىنى يىرتىشىپ،
يۈك ـ تاقلىرىنى ئېشەكلىرىگە ئارتىپ، يەنە شۇ شەھەرگە قايتىپ كېلىشتى.

يەھۇدانىڭ بىنيامىن ئۈچۈن يېلىنىشى

[14] يەھۇدا ۋە قېرىنداشلىرى يۇسۇپنىڭ ئالدىغا قايتىپ بارغىنىدا، يۇسۇپ
تېخى ئۆيدە ئىدى. ئۇلار ئۆزلىرىنى ئۇنىڭ ئالدىغا تاشلاپ يەرگە ئاتتى.
[15] يۇسۇپ ئۇلارغا:
ــ سىلەرنىڭ بۇ نېمە قىلغىنىڭلار؟ ماڭا ئوخشاش يۇقىرى مەرتىۋىدىكى
بىر كىشىنىڭ سىلەرنىڭ يۇرۇش ـ تۇرۇشۇڭلارغا پال ئاچالايدىغانلىقىنى

بىلمەيتتىڭلارمۇ؟ ــ دېدى.
[16] يەھۇدا جاۋابەن:
ــ ئى ئالىيلىرى، بىز بۇ ئىشقا نېمە دېيەلەيمىز؟ ئۇنى ئالمىدۇق، دەپ
قانداقمۇ ئۆزىمىزنى ئاقلىيالايمىز؟ خۇدا كەمىنىلىرىنىڭ گۇناھىنى ئېچىپ
تاشلىدى. ئەمدى جام چىققان كىشىلا ئەمەس، ھەممىمىز ئۆزلىرىنىڭ قۇلى
بولغايمىز! ــ دېدى.
[17] يۇسۇپ ئۇلارغا:
ــ ياق! ھەرگىز ئۇنداق قىلمايمەن. پەقەت جامنى ئالغان كىشى ماڭا
قۇل بولسۇن. قالغانلىرىڭلار ئاتاڭلارنىڭ يېنىغا ئامان ـ ئېسەن قايتىپ
كېتىڭلار، ــ دېدى.
[18] يەھۇدا يۇسۇپنىڭ ئالدىغا بېرىپ:
ــ ئى ئالىيلىرى، ئۆزلىرىگە ئەھۋالنى ئوچۇق بايان قىلىشىمغا رۇخسەت
قىلغايلا. ئۆزلىرى پادىشاھ بىلەن باراۋەر، كەمىنىلىرىگە رەھىم قىلغايلا!
[19] ئۆزلىرى بىزدىن: «سىلەرنىڭ ئاتاڭلار ياكى باشقا قېرىنداشلىرىڭلار بارمۇ؟»
دەپ سورىغانلىرىدا، [20] بىز: «ياشىنىپ قالغان ئاتىمىز ۋە ئاتىمىز ياشىنىپ
قالغاندا تاپقان بىر كىچىك ئىنىمىز بار. بۇ ئىنىمىزنىڭ بىر قورساقتىن بولغان
ئاكىسى ئۆلۈپ كەتكەن. ئۇ ئۇلارنىڭ ئانىسىدىن قالغان بىردىنبىر بالا، شۇڭا
ئاتىمىز ئۇنىڭغا بەك ئامراق» دېگەنىدۇق. [21] ئۆزلىرى بىز كەمىنىلىرىگە: «ئۇنى
ئېلىپ كېلىڭلار، ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆرەي» دەپ تاپىلىغانىدىلا. [22] لېكىن، بىز بۇ
بالىنىڭ ئاتىسىدىن ئايرىلالمايدىغانلىقىنى، ئەگەر ئايرىلسا، ئاتىمىزنىڭ چوقۇم
ئۆلىدىغانلىقىنى ئېيتقىنىمىزدا، [23] ئۆزلىرى بىز كەمىنىلىرىگە: «كىچىك
ئىنىڭلارنى ئېلىپ كەلمىگۈچە، يۈزۈمگە قارىغۇچى بولماڭلار!» دېگەنىدىلا.
[24] بىز ئاتىمىزنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئۆزلىرىنىڭ سۆزلىرىنى يەتكۈزدۇق.
[25] كېيىن، ئۇ بىزنى يەنە ئاشلىق ئەكېلىشكە بۇيرۇغاندا، [26] بىز ئۇنىڭغا:
«ئىنىمىز بىز بىلەن بىللە بارمىغۇچە، بىز ئۇ كىشىنىڭ يۈزىگە قاريالمايمىز.

كىچىك ئىنىمىز بىز بىلەن بىللە بارمىسا، بىزمۇ بارمايمىز» دېگەندۇق.
[27] كەمىنىلىرىنىڭ ئاتىسى بىزگە: «سىلەرگە مەلۇمكى، ئايالىم راھىلە ماڭا پەقەت ئىككى ئوغۇل تۇغۇپ بەردى. [28] ئۇلارنىڭ بىرى مەندىن جۇدا بولدى. ئۇ مەندىن ئايرىلغاندىن كېيىن، ئۇنى قايتا كۆرمىدىم. ئۇ چوقۇم يىرتقۇچ ھايۋانلارغا يەم بولدى. [29] ئەگەر سىلەر بۇ ئوغلۇمنى مەندىن ئېلىپ كېتىپ، ئۇمۇ يولدا بىرەر كۆڭۈلسىزلىككە يولۇقۇپ قالسا، قېرىغىنىمدا ھەسرەت چېكىپ، ئۆلۈپ كېتىمەن» دېگەنىدى. [30] ئەمدى ئويلاپ باقسىلا! ئەگەر بىز بۇ بالىنى ئېلىپ كەتمىسەك، كەمىنىلىرىنىڭ ئاتىسى بۇ بالىنىڭ قايتىپ كەلمىگەنلىكىنى كۆرۈپلا، ھاياتىدىن ئايرىلىدۇ. چۈنكى، ئۇنىڭ ھاياتى بۇ بالىنىڭ تەقدىرىگە باغلىق. [31] ئاتىمىز بىلەن كۆرۈشكىنىمىزدە، ئىنىمىز يوق بولسا، ئۇ ھەسرەت چېكىپ ئۆلۈپ كېتىدۇ. ئۇنىڭ ئۆلۈشىگە بىز سەۋەبچى بولغان بولىمىز. [32] كەمىنىلىرى ئاتامغا كېپىللىك بېرىپ: «ئەگەر بالىنى قايتۇرۇپ كەلمىسەم، ئۆمۈرۋايەت ئەيىبلىك بولۇپ كېتەي» دېگەنىدىم.
[33] شۇڭا، ئى ئالىيلىرى، بۇ بالا ئۈچۈن كەمىنىلىرى قېلىپ، ئۆزلىرىگە قۇل بولسۇن. ئۇ بالا بولسا ئاكىلىرى بىلەن بىللە قايتىپ كەتسۇن! [34] ئەگەر بۇ بالا مەن بىلەن بىللە كەتمىسە، مەن ئاتامنىڭ يۈزىگە قانداق قارىيالايمەن؟ مەن ئاتامنىڭ بۇنداق بالا_قازاغا ئۇچرىشىغا چىداپ تۇرالمايمەن! ــ دېدى.

يۈسۈپنىڭ قېرىنداشلىرىغا ئۆزىنى ئاشكارىلىشى

45

[1-2] يۈسۈپ ئۆز ھېسسىياتىنى بېسىۋېلىشقا ئامالسىز قېلىپ، خىزمەتكارلىرىنىڭ تاشقىرىغا چىقىپ تۇرۇشىنى بۇيرۇدى. ئۇ قېرىنداشلىرى بىلەن يالغۇز قالغاندا، ئۆزىنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى مەلۇم قىلدى_ دە، شۇنداق قاتتىق يىغلىدىكى، ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئۆيىنىڭ سىرتىدىكىلەرمۇ ئاڭلىدى ۋە ئاڭلاپ قېلىپ، بۇ خەۋەرنى تېزدىن پادىشاھقا يەتكۈزدى.

3 يۈسۈپ ئىبرانىي تىلىدا قېرىنداشلىرىغا مۇنداق دېدى:
ــ مەن يۈسۈپ بولىمەن! ئاتام سالامەتمۇ؟
بۇ گەپنى ئاڭلىغان قېرىنداشلىرى ھودۇقۇپ كەتكىنىدىن گەپ قىلالماي تۇرۇپلا قالدى. 4 يۈسۈپ ئۇلارنى ئالدىغا چاقىردى. ئۇلار ئۇنىڭ ئالدىغا كەلگەندە، مۇنداق دېدى:
ــ مەن سىلەرنىڭ ئىنىڭلار، يەنى سىلەر مىسىرغا سېتىۋەتكەن يۈسۈپ بولىمەن. 5 لېكىن، سىلەر بۇ ئىش ئۈچۈن ئەنسىرەپ، ئۆزۈڭلارنى ئەيىبكە بۇيرۇماڭلار. خۇدا خەلقىنىڭ ھاياتىنى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن، مېنى ئاۋۋال بۇ يەرگە ئەۋەتكەن. 6 بۇ يەردىكى قەھەتچىلىككە ئەمدى ئىككى يىل بولدى. يەنە بەش يىلغىچە تېرىقچىلىق قىلغىلىمۇ بولمايدۇ، ھوسۇل ئالغىلىمۇ بولمايدۇ. 7 شۇڭا، سىلەرنىڭ نەسلىڭلارنى ساقلاپ قېلىش ھەم ھاياتىڭلارنى قۇتقۇزۇپ قېلىش ئۈچۈن، خۇدا چوڭ مۆجىزە كۆرسىتىپ مېنى بۇ يەرگە ئاۋۋال ئەۋەتتى. 8 دېمەك، مېنى بۇ يەرگە ئېلىپ كەلگەن سىلەر ئەمەس، بەلكى خۇدادۇر. ئۇ مېنى پادىشاھنىڭ باش مەسلىھەتچىسى ۋە مىسىرنىڭ باش ۋەزىرلىكىگە ئولتۇرغۇزۇپ، پۈتۈن مەملىكەتنى ئىدارە قىلىشقا مۇيەسسەر قىلدى.
9 سىلەر ئاتامنىڭ يېنىغا تېزدىن بېرىپ، ئۇنىڭغا: «ئوغلىڭىز يۈسۈپ: ‹خۇدا مېنى پۈتۈن مىسىر دۆلىتىنىڭ باش ۋەزىرى قىلىپ تىكلىدى. سىز ئەمدى كېچىكمەي، بۇ يەرگە تېزدىن يېتىپ كېلىڭ. 10 ئوغۇل ـ قىزلىرىڭىز، نەۋرىلىرىڭىز، قوي ـ كالىلىرىڭىز ۋە باشقا پۈتۈن تەئەللۇقاتىڭىزنى ئەكېلىپ، گوشەن ۋىلايىتى ئەتراپىدا ماڭا يېقىن ئولتۇرۇڭ. 11 سىزنىڭ پۈتۈن ئائىلە ۋە مال ـ ۋارانلىرىڭىز بىلەن ئاچلىقتىن مۇشكۈل ئەھۋالغا چۈشۈپ قالماسلىقىڭىز ئۈچۈن، مەن سىزنى باقىمەن. چۈنكى، قەھەتچىلىك يەنە بەش يىل داۋاملىشىدۇ!› دېدى» دەڭلار، ــ دېدى.
12 يۈسۈپ يەنە:

— مانا، مېنىڭ كىم ئىكەنلىكىمنى سىلەر ھەممىڭلار ئۆز كۆزۈڭلار بىلەن
كۆردۈڭلار، بىنيامىن سەنمۇ، كۆردۈڭ. 13 ئاتامغا مىسىردىكى ھۆرمىتىمنىڭ
قانچىلىك يۇقىرىلىقىنى ئېيتىڭلار ۋە كۆرگەنلىرىڭلارنىڭ ھەممىسىنى
يەتكۈزۈپ، ئۇنى تېزدىن بۇ يەرگە ئېلىپ كېلىڭلار، — دېدى.
14 ئۇ ئىنىسى بىنياميننى قۇچاقلاپ، يەنە قاتتىق يىغلاپ كەتتى. ئىنىسىمۇ
ئۇنىڭ بوينىغا ئېسىلىپ قاتتىق يىغلىدى. 15 ئاندىن، ئۇ يىغلىغان پېتى ئاكىلىرى
بىلەن بىر - بىرلەپ سۆيۈشۈپ كۆرۈشتى. شۇنىڭدىن كېيىن، قېرىنداشلىرى
ئۇنىڭ بىلەن سۆزلىشىشكە باشلىدى.
16 يۇسۇپنىڭ قېرىنداشلىرىنىڭ مىسىرغا كەلگەنلىكى توغرىسىدىكى خەۋەر
ئوردىغا يېتىپ كەلگەندە، پادىشاھ ۋە خىزمەتكارلىرى ئىنتايىن خۇشال
بولۇشۇپ كەتتى. 17 پادىشاھ يۇسۇپكە:
— قېرىنداشلىرىڭغا ئېيت، ئۇلاغلىرىغا مال ئارتىپ، دەرھال قانانغا قايتىپ
بېرىپ، 18 ئاتاڭ بىلەن بارلىق ئائىلە تاۋابىئاتلىرىنى بۇ يەرگە ئېلىپ كەلسۇن.
مەن ئۇلارغا مىسىرنىڭ ئەڭ ياخشى زېمىنىنى بېرىمەن. ئۇلار بۇ يەردە
باياشات تۇرمۇشتىن بەھرىمەن بولسۇن. 19 ئۇلارغا يەنە شۇنىمۇ ئېيتىپ قوي:
«ئۇلار ئاتاڭنى ۋە خوتۇن، بالا - چاقىلىرىنىمۇ ئېلىپ كېلىش ئۈچۈن،
مىسىردىن ھارۋا ئالغاچ كەتسۇن. 20 ئۇلار ئۇ يەردىكى تەئەللۇقاتىنى
ئويلىمىسۇن، چۈنكى مىسىر زېمىنىنىڭ ئەڭ ياخشى نەرسىلىرى ئۇلارنىڭ
بولىدۇ»، — دېدى.
21 ئىسرائىلنىڭ ئوغۇللىرى بۇ سۆزگە بىنائەن ئىش قىلدى. يۇسۇپ
پادىشاھنىڭ ئەمرى بويىچە ئۇلارغا ھارۋا ۋە يولغا يېتەرلىك ئوزۇق تەييارلاپ
بەردى. 22 ئۇ يەنە ھەربىر ئاكىسىغا بىر قۇردىن يېڭى كىيىم سوۋغات قىلدى.
بىنيامىنغا بولسا بەش قۇر كىيىم بىلەن ئۈچ يۈز كۈمۈش تەڭگە بەردى. 23 ئۇ
ئاتىسىغا ئون ھاڭگا ئېشەككە مىسىرنىڭ ئەڭ ياخشى مەھسۇلاتلىرىنى، يەنە
ئون مادا ئېشەككە ئاتىسىنىڭ مىسىرغا كېلىش يولىدا ئىستېمال قىلىشىغا

ئاشلىق، نان ۋە باشقا يېمەكلىكلەرنى ئارتىپ بەردى. [24] ئۇ قېرىنداشلىرىنى
يولغا سېلىش ئالدىدا ئۇلارغا يولدا جېدەل-ماجىرا چىقارماسلىقنى تاپىلىدى.
[25] ئۇلار مىسىردىن چىقىپ، قانانغا — ئاتىسىنىڭ يېنىغا قايتىپ باردى.
[26] ئۇلار ئاتىسىغا:
— يۈسۈپ هايات ئىكەن! مىسىرنىڭ باش ۋەزىرى بوپتۇ! — دېدى.
ياقۇپنىڭ تەنلىرى جۇغۇلداپ كەتتى. ئۇ ئۇلارنىڭ سۆزىگە ئىشەنمىدى.
[27] لېكىن، ئۇ ئۇلاردىن يۈسۈپنىڭ ئېيتىپ بەرگەن سۆزلىرىنى ئاڭلاپ ھەمدە
يۈسۈپنىڭ ئۆزىنى ئېلىپ كېلىشكە ئەۋەتكەن ھارۋىلىرىنى كۆرۈپ، ئەس-
ھوشىغا كەلدى. [28] ئۇ:
— بولدى! ئوغلۇم يۈسۈپنىڭ هايات ئىكەنلىكىگە ئەمدى ئىشەندىم!
كۆزۈمنىڭ ئوچۇقىدا بېرىپ ئۇنى كۆرەي! — دېدى.

ياقۇپنىڭ پۈتۈن ئائىلىسىنى ئېلىپ مىسىرغا بېرىشى

46 [1] ئىسرائىل پۈتۈن مال-مۈلۈكلىرىنى يىغىشتۇرۇپ، بەئەرشەباغا
كېلىپ، ئۇ يەردە ئاتىسى ئىسھاق ئېتىقاد قىلغان خۇداغا ئاتاپ
قۇربانلىق قىلدى. [2] شۇ كېچە، ئۇنىڭغا بىر غايىبانە ئالامەت كۆرۈنۈپ، خۇدا
ئۇنى:
— ياقۇپ، ياقۇپ! — دەپ چاقىردى.
— لەببەي، — دەپ جاۋاب بەردى ئۇ.
[3] خۇدا ئۇنىڭغا:
— مەن خۇدا، سېنىڭ ئاتاڭ ئېتىقاد قىلغان خۇدادۇرمەن. سەن مىسىرغا
بېرىشتىن قورقما. چۈنكى، مەن ئۇ يەردە سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭنى ئۇلۇغ بىر
خەلق قىلىمەن. [4] مەن سەن بىلەن بىللە مىسىرغا بېرىپ، ئاندىن
ئەۋلادلىرىڭنى چوقۇم بۇ زېمىنغا قايتۇرۇپ كېلىمەن. سەن ئالەمدىن

ئۆتكەندە، يۈسۈپ يېنىڭدا بولىدۇ، ــ دېدى.

[5] ياقۇپ بەئەرشەبادىن يولغا چىقتى. ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ئۇنى ۋە خوتۇن ـ بالىلىرىنى مىسىر پادىشاھى ئەۋەتكەن ھارۋىلارغا ئولتۇرغۇزۇپ، [6] قانانىدا تاپقان مال ـ ۋارانلىرى بىلەن تەئەللۇقاتلىرىنى ئېلىپ، مىسىرغا قاراپ ماڭدى. شۇنداق قىلىپ، ياقۇپ پۈتۈن ئەۋلادلىرىنى ئېلىپ مىسىرغا كەلدى. [7] ئوغۇل ـ قىزلىرى ۋە ئوغۇل ـ قىز نەۋرىلىرىمۇ بىللە باردى.

[8] ئىسرائىل دەپمۇ ئاتالغان ياقۇپ بىللە مىسىرغا بارغان ئەۋلادلىرىنىڭ ئىسىملىكى تۆۋەندىكىچە:

ياقۇپنىڭ چوڭ ئوغلى رۇبېن [9] ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى: ھانۇخ، پاللۇ، ھېسرون ۋە كارمى قاتارلىقلار.

[10] شىمون ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى: يېمۇئىل، يامىن، ئوھاد، ياكىن، سوخار ۋە قانانلىق ئايالدىن بولغان شائۇل قاتارلىقلار.

[11] لاۋىي ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى: گەرشون، كوھات ۋە مەرارى قاتارلىقلار.

[12] يەھۇدا ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى: شالاھ، پارەس ۋە زەراھ قاتارلىقلار. يەھۇدانىڭ يەنە ئېر ۋە ئونان دېگەن ئوغۇللىرى بولۇپ، ئۇلار قانانىدا ئۆلۈپ كەتكەنىدى.

پارەسنىڭ ئوغۇللىرى: ھېسرون بىلەن ھامۇل.

[13] ئىسساكار ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى: تولاھ، پۇۋا، يوب ۋە شىمرون قاتارلىقلار.

[14] زەبۇلۇن ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى: سەرەد، ئەلون ۋە ياخلىل قاتارلىقلار.

[15] يۇقىرىدىكىلەر لېياھ پاددان ـ ئارامدا ياقۇپقا تۇغۇپ بەرگەن ئەۋلادلار بولۇپ، قىزى دىنا بىلەن جەمئىي ئوتتۇز ئۈچ نەپەر ئىدى.

[16] گاد ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى: سەفون، ھاگگى، شۇنىي، ئېزبون، ئەرى، ئارودى ۋە ئارېلى قاتارلىقلار.

[17] ئاشېر ۋە ئۇنىڭ پەرزەنتلىرى: ئوغۇللىرى يىمنا، يىشۋا، يىشۋى، بەرىيا

ۋە قىزى سەراھ. بەرىيانىڭ ئوغۇللىرى: ھېبەر ۋە مالكىيل ئىدى.
[18] يۇقىرىدىكىلەر لابان قىزى لېياھقا دېدەك قىلىپ بەرگەن زىلپا ياقۇپقا تۇغۇپ بەرگەن ئەۋلادلار بولۇپ، ئۇلار جەمئىي ئون ئالتە نەپەر ئىدى.
[19] ياقۇپنىڭ ئايالى راھىلە ئۇنىڭغا ئىككى ئوغۇل تۇغۇپ بەرگەن بولۇپ، ئۇلار يۇسۇپ بىلەن بىنيامىن ئىدى. [20] يۇسۇپ مىسىردا ئون شەھىرىنىڭ روھانىيسى پوتىفېرانىڭ قىزى ئاسېناتتىن ماناسسە ۋە ئەفرائىم ئىسىملىك ئىككى ئوغۇل تاپقانىدى.
[21] بىنيامىننىڭ ئوغۇللىرى: بېلا، بېكەر، ئاشبېل، گېرا، نامان، ئەھى، روش، مۇپپىم، ھۇپپىم ۋە ئارىد قاتارلىقلار.
[22] يۇقىرىدىكىلەر راھىلە ياقۇپقا تۇغۇپ بەرگەن ئەۋلادلار بولۇپ، جەمئىي ئون تۆت نەپەر ئىدى.
[23] دان ۋە ئۇنىڭ ئوغلى ھۇشىم.
[24] نافتالى ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى: ياخسىئىل، گۇنى، يەسەر ۋە شىللەم قاتارلىقلار.
[25] يۇقىرىدىكىلەر لاباننىڭ قىزى راھىلەگە دېدەك قىلىپ بەرگەن بىلھا ياقۇپقا تۇغۇپ بەرگەن ئەۋلادلار بولۇپ، جەمئىي يەتتە نەپەر ئىدى.
[26] دېمەك، ياقۇپنىڭ كېلىنلىرىنى ھېسابقا ئالمىغاندا، ياقۇپ بىلەن بىللە مىسىرغا بارغان ئۆز ئەۋلادلىرى جەمئىي ئاتمىش ئالتە كىشى ئىدى.
[27] يۇسۇپنىڭ مىسىردا تاپقان ئىككى ئوغلىنى قوشقاندا، ياقۇپ جەمەتىنىڭ مىسىردىكى نوپۇسى جەمئىي يەتمىش* كىشى بولدى.

*27. بۇ بابنىڭ 15-، 18-، 22-، 25-ئايەتلىرىدە تىلغا ئېلىنغان ئادەم سانىنى قوشقاندا مىسىرغا بارغانلار جەمئىي 70 ئادەم بولىدۇ. بىراق، بۇ ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان 66 ئادەم ئىچىگە يۇسۇپنىڭ ئىككى ئوغلى — ماناسسە بىلەن ئەفرائىم، شۇنداقلا يەھۇدانىڭ قانانىدا ئۆلۈپ كەتكەن ئىككى ئوغلى — ئېر بىلەن ئونان قوشۇلمىغان.

ياقۇپ ۋە ئۇنىڭ جەمەتىنىڭ مىسىرغا يېتىپ كېلىشى

28 ياقۇپ يۇسۇپ بىلەن گوشەن ۋىلايىتىدە كۆرۈشۈش ئۈچۈن، يەھۇدانى
ئۇنىڭ يېنىغا يۆنىلىشنى ئۇقۇپ كېلىشكە ئەۋەتتى. ياقۇپلار گوشەنگە
كەلگەندە، 29 يۇسۇپ ۋەزىرلىك ھارۋىسىدا ئولتۇرۇپ، ئاتىسىنىڭ ئالدىغا
باردى. ئۇلار دىدار كۆرۈشۈش بىلەنلا، يۇسۇپ ئاتىسىنى قۇچاقلاپ
ئۇزۇنغىچە يىغلىدى. 30 ئىسرائىل يۇسۇپكە:
— مەن سېنىڭ ھايات ئىكەنلىكىڭنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆردۈم. ئەمدى
ئۆلۈپ كەتسەممۇ رازىمەن! — دېدى.
31 ئاندىن، يۇسۇپ قېرىنداشلىرى ۋە چوڭ ئۆيدىكىلىرىگە مۇنداق دېدى:
— مەن پادىشاھقا سىلەرنىڭ قانانىدىن بۇ يەرگە كۆچۈپ
كەلگەنلىكىڭلارنى مەلۇم قىلاي. 32 ئۇنىڭغا سىلەرنىڭ چارۋىچى
ئىكەنلىكىڭلارنى، مال-مۈلكۈڭلارنى ئېلىپ كەلگەنلىكىڭلارنى ئېيتاي.
33 پادىشاھ سىلەر بىلەن كۆرۈشۈپ، كەسپىڭلارنى سورىسا، 34 ئۇنىڭغا: «بىز
كىچىكىمىزدىن تارتىپ چارۋىچىلىق قىلىپ كەلگەن. ئاتا-بوۋىلىرىمىزمۇ
چارۋىچى ئىدى» دەڭلار. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ سىلەرنى ئۆز خەلقىدىن ئايرىپ،
گوشەنگە ئورۇنلاشتۇرىدۇ، — دېدى.

يۇسۇپنىڭ بۇنداق دېيىشىدىكى سەۋەب، مىسىرلىقلار مال باققۇچىلارنى
پەقەت كۆزگە ئىلمايتتى.

47
1 بۇنىڭ بىلەن، يۇسۇپ پادىشاھ بىلەن كۆرۈشكىلى بېرىپ،
ئۇنىڭغا:
— ئاتام بىلەن قېرىنداشلىرىم قانانىدىن قوي-كالا ۋە پۈتۈن مال-
مۈلۈكلىرىنى ئېلىپ بۇ يەرگە كەلدى. ھازىرچە ئۇلار گوشەندە تۇرۇۋاتىدۇ، —
دېدى.
2 ئاندىن كېيىن، يۇسۇپ بەش قېرىندىشىنى تاللاپ، پادىشاھ بىلەن

كۆرۈشۈشكە ئېلىپ كەلدى.
3 پادىشاھ يۈسۈپنىڭ قېرىنداشلىرىدىن:
ــ سىلەر قايسى كەسىپ بىلەن شۇغۇللىنىسىلەر؟ ــ دەپ سورىدى.
ئۇلار جاۋابەن:
ــ جانابلىرى، كەمىنىلىرى ئاتا ـ بوۋىلىرىمىزغا ئوخشاش، مال بېقىش بىلەن تىرىكچىلىك قىلىمىز. 4 قاناندا قەھەتچىلىك ئېغىر بولغاچقا، مال باقىدىغان ئوتلاقمۇ يوق. شۇ سەۋەبتىن، بىز بۇ يەرگە كۆچۈپ كەلدۇق. جانابلىرىدىن كەمىنىلىرىنىڭ گوشەن ۋىلايىتىدە تۇرۇشىغا ئىجازەت بېرىشلىرىنى سورايمىز، ــ دېدى.
5 پادىشاھ يۈسۈپكە:
ــ ئاتاڭ بىلەن قېرىنداشلىرىڭ بۇ يەرگە كەپتۇ. 6 مىسىرنىڭ زېمىنى ئۇلارنىڭ ئالدىدا تۇرۇپتۇ. ئۇلارنى مەملىكەتنىڭ ئەڭ ياخشى يېرىنى تاللىسۇن. گوشەندە تۇرسىمۇ بولىۋېرىدۇ. ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئىقتىدارلىق كىشىلەر بولسا، ماللىرىمنى باشقۇرۇشقا قويساڭمۇ بولىدۇ، ــ دېدى.
7 كېيىن، يۈسۈپ ئاتىسى ياقۇپنى ئوردىغا باشلاپ كېلىپ، مىسىر پادىشاھى بىلەن كۆرۈشتۈردى. ياقۇپ پادىشاھقا بەخت ـ سائادەت تىلىدى.
8 پادىشاھ ئۇنىڭدىن:
ــ قانچە ياشقا كەلدىڭىز؟ ــ دەپ سورىدى.
9 ياقۇپ ئۇنىڭغا:
ــ مەن بۇ دۇنيادا مۇساپىر بولۇپ، بىر يۈز ئوتتۇز يىل ياشىدىم. بۇ جاپا ـ مۇشەققەتلىك ھاياتىمدا تېخى ئاتا ـ بوۋىلىرىمدەك ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرمىدىم، ــ دەپ جاۋاب بەردى.
10 خوشلىشىش ئالدىدا، ياقۇپ يەنە پادىشاھقا بەخت تىلەپ، ئاندىن چىقىپ كەتتى. 11 يۈسۈپ پادىشاھنىڭ ئەمرى بويىچە ئاتىسى بىلەن قېرىنداشلىرىنى مىسىرغا ئورۇنلاشتۇردى. ئۇ رەمسس شەھىرىنىڭ يېنىدىن

دۆلەتنىڭ ئەڭ ياخشى يېرىنى ئۇلارغا زېمىنلىقـقا بەردى [12] ھەمدە ئاتىسى، قېرىنداشلىرى ۋە ئۇلارنىڭ ئۆيدىكىلىرىگە نوپۇسىنىڭ سانىغا قاراپ، ئاشلىق يەتكۈزۈپ بەردى.

ئاچارچىلىق

[13] ئاچارچىلىق ئىنتايىن ئېغىرلىشىپ كەتكەنلىكتىن، ھەممە يەردە ئاشلىق قالمىغانىدى. مىسىرلىقلار بىلەن قانانلىقلار ئاچلىقتىن ئاجىزلاپ كەتتى. [14] يۈسۈپ ئاشلىق سېتىپ، ئۇلارنىڭ ھەممە پۇللىرىنى يىغىۋېلىپ ئوردىغا تاپشۇردى. [15] مىسىر ۋە قانانىدىكى خەلقنىڭ قولىدىكى پۇللار تۈگىگەندە، مىسىر خەلقى يۈسۈپنىڭ ئالدىغا كېلىپ، ئۇنىڭدىن:

ــ پۇللىرىمىز تۈگەپ كەتتى. ئۆلۈمدىن ساقلىنىپ قېلىشىمىز ئۈچۈن بىر ئامال قىلىپ، بىزگە ئاشلىق يەتكۈزۈپ بەرگەيلا، ــ دەپ تەلەپ قىلدى.

[16] يۈسۈپ ئۇلارغا:

ــ ئەگەر پۇلۇڭلار تۈگەپ كەتكەن بولسا، مېلىڭلارنى ئاشلىققا تېگىشىڭلار، ــ دېدى.

[17] بۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ماللىرىنى يۈسۈپنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلىشتى. يۈسۈپ ئۇلارنىڭ ئات، ئېشەك، قوي، كالا ۋە ئۆچكىلىرىگە ئاشلىق تېگىشىپ بەردى. شۇنداق قىلىپ، يۈسۈپ ئۇلارنىڭ مال ـ چارۋىلىرىنىڭ بەدىلىگە شۇ يىلى ئۇلارنى ئاشلىق بىلەن تەمىنلىدى.

[18] كېيىنكى يىلى، ئۇلار يەنە كېلىپ:

ــ ئى ئالىيلىرى، ھەقىقىي ئەھۋالنى يوشۇرمايمىز. پۇللىرىمىز پۈتۈنلەي تۈگىدى. ماللىرىمىزمۇ ئۆزلىرىگە ئۆتۈپ كەتتى. ھازىر بىزنىڭ تېنىمىز ۋە يېرىمىزدىن باشقا ھېچ نەرسىمىز قالمىدى. [19] ئۆلۈمدىن ساقلىنىپ قېلىشىمىزغا بىر ئامال قىلغايلا! يەرلىرىمىزنىڭ ئاق تاشلىنىپ قالماسلىقى

ئۇچۇن، ئۆزىمىز بىلەن يېرىمىزنى ئاشلىققا ئالماشتۇرۇپ بەرگەيلا. يەرلىرىمىز پادىشاھنىڭ بولسۇن. ئۆزىمىزمۇ پادىشاھنىڭ قۇلى بولۇپ، ئۇنىڭ دېھقانچىلىقىنى قىلايلى. ھايات قېلىشىمىز ئۇچۇن، يەرلەرنى تېرىشىمىزغا ئۇرۇقلۇق بەرگەيلا! — دەپ تەلەپ قىلدى.
[20] شۇنداق قىلىپ، يۈسۈپ پادىشاھ ئۇچۇن مىسىرنىڭ پۈتۈن زېمىنىنى سېتىۋالدى. ئاچارچىلىقنىڭ ئېغىرلىقىدىن مىسىرلىقلار يەرلىرىنى سېتىشقا مەجبۇر بولدى. نەتىجىدە، پۈتۈن يەر ـ زېمىن پادىشاھقا ئۆتۈپ كەتتى. [21] پۈتۈن مىسىر خەلقىمۇ ئۇنىڭ قۇلى بولۇپ قالدى. [22] پەقەت روھانىيلارنىڭ يەرلىرىلا ئۆز قوللىرىدا قالدى. ئۇلارنىڭ يەرلىرىنى سېتىشى ھاجەتسىز ئىدى. چۈنكى، ئۇلار پادىشاھتىن ھەقسىز ئاشلىق ئالاتتى.
[23] يۈسۈپ خەلققە:
— مەن پادىشاھ ئۇچۇن سىلەرنى ۋە يەر ـ زېمىنلىرىڭلارنى سېتىۋالغانىكەنمەن، ئۇ يەرگە دېھقانچىلىق قىلىشىڭلار ئۇچۇن ئۇرۇق بېرەي. [24] ھوسۇل ۋاقتىدا, ھوسۇلنىڭ بەشتىن بىرىنى پادىشاھقا تاپشۇرۇپ، قالغىنىنى ئۆزۈڭلارغا ۋە ئائىلەڭلەرگە ئوزۇق ۋە ئۇرۇقلۇق قىلىڭلار، — دېدى.
[25] ئۇلار:
— ئى ئالىيلىرى، ئۆزلىرى ھاياتىمىزنى قۇتقۇزۇپ قالدىلا. بىزگە شەپقەت قىلىپ، بىزنى قۇللۇققا قوبۇل قىلغايلا،* — دېيىشتى.
[26] شۇڭا، يۈسۈپ مىسىرلىقلارغا «دېھقانچىلىق مەھسۇلاتلىرى ھوسۇلىنىڭ بەشتىن بىر قىسمىنى پادىشاھقا تاپشۇرۇش كېرەك» دېگەن قانۇننى تۈزۈپ بەردى. بۇ قانۇن بۈگۈنگىچە كۈچكە ئىگە بولماقتا. پەقەت روھانىيلارنىڭ يەرلىرىلا پادىشاھقا ئۆتمىدى.

---

*25. ئەگەر ئۇلار قۇللۇققا قوبۇل قىلىنسا، تۇرمۇشىدىن غەم قىلمايتتى. چۈنكى، خوجايىنى ئۇلارنىڭ قورسىقىنى باقاتتى.

ياقۇپنىڭ ئاخىرقى تەلپى

[27] ئىسرائىللار مىسىرنىڭ گوشەن ۋىلايىتىدە ئولتۇراقلاشتى. ئۇلار روناق تېپىپ، ئاھالىلىرى ھەسسىلەپ كۆپەيدى. [28] ياقۇپ مىسىردا ئون يەتتە يىل ياشاپ، بىر يۈز قىرىق يەتتە يىل ئۆمۈر كۆردى. [29] ئۇ ئۆلۈش ئالدىدا يۈسۈپنى چاقىرتىپ كېلىپ، ئۇنىڭغا:

ــ ئەگەر سەن مەندىن رازى بولساڭ، قولۇڭنى ئىككى يوتامنىڭ ئاستىغا قويۇپ، ماڭا غەمخورلۇق كۆرسىتىپ، مېنى مىسىرغا دەپنە قىلماسلىققا قەسەم قىلغىن. [30] مەن ۋاپات بولغاندا، مېنى مىسىردىن ئېلىپ چىقىپ، ئاتا ـ بوۋام دەپنە قىلىنغان يەرگە دەپنە قىلغىن، ــ دېدى.

يۈسۈپ ئاتىسىغا:

ــ تاپشۇرۇقىڭىزنى چوقۇم ئورۇندايمەن، ــ دېدى.

[31] ئىسرائىل:

ــ ئۇنداق بولسا، ماڭا قەسەم قىلغىن، ــ دېدى.

شۇنىڭ بىلەن، يۈسۈپ قەسەم قىلدى. ئىسرائىل كارىۋاتنىڭ باش تەرىپىدە باش قويۇپ، خۇداغا مەدھىيە ئوقۇدى.

ياقۇپنىڭ ئەفرائىم ۋە ماناسسەگە خەيرلىك دۇئا قىلىشى

48 [1] بىرمەزگىلدىن كېيىن يۈسۈپكە ئاتىسىنىڭ ئاغرىپ قالغانلىقى توغرىسىدىكى خەۋەر يەتتى. شۇڭا، يۈسۈپ ئىككى ئوغلى ماناسسە بىلەن ئەفرائىمنى ئېلىپ ئاتىسىنىڭ يېنىغا باردى. [2] ياقۇپ ئوغلى يۈسۈپنىڭ كەلگەنلىكىنى ئاڭلاپ، ياتقان ئورنىدىن كۈچىنىڭ بارىچە كۆچەپ تۇرۇپ، ئاران ئولتۇردى. [3] ياقۇپ يۈسۈپكە:

ــ ھەممىگە قادىر خۇدا قاناندىكى لۇز دېگەن يەردە ماڭا كۆرۈنۈپ، ماڭا

بەخت ئاتا قىلغانىدى. [4] ئۇ ماڭا: «مەن سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭنى كۆپەيتىپ، ئۇلارنى نۇرغۇن مىللەت قىلىمەن ۋە بۇ زېمىننى سېنىڭ ئەۋلادلىرىڭغا مەڭگۈ زېمىنلىققا بېرىمەن» دېگەنىدى، ــ دېدى.

[5] ياقۇپ يەنە:

ــ ئەي يۇسۇپ، مەن مىسىرغا كەلمەستە، سەن بۇ يەردە ئىككى ئوغۇل تېپىپسەن. بۇ ئىككى ئوغۇل، يەنى ئەفرائىم بىلەن ماناسسە، رۇبېن بىلەن شىمونغا ئوخشاش مېنىڭ ئوغۇللىرىم ھېسابلانسۇن.* [6] باشقا بالا تاپساڭ، ئۆزۈڭنىڭ بولسۇن. ئۇلار كەلگۈسىدە مىراسخورلۇق قىلىدىغان يەر ئەفرائىم بىلەن ماناسسەنىڭ زېمىنى ئىچىدە بولسۇن. [7] بۇنداق قىلىشىمدىكى مەقسەت، ئاناڭ راھىلەنىڭ ۋەجىدىندۇر. مەن پاددان ـ ئارامدىن قايتىپ كەلگىنىمدە، ئاناڭ قانان رايونىدىكى ئەفراتاغا بارىدىغان يول بويىدا مېنى ھەسرەتتە قالدۇرۇپ ۋاپات بولدى. مەن ئۇنى شۇ يەردىلا دەپنە قىلغانىدىم، ــ دېدى. (ئەفراتا ھازىر «بەيتلەھەم» دەپ ئاتىلىدۇ.)

[8] ئىسرائىل يۇسۇپنىڭ ئوغۇللىرىنى كۆرۈپ:

ــ بۇ بالىلار كىم؟ ــ دەپ سورىدى.

[9] يۇسۇپ:

ــ مېنىڭ ئوغۇللىرىم. مەن مىسىرغا كەلگەندىن كېيىن، خۇدا ماڭا بەرگەن بالىلار، ــ دەپ جاۋاب بەردى.

ئىسرائىل يەنە:

---

*5. ياقۇپنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئەۋلادلىرى كېيىن ئىسرائىل خەلقىنىڭ 12 قەبىلىسىنى تەشكىل قىلغان. ياقۇپنىڭ ئەفرائىم بىلەن ماناسسەنى ئوغلۇم دېيىشى بىلەن، ئۇلار كېيىن يۇسۇپنىڭ ئورنىغا 12 قەبىلىنىڭ ئىككىسىنى تەشكىل قىلىپ، ئون ئىككىگە بۆلۈنگەن قانان زېمىنىنىڭ ئىككى پارچىسىگە ئىگە بولدى. ياقۇپنىڭ 12 ئوغلىنىڭ ئۈچىنچىسى لاۋىينىڭ ئەۋلادلىرى بولسا كېيىن مەركىزىي ئىبادەتخانىدا خىزمەت قىلىدىغان روھانىيلار بولۇپ، زېمىنغا ئىگە بولمىدى.

ــ ئۇلارنى يېنىمغا ئەكەل، ئۇلارغا دۇئا قىلاي، ــ دېدى.
[10] ئىسرائىل قېرىپ كەتكەنلىكى ئۈچۈن، كۆزى تورلىشىپ ياخشى
كۆرمەيتتى. يۈسۈپ باللىرىنى ئۇنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدى. ئىسرائىل ئۇلارنى
قۇچاقلاپ، سۆيۈپ قويۇپ، [11] يۈسۈپكە:
ــ ئەسلى سېنى قايتا كۆرىمەن، دەپ ئويلاپ باقمىغانىدىم. مانا ئەمدى
خۇدا ماڭا سېنىڭ ئوغۇللىرىڭنىمۇ كۆرسەتتى! ــ دېدى.
[12] يۈسۈپ ئىسرائىلنىڭ تىزىدىن ئىككى ئوغلىنى يەرگە چۈشۈرۈپ، ئۆزى
ئاتىسىنىڭ ئالدىدا بېشىنى يەرگە تەگكۈدەك ئېگىپ تەزىم قىلدى. [13] يۈسۈپ
ئەفرائىمنى ئىسرائىلنىڭ سول يېنىغا، ماناسسەنى ئوڭ يېنىغا تۇرغۇزدى.
[14] لېكىن، ئىسرائىل ئىككى قولىنى ئالماشتۇرۇپ، ئوڭ قولىنى كىچىك
نەۋرىسى ئەفرائىمنىڭ بېشىغا، سول قولىنى چوڭ نەۋرىسى ماناسسەنىڭ
بېشىغا قويۇپ، [15] يۈسۈپكە بەخت تىلەپ، مۇنداق دۇئا قىلدى:

«بوۋىلىرىم ئىبراھىم بىلەن ئىسھاق يېقىن ئەگەشكەن خۇدا
بۇ ئىككى نەۋرەمنى بەختلىك قىلغاي.
مېنى بۈگۈنگىچە يېتەكلەپ كەلگەن خۇدا
ئۇلارغا بەخت ئاتا قىلغاي.
[16] مېنى پۈتۈن بالا ـ قازالاردىن قۇتقۇزغان پەرىشتە
ئۇلارغا بەخت ئاتا قىلغاي.
مېنىڭ نامىم، ئاتا ـ بوۋام ئىبراھىم بىلەن ئىسھاقنىڭ نامى
بۇ باللار ئارقىلىق مەڭگۈ داۋاملاشقاي.
ئۇلار نۇرغۇن ئەۋلادلىق بولۇپ، يەر يۈزىدە گۈللەپ
ياشنىغاي.»

[17] يۈسۈپ ئاتىسىنىڭ ئوڭ قولىنى ئەفرائىمنىڭ بېشىغا قويغىنىنى كۆرۈپ، كۆڭلىدە نارازى بولغاندى. شۇڭا، ئۇ ئاتىسىنىڭ ئوڭ قولىنى ئەفرائىمنىڭ بېشىدىن ماناسسەنىڭ بېشىغا يۆتكەپ قويماقچى بولۇپ، [18] ئاتىسىغا:
ــ ئاتا، بۇ ئىشىڭىز توغرا بولمىدى. چوڭى بۇ. ئوڭ قولىڭىزنى ئۇنىڭ بېشىغا قويغايسىز! ــ دېدى.
[19] ئاتىسى رەت قىلىپ:
ــ ئەي ئوغلۇم، بىلىمەن، بىلىمەن. ماناسسەنىڭ ئەۋلادلىرىمۇ چوڭ خەلق بولىدۇ، لېكىن ئىنىسى ئۇنىڭدىنمۇ كۈچلۈك بولىدۇ. ئىنىسىنىڭ ئەۋلادلىرى روناق تاپقان كۆپ خىل خەلقلەرگە ئايلىنىدۇ! ــ دېدى.
[20] ئۇ كۈنى، ئىسرائىل ئۇلارغا بەخت تىلەپ، مۇنداق دۇئا قىلدى:

«كەلگۈسىدە ئىسرائىلنىڭ ئەۋلادلىرى كىشىلەرگە خەيرلىك
دۇئا قىلغاندا، مۇنداق دېسۇن:
‹خۇدا سىلەرنى ئەفرائىم بىلەن ماناسسەگە ئوخشاش بەختلىك
قىلغاي!›»

شۇنداق قىلىپ، ياقۇپ ئەفرائىمنى ئۇنىڭ ئاكىسى ماناسسەدىن يۇقىرى ئورۇنغا قويدى.
[21] كېيىن، ئىسرائىل يۈسۈپكە:
ــ مېنىڭ ئالەمدىن ئۆتۈشۈمگە ئاز قالغانلىقىنى بىلىسەن. لېكىن، خۇدا جەزمەن سىلەرگە يار بولۇپ، سىلەرنى ئاتا ـ بوۋىلىرىڭلارنىڭ زېمىنىغا قايتۇرۇپ كېتىدۇ. [22] مەن ساڭا قېرىنداشلىرىڭغا قارىغاندا بىر ھەسسە ئارتۇق زېمىن بېرىمەن. ئۇ يەرنى مەن ئامورلارنىڭ قولىدىن قىلىچ ۋە ئوقيايىم بىلەن تارتىۋالغانىدىم، ــ دېدى.

ياقۇپنىڭ ۋەسىيىتى

49 [1] ياقۇپ ئوغۇللىرىنى ئالدىغا چاقىرىپ، ئۇلارغا مۇنداق دېدى:
— ھەممىڭلار ئالدىمغا كېلىڭلار، سىلەرگە دۇچ كېلىدىغان
ئىشلارنى ئېيتىپ قوياي!

[2] «ئەي ئوغۇللىرىم، ھەممىڭلار كېلىپ قۇلاق سېلىڭلار.
ئاتاڭلار ئىسرائىلنىڭ سۆزلىرىنى كۆڭۈل قويۇپ تىڭشاڭلار.

[3] ئەي رۇبېن، سەن تۇنجى ئوغلۇمسەن،
سەن كۈچ-قۇدرىتىمسەن.
چوڭ بولۇپ تاپقان تۇنجى ئوغلۇمسەن،
ئوغۇللىرىم ئىچىدە ئەڭ غۇرۇرلۇقى ۋە كۈچلۈكى سەن.
[4] بىراق، سەن كەلكۈندەك ئېقىپ، تۇتۇق بەرمىدىڭ!
سەن كىچىك خوتۇنۇم بىلەن بىر ئورۇندا يېتىپ،
كۆرپەمنى بۇلغىغاچقا، ئەمدى كاتتا كىشى بولالمايسەن.

[5] شىمون بىلەن لاۋىي ئىتتىپاقداش بولۇپ،
ئۇلارنىڭ قىلىچلىرى رەھىمسىزلىك قىلدى.
[6] قوشۇلمايمەن ئۇلارنىڭ يامان نىيىتىگە،
قاتناشمايمەن ئۇلارنىڭ سۇيىقەستلىك پىلانىغا،
چۈنكى ئۇلار دەرغەزەپتە ئادەم ئۆلتۈرۈپ،
بۇقىلارنىڭ پېيىنى خالىغىنىچە كەستى.
[7] ياغسۇن لەنەتلەر ئۇلارنىڭ غەزىپىگە،
شۇنداقلا رەھىمسىز ئۆچمەنلىكىگە.

تارقىتىۋېتەرمەن، چېچىۋېتەرمەن ئۇلارنى
ئىسرائىللارنىڭ ئارىسىغا.

[8] ئەي يەھۇدا، قېرىنداشلىرىڭ سېنى ماختار.
سەن دۈشمەنىنىڭ گېلىنى سىقارسەن.
قېرىنداشلىرىڭ سېنىڭ ئالدىڭدا باش قويار.
[9] يەھۇدا دۈشمىنىگە ياش شىردەك ئېتىلىدۇ.
ئۇنى مەغلۇپ قىلىپ، قايتىپ كېلىدۇ ئۇۋىسىغا.
سوزۇلۇپ ياتسا ئۇۋىسىدا،
كىممۇ ئۇنىڭغا تېگىشكە جۈرئەت قىلار؟
[10] يەھۇدا تۇتار پادىشاھلىق ئەگكۈشتىرىنى،
ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى يۈرگۈزەر ھاكىمىيەتنى.
كېيىن، پۈتكۈل ئەل قوشار تۆھپە ئۇنىڭغا،*
پۈتكۈل خەلق تەزىم قىلار ئۇنىڭغا.
[11] ھەددى ـ ھېسابسىز باي بولغانلىقىدىن ئۇ،
غاجاپ قويۇشىغا قارىماي تەخىيىنىڭ،
باغلاپ قويار ئۇنى ئەڭ ياخشى ئۈزۈمگە.
كىيىملىرىنى يۇيار ئۈزۈم شارابىدا،
ئېسىل تونىنى يۇيار ئۈزۈم شەربىتىدە.
[12] ئۇنىڭ كۆزلىرى مۇسەللەستىن قارا.
چىشلىرى سۈتتىنمۇ ئاق.

---

*10. ياكى: يەھۇدا تۇتار پادىشاھلىق ئەگكۈشتىرىنى،
ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى يۈرگۈزەر ھاكىمىيەتنى،
تاكى ھاكىمىيەت يۈرگۈزگۈچى كەلمىگۈچە؛
پۈتكۈل خەلق تەزىم قىلار ئۇنىڭغا.

[13] زەبۇلۇن تۇرار دېڭىز بويىدا،
ئۇ يەر كېمە پورتى بولار،
زېمىنى سىدون تەرەپكە سوزۇلار.

[14] ئىسساكار گويا كۈچلۈك ئېشەك بولۇپ،
ئېغىلنىڭ ئىچىدە ياتار.
[15] كۆرگەندە ئۇ دەم ئېلىش ئورنىنىڭ ياخشىلىقىنى
ۋە يېرىنىڭ مۇنبەتلىكىنى،
ئارتىپ يۈكنىڭ ئېغىرىنى مۈرىسىگە،
قۇل بولۇپ، جاپالىق ئىشقا مەجبۇر بولار.

[16] دان ئىسرائىل قەبىلىسىدىن بىرى بولار،
ئۇ ئۆز خەلقىگە ئادىل ھۆكۈم قىلار.
[17] ئۇ يىلاندەك يول بويىلىرىدا،
زەھەرلىك يىلاندەك چىغىر يوللاردا،
چېقىپ ئاتنىڭ تۇيىقىنى،
ئارقىسىغا يىقىتار ئاتلىقلارنى.

[18] ئى پەرۋەردىگارىم، قۇتقۇزۇشۇڭنى كۈتمەكتىمەن!

[19] گاد قاراقچىلارنىڭ ھۇجۇمىغا ئۇچرار.
لېكىن، ئۇ كەينىدىن ھۇجۇم قىلىپ، زەربە بېرەر.

[20] ئاشېرنىڭ زېمىنى بەئەينى مول ئاشلىق ئامبىرى بولۇپ،

پادىشاھلارنى ئۇ تەمىنلەر خاس لەززەتلىك تاماقلىرى بىلەن.

[21] نافتالى ئەركىن ئانا كېيىكتۇر،
ئۇ تۇغار سۆيۈملۈك بالا كېيىكلەرنى.

[22] يۈسۈپ مېۋىلىك دەرەختۇر.
ئۇ بۇلاققا يېقىندۇر.
ئۇنىڭ شاخلىرى ھالقىپ ئۆتەر تامدىن.
[23] شىددەتلىك ھۇجۇم قىلار دۈشمەن ئوقچىلىرى ئۇنىڭغا،
ئوقيالار دەھشەتلىك ئېتىلار ئۇنىڭغا،
[24] لېكىن ئۇنىڭ يايى مەزمۇت يەنىلا،
ئۇنىڭ قولىرى كۈچلۈك يەنىلا.
تايانغاچقا ئۇ ياقۇپ ئېتىقاد قىلغان قادىر خۇداغا،
يەنى ئىسرائىلنىڭ پادىچىسىغا، قورام تېشىغا.
[25] ئاتاڭ ئىبادەت قىلغان خۇدا ساڭا ياردەم قىلار،
ھەممىگە قادىر خۇدا سېنى بەختلىك قىلار.
ئۇ ساڭا خاسىيەتلىك يامغۇر ياغدۇرۇپ،
يەردىكى بۇلاقلارنى تەقدىم قىلار.
ئات-كالىلىرىڭنى ھەم ئاۋۇتۇپ،
ئەۋلادلىرىڭنى ھەسسىلەپ كۆپەيتەر.
[26] ئاتاڭ خۇدادىن ئېرىشكەن بۇ بەخت،
قەدىمكى تاغ چوققىلىرىدىنمۇ،
ئېدىرلىقلاردىكى بايلىقلاردىنمۇ بۈيۈكتۇر.
مانا بۇ بەخت-سائادەت يۈسۈپنىڭ بېشىغا،
يەنى قېرىنداشلىرىدىن تاللانغىنىغا قونار.

[27] بىنيامىن گويا يىرتقۇچ چىلبۆرە.
ئۇ ئەتىگەنلىكى ئوۋلىغىنىنى يالماپ،
كېچىسى ئولجىلارنى بۆلەر.»

[28] ئىسرائىلنىڭ بۇ ئون ئىككى ئوغلى ئىسرائىل خەلقىنىڭ ئون ئىككى
قەبىلىسىنىڭ بوۋىلىرى بولدى. بۇ سۆزلەر ــ ياقۇپنىڭ ھەربىر ئوغلىغا قىلغان
لايىق خەيرلىك دۇئاسىدۇر.

ياقۇپنىڭ ۋاپاتى

[29] ياقۇپ ئوغۇللىرىغا مۇنداق دەپ تاپىلىدى:
ــ ئەجدادلىرىمنىڭ قېشىغا كېتىدىغانغا ئاز قالدىم. سىلەر مېنى ئاتا ـ
بوۋىلىرىمنىڭ يېنىغا، يەنى خىتلاردىن بولغان ئەفروننىڭ ئېتىزلىقىدىكى
ئۆڭكۈرگە دەپنە قىلىڭلار. [30] بۇ ئۆڭكۈر قانانىدىكى مامرەنىڭ شەرق
تەرىپىدىكى ماكپېلاھ يېزىسىدا بولۇپ، ئىبراھىم ئۇ ئۆڭكۈر بىلەن يەرنى
خىتلاردىن بولغان ئەفروندىن يەرلىك قىلىش ئۈچۈن سېتىۋالغانىدى.
[31] ئىبراھىم ۋە ئايالى سارە ئۇ يەرگە قويۇلغان. ئىسھاق ۋە ئايالى رىبەقامۇ ئۇ
يەرگە قويۇلغان. مەن لېيانىمۇ ئۇ يەرگە دەپنە قىلدىم. [32] ئۇ يەر بىلەن
ئۆڭكۈر خىتلاردىن سېتىۋېلىنغان بولۇپ، سىلەر مېنى شۇ يەرگە قويۇڭلار.
[33] ياقۇپ ئوغۇللىرىغا بۇ سۆزلەرنى قىلغاندىن كېيىن، يېتىپلا، نەپەسى
توختاپ، ئەجدادلىرىنىڭ قېشىغا كەتتى.

ياقۇپنىڭ دەپنە قىلىنىشى

50 [1] يۈسۈپ ئاتىسىنىڭ جەسىتىگە ئۆزىنى تاشلاپ، ھەسرەت بىلەن
يىغلاپ، ئۇنىڭ يۈزىنى سۆيدى. [2] كېيىن، يۈسۈپ قول ئاستىدىكى

تېۋىپلىرىغا ئاتىسىنىڭ جەسىتىنى مومىلاشنى بۇيرۇدى. 3 ئۇلار ئادەتلىرى
بويىچە قىرىق كۈن ئىچىدە جەسەتنى چىرىشتىن ساقلاش خىزمىتىنى
تاماملىدى. مىسىرلىقلار ئۇنىڭغا يەتمىش كۈن ماتەم تۇتتى.
4 قارىلىق تۇتۇش مەزگىلى ئۆتكەندىن كېيىن، يۈسۈپ پادىشاھنىڭ
ئەمەلدارلىرىغا:
— ئېغىر كۆرمىسەڭلار، پادىشاھقا مۇنداق دەڭلار: 5 «ئاتام جان ئۈزۈش
ئالدىدا مېنى ئۆزىنى قاناندا تەييارلاپ قويغان يەرلىككە قويۇشۇمغا قەسەم
قىلدۇرغانىدى. شۇنىڭ ئۈچۈن، ماڭا ئىجازەت بەرسە، ئۇ يەرگە بېرىپ
ئاتامنى دەپنە قىلىپ كەلسەم»، — دېدى.
6 پادىشاھ ئۇنىڭغا:
— بارسۇن، ئاتىسىغا بەرگەن قەسىمى بويىچە دەپنە قىلسۇن، — دەپ
جاۋاب قايتۇردى.
7 بۇنىڭ بىلەن، يۈسۈپ ئاتىسىنى دەپنە قىلغىلى كەتتى. پادىشاھنىڭ
بارلىق خىزمەتچىلىرى، ئوردا ئەمەلدارلىرى ۋە مىسىردىكى كۆزگە كۆرۈنگەن
ئەربابلار يۈسۈپ بىلەن بىللە بېرىشتى. 8 يۈسۈپنىڭ پۈتۈن ئائىلىسى،
قېرىنداشلىرى ۋە ئاتىسىنىڭ جەمەتلىرىمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىللە باردى. پەقەت
يۈسۈپنىڭ كىچىك باللىرى ۋە قوي ـ كالىلىرىلا گوشەندە قالغانىدى. 9 ئۇنىڭ
بىلەن بىللە بارغانلارنىڭ ئىچىدە يەنە جەڭ ھارۋىلىرىغا ئولتۇرغانلار ۋە
ئاتلىقلارمۇ بار ئىدى. شۇنداق قىلىپ، ئۇلار گويا چوڭ بىر قوشۇندەك بولدى.
10 ئۇلار ئىئوردان دەرياسىنىڭ نېرىسىدىكى ئاتاد دېگەن يەردىكى خامانغا
كەلگەندە، قاتتىق يىغا ـ زار قىلىشتى. يۈسۈپلەر ئۇ يەردە يەتتە كۈن ھازا
تۇتتى. 11 بۇنى كۆرگەن قانانلىقلار: «مىسىرلىقلارنىڭ دەپنە مۇراسىمى
نېمىدېگەن داغدۇغىلىق» دېيىشكەندى. شۇڭا، بۇ يەرگە ئابېل ـ مىزرائىم
[مەنىسى «مىسىرلىقلارنىڭ ھازا تۇتۇشى»] دەپ نام قويۇلدى.
12 شۇنداق قىلىپ، ياقۇپنىڭ ئوغۇللىرى ئاتىسىنىڭ تاپشۇرۇقى بويىچە

[13] ئۇنىڭ جەسىتىنى قانانغا ئاپىرىپ، مامرەنىڭ شەرقىدىكى ماكپېلاھتىكى ئۆڭكۈرگە دەپنە قىلدى. بۇ ئۆڭكۈر ئىبراھىم خىت قەبىلىسىدىن بولغان ئەفروندىن قەبرىستانلىق ئۈچۈن سېتىۋالغان ئېتىزلىقتا ئىدى. [14] يۈسۈپ ئاتىسىنى دەپنە قىلىپ بولۇپ، ئۆز قېرىنداشلىرى ۋە دەپنە مۇراسىمغا قاتناشقان بارلىق كىشىلەر بىلەن بىللە مىسىرغا قايتىپ كەلدى.

يۈسۈپنىڭ قېرىنداشلىرىنى خاتىرجەم قىلىشى

[15] يۈسۈپنىڭ ئاتىسى ئۆلگەندىن كېيىن، ئۇنىڭ قېرىنداشلىرى: «ئەگەر يۈسۈپ كۆڭلىدە بىزدىن ئۇنىڭغا يامانلىق قىلغىنىمىز ئۈچۈن ئاداۋەت ساقلاپ، بىزدىن ئىنتىقام ئالىمەن دېسە، قانداق قىلىمىز؟» دەپ ئويلاشقاندى.
[16] شۇڭا، ئۇلار بىر كىشى ئارقىلىق يۈسۈپكە:
ــ ئاتىمىز جان ئۈزۈش ئالدىدا، [17] بىزگە ساڭا بۇنى ئېيتىپ قويۇشىمىزنى تاپىلىغان: «ئاكىلىرىڭ ساڭا يامانلىق قىلىپ قويدى. ئۇلارنىڭ گۇناھىنى كەچۈرۈم قىلىۋەت». شۇنىڭ ئۈچۈن، سەندىن بىزنىڭ خاتالىقىمىزنى كەچۈرۈم قىلىشىڭنى سورايمىز. بىز بولساق ئاتاڭ ئىبادەت قىلغان خۇدانىڭ خىزمەتكارلىرى، ــ دەپ سۆز يەتكۈزدى.
يۈسۈپ بۇ سۆزنى ئاڭلاپ يىغلىۋەتتى.
[18] ئاندىن، يۈسۈپنىڭ قېرىنداشلىرى ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ، بېشى يەرگە تەگكۈچە تەزىم قىلىپ، مۇنداق دېدى:
ــ بىز سېنىڭ قۇلۇڭ بولايلى!
[19] يۈسۈپ ئۇلارغا:
ــ قورقماڭلار! مەن ھۆكۈم قىلىپ جازالايدىغان خۇدا ئەمەسمەن!
[20] سىلەر ئەسلىدە ماڭا زىيانكەشلىك قىلماقچىدىڭلار، لېكىن خۇدا نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ ھاياتىنى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن، يامان ئىشىڭلارنى ياخشى

ئىشقا ئايلاندۇردى. بۈگۈن مانا شۇنچە نۇرغۇن كىشىلەر هايات قالدى.
[21] سىلەر قورقماڭلار. مەن چوقۇم سىلەرگىمۇ پەرزەنتلىرىڭلارغىمۇ غەمخورلۇق قىلىمەن، ــ دېدى.
يۈسۈپ قېرىنداشلىرىغا مېھرىبانلىق بىلەن تەسەللى بېرىپ، ئۇلارنى خاتىرجەم قىلدى.

يۈسۈپنىڭ ئالەمدىن ئۆتۈشى

[22] يۈسۈپ ۋە ئۇنىڭ ئاتىسىنىڭ ئۇرۇق ـ جەمەتى مىسىردا ئولتۇراقلىشىپ قالغانىدى. يۈسۈپ بىر يۈز ئون يېشىدا ئالەمدىن ئۆتتى. [23] ئۇنىڭ ئۆمرى شۇنچىلىك ئۇزۇن بولدىكى، ئۇ ھەتتا ئوغلى ئەفرائىمنىڭ ئۈچىنچى ئەۋلادىنى كۆرۈشكە مۇيەسسەر بولغان. يۈسۈپ ماناسسەنىڭ ئوغلى ماكىرنىڭ ئوغۇللىرىنىمۇ ئۆز قوينىغا ئالغان. [24] ئۇ قېرىنداشلىرىغا:
ــ مەن ئالەمدىن ئۆتۈشكە ئاز قالدىم. خۇدا چوقۇم سىلەرگە كۆڭۈل بۆلۈپ، سىلەرنى بۇ يەردىن ئېلىپ، ئىبراھىمغا، ئىسھاققا ۋە ياقۇپقا ۋەدە قىلىپ بەرمەكچى بولغان زېمىنغا باشلاپ بارىدۇ، ــ دېدى.
[25] يۈسۈپ قېرىنداشلىرىغا يەنە:
ــ خۇدا سىلەرگە غەمخورلۇق قىلىپ، سىلەرنى ئۇ يەرگە ئېلىپ كەتكەن ۋاقىتتا، مېنىڭ جەسىتىمنى بىللە ئېلىپ كېتىشكە مېنىڭ ئالدىمدا قەسەم قىلىڭلار! ــ دېدى.
[26] يۈسۈپ بىر يۈز ئون يېشىدا مىسىردا ئالەمدىن ئۆتتى. ئۇلار ئۇنىڭ جەسىتىنى چىرىشتىن ساقلاش ئۈچۈن موملاپ، ساندۇققا سېلىپ قويدى.